

ความสัมพันธ์ระหว่างความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาและความเหลื่อมล้ำทางรายได้ในประเทศไทย

นางสาวมัทยา บุตรงาม

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาเศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์

คณะเศรษฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2555

ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
บทคัดย่อและแฟ้มข้อมูลฉบับเต็มของวิทยานิพนธ์ตั้งแต่ปีการศึกษา 2554 ที่ให้บริการในคลังปัญญาจุฬาฯ (CUIR)

เป็นแฟ้มข้อมูลของนิสิตเจ้าของวิทยานิพนธ์ที่ส่งผ่านทางบัณฑิตวิทยาลัย

The abstract and full text of theses from the academic year 2011 in Chulalongkorn University Intellectual Repository(CUIR)
are the thesis authors' files submitted through the Graduate School.

THE RELATIONSHIP BETWEEN EDUCATION INEQUALITY
AND INCOME INEQUALITY IN THAILAND

Ms. Mattaya Bootngam

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Economics Program in Economics

Faculty of Economics

Chulalongkorn University

Academic Year 2012

Copyright of Chulalongkorn University

หัวข้อวิทยานิพนธ์

ความสัมพันธ์ระหว่างความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาและ
ความเหลื่อมล้ำทางรายได้ในประเทศไทย

โดย

นางสาวมัทยา บุตรงาม

สาขาวิชา

เศรษฐศาสตร์

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก

อาจารย์ ดร.สันต์ สัมปัตตะวนิช

คณะเศรษฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้รับวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่ง
ของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทบริหารธุรกิจ

..... คณบดีคณะเศรษฐศาสตร์

(รองศาสตราจารย์ ดร.ชโยดม สรรพศรี)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

.....ประธานกรรมการ

(อาจารย์ ดร.สรวีย์ บุญยमानนท์)

.....อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก

(อาจารย์ ดร.สันต์ สัมปัตตะวนิช)

.....กรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.মনชยา อรุณยศ)

.....กรรมการภายนอกมหาวิทยาลัย

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กิริยา กุลกลการ)

มัทยา บุตรงาม : ความสัมพันธ์ระหว่างความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาและความเหลื่อมล้ำทาง
รายได้ในประเทศไทย. (THE RELATIONSHIP BETWEEN EDUCATION INEQUALITY
AND INCOME INEQUALITY IN THAILAND). อ.ที่ปริกษาวิทยานิพนธ์หลัก :
อ. ดร.สันต์ สัมปัตตะวนิช, 133 หน้า

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาและ
ความเหลื่อมล้ำทางรายได้ ภายใต้สมมติฐานที่ว่า ความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาและความเหลื่อมล้ำ
ทางรายได้มีความสัมพันธ์ในลักษณะสองทิศทาง นั่นคือถ้าความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาเพิ่มขึ้นจะทำ
ให้ความเหลื่อมล้ำทางรายได้เพิ่มขึ้น และถ้าความเหลื่อมล้ำทางรายได้เพิ่มขึ้นก็ทำให้ความเหลื่อมล้ำ
ทางการศึกษาเพิ่มขึ้นเช่นกัน โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์จีนิทางการศึกษาเป็นตัวแทนในการวัดความเหลื่อม
ล้ำทางการศึกษา และใช้สัมประสิทธิ์จีนิทางรายได้เป็นตัวแทนในการวัดความเหลื่อมล้ำทางรายได้
โดยทำการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาและความเหลื่อมล้ำทางรายได้
ด้วยวิธีกำลังสองน้อยสุดสองชั้น (Two Stage Least Square: 2SLS) กับข้อมูลรายจังหวัดของ
ประเทศไทยตั้งแต่ปี พ.ศ. 2531-2552 ทั้ง 73 จังหวัดในปี พ.ศ. 2531-2535 และ 76 จังหวัดในปี
พ.ศ. 2537-2552

ผลการศึกษาพบว่าความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาและความเหลื่อมล้ำทางรายได้มี
ความสัมพันธ์ต่อกันในทิศทางเดียวกัน ความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาที่เพิ่มขึ้นทำให้ความเหลื่อมล้ำ
ทางรายได้เพิ่มขึ้น ในขณะที่ความเหลื่อมล้ำทางรายได้ที่เพิ่มขึ้นทำให้ความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา
เพิ่มขึ้นเช่นกัน ผลการศึกษายังชี้ให้เห็นว่าจำนวนปีการศึกษาเฉลี่ยของประชากร และสัดส่วนของ
ประชากรที่ประกอบอาชีพเกษตรกรรมต่ออุตสาหกรรม เป็นปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อความเหลื่อมล้ำ
ทางรายได้และความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา นอกจากนี้ยังพบว่าค่าใช้จ่ายเพื่อการศึกษาส่งผลต่อ
ความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาเช่นกัน

ผลการศึกษาจากการทดสอบสมมติฐานคชเนททางรายได้พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างการ
เติบโตทางเศรษฐกิจและความเหลื่อมล้ำทางรายได้ในประเทศไทยเป็นไปตามสมมติฐานของคชเนท
และผลการศึกษาจากการทดสอบสมมติฐานคชเนททางการศึกษาพบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างจำนวน
ปีการศึกษาเฉลี่ยและความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาในประเทศไทยไม่เป็นไปตามสมมติฐานของคชเนท

สาขาวิชา.....เศรษฐศาสตร์.....ลายมือชื่อนิสิต.....

ปีการศึกษา.....2555.....ลายมือชื่อ อ.ที่ปริกษาวิทยานิพนธ์หลัก.....

5385171329: MAJOR ECONOMICS

KEYWORDS: EDUCATION INEQUALITY / INCOME INEQUALITY / GINI EDUCATION COEFFICIENT / GINI INCOME COEFFICIENT

MATTAYA BOOTNGAM: THE RELATIONSHIP BETWEEN INCOME INEQUALITY AND EDUCATION INEQUALITY IN THAILAND. ADVISOR: SAN SAMPATTAVANIJA, Ph.D.
133 pp.

This research has objective to investigate the relationship between education inequality and income inequality. The hypothesis is the education inequality and income inequality has the relationship in two ways effect. The education inequality is measured by Gini education coefficient and the income inequality is measured by Gini income coefficient. I examine the relation between education inequality and income inequality by the method of Two Stages Least Square (2SLS) with Panel data in Thailand in 1988-2009

The results showed that educational inequality and income inequality are related to each other in the same direction. Educational inequality increased income inequality increased. While income inequality to increase educational inequality increased as well. This study indicated that the average year of schooling and the proportion of agriculture by manufacture associated with income inequality and education inequality. Moreover, the education expenditure also had impact with education inequality as well.

The result also showed that the relation between economic growth and income inequality was follow Kuznets hypothesis tested, but the relation between average year of schooling and education inequality was not follow Kuznets hypothesis tested.

Field of Study:Economics..... Student's Signature.....

Academic Year:2012..... Advisor's Signature.....

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี เนื่องจากได้รับความกรุณาช่วยเหลือเป็นอย่างดีจาก อาจารย์ ดร.สันต์ สัมปตตะวนิช อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก ผู้เขียนขอกราบพระคุณอาจารย์ที่กรุณาเสียสละเวลาอันมีค่ายิ่ง ในการให้คำปรึกษาและข้อเสนอแนะ ทั้งที่เกี่ยวกับวิทยานิพนธ์และความรู้อื่นๆ รวมถึง อ.ดร.สวรัย บุญยमानนท์ ผศ.ดร.มนชยา อรุณยศ และ ผศ.ดร.กิริยา กุลกลการ ที่ได้กรุณาเสียสละเวลาตอบรับเป็นคณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ในครั้งนี้และได้กรุณาให้คำแนะนำและคำปรึกษา เพื่อให้ใช้ปรับปรุงและแก้ไขข้อบกพร่องของวิทยานิพนธ์ให้ถูกต้อง และมีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณคณาจารย์ทุกท่านมา ณ โอกาสนี้ด้วย

ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณบิดา มารดา เป็นอย่างยิ่งในความห่วงใยและกำลังใจที่มีให้แก่ผู้วิจัยเสมอมา และขอขอบคุณเจ้าหน้าที่ห้องสมุดสำนักงบประมาณแผ่นดินทุกท่านที่กรุณาให้คำแนะนำในการค้นหาข้อมูลงบประมาณจังหวัด รวมถึงเหล่าเพื่อนๆ เศรษฐศาสตร์มหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (ปีการศึกษา 2553) ทุกท่านที่ร่วมทุกข์ร่วมสุข ให้คำปรึกษา กำลังใจ และคอยเตือนสติในการทำงานและการดำเนินชีวิตตลอดเวลาที่ศึกษา ณ มหาวิทยาลัยแห่งนี้ และขอขอบคุณคุณ กชिरา วรรณนะปริญา เจ้าหน้าที่ประจำหลักสูตร เศรษฐศาสตร์มหาบัณฑิต ที่ได้คอยให้คำแนะนำและความช่วยเหลือเป็นอย่างดีตลอดมา ผู้วิจัยจึงต้องขอบพระคุณทุกท่านมา ณ ที่นี้ด้วย

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ญ
สารบัญภาพ.....	ฎ
บทที่ 1 บทนำ.....	1
1.1 ความเป็นมาและสำคัญของปัญหา.....	2
1.2 สมมติฐานการวิจัย.....	7
1.3 วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	7
1.4 ขอบเขตของการวิจัย.....	8
1.5 คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย.....	8
1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	8
1.7 วิธีดำเนินการวิจัย.....	8
1.8 ลำดับในการนำเสนอผลการวิจัย.....	9
บทที่ 2 แนวคิด ทฤษฎี และวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง.....	10
2.1 แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับความเหลื่อมล้ำทางรายได้.....	10
2.1.1 การกระจายรายได้เชิงสัมบูรณ์.....	10
2.1.2 การกระจายรายได้สัมพัทธ์.....	11
2.2 สาเหตุของความเหลื่อมล้ำทางรายได้.....	11
2.3 ดัชนีที่ใช้ในการวัดความเหลื่อมล้ำทางรายได้.....	12
2.3.1 Normative Measure.....	12
2.3.2 Positive Measure.....	13
2.4 แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา.....	14
2.4.1 ทฤษฎีทุนมนุษย์กับแนวคิดเกี่ยวกับการลงทุนทางการศึกษา.....	14
2.4.2 ทฤษฎีการคัดสรรกลั่นกรอง (Screening Theory).....	16

2.4.3 แนวคิดเกี่ยวกับความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา.....	16
2.5 ความสัมพันธ์ระหว่างความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาและความเหลื่อมล้ำทาง รายได้.....	18
2.5.1 ผลของความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาที่มีต่อความเหลื่อมล้ำทางรายได้.....	18
2.5.2 ผลของความเหลื่อมล้ำทางรายได้ที่มีต่อความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา.....	19
2.6 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	21
2.6.1 ความเหลื่อมล้ำทางรายได้ (Income Inequality).....	21
2.6.2 ความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา (Education Inequality).....	25
บทที่ 3 ความสำคัญของความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาและความเหลื่อมล้ำทางรายได้ใน ประเทศไทย.....	32
3.1 สถานการณ์ความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาในประเทศไทย.....	32
3.2 สถานการณ์ความเหลื่อมล้ำทางรายได้ในประเทศไทย.....	42
3.3 เปรียบเทียบจำนวนปีการศึกษาเฉลี่ยและสัดส่วนค่าใช้จ่ายทางการศึกษาต่อ รายได้ประชาชาติระหว่างประเทศไทยกับประเทศต่างๆ.....	51
บทที่ 4 วิธีการดำเนินการวิจัย.....	57
4.1 แบบจำลองที่ใช้ในการศึกษา.....	57
4.1.1 วิธีการประมาณค่าแบบจำลอง.....	59
4.1.2 ขั้นตอนการประมาณค่า.....	60
4.1.3 ความสัมพันธ์ระหว่างความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาและความเหลื่อมล้ำ ทางรายได้.....	62
4.2 ความสำคัญของตัวแปรและแหล่งที่มาของตัวแปรที่นำมาศึกษา.....	65
4.2.1 สัมประสิทธิ์จินีทางรายได้ (Gini Income Coefficient).....	66
4.2.2 สัมประสิทธิ์จินีทางการศึกษา (Gini Education Coefficient).....	66
4.2.3 จำนวนปีการศึกษาเฉลี่ย (Average Year of Schooling).....	67
4.2.4 ผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัด (Gross Provincial Product: GPP).....	67
4.2.5 ค่าใช้จ่ายเพื่อการศึกษา (Education Expenditure).....	68
4.2.6 อัตราการเปลี่ยนแปลงของประชากร.....	68
4.3 การทดสอบสมมติฐานคุซเน็ต (Kuznets Hypothesis).....	71

4.3.1 ทดสอบสมมติฐานคฺุชเนทกับความเหลื่อมล้ำทางรายได้.....	71
4.3.2 ทดสอบสมมติฐานคฺุชเนทกับความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา.....	72
บทที่ 5 ผลการศึกษา.....	73
5.1 ผลการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาและความ เหลื่อมล้ำทางรายได้.....	73
5.2 ผลการทดสอบสมมติฐานของคฺุชเนท (Kuznets Hypothesis).....	81
บทที่ 6 สรุปและอภิปราย.....	86
6.1 สรุปผลและอภิปรายผลการศึกษา.....	86
6.2 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย.....	89
6.3 ข้อจำกัดทางการศึกษา.....	90
6.4 ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป.....	90
รายการอ้างอิง.....	92
ภาคผนวก.....	99
ภาคผนวก ก ค่าสัมประสิทธิ์จีนิทางรายได้และรายได้ต่อหัวของประชากรรายจังหวัดใน ประเทศไทยตั้งแต่ปี พ.ศ. 2531-2552.....	100
ภาคผนวก ข ค่าสัมประสิทธิ์จีนิทางการศึกษาและจำนวนปีการศึกษาเฉลี่ยของประชากรราย จังหวัดในประเทศไทยตั้งแต่ปี พ.ศ. 2531-2552.....	109
ภาคผนวก ค ค่าใช้จ่ายเพื่อการศึกษาและรายได้ประชาชาติของประเทศต่างๆ เปรียบเทียบกับ ประเทศไทยตั้งแต่ปี ค.ศ. 1980 – 2010.....	118
ภาคผนวก ง การกำหนดค่าจำนวนปีการศึกษาของประชากร.....	121
ประวัติผู้เขียน.....	133

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
1.1 รายได้เฉลี่ยต่อคนต่อเดือนของประชากรจำแนกตามกลุ่มประชากรตามระดับรายได้ของทั้งประเทศ (Quintile by Income) ปี พ.ศ. 2531-2552.....	2
1.2 ค่าสัมประสิทธิ์ความไม่เสมอภาคทางรายได้ (Gini Income Coefficient) จำแนกตามภาคและจำแนกตามเขตพื้นที่ ปีพ.ศ. 2531-2552.....	3
1.3 ร้อยละของสัดส่วนคนจน (เฉพาะประชากรที่มีอายุตั้งแต่ 6 ปีขึ้นไป) จำแนกตามระดับการศึกษา ปี พ.ศ.2549-2552.....	6
2.1 สรุปรงานวิจัยที่ทำการทดสอบสมมติฐานของคชเนททางรายได้ ของความสัมพันธ์ระหว่างการเติบโตทางเศรษฐกิจกับความเหลื่อมล้ำทางรายได้.....	30
2.2 สรุปรงานวิจัยที่ทำการทดสอบสมมติฐานของคชเนททางการศึกษา ของความสัมพันธ์ระหว่างจำนวนปีการศึกษาเฉลี่ยกับความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา.....	31
3.1 ค่าสัมประสิทธิ์จีนิทางการศึกษาในประเทศไทยระหว่างปี พ.ศ. 2531-2552.....	33
3.2 จังหวัดที่มีค่าสัมประสิทธิ์จีนิทางการศึกษาน้อยที่สุดและมากที่สุด ในประเทศไทยระหว่างปี พ.ศ. 2531-2552.....	36
3.3 จำนวนปีการศึกษาเฉลี่ยของประชากรไทยระหว่างปี พ.ศ. 2531-2552.....	37
3.4 จังหวัดที่มีจำนวนปีการศึกษาเฉลี่ยของประชากรน้อยที่สุดและมากที่สุด ในประเทศไทยระหว่างปี พ.ศ. 2531-2552.....	40
3.5 ค่าสัมประสิทธิ์จีนิทางรายได้ในประเทศไทยระหว่างปี พ.ศ. 2531-2552.....	43
3.6 จังหวัดที่มีค่าสัมประสิทธิ์จีนิทางรายได้น้อยที่สุดและมากที่สุดในประเทศไทย ระหว่างปี พ.ศ. 2531-2552.....	46
3.7 รายได้ต่อหัว (Income Per Capita) ของประชากรไทยระหว่างปี พ.ศ. 2531- 2552.....	47
3.8 จังหวัดที่มีรายได้ต่อหัวของประชากรน้อยที่สุดและมากที่สุดในประเทศไทย ระหว่างปี พ.ศ. 2531-2552.....	50
3.9 จำนวนปีการศึกษาเฉลี่ยของประชากร (Mean Years of Schooling) ของ ประเทศต่างๆ เปรียบเทียบกับประเทศไทย.....	52
3.10 สัดส่วนค่าใช้จ่ายเพื่อการศึกษาต่อรายได้ประชาชาติ (Education Expenditure % of GNI) ของประเทศต่างๆเปรียบเทียบกับประเทศไทย.....	53
4.1 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (Correlation Coefficient) ของตัวแปรที่นำมาศึกษา..	61

ตารางที่	หน้า
4.2 เครื่องหมายตามสมมติฐานของตัวแปรจากระบบสมการ 3.1.....	69
4.3 เครื่องหมายตามสมมติฐานของตัวแปรจากระบบสมการ 3.2.....	70
5.1 ค่าสถิติเบื้องต้น (Descriptive Statistic for Dataset).....	75
5.2 ผลการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาและความเหลื่อมล้ำทางรายได้ด้วยวิธีกำลังสองน้อยสุด (Two Stage Least Square: 2SLS).....	77
5.3 สรุปการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาและความเหลื่อมล้ำทางรายได้ในประเทศไทย โดยมีตัวแปรตามคือความเหลื่อมล้ำทางรายได้ (Gini_Inc).....	84
5.4 สรุปการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาและความเหลื่อมล้ำทางรายได้ในประเทศไทย โดยมีตัวแปรตามคือความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา (Gini_Edu).....	85
ก.1 ค่าสัมประสิทธิ์จินีทางรายได้ (Gini Income coefficient) รายจังหวัดในประเทศไทยตั้งแต่ปี พ.ศ.2531-2552.....	101
ก.2 รายได้ต่อหัวของประชากร (Income Per Capita) รายจังหวัดในประเทศไทยตั้งแต่ ปี พ.ศ.2531-2552.....	104
ข.1 ค่าสัมประสิทธิ์จินีทางการศึกษา (Gini Education coefficient) รายจังหวัดในประเทศไทยตั้งแต่ ปี พ.ศ.2531-2552.....	109
ข.2 จำนวนปีการศึกษาเฉลี่ยของประชากร (Mean Year of Schooling) รายจังหวัดในประเทศไทยตั้งแต่ปี พ.ศ.2531-2552.....	113
ค.1 ค่าใช้จ่ายเพื่อการศึกษา (Education Expenditures) ของประเทศต่างๆเปรียบเทียบกับประเทศไทยตั้งแต่ปี ค.ศ. 1980 – 2010 (หน่วย:ล้านดอลลาร์สหรัฐ).....	119
ค.2 รายได้ประชาชาติ (Gross National Income) ของประเทศต่างๆเปรียบเทียบกับประเทศไทยตั้งแต่ปี ค.ศ. 1980 – 2010 (หน่วย:ล้านดอลลาร์สหรัฐ).....	119
ง.1 การกำหนดค่าจำนวนปีการศึกษาของประชากร.....	122

สารบัญญภาพ

แผนภาพที่	หน้า
2.1 Lorence Curve และ Egalitarain Line.....	14
2.2 ความสัมพันธ์ระหว่างความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาและความเหลื่อมล้ำทาง รายได้.....	18
2.3 ความสัมพันธ์ระหว่างความเหลื่อมล้ำทางรายได้และความเหลื่อมล้ำทางการ ศึกษา.....	19
3.1 ค่าสัมประสิทธิ์จีนิทางการศึกษาในประเทศไทยจำแนกตามภูมิภาคระหว่างปี พ.ศ. 2531-2552.....	34
3.2 ค่าสัมประสิทธิ์จีนิทางการศึกษาในประเทศไทยเปรียบเทียบระหว่างเขตชนบท และเขตเมืองในระหว่างปี พ.ศ. 2531-2552.....	34
3.3 จำนวนปีการศึกษาเฉลี่ยของประชากรในประเทศไทยจำแนกตามภูมิภาค ระหว่างปี พ.ศ. 2531-2552.....	38
3.4 จำนวนปีการศึกษาเฉลี่ยของประชากรไทยเปรียบเทียบระหว่างเขตชนบทและ เขตเมืองระหว่างปี พ.ศ. 2531-2552.....	38
3.5 ค่าสัมประสิทธิ์จีนิทางรายได้ในประเทศไทยจำแนกตามภูมิภาคระหว่างปี พ.ศ. 2531-2552.....	44
3.6 ค่าสัมประสิทธิ์จีนิทางรายได้ในประเทศไทยเปรียบเทียบระหว่างเขตชนบทและ เขตเมืองปี พ.ศ. 2531-2552.....	44
3.7 รายได้ต่อหัว (Income Per Capita) ของประชากรไทยจำแนกตามภูมิภาค ระหว่างปี พ.ศ. 2531-2552.....	48
3.8 รายได้ต่อหัว (Income Per Capita) ของประชากรไทยจำแนกตามพื้นที่ระหว่าง ปี พ.ศ. 2531-2552.....	48
4.1 ความสัมพันธ์ระหว่างความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาและความเหลื่อมล้ำทาง รายได้รายจังหวัดในประเทศไทยโดยเฉลี่ยตั้งแต่ ปี พ.ศ. 2531-2552.....	62
4.2 ความสัมพันธ์ระหว่างความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาและความเหลื่อมล้ำทาง รายได้รายจังหวัดในประเทศไทย ปี พ.ศ. 2531.....	63
4.3 ความสัมพันธ์ระหว่างความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาและความเหลื่อมล้ำทาง รายได้รายจังหวัดในประเทศไทย ปี พ.ศ. 2541.....	64

แผนภาพที่	หน้า
4.4 ความสัมพันธ์ระหว่างความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาและความเหลื่อมล้ำทางรายได้รายจังหวัดในประเทศไทย ปี พ.ศ. 2552.....	65
4.5 ความสัมพันธ์ระหว่างการเติบโตทางเศรษฐกิจ (lnGpp) และความเหลื่อมล้ำทางรายได้ (GI) ตามสมมติฐานของคูลเชนท.....	71
4.6 ความสัมพันธ์ระหว่างจำนวนปีการศึกษาเฉลี่ย (Edu) และความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา (GE) ตามสมมติฐานของคูลเชนท.....	72
5.1 ผลกระทบต่อความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาจากการเพิ่มค่าใช้จ่ายเพื่อการศึกษา.....	79

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การพัฒนาประเทศ นอกจากหมายถึงการพัฒนาเศรษฐกิจแล้ว ยังหมายถึงการพัฒนาทางด้านต่างๆอีกด้วย ไม่ว่าจะเป็นการพัฒนาสิ่งแวดล้อมและทรัพยากร การพัฒนาสังคมหรือการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชากร เนื่องจากประชากรเป็นทรัพยากรบุคคลที่มีความสำคัญต่อประเทศชาติ ดังนั้นการพัฒนาคุณภาพชีวิตหรือความเป็นอยู่ของประชากรให้ดีขึ้น จึงเป็นการพัฒนาประเทศชาติด้วยเช่นกัน

ความเหลื่อมล้ำหรือความไม่เท่าเทียมทางสังคม เป็นปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชากร สาเหตุหลักของการเกิดปัญหาความเหลื่อมล้ำทางสังคม คือความเหลื่อมล้ำทางรายได้ เนื่องจากรายได้เป็นสิ่งสำคัญที่สามารถกำหนดการเข้าถึงทรัพยากรทางสังคมในด้านต่างๆของมนุษย์ได้ เช่น ด้านสาธารณสุข ด้านการคมนาคม ด้านการศึกษา เป็นต้น หากประชากรในสังคมมีความแตกต่างทางรายได้มากๆ ก็จะส่งผลให้ความสามารถในการเข้าถึงทรัพยากรมีความแตกต่างกันตามไปด้วย

การศึกษาเป็นรากฐานสำคัญในการดำเนินชีวิตของมนุษย์ และการศึกษายังเป็นสิ่งที่กำหนดหรือระบุถึงความรู้และความสามารถต่างๆของบุคคลได้ หากรายได้เป็นอุปสรรคในการเข้าถึงทรัพยากรด้านการศึกษาของประชากรแล้ว ก็อาจส่งผลให้ประชากรได้รับโอกาสทางการศึกษาที่ไม่เท่าเทียมกันตามไปด้วย จนนำไปสู่ปัญหาความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา ซึ่งปัญหาความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาและปัญหาความเหลื่อมล้ำทางรายได้ เป็นสาเหตุที่ทำให้เกิดปัญหาความเหลื่อมล้ำทางสังคม หากสังคมมีความเหลื่อมล้ำสูงก็จะส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตของประชากรตามอย่างไม่สามารถหลีกเลี่ยงได้

ประเทศไทยมีการพัฒนาที่เน้น “การพัฒนาจากบนลงล่าง ส่วนกลางไปสู่ส่วนภูมิภาค และการสร้างโครงสร้างพื้นฐานที่สำคัญๆ ของประเทศ” โดยการพัฒนาดังกล่าวส่งผลให้อัตราการเติบโตทางเศรษฐกิจ และรายได้ต่อหัวของประชากรขยายตัวเพิ่มขึ้น โดยสัดส่วนของประชาชนที่มีรายได้ต่ำกว่าเส้นความยากจนลดลงอย่างมาก กล่าวคือ ประชากรไทยมีฐานะโดยรวมดีขึ้นกว่าในอดีตอย่างเห็นได้ชัด อย่างไรก็ตามความเจริญดังกล่าวกลับไม่ช่วยให้ปัญหาความเหลื่อมล้ำของรายได้ปรับตัวดีขึ้น

โดยประโยชน์จากการพัฒนานั้นยังคงตกอยู่ในมือของคนเพียงกลุ่มน้อยที่อยู่ในกรุงเทพมหานครและบริเวณเมืองใหญ่ๆเท่านั้นหรือกลุ่มคนบางกลุ่มเท่านั้น (ผาสุก พงษ์ไพจิตร, 2554)

ตารางที่ 1.1 รายได้เฉลี่ยต่อคนต่อเดือนของประชากร จำแนกตามกลุ่มประชากรตามระดับรายได้ของทั้งประเทศ (Income by Quintile) ปี พ.ศ. 2531-2552

ปี พ.ศ.	กลุ่ม 20%ที่ 1	กลุ่ม 20%ที่ 2	กลุ่ม 20%ที่ 3	กลุ่ม 20% ที่ 4	กลุ่ม 20%ที่ 5
2531	244	429	660	1,098	2,897
2533	296	519	807	1,344	3,297
2535	371	661	1,041	1,770	5,525
2537	451	815	1,294	2,181	6,342
2539	623	1,125	1,762	2,965	8,412
2541	722	1,300	2,013	3,325	9,417
2543	666	1,226	1,938	3,343	9,687
2545	817	1,494	2,334	3,882	10,808
2547	982	1,741	2,686	4,367	11,874
2549	1,057	2,016	3,179	5,254	14,707
2550	1,244	2,231	3,449	5,608	15,248
2552	1,503	2,622	2,941	6,299	16,993

ที่มา : จากข้อมูลการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน สำนักงานสถิติแห่งชาติ ประมวลผลโดย สำนักพัฒนาฐานข้อมูลและตัวชี้วัดสถานะสังคม สศช.

: กลุ่ม 20% ที่ 1 คือกลุ่มประชากรที่จนที่สุด และกลุ่ม 20% ที่ 5 คือกลุ่มประชากรที่รวยที่สุด

ตารางที่ 1.1 แสดงให้เห็นว่ารายได้เฉลี่ยต่อคนต่อเดือนของประชากรไทย เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องในช่วงเวลาที่ผ่านมา โดยกลุ่มคนที่จนสุดร้อยละ 20 มีรายได้เพิ่มขึ้นจาก 244 เป็น 1,503 บาทต่อเดือนหรือเพิ่มขึ้นถึง 6 เท่า ขณะที่กลุ่มคนที่รวยที่สุดร้อยละ 20 มีรายได้เพิ่มขึ้นจาก 2,897 เป็นประมาณ 16,993 บาทต่อเดือนหรือเพิ่มขึ้นถึง 5 เท่า นอกจากนี้ยังพบว่าในช่วงปี พ.ศ. 2531-2552 ความแตกต่างของรายได้ระหว่างคนจนกับคนรวยมีความแตกต่างกันประมาณ 11 ถึง 14 เท่า ซึ่งแสดงให้เห็นว่า ประเทศไทยยังคงประสบกับปัญหาความเหลื่อมล้ำทางรายได้ให้เห็นได้ชัด

ตารางที่ 1.2 ค่าสัมประสิทธิ์ความไม่เสมอภาคทางรายได้ (Gini Income Coefficient) จำแนกตามภาคและจำแนกตามเขตพื้นที่ ปีพ.ศ. 2531-2552

ปีพ.ศ.	ทั่วประเทศ	กรุงเทพฯ	ภาคกลาง	ภาคเหนือ	ภาคอีสาน	ภาคใต้
2531	0.487	0.388	0.435	0.439	0.454	0.463
2533	0.515	0.420	0.480	0.468	0.434	0.469
2535	0.536	0.457	0.462	0.476	0.471	0.481
2537	0.520	0.405	0.461	0.468	0.472	0.498
2539	0.513	0.401	0.468	0.458	0.470	0.470
2541	0.507	0.415	0.443	0.462	0.460	0.491
2543	0.522	0.417	0.448	0.469	0.483	0.476
2545	0.507	0.438	0.437	0.467	0.469	0.464
2547	0.493	0.422	0.433	0.478	0.448	0.445
2549	0.511	0.452	0.443	0.483	0.494	0.473
2550	0.497	0.468	0.422	0.469	0.468	0.460
2552	0.485	0.468	0.414	0.446	0.463	0.477

ที่มา : ข้อมูลจากข้อมูลสภาวะเศรษฐกิจสังคมและครัวเรือน สำนักงานสถิติแห่งชาติ ประมวลผลโดย สำนักพัฒนาฐานข้อมูลและตัวชี้วัดภาวะสังคม สศช.

: ข้อมูลการสำรวจสภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน ปี 2549, ปี 2550 และปี 2552 ได้มีการปรับข้อมูลรายได้ที่บันทึกติดลบหรือขาดทุนให้เป็น 0 (ศูนย์)

: ข้อมูลการสำรวจสภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน ปี 2551 ไม่มีการสำรวจข้อมูลด้านรายได้

เมื่อพิจารณาข้อมูลจากตารางที่ 1.2 ซึ่งแสดงค่าสัมประสิทธิ์ความไม่เสมอภาคหรือค่าสัมประสิทธิ์จีนิทางรายได้ (Gini Income Coefficient) ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2531-2552 พบว่าประเทศไทยต้องเผชิญกับความไม่เท่าเทียมหรือความเหลื่อมล้ำทางรายได้มาตลอดตั้งแต่ในอดีตจนถึงปัจจุบัน โดยมีค่าสัมประสิทธิ์ความไม่เสมอภาคหรือค่าสัมประสิทธิ์จีนิทางรายได้ประมาณ 0.48 ถึง 0.54 ซึ่งแสดงให้เห็นว่าประเทศไทยยังประสบปัญหาความเหลื่อมล้ำทางรายได้ในระดับปานกลางถึงมาก ซึ่งสอดคล้องกับข้อมูลในตารางที่ 1.1 ที่แสดงให้เห็นว่าความแตกต่างของรายได้ระหว่างคนจนกับคนรวยยังคงมีความแตกต่างกันหลายเท่าเช่นกัน

เมื่อศึกษาจากระบบเศรษฐกิจของประเทศไทย พบว่าความเหลื่อมล้ำในการใช้เงินทุนเป็นปัจจัยสำคัญเพื่อครอบครองปัจจัยการผลิตนั้นเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้เกิดความเหลื่อมล้ำทางรายได้ จากกลุ่มธนาคารพาณิชย์ซึ่งเป็นกลุ่มที่มีเงินทุนและได้ใช้เงินทุนในการสร้างเครือข่ายกิจการธุรกิจต่างๆ ในปี พ.ศ. 2522 ได้มีงานวิจัยที่พบว่ากลุ่มธนาคารพาณิชย์จำนวน 12 กลุ่ม เป็นเจ้าของธุรกิจนอกเหนือจากกิจการธนาคารถึง 400 บริษัท และถ้าหากนับรวมกับกลุ่มนักธุรกิจอื่นอีก 53 กลุ่ม พบว่ามีการครอบครองทรัพย์สินถึง 400,000 ล้านบาท นอกจากนี้ยังพบว่าการดำเนินนโยบายการคลังก็เป็นอีกสาเหตุหนึ่งที่ก่อให้เกิดความเหลื่อมล้ำของการกระจายรายได้ จากการดำเนินนโยบายด้านการเก็บภาษีอากรและด้านรายจ่ายของรัฐบาลพบว่า โครงสร้างการเก็บภาษีอากรของประเทศไทยยังไม่เป็นธรรม เมื่อพิจารณาการเสียภาษีโดยวิธีการเทียบสัดส่วน พบว่าผู้ที่มีรายได้ต่ำต้องรับภาระภาษีคิดเป็นสัดส่วนต่อรายได้มากกว่าผู้ที่มีรายได้สูง ด้านรายจ่ายรัฐบาลพบว่า ครัวเรือนที่มีรายได้ต่ำบางครัวเรือนได้รับประโยชน์จากการใช้จ่ายของรัฐคิดเป็นมูลค่าน้อยกว่าครัวเรือนที่มีรายได้สูง โดยเฉพาะอย่างยิ่งรายจ่ายด้านสาธารณสุข โภค การศึกษา และสาธารณสุข (วัลรักษ์ มิ่งมณีคิน, 2547)

จากนโยบายทางเศรษฐกิจจากแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติทุกฉบับ ที่มุ่งเน้นสร้างความเติบโตทางเศรษฐกิจ (Economic Growth) สร้างเสถียรภาพทางเศรษฐกิจ (Economic Stability) และสร้างสิทธิทางเศรษฐกิจ (Economic Liberty) ทำให้การเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศไทยดีขึ้น แต่การเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจกลับทำให้ความเหลื่อมล้ำทางรายได้ในประเทศไทยไม่ดีขึ้น เมื่อพิจารณาจากภาพรวมของระดับความเหลื่อมล้ำในประเทศไทย พบว่าค่าสัมประสิทธิ์จินีทางรายได้มีค่าประมาณ 0.4-0.5 แสดงให้เห็นว่าประเทศไทยมีความเหลื่อมล้ำทางรายได้อยู่ในช่วงปานกลางถึงมาก (World Bank, 1996) ดังนั้นปัญหาความเหลื่อมล้ำทางที่ควรได้รับการแก้ไขอย่างจริงจัง เพื่อไม่ให้เป็นอุปสรรคในการพัฒนาประเทศ แต่การแก้ไขปัญหาเรื่องความเหลื่อมล้ำทางรายได้เป็นเรื่องที่ยาก เนื่องจากปัญหาความเหลื่อมล้ำทางรายได้เป็นปัญหาที่สะสมหลายทศวรรษ การแก้ไขปัญหาก็จำเป็นต้องอาศัยความรู้และความเข้าใจอย่างถูกต้อง เพื่อเป็นแนวทางในการแก้ไขปัญหาดังกล่าว

จากการศึกษาวิธีแก้ไขปัญหาค่าความเหลื่อมล้ำทางรายได้ พบว่านโยบายที่สามารถแก้ไขปัญหาความเหลื่อมล้ำทางรายได้ในระยะยาว คือการสร้างความเท่าเทียมกันของโอกาสที่รัฐบาลจะให้กับประชาชนไม่ว่าจะอยู่ในเมืองหรือชนบท โดยเฉพาะอย่างยิ่งความเท่าเทียมกันเรื่องการศึกษา ทั้งนี้มีหลักฐานสำคัญที่ทำให้เห็นความสัมพันธ์ระหว่างการพัฒนาทางการศึกษาและการพัฒนาทางเศรษฐกิจและสังคมในระดับมหภาค โดยงานวิจัยของ Knodel and Jone (1996) แสดงให้เห็นว่า

ความแตกต่างของการศึกษาจะเกิดขึ้นในประเทศที่มีกลุ่มสถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคมที่แตกต่างกันอย่างมาก トラบไคที่เด็กยากจนหรือเด็กจากครอบครัวชนบททั้งเด็กหญิงและชายยังคงไม่ได้รับความเป็นธรรมด้านการได้รับการศึกษา กลุ่มเด็กเหล่านั้นก็ยังคงต้องเผชิญกับความไม่เท่าเทียมกันในตลาดแรงงานและชีวิตและความเป็นอยู่

ความไม่เท่าเทียมหรือความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา เป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้เกิดความเหลื่อมล้ำทางรายได้เช่นเดียวกัน โดยเห็นได้ชัดเมื่อประชากรเริ่มเข้าสู่ตลาดแรงงาน จากลักษณะงานหรือการผลิตที่ต้องอาศัยบุคคลที่มีความเชี่ยวชาญโดยเฉพาะในการผลิตนั้นๆ เช่น อุปกรณ์ทางคอมพิวเตอร์ อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ เป็นต้น เนื่องจากบุคคลที่มีการศึกษาในระดับสูงจะได้รับความเชื่อถือเกี่ยวกับความรู้และความสามารถในการทำงานมากกว่า โดยเฉพาะลักษณะงานที่ต้องใช้ความสามารถหรือความรู้เฉพาะทางในการทำงาน เช่น ความรู้ทางด้านภาษา ความรู้ทางด้านวิศวกรรม ความรู้ทางด้านคอมพิวเตอร์ เป็นต้น ซึ่งบุคคลที่มีการศึกษาในระดับสูงหรือมีความเชี่ยวชาญเฉพาะทางในสาขาต่างๆ จะมีโอกาสได้รับการพิจารณาเข้าทำงานมากกว่าบุคคลที่มีการศึกษาในระดับต่ำกว่าหรือมีความเชี่ยวชาญน้อยกว่า ทำให้บุคคลที่มีการศึกษาในระดับสูงมีทางเลือกในการทำงานและมีโอกาสได้รับค่าตอบแทนหรือรายได้มากกว่าบุคคลที่มีการศึกษาในระดับต่ำกว่า จึงเป็นสาเหตุให้บุคคลสองกลุ่มมีรายได้ที่แตกต่างกัน ดังนั้นหากบุคคลมีความแตกต่างกันทางการศึกษามากขึ้น ก็จะทำให้เกิดความแตกต่างทางรายได้มากขึ้นตามไปด้วย แสดงให้เห็นว่าความเหลื่อมล้ำทางการศึกษามีความสัมพันธ์กับความเหลื่อมล้ำทางรายได้ (Lin, 2007)

ทั้งนี้บุคคลที่มีโอกาสศึกษาในระดับสูง ส่วนใหญ่จะมีฐานะของครัวเรือนในระดับปานกลางถึงดีอยู่แล้ว เนื่องจากการศึกษาในระดับที่สูงขึ้น จำเป็นต้องอาศัยการลงทุนทางการศึกษาที่เพิ่มขึ้นด้วย จึงทำให้บุคคลเหล่านี้สามารถศึกษาในระดับที่สูงขึ้นได้ เมื่อเข้าสู่ตลาดแรงงานก็จะมีโอกาสได้รับค่าตอบแทนหรือค่าจ้างที่สูงขึ้นตามวุฒิการศึกษา หากเปรียบเทียบกับครัวเรือนที่มีฐานะยากจน ที่มีข้อจำกัดทางรายได้ ทำให้ไม่สามารถลงทุนทางการศึกษาเพิ่มขึ้นได้ จึงมีวุฒิทางการศึกษาที่ต่ำกว่า และส่งผลต่อค่าตอบแทนหรือค่าจ้างที่จะได้รับเมื่อเข้าสู่ตลาดแรงงาน ทำให้ช่องว่างหรือความแตกต่างทางรายได้ของคนจนและคนรวยมีมากขึ้น ซึ่งอาจทำให้สถานการณ์ความเหลื่อมล้ำทางรายได้มีความรุนแรงเพิ่มขึ้นตามไปด้วย

ตารางที่ 1.3 แสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ของระดับรายได้และระดับการศึกษาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2549-2552 ซึ่งสัดส่วนคนจนที่ไม่เคยเรียนหนังสือมีจำนวนมากกว่าสัดส่วนคนจนในระดับการศึกษาอื่นๆ อย่างเห็นได้ชัด รองลงมาคือระดับก่อนประถมศึกษา ประถมศึกษา มัธยมศึกษาตอนต้น มัธยมศึกษาตอนปลาย อนุปริญญา และระดับปริญญาตรี โดยในระดับปริญญาโทและปริญญาเอกไม่มี

สัดส่วนคนจนอยู่เลย ทำให้ทราบว่าหากบุคคลได้รับการศึกษามากขึ้นจะทำให้มีรายได้เพิ่มขึ้นตามไปด้วย แสดงให้เห็นถึงลักษณะความสัมพันธ์ระหว่างการศึกษาและรายได้ กล่าวคือการศึกษาที่บุคคลได้รับการศึกษาในระดับที่สูงขึ้นจะทำให้มีรายได้ในระดับที่สูงขึ้นตามไปด้วย

ตารางที่ 1.3 ร้อยละของสัดส่วนคนจน (เฉพาะประชากรที่มีอายุตั้งแต่ 6 ปีขึ้นไป) จำแนกตามระดับการศึกษา ปี พ.ศ.2549-2552

ระดับการศึกษา	พ.ศ.2549	พ.ศ.2550	พ.ศ.2551	พ.ศ.2552
ไม่เคยเรียน	26.48	24.6	26.04	22.03
ก่อนประถมศึกษา	14.61	12.16	11.15	11.17
ประถมศึกษา	11.32	10.14	10.88	9.75
มัธยมศึกษาตอนต้น	5.88	5.24	6.24	6.36
มัธยมศึกษาตอนปลาย	2.03	2.03	2.57	2.76
อนุปริญญา	0.51	0.68	0.49	0.63
ปริญญาตรี	0.06	0.08	0.12	0.34
ปริญญาโท	–	–	–	–
ปริญญาเอก	–	–	–	–
การศึกษาอื่นๆ	14.97	33.68	36.41	29.46
ไม่ทราบระดับการศึกษา	6.64	1.1	0.81	–
รวม	9.39	8.37	8.86	8.01

ที่มา : ข้อมูลจากการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน สำนักงานสถิติแห่งชาติ ประมวลผลโดย สำนักพัฒนาฐานข้อมูลและตัวชี้วัดภาวะสังคม สศช.

: การศึกษาอื่นๆ ประกอบด้วย หลักสูตรที่ไม่ได้วุฒิการศึกษา (เช่น การศึกษาปอเนาะ) การศึกษาที่เทียบระดับไม่ได้ (เช่น อิสลามศึกษาแผนกวิชาอิสลาม)

การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาและความเหลื่อมล้ำทางรายได้ เป็นที่นิยมอย่างแพร่หลาย งานวิจัยหลายชิ้นทำการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาและความเหลื่อมล้ำทางรายได้เพียงทิศทางเดียวหรือศึกษาปัจจัยทางการศึกษาที่มีผลต่อความเหลื่อมล้ำทางรายได้หรือศึกษาปัจจัยทางรายได้ที่มีผลต่อความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาเพียงทางเดียวเท่านั้น การศึกษานี้ทำการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาและ

ความเหลื่อมล้ำทางรายได้ทั้งสองทิศทาง นั่นคือศึกษาความสัมพันธ์ของความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาที่มีต่อความเหลื่อมล้ำทางรายได้ และศึกษาความสัมพันธ์ของความเหลื่อมล้ำทางรายได้ที่มีต่อความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา เพื่อแสดงให้เห็นว่าหากความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาและความเหลื่อมล้ำทางรายได้มีความสัมพันธ์ต่อกัน การแก้ปัญหาความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาให้ลดลงก็จะส่งผลให้ความเหลื่อมล้ำทางรายได้ลดลงเช่นเดียวกัน ในทางกลับกันหากสามารถลดปัญหาความเหลื่อมล้ำทางรายได้ก็จะสามารถลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาได้เช่นกัน

เนื่องจากทั้งปัญหาความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาและความเหลื่อมล้ำทางรายได้ในประเทศอาจเกิดจากความเหลื่อมล้ำทางสังคมในระดับภาคหรือความเหลื่อมล้ำในระดับจังหวัด การศึกษานี้จึงทำการศึกษาในระดับจังหวัดเพื่อแสดงให้เห็นถึงความเหลื่อมล้ำที่เกิดขึ้นในระดับจังหวัด เพราะความเหลื่อมล้ำในระดับจังหวัดแสดงถึงภาพรวมของปัญหาความเหลื่อมล้ำในระดับประเทศได้

นอกจากนี้ยังได้ทำการทดสอบสมมติฐานของคุซเน็ต (Kuznet Hypothesis) ที่กล่าวว่าความเหลื่อมล้ำทางรายได้จะสูงขึ้นควบคู่ไปกับการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจและเมื่อความเจริญทางเศรษฐกิจเติบโตในระดับหนึ่งก็จะทำให้ความเหลื่อมล้ำทางรายได้ค่อยๆลดลงมา หากสมมติฐานดังกล่าวเป็นจริงก็อาจลดความกังวลเกี่ยวกับปัญหาความเหลื่อมล้ำทางรายได้ โดยการศึกษานี้ได้ทำการทดสอบสมมติฐานดังกล่าวกับความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาและจำนวนปีการศึกษาเฉลี่ยของประชากรอีกด้วย

1.2 สมมติฐานการวิจัย

ความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาและความเหลื่อมล้ำทางรายได้มีความสัมพันธ์ในลักษณะสองทิศทาง นั่นคือถ้าความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาเพิ่มขึ้นจะทำให้ความเหลื่อมล้ำทางรายได้สูงขึ้น และถ้าความเหลื่อมล้ำทางรายได้เพิ่มขึ้นก็ทำให้ความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาเพิ่มขึ้นเช่นกัน

1.3 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1.3.1 เพื่อศึกษาลักษณะความสัมพันธ์ระหว่างความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาและความเหลื่อมล้ำทางรายได้ในประเทศไทย

1.3.2 เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาและความเหลื่อมล้ำทางรายได้

1.4 ขอบเขตของการวิจัย

การศึกษานี้ทำการศึกษาโดยใช้ข้อมูลรายจังหวัดทั้ง 73 จังหวัดในปี พ.ศ. 2531-2535 และ ทั้ง 76 จังหวัดในปี พ.ศ. 2537-2552 มาทำการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาและความเหลื่อมล้ำทางรายได้ โดยศึกษาในปีที่มีการเก็บข้อมูลการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือนในระหว่างช่วงที่ทำการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาและความเหลื่อมล้ำทางรายได้

1.5 คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย

ความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา (Education Inequality) หมายถึงความแตกต่างของระดับการศึกษาของประชากร ซึ่งนับโดยใช้จำนวนปีการศึกษาของประชากร จำนวนปีการศึกษามาก ประชากรมีการศึกษาในระดับสูงหมายถึงมีจำนวนปีการศึกษามากและประชากรมีการศึกษาในระดับต่ำ หมายถึงจำนวนปีการศึกษาน้อย ความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาวัดโดยใช้สัมประสิทธิ์จีเนียนีทางการศึกษาซึ่งมีค่าอยู่ระหว่าง 0 และ 1 หากค่าสัมประสิทธิ์จีเนียนีทางการศึกษามีค่าเข้าใกล้ 0 แสดงว่ามีความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาน้อยและถ้าหากเข้าใกล้ 1 แสดงว่ามีความเหลื่อมล้ำทางการศึกษามาก

ความเหลื่อมล้ำทางรายได้ (Income Inequality) หมายถึงความแตกต่างของระดับรายได้ของประชากร ความเหลื่อมล้ำทางรายได้วัดโดยใช้สัมประสิทธิ์จีเนียนีทางรายได้ซึ่งมีค่าอยู่ระหว่าง 0 และ 1 หากค่าสัมประสิทธิ์จีเนียนีทางรายได้อมีค่าเข้าใกล้ 0 แสดงว่ามีความเหลื่อมล้ำทางรายได้น้อยและถ้าหากเข้าใกล้ 1 แสดงว่ามีความเหลื่อมล้ำทางรายได้มาก

1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างความเข้าใจและแก้ไขปัญหาความเหลื่อมล้ำทางการศึกษากับความเหลื่อมล้ำทางรายได้ในประเทศไทยให้มีความเท่าเทียมยิ่งขึ้น

1.7 วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษานี้ทำการศึกษาถึงความสำคัญของความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาและความเหลื่อมล้ำทางรายได้ในประเทศไทยและศึกษาเป็นรายจังหวัด โดยใช้ข้อมูลตั้งแต่ปี พ.ศ.2531-2552 จากรายงานการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน (Socio-Economic Survey) ของสำนักงานสถิติแห่งชาติ โดยนำข้อมูลรายได้ของประชากรรายจังหวัดมาคำนวณสัมประสิทธิ์จีเนียนีทางรายได้ (Income Gini Coefficient) เพื่อเป็นตัวแทนในการวัดความเหลื่อมล้ำทางรายได้และนำข้อมูลจำนวนปีการศึกษาของประชากรรายจังหวัดมาคำนวณสัมประสิทธิ์จีเนียนีทางการศึกษา (Education

Gini coefficient) เพื่อเป็นตัวแทนในการความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา และวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาและความเหลื่อมล้ำทางรายได้ด้วยวิธีการกำลังสองน้อยที่สุดสองขั้น (Two-Stage Least Square: 2SLS)

1.8 ลำดับในการนำเสนอผลการวิจัย

การศึกษานี้แบ่งเป็น 6 บทได้แก่ บทที่ 1 กล่าวถึงที่มาและความสำคัญของปัญหา สมมติฐานการวิจัย วัตถุประสงค์ในการวิจัย ขอบเขตของการวิจัย คำจำกัดความในการวิจัย ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับและวิธีดำเนินการวิจัย บทที่ 2 กล่าวถึงแนวคิด ทฤษฎีและเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง บทที่ 3 กล่าวถึงวิธีการดำเนินการวิจัย ขั้นตอนการวิเคราะห์ข้อมูล ความสำคัญของและแหล่งที่มาของตัวแปร และอธิบายขั้นตอนการทดสอบสมมติฐานของคุซเน็ต (Kuznets Hypothesis) บทที่ 4 กล่าวถึงความสำคัญของเหลื่อมล้ำทางการศึกษาและความเหลื่อมล้ำทางรายได้ในประเทศไทย เปรียบเทียบภาพรวมการลงทุนทางการศึกษาและจำนวนปีการศึกษาเฉลี่ยของประเทศไทยกับต่างประเทศ บทที่ 5 กล่าวถึงผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาและความเหลื่อมล้ำทางรายได้ และบทที่ 6 กล่าวถึงการสรุปผลการวิจัยและอภิปรายผลการวิจัย รวมถึงอธิบายข้อจำกัดและข้อเสนอแนะทางการวิจัย

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

บทนี้เป็นการอธิบายถึงแนวคิดและทฤษฎี รวมถึงเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาและความเหลื่อมล้ำทางรายได้ รวมถึงปัจจัยที่ส่งผลต่อความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาและความเหลื่อมล้ำทางรายได้ โดยแบ่งเนื้อหาในบทเป็น 6 ตอนดังนี้

- 2.1 แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับความเหลื่อมล้ำทางรายได้
- 2.2 สาเหตุของความเหลื่อมล้ำทางรายได้
- 2.3 ดัชนีที่ใช้ในการวัดความเหลื่อมล้ำทางรายได้
- 2.4 แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา
- 2.5 ความสัมพันธ์ระหว่างความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาและความเหลื่อมล้ำทางรายได้
- 2.6 เอกสารและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

2.1 แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับความเหลื่อมล้ำทางรายได้

การกระจายรายได้หมายถึงการจัดสรรรายได้รวมของประเทศไปยังประชาชนกลุ่มต่างๆ ซึ่งในความเป็นจริงแล้วไม่มีประเทศใดในโลกสามารถจัดสรรทรัพยากรให้กับประชากรได้อย่างเท่าเทียมกันได้ เพราะมนุษย์มีความแตกต่างและมีโอกาสในการเข้าถึงทรัพยากรดังกล่าวแตกต่างกันออกไป ด้วย จึงทำให้มีปัญหาค่าไม่เท่าเทียมทางของการกระจายรายได้เกิดขึ้นในสังคม ซึ่งการกระจายรายได้แบ่งออกได้เป็น 2 ประเภทคือการกระจายรายได้เชิงสัมบูรณ์ (Absolute Distribution) และการกระจายรายได้เชิงสัมพัทธ์ (Relative Distribution)

2.1.1 การกระจายรายได้เชิงสัมบูรณ์ (Absolute Distribution)

คือการวิเคราะห์ปัญหาการกระจายรายได้ในด้านของความยากจน (Poverty) โดยคำนวณจากระดับรายได้ขั้นต่ำหรือรายได้ที่เพียงพอต่อการซื้ออาหารขั้นต่ำเพื่อการดำรงชีวิต ซึ่งดูได้จากเส้นความยากจน (Poverty Line) ที่นิยามไว้ว่าหากประชากรหรือบุคคลใดมีระดับรายได้ต่ำกว่าเส้นความยากจนแล้ว แสดงว่าประชากรหรือบุคคลนั้นเป็นคนยากจนหรืออยู่ในภาวะความยากจน ความยากจนเป็นสิ่งที่สามารถบอกให้รู้ถึงการดำรงชีวิตของบุคคลหรือครัวเรือน หากบุคคลหรือครัวเรือนใดมีการ

ดำรงชีวิตอยู่ในสภาวะยากจนแล้ว ย่อมส่งผลต่อการดำเนินชีวิตและการเข้าถึงทรัพยากรต่างๆ ด้วย ปัญหาความยากจนนั้นไม่เพียงแต่จะกระทบหรือส่งผลกระทบต่อบุคคลหรือครัวเรือนนั้นๆ แต่หากยังไม่ได้รับการแก้ไขหรือปรับปรุงความเป็นอยู่ของบุคคลที่ยากจนให้ดีขึ้น ก็จะทำให้ปัญหาความยากจนกลายเป็นปัญหาใหญ่จนส่งผลกระทบต่อการพัฒนาประเทศได้เช่นเดียวกัน

2.1.2 การกระจายรายได้เชิงสัมพัทธ์ (Relative Distribution)

คือการวิเคราะห์ปัญหาการกระจายรายได้โดยมองถึงระดับรายได้ที่แตกต่างกันของประชากรในแต่ละบุคคลหรือแต่ละครัวเรือนที่อยู่ในสังคม ถ้าหากประชากรหรือครัวเรือนมีรายได้ที่แตกต่างกันมากแสดงว่าสังคมนั้นมีความไม่เท่าเทียมหรือความเหลื่อมล้ำทางรายได้มาก แสดงให้เห็นว่าสังคมนั้นเกิดปัญหาความเหลื่อมล้ำทางรายได้ ถ้าหากปัญหาดังกล่าวเกิดขึ้นในหลายสังคมหรือกระจายวงกว้างออกไปเรื่อยๆ ก็ย่อมส่งผลกระทบต่อพัฒนาประเทศเช่นเดียวกัน

ในการศึกษาครั้งนี้ ได้นำทฤษฎีการกระจายรายได้เชิงสัมพัทธ์มาทำการศึกษาความเหลื่อมล้ำทางรายได้ของประชากร โดยนำระดับรายได้ของประชากรมาวิเคราะห์หาความเหลื่อมล้ำทางรายได้ที่เกิดขึ้น

2.2 สาเหตุของความเหลื่อมล้ำทางรายได้ สาเหตุของความเหลื่อมล้ำหรือความแตกต่างทางรายได้มีดังต่อไปนี้

ความแตกต่างทางรายได้ที่เกิดจากทักษะในการทำงาน ทักษะถือเป็นสิ่งสำคัญมากในการทำการทำงาน เพราะแรงงานที่มีทักษะจะสามารถเพิ่มผลิตภาพในการผลิตได้มากกว่าแรงงานไร้ทักษะ แต่กลุ่มแรงงานมีทักษะมีจำนวนน้อยกว่ากลุ่มแรงงานไร้ทักษะ ดังนั้นกลุ่มแรงงานมีทักษะจึงมีอุปสงค์ในตลาดแรงงานมากกว่า ในขณะที่อุปทานของแรงงานกลุ่มนี้กลับมีน้อย จึงทำให้เกิดความแตกต่างทางรายได้ขึ้นและนำไปสู่ปัญหาความเหลื่อมล้ำทางรายได้ในที่สุด

การฝึกอบรมและการศึกษาก็ถือเป็นสาเหตุที่ทำให้เกิดความเหลื่อมล้ำทางรายได้ การได้รับการฝึกอบรมหรือศึกษามากขึ้นนอกเหนือจากที่ทำงานในปัจจุบันก็เท่ากับเป็นการเพิ่มทักษะและความรู้ให้กับแรงงาน เมื่อแรงงานมีทักษะและความรู้ที่เพิ่มขึ้นก็จะสามารถเพิ่มรายได้ได้เช่นเดียวกัน และทำให้เกิดความแตกต่างทางรายได้ระหว่างผู้ที่ได้รับการฝึกอบรมและไม่ได้รับการฝึกอบรม

การศึกษาถือเป็นสาเหตุสำคัญอีกอย่างหนึ่งที่สามารถกำหนดความแตกต่างระหว่างรายได้ เนื่องจากการศึกษาถือเป็นพื้นฐานในการเรียนรู้เพื่อเพิ่มทักษะและยังกำหนดความแตกต่างในความสามารถเพิ่มผลิตภาพในการทำงานได้ ในการพัฒนาประเทศจำเป็นต้องอาศัยความก้าวหน้าและ

เทคโนโลยีในด้านต่างๆประกอบกัน โดยเฉพาะเทคโนโลยีทางการผลิต ซึ่งถือเป็นด้านสำคัญในการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ แต่การใช้เทคโนโลยีต่างๆนั้นจำเป็นต้องอาศัยผู้ที่มีความรู้ความสามารถ และความเชี่ยวชาญในด้านต่างๆ จึงจำเป็นที่ต้องใช้บุคคลหรือแรงงานที่มีความเชี่ยวชาญโดยตรงหรือมีความรู้สูง แต่อุปทานของบุคคลหรือแรงงานกลุ่มดังกล่าวกลับมีน้อย จึงก่อให้เกิดความเหลื่อมล้ำทางรายได้ขึ้นและถ้าหากบุคคลกลุ่มดังกล่าวมาจากครอบครัวที่มีฐานะปานกลางถึงดีอยู่แล้ว ก็จะก่อให้เกิดความแตกต่างทางรายได้มากขึ้นไปอีก

ความแตกต่างของโอกาสในการได้งานทำ โอกาสในการได้ทำงานก็เป็นอีกสาเหตุสำคัญที่ก่อให้เกิดความเหลื่อมล้ำทางรายได้ การถูกกีดกันโอกาสในการทำงานนั้นอาจมีสาเหตุมาจากความแตกต่างกันทางกายภาพหรือสังคมเช่น ความแตกต่างกันทางเพศ ศาสนา หรือเชื้อชาติ เป็นต้น หากกลุ่มคนดังกล่าวถูกจำกัดโอกาสในการได้งานทำด้วยเหตุผลทางกายภาพและสังคมตามที่ยกตัวอย่างไปข้างต้น ก็อาจเป็นสาเหตุที่ทำให้ได้รับค่าจ้างในการทำงานน้อยกว่าคนอื่น จนก่อให้เกิดปัญหาความเหลื่อมล้ำทางรายได้ในสังคมนั้น

ความแตกต่างของฐานะทางเศรษฐกิจ สภาวะหรือฐานะทางครอบครัวก็ถือเป็นสาเหตุของความแตกต่างทางรายได้เช่นเดียวกัน หากบุคคลใดมีฐานะทางครอบครัวที่ดีอยู่แล้วก็จะทำให้โอกาสในการเข้าถึงทรัพยากรทางสังคมมีมากกว่าบุคคลที่มาจากครอบครัวที่มีฐานะทางการเงินด้อยกว่า เช่น โอกาสทางการศึกษา หากบุคคลใดมีฐานะทางการเงินของครอบครัวดีอยู่แล้วก็จะมีโอกาสในการได้รับการศึกษาในระดับสูงหรือมีคุณภาพสูงกว่าบุคคลที่มาจากครอบครัวที่มีฐานะด้อยกว่า เมื่อเข้าสู่ตลาดแรงงานบุคคลที่มีการศึกษาในระดับสูงก็จะมีรายได้มากกว่าบุคคลที่มีการศึกษาในระดับต่ำกว่า ทำให้มีความแตกต่างทางรายได้เกิดขึ้นและทำให้เกิดปัญหาความเหลื่อมล้ำได้เช่นเดียวกัน

2.3 ดัชนีที่ใช้ในการวัดความเหลื่อมล้ำทางรายได้

ดัชนีในการวัดความเหลื่อมล้ำทางรายได้สามารถแบ่งออกได้เป็นสองกลุ่ม คือกลุ่มดัชนีที่ใช้วัดความเหลื่อมล้ำทางรายได้แบบ Normative Measure และกลุ่มที่ใช้ดัชนีวัดความเหลื่อมล้ำแบบ Positive Measure (Sen (1973) ,อ้างถึงใน อิศรา ศานติศาสน์, 2554)

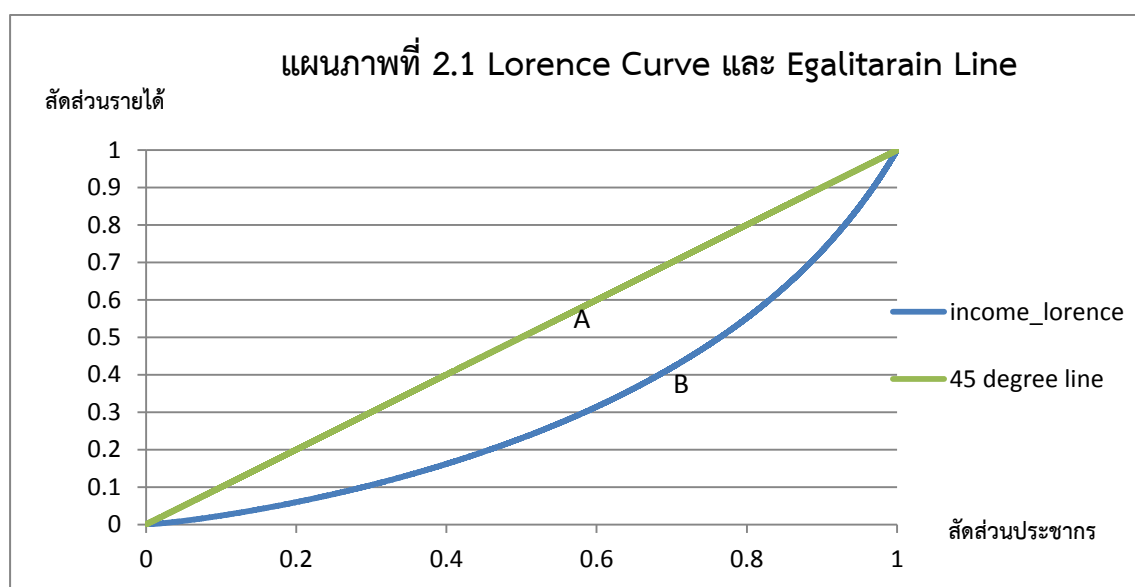
2.3.1 Normative Measure เป็นดัชนีในการวัดความเหลื่อมล้ำทางหรือความไม่เท่าเทียมกันทางรายได้ โดยอาศัยพื้นฐานของแนวความคิดเกี่ยวกับฟังก์ชันสวัสดิการสังคม ซึ่งแบ่งเป็น 3 แบบ คือ ดัชนีดาลตัน (Dalton) ดัชนีแอตคินสัน (Atkinson) และดัชนีเซน (Sen) ดัชนีในการวัดความเหลื่อมล้ำทางรายได้แบบ Normative Measure เป็นดัชนีในการวัดที่มีแนวคิดในการใช้ฟังก์ชันสวัสดิการสังคม แต่มีจุดอ่อนคือเป็นดัชนีที่ขึ้นอยู่กับฟังก์ชันอรรถประโยชน์ (Utility Function) ซึ่ง

อาจทำให้เกิดปัญหาของหน่วยในการวัดและการเปรียบเทียบ นอกจากนี้ผู้ที่จะนำดัชนีกลุ่มนี้มาใช้วัดความเหลื่อมล้ำทางรายได้ในสังคมจะต้องมีความรู้เกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างรายได้และสวัสดิการทางสังคมเป็นอย่างดี ดัชนีกลุ่มนี้จึงไม่เป็นที่นิยมมาใช้วัดความเหลื่อมล้ำทางรายได้ในทางปฏิบัติ

2.3.2 Positive Measure เป็นดัชนีหรือวิธีการวัดการกระจายของข้อมูลในทางสถิติ ได้แก่ การวัดค่าพิสัย (Range) การวัดความเบ้หรือความลาดเอียง (Skewness) ,การวัดความเบ้หรือความโด่ง (Kurtosis) ,การวัดสัมประสิทธิ์ความแปรผัน (Coefficient of Variation) ,ดัชนีจีนิ (Gini Index) , ดัชนี Kakwani (Kakwani Index) ,ดัชนี Entropy ของ Theil (Theil Entropy Index) และดัชนี Shorrocks (Shorrocks Class Of Indices)

เนื่องจากกลุ่มดัชนีการวัดความเหลื่อมล้ำแบบ Positive Measure เป็นกลุ่มดัชนีที่สามารถนำมาใช้ได้จริงมากกว่า โดยเฉพาะดัชนีจีนิ (Gini Index) เป็นดัชนีที่ได้รับความนิยมอย่างแพร่หลายในการใช้วัดความเหลื่อมล้ำทางรายได้ จึงขออธิบายวิธีการคำนวณดัชนีดังกล่าวดังต่อไปนี้

ดัชนีจีนิ (Gini Index) เป็นดัชนีที่ได้รับความนิยมและถูกนำมาใช้วัดความเหลื่อมล้ำทางรายได้มากที่สุด ดัชนีจีนิเป็นดัชนีที่มีพื้นฐานจากความสัมพันธ์ระหว่างเส้น Lorence Curve ซึ่งเป็นเส้นโค้งที่แสดงความสัมพันธ์ระหว่างการกระจายรายได้ที่มีอยู่จริงกับเส้น 45 องศาหรือเส้น Egalitarian Line ซึ่งเป็นเส้นแสดงรายได้ในอุดมคติที่ว่า หากการกระจายรายได้ทับอยู่ที่เส้น Egalitarian Line พอดี แสดงว่ารายได้ของประชากรมีการกระจายอย่างเท่าเทียมกัน ซึ่งการคำนวณค่าดัชนีจีนิจากเส้น Lorence Curve นั้น สามารถดูได้จากแผนภาพดังต่อไปนี้

ที่มา: คำนวณรายได้จากข้อมูลสถานะเศรษฐกิจและสังคมปี.ศ.2552

แผนภาพดังกล่าวมาจากการคำนวณค่าดัชนีจีนิตามสมการดังต่อไปนี้

$$Gini = \frac{A}{(A+B)} \quad (2.3.1)$$

โดยที่ $(A + B) = 0.5$

นอกจากนี้ยังสามารถคำนวณค่าดัชนีจีนิได้อีกหลายวิธีตามสมการทางคณิตศาสตร์ (Sen (1973) ,อ้างถึงใน อิศรา ศานติสาสน์, 2554) เช่น วิธีการคำนวณค่าดัชนีจีนิโดยใช้ความแปรปรวนร่วมระหว่างรายได้สัมพัทธ์และฟังก์ชันความหนาแน่นสะสม (Covariance of Relative Income and Cumulative Density Function) ณ ระดับรายได้ต่างๆกันตามสมการของ Lerman and Yitzhaki (1994) ดังนี้

$$Gini_Inc = \frac{2cov(Y_i, F(y_i))}{\mu_y} \quad (2.3.2)$$

โดยที่ Y_i = รายได้ของประชากร ณ ลำดับที่ i

$F(y_i)$ = ฟังก์ชันความหนาแน่นสะสม ณ จุดที่ $Y = Y_i$

μ_y = ค่าเฉลี่ยรายได้ของประชากร

ซึ่งเป็นวิธีการคำนวณดัชนีจีนิที่มีความสะดวกกว่าวิธีอื่น แต่ในกรณีที่มีข้อมูลในการคำนวณน้อยจะทำให้ค่าเฉลี่ยที่ไม่ใกล้เคียงหรือเท่ากับ 0.5 แต่ปัญหานี้จะหมดไปเองในกรณีที่มีจำนวนข้อมูลมากขึ้น

2.4 แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา

2.4.1 ทฤษฎีทุนมนุษย์กับแนวคิดเกี่ยวกับการลงทุนทางการศึกษา

การศึกษาทำให้บุคคลหรือกำลังแรงงานสามารถพัฒนาความรู้หรือศักยภาพที่มีอยู่ให้มีความก้าวหน้าเพิ่มขึ้นไปอีก และการศึกษายังถือว่ามีบทบาทและความสำคัญในการเพิ่มประสิทธิภาพทางการผลิตและการพัฒนาทางเศรษฐกิจให้มีความเจริญเติบโตอีกด้วย เนื่องจากบุคคลที่ได้รับการศึกษาจะสามารถเข้าใจและก้าวทันถึงความเปลี่ยนแปลงทางด้านต่างๆของโลกที่มีความทันสมัยมากขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งการก้าวทันความทันสมัยทางด้านเทคโนโลยี เช่น เทคโนโลยีการสื่อสาร เทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ เทคโนโลยีการผลิต เป็นต้น ซึ่งการก้าวทันเทคโนโลยีด้านต่างๆถือว่ามีผลจำเป็นต่อการพัฒนาประเทศทั้งสิ้น โดยเฉพาะเทคโนโลยีด้านการผลิตซึ่งเป็นส่วนสำคัญและจำเป็น

อย่างมากในการทำให้เกิดความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ หากประเทศใดมีความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีการผลิตแล้วก็จะทำให้มีความก้าวหน้าทางเศรษฐกิจตามไปด้วย

World Bank (1995) ได้บรรยายถึงความหมายของทุนมนุษย์ว่า ทุนมนุษย์ หมายถึงความสามารถหรือทักษะต่างๆที่อยู่ในตัวมนุษย์หรือกำลังแรงงาน ซึ่งส่วนหนึ่งมาจากการปรับปรุงคุณภาพทางสุขภาพร่างกายและโภชนาการ ทั้งนี้ยังหมายรวมถึงได้รับการศึกษาและการได้รับการฝึกอบรม

การเพิ่มทุนมนุษย์ หมายถึงการเพิ่มความสามารถหรือพลังในการหารายได้ของมนุษย์ เนื่องจากทฤษฎีทุนมนุษย์กล่าวว่าการศึกษาสามารถเพิ่มความสามารถในการผลิตของบุคคลหรือกำลังแรงงานได้ จากทฤษฎีผลิตภาพหน่วยสุดท้าย (Marginal Productivity Theory) ที่บอกว่า ค่าจ้างถูกกำหนดโดยส่วนเพิ่มของแรงงานที่ทำให้บริษัทหรือองค์กรมีรายรับเพิ่ม แสดงว่าแรงงานที่มีประสิทธิภาพในการผลิตสูงขึ้นไปจะทำให้ได้รับค่าจ้างที่สูงขึ้นตามไปด้วย เมื่อกำหนดให้ปัจจัยอื่นคงที่ จึงกล่าวได้ว่าหากบุคคลหรือกำลังแรงงานมีการศึกษาเพิ่มขึ้นก็จะสามารถทำให้มีรายได้มากขึ้นตามไปด้วย ทำให้เกิดความแตกต่างของรายได้ระหว่างบุคคลที่มีการศึกษาสูงและบุคคลที่มีการศึกษาต่ำกว่า จนอาจนำไปสู่ความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาได้ ดังนั้นการที่บุคคลจะได้รับการศึกษาเพิ่มขึ้นย่อมหมายถึงการลงทุนทางการศึกษาที่เพิ่มขึ้น จึงอาจกล่าวได้ว่าการลงทุนทางการศึกษาสามารถลดความเหลื่อมล้ำทางรายได้ให้ลดลงได้

การลงทุนทางการศึกษา หมายถึงการลงทุนทางด้านรายจ่ายเพื่อเพิ่มการศึกษาของบุคคลให้สูงขึ้น ซึ่งรายจ่ายเพื่อการศึกษานั้นถือเป็นการลงทุนเพื่อผลที่คาดว่าจะได้รับในอนาคต การลงทุนทางการศึกษาถือเป็นการเพิ่มคุณภาพทรัพยากรบุคคลให้มีความรู้ ความสามารถและความเชี่ยวชาญในการปรับสภาพตัวเองให้ก้าวทันความเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยี สิ่งแวดล้อม หรือข่าวสารใหม่ๆในปัจจุบันได้ การลงทุนทางการศึกษาเป็นการลงทุนเพื่อเพิ่มผลผลิตและรายได้ในอนาคต เช่นเดียวกับการลงทุนในเครื่องจักรหรือโรงงาน (Capital Good) ซึ่งลงทุนเพื่อหวังเพิ่มผลผลิตและรายได้ในอนาคตเช่นกัน

จะเห็นได้ว่าการลงทุนทางการศึกษาเป็นการเพิ่มทุนมนุษย์ตามทฤษฎีทุนมนุษย์ เพราะการศึกษาสามารถทำให้มนุษย์มีผลิตภาพทางการผลิตสูงขึ้นไปสู่การมีรายได้ที่เพิ่มขึ้นในการทำงาน แต่ไม่อาจกล่าวได้ว่ารายได้ที่เพิ่มขึ้นนั้นเกิดจากการที่มนุษย์ได้รับการศึกษาในระดับที่เพิ่มขึ้นและทำให้มนุษย์มีความสามารถเพิ่มสูงขึ้นด้วย เพราะการศึกษาระดับสูงอาจแสดงได้เพียงแค่ว่าเป็นการกลั่นกรอง (Screening) ผู้ที่มีความสามารถเข้าไปทำงานเท่านั้น ซึ่งการคัดเลือกบุคคลในการ

เข้าทำงานโดยอาศัยการศึกษาเป็นเครื่องมือ เรียกว่าทฤษฎีการคัดสรรกลั่นกรอง (Screening Theory)

2.4.2 ทฤษฎีการคัดสรรกลั่นกรอง (Screening Theory)

ทฤษฎีการคัดสรรกลั่นกรอง (Screening Theory) หรือการส่งสัญญาณ (Signaling Device) เป็นทฤษฎีที่กล่าวว่าการศึกษากับรายได้มีความสัมพันธ์กับการศึกษาในลักษณะทางอ้อมมากกว่าทางตรง นั่นคือการศึกษาไม่ได้ทำให้ผลิตภาพของแรงงานเพิ่มแล้วทำให้รายได้เพิ่มขึ้นตามไปด้วย แต่การศึกษาเป็นเพียงเครื่องมือในการคัดสรรกลั่นกรองของนายจ้างเท่านั้น เนื่องจากการคัดเลือกบุคคลเข้าทำงานในบริษัทหรือองค์กรนั้น จะคัดเลือกโดยกำหนดจากการศึกษาเป็นหลัก ดังนั้นการศึกษาก็เป็นเพียงเครื่องมือที่บอกถึงคุณภาพของบุคคลและเป็นเครื่องมือที่ใช้เป็นตัวชี้วัดถึงผลิตภาพในการทำงานเท่านั้น หรืออาจกล่าวได้ว่าการศึกษาเปรียบเป็นเครื่องมือในการส่งสัญญาณ (Signaling Device) เพื่อบ่งบอกถึงคุณลักษณะของผู้สำเร็จการศึกษาในระดับต่างๆให้นายจ้างทราบเท่านั้น

ทฤษฎีการคัดสรรกลั่นกรอง (Screening Theory) ต่างจากทฤษฎีทุนมนุษย์เพราะทฤษฎีทุนมนุษย์กล่าวว่ารายได้ที่เพิ่มขึ้นเกิดจากผลิตภาพของแรงงานที่เพิ่มขึ้น แต่ทฤษฎีการคัดสรรกลั่นกรองกล่าวว่ารายได้ที่เพิ่มขึ้นเกิดจากการได้มาจากประกาศนียบัตรหรือวุฒิปริญญา นั่นคือระดับการศึกษาหรือการฝึกอบรมอาจจะไม่มีผลต่อการเพิ่มผลิตภาพการผลิต แต่เมื่อแรงงานผ่านการฝึกอบรมหรือได้รับการศึกษาแล้วอาจจะได้รับรายได้เพิ่มสูงขึ้นแม้ว่าผลิตภาพการผลิตไม่เพิ่มขึ้นไปด้วยก็ตาม เนื่องจากแนวคิดนี้มีความเชื่อว่าแรงงานที่มีการศึกษาสูงกว่าจะมีความสามารถสูงเป็นทุนเดิมและคุณลักษณะของบุคคล เช่น แรงจูงใจ ทัศนคติหรือค่านิยมสูงกว่าแรงงานที่มีการศึกษาต่ำกว่า ดังนั้นการศึกษาก็ถือเป็นเครื่องมือที่มีประสิทธิภาพและยุติธรรมในการใช้กลั่นกรองมากกว่า เชื่อชาติ ศาสนา และสถานะภาพทางสังคม อีกทั้งการศึกษายังเป็นเกณฑ์ที่ประหยัดและมีความรวดเร็วกว่าในการคัดเลือกบุคคลและแรงงาน โดยบุคคลและแรงงานที่ถูกคัดสรรกลั่นกรองแล้วจะได้ค่าจ้างสูงกว่า

จากแนวคิดที่ว่าการศึกษาไม่ได้มีผลโดยตรงในการเพิ่มผลิตภาพหรือพัฒนาทักษะทางการผลิต แต่การศึกษาเป็นเพียงเครื่องมือที่ใช้เพื่อคัดสรรบุคคลในการทำงานเท่านั้น ดังนั้นการลงทุนทางการศึกษาเพื่อเพิ่มการศึกษาก็เป็นการเพิ่มคุณสมบัติให้นายจ้างทราบ เพื่อเพิ่มโอกาสในการได้รับการพิจารณาให้เข้าทำงานมากขึ้น และเมื่อมีโอกาสที่จะได้รับพิจารณาให้ได้เข้าทำงานมากขึ้นก็จะก่อให้เกิดรายได้ตามไปด้วย

2.4.3 แนวคิดเกี่ยวกับความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา

จากทฤษฎีทุนมนุษย์และทฤษฎีการคัดสรรกลั่นกรองได้แสดงให้เห็นแล้วว่าการลงทุนทางการศึกษาเป็นการลงทุนที่สามารถนำไปสู่การมีรายได้หรือสามารถเพิ่มรายได้ให้กับบุคคลหรือแรงงานได้ ดังนั้นการลงทุนทางการศึกษาจึงถือว่ามีสำคัญและมีความจำเป็นสำหรับผู้ที่ต้องการมีรายได้ที่สูงขึ้น แต่การลงทุนทางการศึกษาต้องใช้รายจ่ายเพื่อที่จะลงทุนทางการศึกษา ยิ่งต้องการศึกษาในระดับที่สูงมากขึ้นเท่าไร ก็อาจจะยิ่งจำเป็นที่จะต้องลงทุนโดยเพิ่มรายจ่ายทางการศึกษามากขึ้นเท่านั้น และถ้าหากบุคคลหรือแรงงานมีข้อจำกัดทางรายได้หรือมีฐานะยากจนก็จะไม่สามารถลงทุนทางการศึกษาได้มากเท่ากับบุคคลที่มีรายได้สูงหรือมาจากครอบครัวที่มีรายได้สูงกว่า ดังนั้น จึงปฏิเสธไม่ได้เลยว่ารายได้ของบุคคลหรือครอบครัวก็เป็นสาเหตุที่ทำให้เกิดปัญหาความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาได้เช่นกัน สาเหตุของความแตกต่างทางการศึกษา เกิดจากสาเหตุความแตกต่างของปัจจัยดังต่อไปนี้

ความแตกต่างของฐานะทางเศรษฐกิจ ครอบครัวถือเป็นสถาบันเริ่มต้นของมนุษย์และถือว่ามี ความสำคัญในการบ่งบอกหรือระบุความแตกต่างของแต่ละบุคคลได้ และความแตกต่างดังกล่าวอาจ หมายรวมถึงความแตกต่างทางการศึกษาได้เช่นเดียวกัน ซึ่งความแตกต่างทางครอบครัวที่สามารถ กำหนดความแตกต่างทางการศึกษาได้ เช่น จำนวนบุตรในครอบครัว ระดับการศึกษาของพ่อแม่ เป็นต้น

จำนวนบุตรในครอบครัว อาจเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้เกิดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา ใน กรณีที่ครอบครัวมีบุตรมากอาจทำให้โอกาสทางการศึกษาของบุตรมีความไม่เท่าเทียมกันเนื่องจาก ข้อจำกัดทางรายได้ หากครอบครัวใดมีฐานะที่ยากจนก็อาจจะไม่สามารถส่งเสริมบุตรให้ได้รับการ ศึกษาในระดับที่สูงขึ้นหรือส่งเสริมบุตรทุกคนให้ได้รับการศึกษาอย่างเท่าเทียมกันได้

ระดับการศึกษาของพ่อแม่ ก็เป็นสาเหตุที่ทำให้เกิดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาได้ เช่นเดียวกัน หากพ่อแม่มีการศึกษาที่ไม่สูงมากนักแต่สามารถประกอบอาชีพและมีรายได้แล้ว จึงอาจ กีดกันโอกาสทางการศึกษาของบุตรโดยไม่สนับสนุนให้เรียนสูง เนื่องจากเห็นว่าไม่จำเป็นต้องเรียนสูง แต่ก็สามารถประกอบอาชีพและมีรายได้

ความแตกต่างทางสังคมที่อาศัย ความแตกต่างทางสังคมที่อาศัยอยู่ก็เป็นสาเหตุที่ทำให้เกิด ความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาได้เช่นเดียวกัน หากประชากรอยู่ในพื้นที่ห่างไกลโรงเรียนหรือ สถานศึกษามากก็อาจจะทำให้ไม่สะดวกในการเดินทางหรือไม่ต้องการเสียค่าใช้จ่ายสูง จึงอาจจะ เป็นสาเหตุที่ทำให้ไม่ได้รับการศึกษาในระดับที่สูงขึ้น นอกจากนี้คุณภาพทางการศึกษาก็อาจเป็นสาเหตุที่

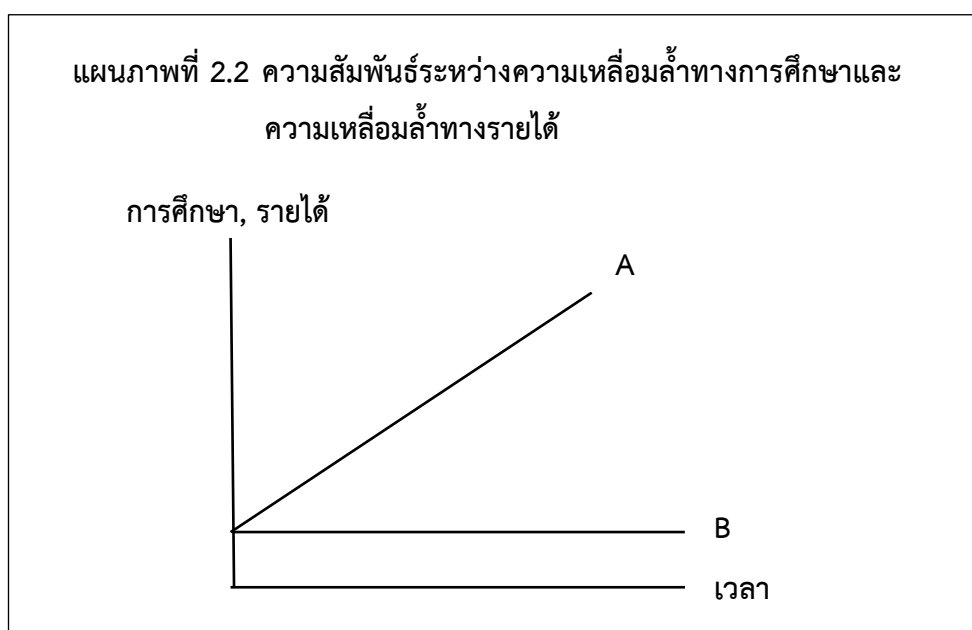
ทำให้เกิดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาได้เช่นเดียวกัน เช่น โรงเรียนในชนบทอาจจะมีทรัพยากรการเรียนการสอนไม่ครบและทันสมัยเท่าโรงเรียนในเมือง อาจทำให้เด็กในชนบทไม่ได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพเท่าเด็กในเมือง จึงเป็นสาเหตุให้เกิดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา

ดัชนีที่ใช้วัดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษานั้นสามารถใช้ได้เช่นเดียวกับดัชนีที่ใช้วัดความเหลื่อมล้ำทางรายได้ ในการศึกษารายได้นี้ได้ใช้ดัชนีหรือสัมประสิทธิ์จินีในการวัดความเหลื่อมล้ำทางรายได้ เพื่อความเข้าใจตรงกันในการอธิบายผลความสัมพันธ์ระหว่างความเหลื่อมล้ำทางรายได้และความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา จึงใช้ดัชนีหรือสัมประสิทธิ์จินีในการวัดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาเช่นเดียวกัน

2.5 ความเกี่ยวข้องหรือความสัมพันธ์ระหว่างความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาและความเหลื่อมล้ำทางรายได้

2.5.1 ผลของความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาที่มีต่อความเหลื่อมล้ำทางรายได้

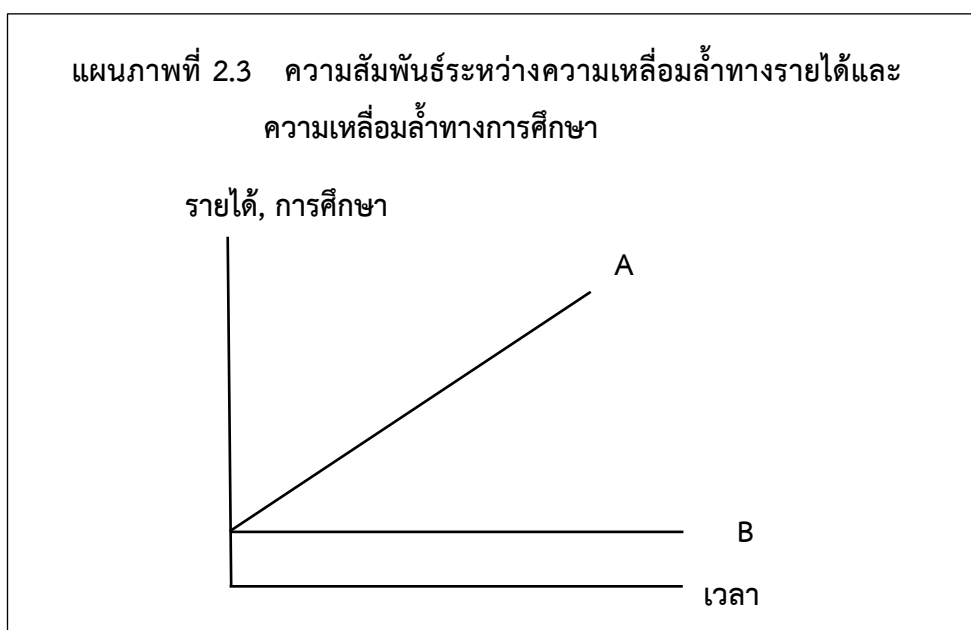
การศึกษาเป็นสิ่งที่บ่งบอกถึงศักยภาพและความสามารถของบุคคล ดังนั้นการศึกษาจึงเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อรายได้ของประชากรเมื่อเข้าสู่ตลาดแรงงาน บุคคลที่มีการศึกษาสูงหรือมีความเชี่ยวชาญเฉพาะทางจะมีโอกาสได้รับคัดเลือกให้เข้าทำงานมากกว่าบุคคลที่มีการศึกษาต่ำหรือมีความเชี่ยวชาญน้อยกว่า ทำให้บุคคลที่มีการศึกษาสูงมีโอกาสได้รับรายได้ที่สูงขึ้นไปด้วย ในขณะที่บุคคลที่มีการศึกษาต่ำหรือมีความเชี่ยวชาญต่ำกว่า จะมีทางเลือกน้อยกว่าในการทำงานที่จะได้รับค่าตอบแทนหรือค่าจ้างสูง จึงทำให้มีรายได้ต่ำกว่าบุคคลที่มีการศึกษาสูง

แผนภาพที่ 2.2 แสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาและความเหลื่อมล้ำทางรายได้ เส้น A แสดงถึงบุคคลที่มีการศึกษาสูง ซึ่งเมื่อเข้าสู่ตลาดแรงงานก็จะทำให้บุคคลที่มีการศึกษาสูงได้รับรายได้ที่สูงตามไปด้วย ในขณะที่เส้น B แสดงถึงบุคคลที่มีการศึกษาน้อยกว่า ทำให้มีโอกาสได้รับค่าจ้างหรือค่าตอบแทนที่น้อยกว่าตามไปด้วย ช่องว่างระหว่างเส้น A และ B แสดงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลที่มีการศึกษาสูงและบุคคลที่มีการศึกษาน้อยกว่า บุคคลที่มีการศึกษาสูงมากขึ้นก็จะทำให้มีรายได้มากขึ้นด้วย ต่างจากบุคคลที่มีการศึกษาน้อยกว่าก็จะมีรายได้ต่ำเช่นกัน ช่องว่างระหว่างเส้น A และ B ที่มากขึ้น แสดงให้เห็นถึงความแตกต่างทางการศึกษาของบุคคลที่มีการศึกษาสูงและบุคคลที่มีการศึกษาน้อยกว่ามากยิ่งขึ้น ซึ่งความแตกต่างทางการศึกษาดังกล่าว ส่งผลให้ความแตกต่างทางรายได้มากขึ้นตามไปด้วย แสดงให้เห็นว่าความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาที่สูงขึ้นทำให้ความเหลื่อมล้ำทางรายได้สูงขึ้นตามไปด้วย

2.5.2 ผลของความเหลื่อมล้ำทางรายได้ที่มีต่อความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา

รายได้เป็นปัจจัยที่สามารถเพิ่มหรือลดระดับการศึกษาได้ เนื่องจากการศึกษาเป็นปัจจัยที่ต้องอาศัยการลงทุน หากต้องการเพิ่มการศึกษาก็ต้องอาศัยรายได้ในการลงทุนเพิ่มขึ้น หากบุคคลมีรายได้น้อยก็ไม่สามารถลงทุนทางการศึกษาได้ จึงไม่อาจเพิ่มการศึกษาได้ ในขณะที่บุคคลที่มีรายได้สูงก็จะสามารถลงทุนทางการศึกษาได้ ทำให้ได้รับการศึกษาที่เพิ่มขึ้นไปอีก หากความแตกต่างทางการศึกษาระหว่างบุคคลที่มีรายได้สูงและบุคคลที่มีรายได้น้อยเพิ่มขึ้น ก็จะทำให้ความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาเพิ่มขึ้นด้วย

แผนภาพที่ 2.3 แสดงให้เห็นถึงความเหลื่อมล้ำทางรายได้และความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา ซึ่งเส้น A หมายถึงบุคคลที่มีรายได้สูงและได้รับการศึกษาสูง บุคคลที่มีรายได้สูงจะสามารถลงทุนทางการศึกษาเพิ่มเติม จึงทำให้ได้รับการศึกษาสูงตามไปด้วย และเส้น B หมายถึงบุคคลที่มีรายได้ต่ำ ซึ่งการที่บุคคลมีรายได้ต่ำจะทำให้ไม่สามารถลงทุนทางการศึกษาเพิ่มเติม ก็จะทำให้มีการศึกษาต่ำตามไปด้วย ช่องว่างระหว่างเส้น A และ B แสดงให้เห็นความแตกต่างระหว่างรายได้ของบุคคลที่มีรายได้สูงและรายได้ต่ำ ที่ทำให้เกิดความแตกต่างทางการศึกษาของบุคคลที่มีการศึกษาสูงและการศึกษาต่ำตามไปด้วย หากช่องว่างระหว่างเส้น A และ B เพิ่มขึ้น ก็จะแสดงให้เห็นว่าความแตกต่างทางรายได้ที่มากขึ้น ทำให้ความแตกต่างทางการศึกษาเพิ่มมากขึ้นด้วย หรือความเหลื่อมล้ำทางรายได้ที่เพิ่มขึ้นทำให้ความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาเพิ่มขึ้นเช่นเดียวกัน

ความสัมพันธ์ระหว่างความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาและความเหลื่อมล้ำทางรายได้ดังกล่าว แสดงให้เห็นปัญหาของบุคคลที่มีรายได้และการศึกษาต่ำ บุคคลที่มีรายได้สูงก็จะสามารถลงทุนทางการศึกษาได้ ในขณะที่ข้อจำกัดทางรายได้ทำให้บุคคลที่มีรายได้ต่ำไม่สามารถลงทุนทางการศึกษาได้ รายได้จึงถือเป็นกับดักทางการศึกษา (Education Trap) ที่ทำให้บุคคลไม่สามารถเข้าถึงทางการศึกษาได้

นอกจากรายได้ที่เป็นกับดักทางการศึกษาแล้ว ยังมีสิ่งอื่น ๆ ที่สามารถเป็นกับดักทางการศึกษาได้ การถือครองทรัพย์สินหรือมรดก ก็เป็นกับดักทางการศึกษาเช่นกัน เนื่องจากทรัพย์สินหรือมรดกก็เป็นสิ่งที่แสดงถึงความมั่งคั่งหรือฐานะทางเศรษฐกิจของครัวเรือนได้ หากบุคคลมีทรัพย์สินหรือมรดกที่แตกต่างกันก็อาจทำให้ความสามารถในการลงทุนทางการศึกษาแตกต่างกันด้วย ดังนั้นทรัพย์สินหรือมรดกจึงเป็นกับดักทางการศึกษาที่ก่อให้เกิดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาเช่นกัน

อาชีพหลักของครอบครัวก็เป็นกับดักทางการศึกษาอย่างหนึ่งเช่นกัน เช่น ครอบครัวที่ประกอบอาชีพเกษตรกรรมก็ยากให้บุตรเป็นแรงงานเพื่อช่วยเหลือครอบครัว จึงไม่จำเป็นต้องส่งเสริมให้บุตรเรียนในระดับที่สูงขึ้น ในขณะที่ครอบครัวที่ประกอบอาชีพแพทย์หรืออาจารย์ จะสนับสนุนให้บุตรมีการศึกษามากยิ่งขึ้นเพื่อนำมาใช้ในการประกอบอาชีพ ดังนั้นอาชีพหลักของครอบครัวจึงเป็นกับดักทางการศึกษา ที่ทำให้บุคคลไม่สามารถเข้าถึงการศึกษาในระดับที่สูงได้เช่นกัน

ความแตกต่างของพื้นที่ที่มีความเป็นเมืองหรือชนบท ก็เป็นกับดักทางการศึกษาอย่างหนึ่งเช่นกัน สังคมความเป็นเมืองจะมีความเจริญทางด้านต่างๆกว่าสังคมที่มีความเป็นชนบทอย่างเห็นได้ชัด โดยเฉพาะด้านคมนาคมหรือการสื่อสาร ความเจริญทางด้านคมนาคมทำให้การเดินทางของบุคคลมีความสะดวกมากยิ่งขึ้น จึงทำให้บุคคลที่อยู่ในพื้นที่ดังกล่าวมีความสะดวกในการเดินทางมา

เพื่อศึกษา ในขณะที่บุคคลที่อยู่ในพื้นที่ชนบทหรือมีความลำบากในการเดินทางมาเพื่อศึกษา จะทำให้บุคคลกลุ่มดังกล่าวไม่สามารถเข้าถึงการศึกษาได้เท่าบุคคลที่อยู่ในเมือง ดังนั้นความแตกต่างของพื้นที่จึงเป็นกัับดักทางการศึกษาอย่างหนึ่งเช่นกัน

2.6 เอกสารและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย

2.6.1 ความเหลื่อมล้ำทางรายได้ (Income Inequality)

Kuznets (1955) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความเหลื่อมล้ำทางรายได้และการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจในประเทศอเมริกา ผลการศึกษาพบว่าการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจทำให้ความเหลื่อมล้ำทางรายได้สูงขึ้นในระยะแรก ในขณะที่การเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจยังเพิ่มขึ้นต่อไปในระยะเวลาหนึ่ง จะทำให้ความเหลื่อมล้ำทางรายได้ค่อยๆลดลง ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ Mollick (2012) ซึ่งทำการศึกษาความเหลื่อมล้ำทางรายได้ในอเมริกา โดยทำการศึกษาในช่วงปี ค.ศ. 1919-2002 และศึกษาในลักษณะของภาคการผลิตสินค้าและบริการ กับภาคการผลิตในภาคอุตสาหกรรม ผลการศึกษาพบว่าภาคการผลิตสินค้าและบริการที่ลดลง ทำให้ความเหลื่อมล้ำทางรายได้เพิ่มขึ้นในระยะยาว ซึ่ง Kim D. H. et al., (2010) ได้ทำการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของมลรัฐในประเทศอเมริกา และทำการวัดความเหลื่อมล้ำทางรายได้หลายวิธี ได้แก่ ค่าสัมประสิทธิ์ (Gini Coefficient) ค่าดัชนีแอตคินสัน (Atkinson Index) และดัชนี Theil ผลการศึกษาพบว่าความสัมพันธ์ระหว่างความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาและความเหลื่อมล้ำทางรายได้เป็นไปตามสมมติฐานของคุกเนท ถึงแม้ว่าจะใช้ดัชนีในการวัดความเหลื่อมล้ำที่แตกต่างกันก็ตาม

จากการศึกษา Khan et al., (1999) และ Lin (2007) ที่ทำการศึกษาความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจและความเหลื่อมล้ำทางรายได้ในประเทศจีนและประเทศไต้หวัน ซึ่งมีผลการศึกษาสอดคล้องกับ Kuznets (1955) โดย Khan et al., (1999) ศึกษาความเหลื่อมล้ำทางรายได้ในพื้นที่ความเป็นเมืองประเทศจีน (Urban in China) ในช่วงที่มีการปฏิรูปทางเศรษฐกิจ ผลการศึกษาความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจกับความเหลื่อมล้ำทางรายได้พบว่า การเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจที่เพิ่มขึ้นทำให้ความเหลื่อมล้ำทางรายได้เพิ่มขึ้นตามไปด้วย ถึงแม้รายได้ต่อหัวของประชากรเขตเมืองจะเพิ่มขึ้นแต่ไม่ได้หมายความว่าสถานการณ์ความเหลื่อมล้ำทางรายได้จะดีขึ้น เนื่องจากความแตกต่างทางรายได้ของคนจนและคนรวยในประเทศจีนยังมีความแตกต่างกันอย่างเห็นได้ชัด ในขณะที่ Lin (2007) ทำการศึกษาความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาและความเหลื่อมล้ำทางรายได้ในประเทศไต้หวัน ผลการศึกษาพบว่าความสัมพันธ์ระหว่างการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจกับความเหลื่อมล้ำทางรายได้มีลักษณะเป็นไปตามสมมติฐานของคุกเนท (Kuznets Hypothesis) นั่นคือการเจริญเติบโตทาง

เศรษฐกิจจะทำให้ความเหลื่อมล้ำทางรายได้เพิ่มขึ้น แต่เมื่อเศรษฐกิจเติบโตถึงจุดหนึ่งแล้วจะทำให้ความเหลื่อมล้ำทางรายได้ค่อยๆลดลงมา ซึ่งนอกจากปัจจัยทางเศรษฐกิจจะมีความเหลื่อมล้ำทางรายได้แล้ว ปัจจัยทางทุนมนุษย์ก็มีผลต่อความเหลื่อมล้ำทางรายได้เช่นเดียวกัน โดย Lin (2007) พบว่าจำนวนปีการศึกษาเฉลี่ยของประชากรที่เพิ่มขึ้น ทำให้ความเหลื่อมล้ำทางรายได้ลดลงเช่นเดียวกัน

นอกจากการศึกษาของ Lin (2007) จะแสดงให้เห็นว่าปัจจัยทางการศึกษา สามารถส่งผลต่อความเหลื่อมล้ำทางรายได้แล้ว ปัจจัยทางด้านสุขภาพก็เป็นส่งผลต่อความเหลื่อมล้ำทางรายได้เช่นกัน โดยผลการศึกษาของ Lin (2007) พบว่าอัตราเจริญพันธุ์ที่เพิ่มขึ้นทำให้ความเหลื่อมล้ำทางรายได้เพิ่มขึ้นด้วย โดยให้เหตุผลว่าการมีบุตรมากทำให้ประชากรมีภาระใช้จ่ายเพิ่มมากขึ้นจึงอาจเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้เกิดความเหลื่อมล้ำทางรายได้

ปัจจัยด้านความหลากหลายในการประกอบอาชีพ ก็เป็นส่วนหนึ่งที่ก่อให้เกิดความเหลื่อมล้ำทางรายได้เช่นกัน Richard and Adam (1999) ทำการศึกษารายได้จากประกอบอาชีพอุตสาหกรรม ความเหลื่อมล้ำทางรายได้ และการถือครองที่ดินในประเทศอียิปต์ ผลการศึกษาพบว่ารายได้จากการประกอบอาชีพอุตสาหกรรมสามารถลดความเหลื่อมล้ำทางรายได้ลง ในขณะที่รายได้จากการประกอบอาชีพเกษตรกรรมทำให้ความเหลื่อมล้ำทางรายได้เพิ่มขึ้น สอดคล้องกับการศึกษาของ Fields และ Yoo (2000) ที่ทำการศึกษาความเหลื่อมล้ำทางรายได้ของแรงงานในประเทศเกาหลี ซึ่งพิจารณารายได้จากค่าจ้างและเงินเดือน (Wage and Salaries) พบว่าการประกอบอาชีพที่หลากหลาย โดยเฉพาะอาชีพธุรกิจหรืออุตสาหกรรมสามารถลดความเหลื่อมล้ำทางรายได้ลง ในขณะที่ความแตกต่างทางเพศของแรงงานก็ส่งผลต่อความเหลื่อมล้ำทางรายได้เช่นกัน นอกจากนี้ Fields และ Yoo (2000) ยังทำการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความเหลื่อมล้ำทางรายได้ด้วย โดยพบว่าจำนวนปีการศึกษาเฉลี่ยของแรงงานที่เพิ่มขึ้นทำให้ความเหลื่อมล้ำทางรายได้ลดลงเช่นกัน

ปัจจัยทางประชากรและการย้ายถิ่นก็ส่งผลต่อการกระจายรายได้เช่นกัน โดย ลง Morley (1981) ทำการศึกษาอัตราการเปลี่ยนของประชากรตามช่วงอายุกับความเหลื่อมล้ำทางรายได้ในประเทศบราซิล ผลการศึกษาพบว่าอัตราการเปลี่ยนแปลงของประชากรช่วงอายุ 10-14 ปีเพิ่มขึ้น ทำให้ความเหลื่อมล้ำทางรายได้เพิ่มขึ้นเล็กน้อย แต่อัตราการเปลี่ยนแปลงของประชากรช่วงวัยทำงาน ทำให้ความเหลื่อมล้ำทางรายได้ลดลง ซึ่งเป็นผลมาจากการที่ประชากรเข้าสู่วัยสูงอายุมากยิ่งขึ้น สอดคล้องกับการศึกษาของ Ram (1984) ที่ทำการศึกษาอัตราการเปลี่ยนแปลงของประชากรในประเทศกำลังพัฒนาและพัฒนาแล้ว 28 ประเทศ และทำการศึกษาโดยแบ่งกลุ่มประชากรตาม

ระดับรายได้ ผลการศึกษาพบว่าอัตราการเปลี่ยนแปลงของประชากรที่ลดลง ทำให้ความเหลื่อมล้ำทางรายได้ของกลุ่มคนจนเพิ่มขึ้น

Kapur และ Mchale (2009) พบว่าการย้ายถิ่นของแรงงานจากประเทศยากจนเข้าสู่ประเทศร่ำรวยทำให้การกระจายรายได้ในโลก (World income distribution) ดีขึ้น เนื่องจากเมื่อแรงงานที่ย้ายจากประเทศยากจนเข้ามาทำงานในประเทศร่ำรวยหรือมีการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจสูง ก็จะส่งเงินที่มาจากรายได้ของตัวเองกลับสู่ประเทศภูมิลำเนา (Remittances) ทำให้ประเทศนั้นเสมือนมีรายได้เพิ่มขึ้น จึงทำให้การกระจายรายได้โดยรวมของโลกดีขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ Shi (1999) ที่ทำการศึกษาผลกระทบจากการย้ายถิ่นของประชากรจากชนบทเข้าสู่เขตเมืองในประเทศจีน ผลการศึกษาพบว่ากรณีที่ประชากรจากเขตชนบทย้ายเข้ามาทำงานในเขตเมือง ทำให้ความเหลื่อมล้ำทางรายได้ระหว่างเขตชนบทและเขตเมืองลดลง การที่ประชากรจากเขตชนบทย้ายเข้ามาทำงานในเมือง ทำให้กลุ่มประชากรที่ย้ายถิ่นจากเขตชนบทเหล่านั้นมีรายได้ที่มากขึ้น นอกจากผลการศึกษาจะพบว่าการย้ายถิ่นของประชากรจากเขตชนบทจะทำให้ความเหลื่อมล้ำทางรายได้ระหว่างเขตชนบทและเขตเมืองมีความแตกต่างกันน้อยลงแล้ว ยังส่งผลให้ช่องว่างระหว่างรายได้ของกลุ่มประชากรชนมีความแตกต่างกันน้อยลงอีกด้วย

นอกจากปัจจัยทางเศรษฐกิจจะส่งผลต่อความเหลื่อมล้ำทางรายได้แล้ว ยังมีปัจจัยด้านอื่นๆที่ส่งผลต่อความเหลื่อมล้ำทางรายได้เช่นกัน โดย Sylwester (2002) ได้ทำการศึกษาถึงค่าใช้จ่ายทางการศึกษาและความเหลื่อมล้ำทางรายได้เปรียบเทียบในกลุ่มประเทศ OECD ยุโรป เอเชีย และแอฟริกา ผลการศึกษาแสดงให้เห็นว่าค่าใช้จ่ายทางการศึกษาที่เพิ่มขึ้นหรือการเพิ่มทรัพยากรทางการศึกษาที่มากขึ้นสามารถลดความเหลื่อมล้ำทางรายได้

ทรัพย์สินหรือมรดกที่แตกต่างกันก็เป็นกับดักที่ก่อให้เกิดความเหลื่อมล้ำทางรายได้เช่นกัน เนื่องจากมรดกและทรัพย์สินเป็นสามารถใช้เป็นสินทรัพย์ค้ำประกัน (Collateral) ได้ โดย Galor และ Zeira (1993) ได้ศึกษาเกี่ยวกับตลาดเงินกู้ (Credit Market) และการกระจายรายได้ (Income Distribution) กล่าวถึงทรัพย์สินและมรดกที่แตกต่างกันทำให้เกิดความเหลื่อมล้ำทางรายได้ หากบุคคลมีทรัพย์สินและมรดกที่น้อย เมื่อเข้าสู่ตลาดเงินกู้ (Credit Market) ก็จะไม่สามารถกู้ยืมเงินที่สูงได้ ทำให้ไม่สามารถลงทุนทางธุรกิจใหญ่ๆได้ ในขณะที่บุคคลที่มีทรัพย์สินและมรดกมาก เมื่อนำมาใช้เป็นสินทรัพย์ค้ำประกันในตลาดเงินกู้ ก็จะทำให้ได้รับวงเงินกู้ที่สูงตามไปด้วย จึงสามารถนำไปลงทุนทางธุรกิจได้มากขึ้น ทำให้มีโอกาสที่จะได้รับรายได้ที่มากขึ้นตามไปด้วย ดังนั้นทรัพย์สินและมรดกก็เป็นกับดักอย่างหนึ่งที่ก่อให้เกิดความเหลื่อมล้ำทางรายได้เช่นกัน

งานศึกษาในประเทศไทยก็มีการศึกษาความเหลื่อมล้ำทางรายได้เช่นเดียวกัน โดยการศึกษาของ อรภช เก็จพิรุฬห์ (2541) ศึกษาเรื่องการขยายตัวของอุตสาหกรรมกับความไม่เท่าเทียมรายได้ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการขยายตัวของอุตสาหกรรมกับความไม่เท่าเทียมกันของรายได้ และศึกษาในปี 2531 2535 และ 2539 และใช้ดัชนี Shorrocks Order Two ซึ่งเป็นดัชนีที่สามารถแยกส่วนเพื่อหาสาเหตุที่ทำให้เกิดความไม่เท่าเทียมกันของรายได้ การศึกษานี้ทำการวิเคราะห์ความไม่เท่าเทียมของรายได้โดยรวม และวิเคราะห์ความไม่เท่าเทียมกันของรายได้โดยวิธีแยกส่วนตามปัจจัยต่างๆ ได้แก่ ความไม่เท่าเทียมกันตามแหล่งที่มาของรายได้ และความไม่เท่าเทียมกันตามคุณสมบัติของประชากร นอกจากนี้ยังทำการวิเคราะห์ความไม่เท่าเทียมกันของรายได้โดยวิธีแยกส่วนตามระยะเวลา ผลการศึกษาพบว่าปัญหาความไม่เท่าเทียมของรายได้โดยรวมมีแนวโน้มรุนแรงขึ้น ซึ่งการขยายตัวของอุตสาหกรรมเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้ความไม่เท่าเทียมกันของรายได้เพิ่มขึ้น และหากมองในระดับภูมิภาคพบว่าความไม่เท่าเทียมกันทางรายได้ขึ้นอยู่กับลักษณะการขยายตัวของอุตสาหกรรมว่ามีการขยายตัวแบบกระจุกในบางส่วนของภูมิภาคหรือกระจายทั้งภูมิภาค

ในส่วนปัจจัยที่อาจส่งผลทำให้เกิดความเหลื่อมล้ำทางรายได้นั้น วิริยา โชคมหาสิน (2539) ได้ศึกษาถึงปัจจัยที่เป็นสาเหตุทำให้เกิดความไม่เหลื่อมล้ำทางการกระจายรายได้ในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล พ.ศ. 2529-2535 โดยแบ่งปัจจัยหลักเป็น 3 ปัจจัย คือ ปัจจัยทางภูมิภาค ปัจจัยทางด้านประชากร และปัจจัยที่เกี่ยวกับการจ้างงาน ซึ่งปัจจัยทางภูมิภาคในที่นี้จะแบ่งคร่าวๆ เรือนตามถิ่นที่อยู่อาศัย นั่นคือในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล ปัจจัยทางด้านประชากรในที่นี้จะแบ่งตามคุณลักษณะของหัวหน้าครัวเรือน ซึ่งประกอบไปด้วยเพศและการศึกษาของหัวหน้าครัวเรือน และปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการจ้างงานในที่นี้จะแบ่งคร่าวๆ เรือนตามชั้นเศรษฐกิจและสังคม อาชีพของหัวหน้าครัวเรือน และภาคเศรษฐกิจ ในการศึกษานี้ได้ทำการศึกษาโดยใช้ดัชนี Shorrocks Order Two ในการวัดและแยกส่วนประกอบของความเหลื่อมล้ำทางการกระจายรายได้ของครัวเรือนและใช้ดัชนี Gini ในการวัดความเหลื่อมล้ำของการกระจายรายได้ ผลการศึกษาพบว่าการกระจายรายได้ในเขตกรุงเทพและปริมณฑลดีขึ้นในปีพ.ศ.2531 เพียงปีเดียวและค่อยๆ แปรลงเรื่อยๆ ในปีต่อมา โดยที่เขตปริมณฑลมีความเหลื่อมล้ำทางการกระจายรายได้น้อยกว่ากรุงเทพมหานครเกือบทุกปียกเว้นปีพ.ศ.2531 และยังพบว่าความเหลื่อมล้ำทางการกระจายรายได้ของกรุงเทพมหานครและปริมณฑลสามารถอธิบายได้จากค่าส่วนสนับสนุนของความเหลื่อมล้ำกันระหว่างกลุ่มของปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการจ้างงานและปัจจัยทางด้านประชากร เมื่อพิจารณาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการจ้างงานพบว่า ในกรุงเทพมหานครนั้น อาชีพของหัวหน้าครัวเรือนจะให้ค่าสนับสนุนของความเหลื่อมล้ำระหว่างกลุ่มมากที่สุด รองลงมาคือชั้นทางเศรษฐกิจและสังคม และภาคเศรษฐกิจ สำหรับปัจจัยทางด้านประชากรนั้น เพศและอายุของหัวหน้า

ครัวเรือนจะมีค่าสนับสนุนของความเหลื่อมล้ำระหว่างกลุ่มค่อนข้างน้อย และเมื่อพิจารณาปัจจัยใน ส่วนของปริมาณพลก็ให้ผลการศึกษาเช่นเดียวกับกรุงเทพมหานคร

ปัจจัยทางด้านนโยบายการคลังที่ส่งผลต่อความเหลื่อมล้ำทางรายได้เช่นเดียวกัน โดย จิระ บุ ริคำ (2543) ศึกษาบทบาทของนโยบายการคลังที่มีต่อการกระจายรายได้และการเติบโตทางเศรษฐกิจ นอกจากนี้ได้ทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างการเติบโตทางด้านการเศรษฐกิจกับการกระจายรายได้ตาม สมมติฐาน Kuznets โดยใช้ข้อมูลอนุกรมเวลาของประเทศไทย ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2522-2542 โดยการ ประเมินการแบบจำลองทางเศรษฐมิติ พบว่าสัดส่วนของภาษีทางตรงต่อผลิตภัณฑ์ประชาชาติที่ สูงขึ้นทำให้การกระจายรายได้ไม่เท่าเทียมกันเพิ่มขึ้นและทำให้อัตราการขยายตัวทางเศรษฐกิจลดลง ส่วนความสัมพันธ์ระหว่างการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจและการกระจายรายได้พบว่าการเจริญเติบโต ทางเศรษฐกิจที่สูงขึ้นทำให้การกระจายรายได้เท่าเทียมกันมากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐาน Kuznets (1955) ที่ว่าความสัมพันธ์ระหว่างการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจที่สูงขึ้นจะทำให้การกระจาย รายได้มีความไม่เป็นธรรมสูงขึ้นด้วย และเมื่อถึงระดับหนึ่งการกระจายรายได้ที่ไม่เป็นธรรมก็จะลดลง จนเท่าเทียมกันมากขึ้น ซึ่งเป็นลักษณะที่เรียกว่า inverted U-shaped curve

เมื่อศึกษาความแตกต่างของปัจจัยทางการผลิตพบว่า ปัจจัยทางการผลิตที่ส่งผลต่อ ความเหลื่อมล้ำทางรายได้เช่นเดียวกัน ศุภเจตน์ จันทร์สาส์น (2550) ศึกษาเรื่อง “ความเหลื่อมล้ำ ทางรายได้ของแรงงานในประเทศไทย” เพื่อศึกษาถึงความเหลื่อมล้ำทางรายได้ของแรงงานในประเทศ ไทยจากการวิเคราะห์ข้อมูลโดยจำแนกตามภาคการผลิต 16 ภาคการผลิต ช่วงระหว่างปี พ.ศ.2541- 2549 และวิเคราะห์ถึงสาเหตุของความเหลื่อมล้ำทางรายได้ด้วยการวิเคราะห์แบบสหสัมพันธ์แบบจัด อันดับของสเปียร์แมน จากการวิเคราะห์ถึงความเหลื่อมล้ำทางรายได้ด้วยค่าสัมประสิทธิ์จีนิ (Gini Coefficient) พบว่าค่าสัมประสิทธิ์จีนิ (Gini Coefficient) ของไทยระหว่างปี พ.ศ.2541-2549 มี ค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 0.5 โดยมีค่าสูงสุดในปี พ.ศ.2545 จากนั้นความเหลื่อมล้ำทางรายได้มีแนวโน้มลดลงแต่ ยังค่อนข้างรุนแรงเมื่อเทียบกับประเทศอื่นๆ ในกลุ่มประเทศในทวีปเอเชีย และกลุ่มประเทศ G8 สาเหตุที่ค่าเฉลี่ยของค่าสัมประสิทธิ์จีนิของไทยมีค่าค่อนข้างสูง เนื่องจากสองภาคการผลิตอย่างภาค การไฟฟ้า, ก๊าซและประปา และภาคการทำเหมืองแร่และเหมืองหิน มีรายได้เฉลี่ยต่อแรงงานตลอด ระยะเวลาที่ทำการศึกษาคือสูงสุดเป็น 2 อันดับแรกอยู่ที่ประมาณ 1 ล้านบาทต่อปี ในขณะที่ 2 ภาคการผลิต อย่างภาคบริการ และภาคเกษตรกรรม, การล่าสัตว์และการป่าไม้ มีรายได้เฉลี่ยต่อแรงงานตลอดระยะ ระยะเวลาที่ทำการศึกษาเพียง 14,980.23 และ 20,592.29 บาทต่อปีเท่านั้น ซึ่งภาคการผลิตที่มีรายได้เฉลี่ยต่อ แรงงานสูงสุดแตกต่างกับภาคการผลิตที่มีรายได้เฉลี่ยต่อแรงงานต่ำสุดถึง 87.24 เท่า และจาก การศึกษาถึงสาเหตุของความเหลื่อมล้ำดังกล่าวพบว่ามาจากตัวแปรทางด้านทุนมนุษย์ เนื่องจาก

ประเทศไทยเป็นประเทศกำลังพัฒนาที่มีปริมาณทุนมนุษย์ที่เรียนจบในระดับปริญญาตรีน้อยและยังกระจุกตัวอยู่ในภาคการผลิตที่มีรายได้เฉลี่ยสูงอีกด้วย ดังนั้นการที่ประเทศไทยมีปริมาณทุนมนุษย์จึงส่งผลให้เกิดปัญหาความเหลื่อมล้ำทางรายได้ของแรงงานในประเทศมากขึ้นด้วย

2.6.2 ความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา (Education Inequality)

ปัจจัยที่ส่งผลต่อความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาก็มีหลายปัจจัยเช่นกัน โดย Tomul (2009) ศึกษาเรื่องการวัดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาระดับภูมิภาคในประเทศตุรกี โดยมีวัตถุประสงค์คือ ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาในประเทศตุรกีและจำนวนปีการศึกษาเฉลี่ยจากการใช้ข้อมูลสำมะโนประชากรปี 2000 และข้อมูลทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศตุรกีและทำการศึกษาในกลุ่มประชากรอายุ 25 ปีขึ้นไป ในส่วนของความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาได้ใช้สัมประสิทธิ์จีนิทางการศึกษา (Education Gini Coefficient) เป็นตัวแทนในการวัดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา ผลการการศึกษาพบว่าความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาและจำนวนปีการศึกษาเฉลี่ยมีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้าม แสดงให้เห็นว่าจำนวนปีการศึกษาเฉลี่ยที่เพิ่มขึ้นมีผลทำให้ความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาลดลง และจากการศึกษาข้อมูลอนุกรมเวลาปี ค.ศ. 1975-2000 ก็พบว่าจำนวนปีการศึกษาเฉลี่ยที่เพิ่มขึ้นส่งผลให้ความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาลดลงเช่นเดียวกัน ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ Kumba (2010) ที่ทำการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาและจำนวนปีการศึกษาเฉลี่ยในประเทศอินโดนีเซีย ผลการการศึกษาพบว่าจำนวนปีการศึกษาเฉลี่ยที่เพิ่มขึ้นทำให้ความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาลดลงเช่นกัน นอกจากนี้ยังพบว่าปัจจัยทางเพศก็มีผลต่อความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาอีกด้วย โดยความแตกต่างระหว่างอัตราการรู้หนังสือระหว่างเพศก็ส่งผลต่อความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาเช่นเดียวกัน

จากการศึกษาของ Downey (1995) ที่ศึกษาเรื่องการศึกษานอกระบบและการจัดสรรทรัพยากรทางการศึกษาของพ่อแม่ให้แก่บุตร ผลการศึกษาแสดงให้เห็นว่าการจัดสรรทรัพยากรทางการศึกษาให้แก่บุตรน้อยนั้น ส่งผลต่อผลการเรียนของบุตรอีกด้วย โดยพ่อแม่ที่สนับสนุนทางการศึกษาให้แก่ลูกน้อยลงจะส่งผลให้การเรียนหนังสือของลูกแย่ลงด้วย การศึกษานี้ยังแสดงให้เห็นว่าการมีบุตรมากขึ้นมีผลให้กับจัดสรรทรัพยากรทางการศึกษาแก่บุตรน้อยลง ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ Gregorio and Lee (2002) ซึ่งทำการศึกษาเรื่องความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาและความเหลื่อมล้ำทางรายได้ระหว่างประเทศ ทั้งกลุ่มประเทศ OECD กลุ่มประเทศละตินอเมริกา กลุ่มประเทศแอฟริกา และกลุ่มประเทศในเอเชีย รวมทั้งสิ้น 49 ประเทศ โดยศึกษาปัจจัยทางการศึกษาที่ส่งผลต่อความเหลื่อมล้ำทางรายได้และปัจจัยทางรายได้ที่ส่งผลต่อการศึกษา พบว่าค่าใช้จ่ายทางการศึกษาที่เพิ่มขึ้น ส่งผลให้ความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาลดลง ซึ่งขัดแย้งกับการศึกษาของ Hassan and

Mirza (2005) ที่ทำการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการศึกษและการเติบโตทางเศรษฐกิจในประเทศปากีสถาน ผลการศึกษาพบว่าค่าใช้จ่ายทางการศึกษาไม่มีผลต่อความสัมพันธ์ระหว่างการศึกษ

นอกจากการทดสอบสมมติฐานของคุชเนตระหว่างการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจและความเหลื่อมล้ำทางรายได้แล้ว ยังมีการทดสอบสมมติฐานของคุชเนตระหว่างจำนวนปีการศึกษาเฉลี่ยและความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา โดย Lim et al., (2007) ได้ทำการทดสอบสมมติฐานคุชเนต (Kuznets Hypothesis) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างจำนวนปีการศึกษาเฉลี่ยและความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา 99 ประเทศทั่วโลกตั้งแต่ปี ค.ศ. 1960-2000 ผลการศึกษาพบว่าจำนวนปีการศึกษาเฉลี่ยและความเหลื่อมล้ำทางการศึกษามีความสัมพันธ์ตามสมมติฐานของคุชเนต นั่นคือ จำนวนปีการศึกษาเฉลี่ยของประชากรที่เพิ่มขึ้นจะทำให้ความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาเพิ่มขึ้นด้วย และเมื่อจำนวนปีการศึกษาเฉลี่ยของประชากรเพิ่มขึ้นถึงจุดหนึ่งหรือจุดวกกลับ (Turning Point) ความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาลดลงมา โดยพบว่าจำนวนปีการศึกษาเฉลี่ยมีจุดวกกลับ (Turning Point) เท่ากับ 4.4 ปี ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ Lin (2007) ที่ทำการทดสอบสมมติฐานคุชเนตระหว่างจำนวนปีการศึกษาเฉลี่ยและความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาในประเทศไต้หวัน ผลการศึกษาพบว่าความสัมพันธ์ระหว่างจำนวนปีการศึกษาเฉลี่ยและความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาเป็นไปตามสมมติฐานของคุชเนต โดยมีจุดวกกลับ (Turning Point) เท่ากับ 6.5 ปี หรือหมายความว่า จำนวนปีการศึกษาเฉลี่ยที่เพิ่มขึ้นจะทำให้ความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาเพิ่มขึ้น และเมื่อจำนวนปีการศึกษาเฉลี่ยเพิ่มขึ้นถึง 6.5 ปีแล้ว ความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาจะค่อยๆ ลดลงมาและ Ram (1990) ได้ทำการศึกษาสมมติฐานของคุชเนต เพื่ออธิบายความสัมพันธ์ระหว่างจำนวนปีการศึกษาเฉลี่ยและความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาในกลุ่มประเทศ 94 ประเทศทั่วโลก ผลการศึกษาพบว่าจำนวนปีการศึกษาเฉลี่ยและความเหลื่อมล้ำทางรายได้เป็นลักษณะเส้นโค้งตามสมมติฐานของคุชเนตเช่นกัน โดยจำนวนปีการศึกษาเฉลี่ยมีจุดวกกลับเท่ากับ 6.8 ปี หรือหมายความว่า จำนวนปีการศึกษาเฉลี่ยที่เพิ่มขึ้นจะทำให้ความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาเพิ่มขึ้นด้วย และเมื่อจำนวนปีการศึกษาเฉลี่ยเพิ่มขึ้นถึง 6.8 ปี ความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาจะค่อยๆ ลดลงมา

อย่างไรก็ตามความสัมพันธ์ระหว่างจำนวนปีการศึกษาเฉลี่ยและความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาก็ไม่ได้อยู่ในรูปแบบระฆังคว่ำตามสมมติฐานของคุชเนตเสมอไป โดย Ram (1990) ได้กล่าวว่า หากมีการสนับสนุนหรือส่งเสริมการศึกษาในประเทศด้อยพัฒนามากขึ้น เช่นการสนับสนุนให้มีการเรียนฟรีในการศึกษาขั้นพื้นฐาน ตั้งแต่เริ่มมีการพัฒนาการศึกษาอาจทำให้สามารถเพิ่มจำนวนปีการศึกษาเฉลี่ยของประชากรได้มากขึ้นและทำให้ความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาลดลง ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ Meschi and Scervini (2012) ที่ทำการศึกษาการขยายหรือเพิ่มโอกาสในการศึกษา

และความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาในกลุ่มประเทศในทวีปยุโรป และทำการทดสอบความสัมพันธ์ของจำนวนปีการศึกษาเฉลี่ยและความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาตามสมมติฐานของคุชเนท โดยวัดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาในรูปแบบของส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าสัมประสิทธิ์จีนิทางการศึกษา และดัชนี Theli ผลการศึกษาพบว่าความสัมพันธ์ของจำนวนปีการศึกษาเฉลี่ยและความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาไม่เป็นไปตามสมมติฐานของคุชเนท โดยพบว่าจำนวนปีการศึกษาเฉลี่ยที่เพิ่มขึ้นทำให้ความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาลดลงจนถึงจุดๆหนึ่ง หลังจากนั้นความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาจะค่อยเพิ่มขึ้น การศึกษาในระดับประถมศึกษาและระดับมัธยมศึกษามีค่าใช้จ่ายที่ไม่สูงมากนัก ทำให้ประชากรสามารถเข้าถึงการศึกษาในระดับดังกล่าวได้ จึงทำให้จำนวนปีการศึกษาเฉลี่ยของประชากรที่เพิ่มขึ้นในช่วงแรก สามารถลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาได้ แต่การศึกษาเพิ่มในระดับอุดมศึกษาหรือสูงกว่านั้นมีค่าใช้จ่ายที่สูงกว่ามาก อาจทำให้โอกาสในการเข้าถึงการศึกษาในระดับดังกล่าวมีความแตกต่างกันด้วย การได้รับการศึกษาในระดับที่สูงขึ้นของกลุ่มคนที่มีจำนวนปีการศึกษาสูงอยู่แล้ว จะทำให้กลุ่มคนเหล่านั้นมีจำนวนปีการศึกษาเพิ่มสูงขึ้น ซึ่งส่งผลให้จำนวนปีการศึกษาเฉลี่ยของประชากรเพิ่มสูงขึ้น แต่ความแตกต่างทางการศึกษาของประชากรในสังคมก็มากขึ้นด้วยเช่นกัน จึงทำให้ความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาเพิ่มสูงขึ้น

ประเทศไทยก็มีหลายงานวิจัยที่ทำการศึกษาเกี่ยวกับความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา เช่นเดียวกัน โดย อรทัย สุจิตประภากร (2547) ศึกษาเรื่องบทบาทของการศึกษาต่อความไม่เท่าเทียมกันทางรายได้ในประเทศไทย โดยศึกษาบทบาทของระดับการศึกษา ความไม่เท่าเทียมกันทางการศึกษาและคุณภาพทางการศึกษาที่มีต่อความไม่เท่าเทียมกันทางรายได้ ภายใต้สมมติฐานที่ว่าระดับการศึกษาและคุณภาพการศึกษาที่สูงขึ้นจะทำให้ความแตกต่างของรายได้ลดลง และทำการวัดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาด้วยการคำนวณค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และทำการศึกษาด้วยวิธี Ordinary Least Square กับข้อมูลรายจังหวัด และวิธี Pool Least Square ตามเขตพื้นที่การศึกษาสิบสามเขตในปีคือ 2539,2541,2543 และ 2545 ผลการศึกษาพบว่าการศึกษามีบทบาทสำคัญต่อการกระจายรายได้ ระดับการศึกษาที่เพิ่มขึ้นมีผลทำให้ความไม่เท่าเทียมกันทางการศึกษาเพิ่มขึ้น และยังพบว่าคุณภาพการศึกษาที่เพิ่มขึ้นซึ่งวัดโดยรายจ่ายเพื่อการศึกษาที่สูงขึ้นนั้นช่วยลดความไม่เท่าเทียมกันทางรายได้ลง เนื่องจากการศึกษาที่ดีขึ้นจะช่วยเพิ่มประสิทธิภาพรวมถึงค่าจ้างของแรงงานที่มีระดับการศึกษาต่ำให้สูงขึ้น อย่างไรก็ตามความไม่เท่าเทียมกันทางการศึกษากลับไม่มีผลต่อความไม่เท่าเทียมกันทางรายได้

สุริยะ เจียมประชาชนรากร (2546) ศึกษาเรื่องการวิเคราะห์ผลของนโยบายความเสมอภาคทางการศึกษาที่มีต่อการกระจายรายได้ในประเทศไทยในประเทศไทย ในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจ

และสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 6 ถึง 8 (พ.ศ.2530-2544) โดยวิเคราะห์ความเสมอภาคทางการศึกษา วิเคราะห์การกระจายรายได้ และวิเคราะห์ผลของนโยบายความเสมอภาคทางการศึกษาที่มีต่อการกระจายรายได้ในประเทศไทยในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 6 ถึง 8 (พ.ศ. 2530-2544) โดยใช้ข้อมูลจากการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน (Socio-Economic Survey) จากสำนักงานสถิติแห่งชาติ ในปี พ.ศ.2535 พ.ศ. 2539 และ พ.ศ. 2543 ในการศึกษาการกระจายรายได้ของครัวเรือน ใช้การหาค่าสัมประสิทธิ์จีนิ (Gini Coefficient) ในการศึกษาความเสมอภาคทางการศึกษาใช้จำนวนปีเฉลี่ยที่ได้รับการศึกษา (Year of Schooling) ของหัวหน้าครัวเรือนและของสมาชิกทุกคนในครัวเรือน ส่วนการวิเคราะห์ผลของนโยบายความเสมอภาคทางการศึกษาที่มีต่อการกระจายรายได้ใช้การวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน (Stepwise Regression Analysis) ผลการศึกษาพบว่าความเสมอภาคทางการศึกษาในภาพรวมมีมากขึ้นในช่วงของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 6 ถึง 8 โดยจำนวนปีเฉลี่ยที่ได้รับการศึกษาของหัวหน้าครัวเรือนเป็น 5.18 ปี 5.19 ปี และ 5.17 ปี และของสมาชิกทุกคนในครัวเรือนเป็น 5.35 ปี 5.82 ปี และ 6.46 ปี ตามลำดับ แต่ยังคงมีความเหลื่อมล้ำระหว่างภาคเล็กน้อย โดยหัวหน้าครัวเรือนและสมาชิกทุกคนในครัวเรือนของกลุ่มครัวเรือนชั้นรายได้สูงสุด 20 % มีจำนวนปีการศึกษาเฉลี่ยสูงกว่าของกลุ่มครัวเรือนชั้นรายได้ต่ำสุด 20 % เท่ากับ 2-2.5 เท่า และผลการกระจายรายได้มีแนวโน้มเหลื่อมล้ำกันมากขึ้น ในช่วงของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 6 ถึง 8 โดยค่าสัมประสิทธิ์จีนิ (Gini Coefficient) เท่ากับ 0.5882 0.5816 และ 0.6910 ตามลำดับ ในส่วนความเสมอภาคทางการศึกษามีผลต่อการเปลี่ยนแปลงของรายได้ของครัวเรือนอย่างมีนัยสำคัญ

งานวิจัยที่ผ่านมาเน้นการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความเหลื่อมล้ำทางรายได้กับปัจจัยที่ทำให้เกิดความเหลื่อมล้ำทางรายได้ และความสัมพันธ์ระหว่างความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา แต่ยังไม่มีการศึกษาใดที่ทำการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาและความเหลื่อมล้ำทางรายได้ทั้งสองทิศทาง ในการศึกษาครั้งนี้ ต้องการศึกษารูปแบบความสัมพันธ์ระหว่างความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาและความเหลื่อมล้ำทางรายได้ทั้งสองทิศทาง โดยการใช้ค่าสัมประสิทธิ์ความไม่เสมอภาคชนิดเดียวกัน และทำการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาและความเหลื่อมล้ำทางรายได้ รวมทั้งทดสอบสมมติฐานของคุชเนท ระหว่างความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาและจำนวนปีการศึกษาเฉลี่ย และความเหลื่อมล้ำทางรายได้กับการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ

ตาราง 2.1 สรุปงานวิจัยที่ทำการทดสอบสมมติฐานของคۇชนะททางรายได้ ของความสัมพันธ์
ระหว่างการเติบโตทางเศรษฐกิจกับความเหลื่อมล้ำทางรายได้

ผู้ดำเนินการวิจัย	ปัจจัยที่นำมาศึกษา	ผลการทดสอบสมมติฐาน ของคۇชนะท
Kuznets (1955)	<i>LnGDP</i> (+), <i>LnGDP²</i> (-)	√
Mollick (2012)	<i>LnGDP</i> (+), <i>LnGDP²</i> (-)	√
Kim et al., (2010)	<i>LnGDP</i> (+), <i>LnGDP²</i> (-)	√
Khan et al., (1999)	<i>LnGDP</i> (+), <i>LnGDP²</i> (-)	√
Lin (2007)	<i>LnGDP</i> (+), <i>LnGDP²</i> (-)	√
จิระ บุรีคำ (2543)	<i>LnGDP</i> (+), <i>LnGDP²</i> (-)	√
อรทัย สุจริตประภากร (2547)	<i>LnGPP</i> (+), <i>LnGPP²</i> (-)	×

หมายเหตุ: 1. *LnGDP* หมายถึง ผลิตภัณฑ์มวลรวมประชาชาติต่อหัว, *LnGDP²* หมายถึง ผลิตภัณฑ์มวลรวมประชาชาติต่อหัวยกกำลังสอง

2. *LnGPP* หมายถึง ผลิตภัณฑ์มวลรวมรายจังหวัดต่อหัว, *LnGPP²* หมายถึง ผลิตภัณฑ์มวลรวมรายจังหวัดต่อหัวยกกำลังสอง

3. เครื่องหมายในวงเล็บแสดงทิศทางการความสัมพันธ์ของค่าสัมประสิทธิ์ที่นำมาศึกษากับความเหลื่อมล้ำทางรายได้

4. √ หมายถึง ผลการศึกษาเป็นไปตามสมมติฐานของคۇชนะท, × หมายถึง ผลการศึกษาไม่เป็นไปตามสมมติฐานของคۇชนะท

ตาราง 2.2 สรุปงานวิจัยที่ทำการทดสอบสมมติฐานของคุษเนททางการศึกษา ของความสัมพันธ์
ระหว่างจำนวนปีการศึกษาเฉลี่ยกับความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา

ผู้ดำเนินการวิจัย	ปัจจัยที่นำมาศึกษา	ผลการทดสอบสมมติฐาน ของคุษเนท
Lin (2007)	<i>Edu</i> (+), <i>Edu</i>² (-)	√
Lim (2007)	<i>Edu</i> (+), <i>Edu</i>² (-)	√
Ram (1990)	<i>Edu</i> (+), <i>Edu</i>² (-)	√
Meschi และ Scervini (2012)	<i>Edu</i> (-), <i>Edu</i>² (+)	×

หมายเหตุ: 1. *Edu* หมายถึง จำนวนปีการศึกษาเฉลี่ย, *Edu*² หมายถึง จำนวนปีการศึกษาเฉลี่ยยกกำลังสอง

2. เครื่องหมายในวงเล็บแสดงทิศทางการสัมพันธ์ของค่าสัมประสิทธิ์ที่นำมาศึกษากับความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา

3. √ หมายถึง ผลการศึกษาเป็นไปตามสมมติฐานของคุษเนท, × หมายถึง ผลการศึกษาไม่เป็นไปตามสมมติฐานของคุษเนท

บทที่ 3

ความสำคัญของความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา และความเหลื่อมล้ำทางรายได้ในประเทศไทย

ความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาและความเหลื่อมล้ำทางรายได้ เกิดจากหลายสาเหตุด้วยกัน ไม่ว่าจะเป็น ความแตกต่างความสามารถในการทำงาน ความแตกต่างของโอกาสในการทำงาน ความแตกต่างในความตั้งใจทำงาน ความแตกต่างในระดับการศึกษา ความแตกต่างทางพื้นฐานเศรษฐกิจ และสังคม เป็นต้น

ความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาและความเหลื่อมล้ำทางรายได้ เป็นสาเหตุสำคัญที่ก่อให้เกิดความไม่เท่าเทียมหรือความเหลื่อมล้ำทางสังคม หากความไม่เท่าเทียมหรือความเหลื่อมล้ำทางสังคมไม่ได้รับการแก้ไข อาจทำให้ปัญหาความรุนแรงหรือกระจายตัวมากขึ้นจนทำให้เกิดปัญหาความเหลื่อมล้ำในระดับประเทศ การแก้ไขปัญหาความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาและความเหลื่อมล้ำทางรายได้ในประเทศไทย จำเป็นต้องทราบถึงสถานการณ์ความเหลื่อมล้ำดังกล่าวตั้งแต่ในอดีตจนถึงปัจจุบัน เพื่อค้นหาแนวทางในการแก้ปัญหาความเหลื่อมล้ำในประเทศไทยให้ดีขึ้น

การศึกษาในบทนี้ทำการศึกษาความสำคัญของสถานการณ์ความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาและความเหลื่อมล้ำทางรายได้ในประเทศไทย และยังศึกษาถึงคุณภาพทางการศึกษาและการลงทุนทางการศึกษาเปรียบเทียบระหว่างประเทศไทยกับประเทศต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นกลุ่มประเทศกำลังพัฒนา กลุ่มประเทศพัฒนาแล้ว และกลุ่มประเทศอาเซียน โดยแบ่งเนื้อหาในบทนี้เป็น 5 ตอนดังนี้

3.1 สถานการณ์ความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาในประเทศไทย

3.2 สถานการณ์ความเหลื่อมล้ำทางรายได้ในประเทศไทย

3.3 เปรียบเทียบจำนวนปีการศึกษาเฉลี่ยและสัดส่วนค่าใช้จ่ายทางการศึกษาต่อรายได้ประชาชาติระหว่างประเทศไทยกับต่างประเทศ

3.1 สถานการณ์ความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาในประเทศไทย (Education Inequality)

ความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาหรือความไม่เท่าเทียมทางการศึกษาหมายถึงความแตกต่างหรือความหลากหลายทางการศึกษา ซึ่งสิ่งที่สามารถบอกได้ว่าบุคคลมีความแตกต่างกันทางการศึกษาคือ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาสามารถวัดได้จากเกรดเฉลี่ยสะสม คะแนนการ

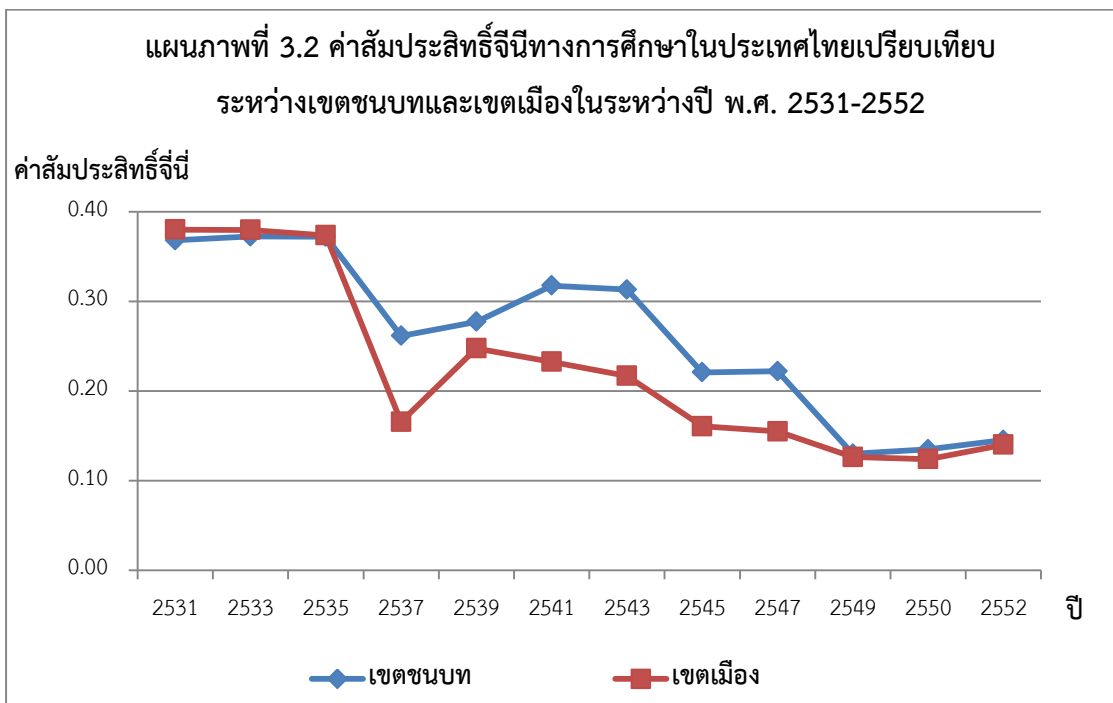
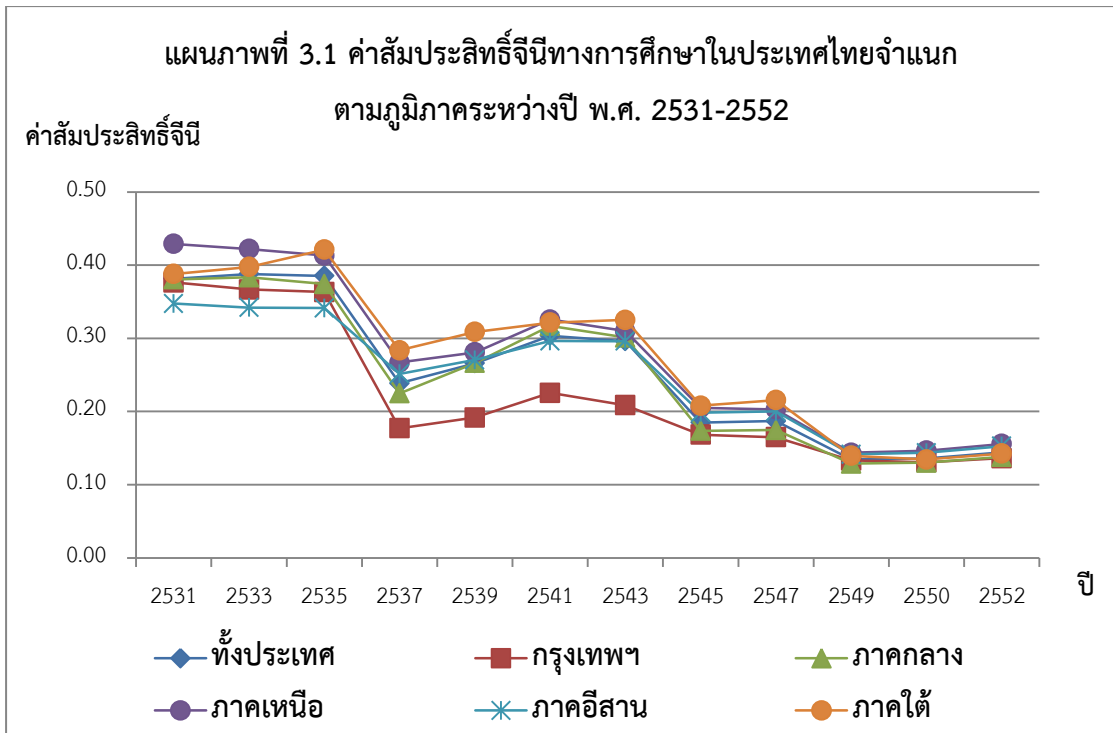
ทดสอบ จำนวนนักเรียนที่สอบเข้าศึกษาในระดับอุดมศึกษาได้ และจำนวนนักศึกษาหรือนิสิตที่จบการศึกษาระดับปริญญาตรี

ประเทศไทยเป็นประเทศที่มีปัญหาด้านความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาด้วยเช่นกัน เนื่องจาก การพัฒนาและความเจริญทางเศรษฐกิจที่แตกต่างกัน จึงทำให้ประชากรในแต่ละพื้นที่มีโอกาสในการ เข้าถึงทรัพยากรไม่เท่ากัน ทำให้ความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาของในแต่ละพื้นที่มีความแตกต่างกัน ตามไปด้วย โดยดูจากค่าสัมประสิทธิ์จีนิทางการศึกษาดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 3.1 ค่าสัมประสิทธิ์จีนิทางการศึกษาในประเทศไทยระหว่างปี พ.ศ. 2531-2552

ปี พ.ศ.	ทั้งประเทศ	กรุงเทพฯ	ภาคกลาง	ภาคเหนือ	ภาคอีสาน	ภาคใต้	ชนบท	เมือง
2531	0.3814	0.3763	0.3806	0.4290	0.3474	0.3879	0.3682	0.3802
2533	0.3880	0.3668	0.3833	0.4220	0.3421	0.3985	0.3725	0.3799
2535	0.3854	0.3632	0.3743	0.4131	0.3413	0.4211	0.3722	0.3737
2537	0.2385	0.1771	0.2248	0.2671	0.2515	0.2836	0.2615	0.1657
2539	0.2660	0.1917	0.2664	0.2808	0.2706	0.3089	0.2773	0.2477
2541	0.3036	0.2254	0.3171	0.3255	0.2962	0.3216	0.3177	0.2327
2543	0.2960	0.2087	0.3012	0.3098	0.2960	0.3252	0.3133	0.2170
2545	0.1850	0.1685	0.1736	0.2052	0.1986	0.2081	0.2208	0.1606
2547	0.1869	0.1649	0.1748	0.2030	0.2002	0.2155	0.2222	0.1550
2549	0.1347	0.1331	0.1288	0.1436	0.1414	0.1394	0.1300	0.1264
2550	0.1360	0.1308	0.1302	0.1466	0.1437	0.1345	0.1351	0.1241
2552	0.1444	0.1361	0.1380	0.1556	0.1527	0.1427	0.1454	0.1401

ที่มา: คำนวณจากข้อมูลการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคม สำนักงานสถิติแห่งชาติ

ตารางที่ 3.1 แสดงให้เห็นว่าสถานการณ์ความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาในประเทศไทยลดลงจากในอดีตอย่างเห็นได้ชัด โดยค่าสัมประสิทธิ์จินีทางการศึกษาเท่ากับ 0.381 ในปี พ.ศ. 2531 และเพิ่มขึ้นเป็น 0.388 ในปี พ.ศ. 2533 ก่อนจะลดลงเหลือ 0.239 ในปี พ.ศ. 2537 และเพิ่มขึ้นสูงอีกครั้งเท่ากับ 0.304 ในปี พ.ศ. 2541 หลังจากนั้นความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาในประเทศไทยเริ่มลดลงก่อนจะเพิ่มขึ้นเล็กน้อยเท่ากับ 0.144 ในปี พ.ศ. 2552 เมื่อพิจารณาโดยจำแนกตามลักษณะภูมิภาค พบว่ามีความเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางเดียวกันกับทั้งประเทศ คือมีลักษณะลดลงและเพิ่มขึ้นเล็กน้อยตลอดช่วงระยะเวลาที่ทำการศึกษา

ประเทศไทยเป็นประเทศกำลังพัฒนา จึงมุ่งเน้นพัฒนาทางเศรษฐกิจเป็นอย่างมาก จนละเลยการพัฒนาคุณภาพของประชากร ความเหลื่อมล้ำทางสังคมที่เกิดขึ้นในประเทศเป็นสิ่งที่บ่งบอกถึงคุณภาพชีวิตของประชากรในประเทศชาติได้ ความเหลื่อมล้ำทางสังคมที่เกิดขึ้น สะท้อนให้เห็นความสามารถหรือโอกาสในการเข้าถึงทรัพยากรทางสังคมของประชากร ยิ่งโอกาสในการเข้าถึงทรัพยากรทางสังคมของประชากรแตกต่างกันมากเท่าไร ก็ยิ่งทำให้เกิดความเหลื่อมล้ำทางสังคมได้มากขึ้นเท่านั้น สถานการณ์ความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาในประเทศไทยเป็นสิ่งที่แสดงให้เห็นถึงโอกาสในการเข้าถึงทรัพยากรทางการศึกษาของประชากร ความเป็นเมืองหรือความเจริญทางสังคมที่แตกต่างกันก็เป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้ความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาในแต่ละพื้นที่ของประเทศไทยมีความแตกต่างกันตามไปด้วย

เมื่อพิจารณาตามลักษณะภูมิภาคพบว่า กรุงเทพมหานครมีความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาน้อยที่สุดในประเทศ โดยมีค่าสัมประสิทธิ์จินีทางการศึกษาเท่ากับ 0.376 ในปี พ.ศ. 2531 และมีค่าเท่ากับ 0.136 ในปี พ.ศ. 2552 ภาคกลางมีค่าสัมประสิทธิ์จินีทางการศึกษาเท่ากับ 0.381 ในปี พ.ศ. 2531 และมีค่าเท่ากับ 0.138 ในปี พ.ศ. 2552 ภาคใต้มีค่าสัมประสิทธิ์จินีทางการศึกษาเท่ากับ 0.388 ในปี พ.ศ. 2531 และมีค่าเท่ากับ 0.143 ในปี พ.ศ. 2552 ภาคอีสานหรือภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีค่าสัมประสิทธิ์จินีทางการศึกษาเท่ากับ 0.347 ในปี พ.ศ. 2531 และมีค่าเท่ากับ 0.153 ในปี พ.ศ. 2552 และภาคเหนือซึ่งเป็นภาคที่มีความเหลื่อมล้ำทางการศึกษามากที่สุดในประเทศไทยมีค่าสัมประสิทธิ์จินีทางการศึกษาเท่ากับ 0.429 ในปี พ.ศ. 2531 และมีค่าเท่ากับ 0.156 ในปี พ.ศ. 2552 เมื่อพิจารณาความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาในเชิงพื้นที่พบว่าเขตชนบทมีความเหลื่อมล้ำทางการศึกษามากกว่าเขตเมืองโดยสังเกตจากค่าสัมประสิทธิ์จินีทางการศึกษาพบว่าเขตชนบทมีค่าสัมประสิทธิ์ทางการศึกษามากกว่าเขตเมืองมาโดยตลอดตั้งแต่และมีค่าแตกต่างกันเพียงเล็กน้อยในปี พ.ศ. 2552 โดยเขตเมืองมีค่าสัมประสิทธิ์จินีทางการศึกษาเท่ากับ 0.140 และเขตชนบทมีค่าสัมประสิทธิ์จินีทางการศึกษาเท่ากับ 0.1454

ตารางที่ 3.2 แสดงให้เห็นสถานการณ์ความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาในระดับจังหวัด โดยพิจารณาจากจังหวัดที่มีค่าสัมประสิทธิ์จินีทางการศึกษาน้อยที่สุดและมากที่สุดในประเทศไทยตลอดช่วงปีที่ทำการศึกษา จังหวัดที่มีปัญหาความเหลื่อมล้ำทางการศึกษามากที่สุดในปี พ.ศ. 2531 คือจังหวัดกำแพงเพชร ซึ่งมีค่าสัมประสิทธิ์จินีทางการศึกษาเท่ากับ 0.621 และจังหวัดที่มีความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาน้อยที่สุดในปี พ.ศ. 2531 คือจังหวัดหนองคาย ซึ่งมีค่าสัมประสิทธิ์จินีทางการศึกษาเท่ากับ 0.277 สำหรับจังหวัดที่มีความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาน้อยที่สุดในปี พ.ศ. 2552 คือจังหวัดจังหวัดภูเก็ต ซึ่งมีค่าสัมประสิทธิ์จินีทางการศึกษาเท่ากับ 0.117 และจังหวัดที่มีความเหลื่อมล้ำทางการศึกษามากที่สุดในปี พ.ศ. 2552 คือจังหวัดปัตตานี ซึ่งมีค่าสัมประสิทธิ์จินีทางการศึกษาเท่ากับ 0.177

ตารางที่ 3.2 จังหวัดที่มีค่าสัมประสิทธิ์จินีทางการศึกษาน้อยที่สุดและมากที่สุดในประเทศไทย ระหว่างปี พ.ศ. 2531-2552

ปี พ.ศ.	จังหวัดที่มีค่าน้อยที่สุด	ค่าสัมประสิทธิ์จินีทางการศึกษา	จังหวัดที่มีค่ามากที่สุด	ค่าสัมประสิทธิ์จินีทางการศึกษา
2531	หนองคาย	0.2769	กำแพงเพชร	0.6205
2533	สุพรรณบุรี	0.3097	กำแพงเพชร	0.7493
2535	หนองคาย	0.2569	กำแพงเพชร	0.6320
2537	นนทบุรี	0.1688	แม่ฮ่องสอน	0.4717
2539	นนทบุรี	0.1753	แม่ฮ่องสอน	0.4022
2541	กรุงเทพฯ	0.2254	แม่ฮ่องสอน	0.5086
2543	นนทบุรี	0.2060	แม่ฮ่องสอน	0.5193
2545	ชัยภูมิ	0.1374	แม่ฮ่องสอน	0.3502
2547	พระนครศรีอยุธยา	0.1469	แม่ฮ่องสอน	0.3609
2549	ลำพูน	0.1146	สุรินทร์	0.1634
2550	สมุทรสาคร	0.1115	แม่ฮ่องสอน	0.1754
2552	ภูเก็ต	0.1168	ปัตตานี	0.1765

ที่มา : คำนวณจากข้อมูลการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคม สำนักงานสถิติแห่งชาติ

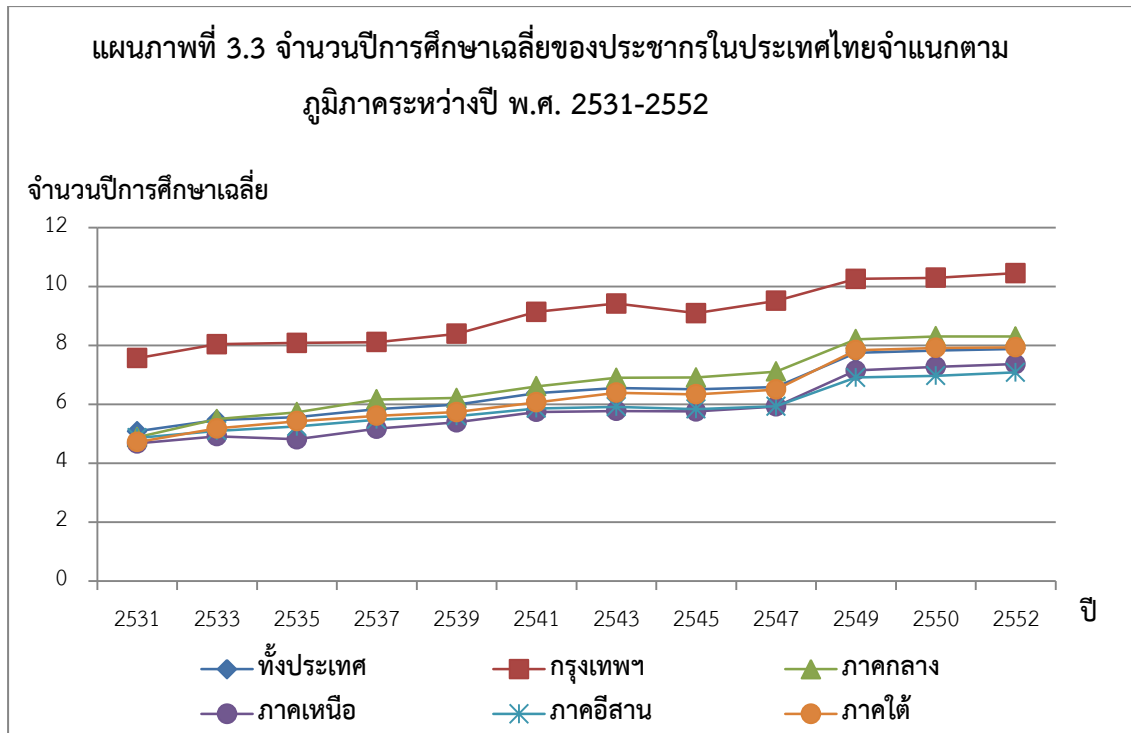
สถานการณ์ความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาในประเทศไทย เป็นสิ่งที่สามารถแสดงถึงคุณภาพทางการศึกษาของประเทศไทย ค่าสัมประสิทธิ์จีนิทางการศึกษาที่ลดลงเมื่อเทียบกับในอดีตที่ผ่านมา แสดงให้เห็นถึงความสำเร็จในการแก้ไขปัญหาความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาในประเทศไทย การดำเนินนโยบายอย่างต่อเนื่องในการสร้างโอกาสให้ประชากรได้เข้าถึงทรัพยากรทางการศึกษาได้มากขึ้น เป็นแนวทางสำคัญที่สามารถลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาของประชากรได้เป็นอย่างดี

นอกจากค่าสัมประสิทธิ์จีนิทางการศึกษาจะเป็นตัวแปรที่สามารถวัดถึงคุณภาพทางการศึกษาได้แล้ว จำนวนปีการศึกษาเฉลี่ยของประชากรก็เป็นอีกหนึ่งตัวแปรที่สามารถวัดคุณภาพทางการศึกษาได้เช่นเดียวกัน หากจำนวนปีการศึกษาเฉลี่ยของประชากรไทยมีค่าสูงขึ้น แสดงว่าคุณภาพทางการศึกษาของประชากรไทยดีขึ้นด้วยเช่นกัน ซึ่งจำนวนปีการศึกษาของประชากรไทยในช่วงปี พ.ศ. 2531-2552 แสดงในตารางที่ดังต่อไปนี้

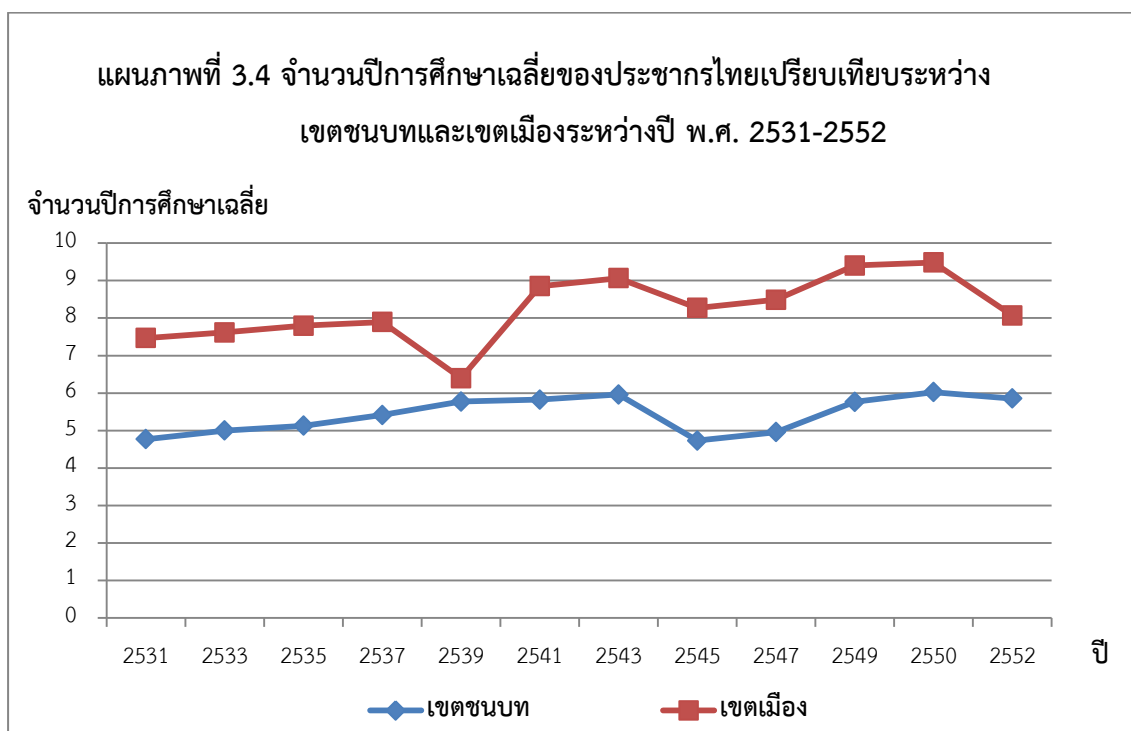
ตารางที่ 3.3 จำนวนปีการศึกษาเฉลี่ยของประชากรไทยระหว่างปีพ.ศ.2531-2552

ปี พ.ศ.	ทั้งประเทศ	กรุงเทพฯ	ภาคกลาง	ภาคเหนือ	ภาคอีสาน	ภาคใต้	ชนบท	เมือง
2531	5.0889	7.5733	4.8888	4.6729	4.8659	4.7232	4.7705	7.4670
2533	5.4751	8.0459	5.4989	4.9174	5.1057	5.1857	5.0003	7.6184
2535	5.5660	8.0882	5.7360	4.8147	5.2510	5.4308	5.1267	7.7964
2537	5.8436	8.1142	6.1683	5.1764	5.4862	5.6141	5.4141	7.8962
2539	5.9888	8.3963	6.2161	5.3937	5.6045	5.7381	5.7725	6.3961
2541	6.3793	9.1425	6.6148	5.7463	5.8626	6.0712	5.8223	8.8497
2543	6.5557	9.4266	6.9045	5.7776	5.9175	6.3977	5.9617	9.0638
2545	6.5159	9.1007	6.9145	5.7635	5.8421	6.3443	4.7308	8.2706
2547	6.5868	9.5193	7.1134	5.9294	5.9366	6.5041	4.9564	8.4873
2549	7.7498	10.2642	8.2157	7.1528	6.9114	7.8442	5.7633	9.4019
2550	7.8342	10.3017	8.3097	7.2771	6.9745	7.9211	6.0234	9.4819
2552	7.8886	10.4608	8.3058	7.3730	7.0878	7.9402	5.8560	8.0682

ที่มา : คำนวณจากข้อมูลการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคม สำนักงานสถิติแห่งชาติ

ที่มา : คำนวณจากข้อมูลการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคม สำนักงานสถิติแห่งชาติ

ที่มา : คำนวณจากข้อมูลการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคม สำนักงานสถิติแห่งชาติ

จากตารางที่ 3.3 พบว่าจำนวนปีการศึกษาเฉลี่ยของประชากรไทยมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นจากอดีตอย่างเห็นได้ชัด จำนวนปีการศึกษาเฉลี่ยของประชากรไทยเท่ากับ 5.09 ปี ในปี พ.ศ. 2531 และ

เพิ่มขึ้นเท่ากับ 6.38 ปี ในปี พ.ศ. 2541 ก่อนจะเพิ่มขึ้นเป็น 7.75 ในปี พ.ศ. 2549 เพิ่มขึ้นเรื่อยๆจนเท่ากับ 7.89 ปี ในปี พ.ศ. 2552 จะเห็นได้ว่าจำนวนปีการศึกษาเฉลี่ยของประชากรไทยมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นเรื่อยตลอดช่วงปีการศึกษา และเมื่อจำแนกตามลักษณะภูมิภาคพบว่า จำนวนปีการศึกษาเฉลี่ยของคนไทยมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นเรื่อยๆเช่นเดียวกัน

กรุงเทพมหานครมีจำนวนปีการศึกษาเฉลี่ยของประชากรสูงที่สุดในประเทศ โดยมีจำนวนปีการศึกษาเฉลี่ยของประชากรเท่ากับ 7.58 ปี ในปี พ.ศ. 2531 และเพิ่มขึ้นเป็น 10.45 ปี ในปี พ.ศ. 2552 ภาคกลางมีจำนวนปีการศึกษาเฉลี่ยของประชากรเท่ากับ 4.89 ปี ในปี พ.ศ. 2531 และเพิ่มขึ้นเป็น 8.31 ปี ในปี พ.ศ. 2552 ภาคใต้มีจำนวนปีการศึกษาเฉลี่ยของประชากรเท่ากับ 4.72 ปี ในปี พ.ศ. 2531 และเพิ่มขึ้นเป็น 7.94 ปี ในปี พ.ศ. 2552 ภาคเหนือมีจำนวนปีการศึกษาเฉลี่ยของประชากรเท่ากับ 4.67 ปี ในปี พ.ศ. 2531 และเพิ่มขึ้นเป็น 7.37 ปี ในปี พ.ศ. 2552 และภาคอีสานหรือภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ซึ่งเป็นภาคที่มีจำนวนปีการศึกษาเฉลี่ยของประชากรน้อยที่สุดเมื่อเทียบกับภูมิภาคอื่น โดยภาคอีสานมีจำนวนปีการศึกษาเฉลี่ยของประชากรเท่ากับ 4.87 ปี ในปี พ.ศ. 2531 และเพิ่มขึ้นเป็น 7.09 ปี ในปี พ.ศ. 2552

เมื่อพิจารณาจำนวนปีการศึกษาเฉลี่ยของประชากรในเชิงพื้นที่พบว่า เขตเมืองมีจำนวนปีการศึกษาเฉลี่ยของประชากรมากกว่าเขตชนบทอย่างเห็นได้ชัด โดยเขตเมืองมีจำนวนปีการศึกษาเฉลี่ยของประชากรเท่ากับ 7.47 ปี ในปี พ.ศ. 2531 และมีจำนวนปีการศึกษาเฉลี่ยของประชากรเท่ากับ 8.07 ปี ในปี พ.ศ. 2552 เขตชนบทมีจำนวนปีการศึกษาเฉลี่ยของประชากรเท่ากับ 4.77 ปี ในปี พ.ศ. 2531 และมีจำนวนปีการศึกษาเฉลี่ยของประชากรเท่ากับ 5.86 ปี ในปี พ.ศ. 2552

ตารางที่ 3.4 แสดงให้เห็นจังหวัดที่มีจำนวนปีการศึกษาเฉลี่ยของประชากรที่มากที่สุดและน้อยที่สุดในประเทศไทยตลอดช่วงปีที่ทำการศึกษา จังหวัดที่มีจำนวนปีการศึกษาเฉลี่ยของประชากรน้อยที่สุดในปี พ.ศ. 2531 คือจังหวัดกำแพงเพชร ซึ่งมีจำนวนปีการศึกษาเฉลี่ยของประชากรเท่ากับ 3.02 ปี และจังหวัดที่มีจำนวนปีการศึกษาเฉลี่ยของประชากรมากที่สุดในปี พ.ศ. 2531 คือกรุงเทพมหานคร ซึ่งมีจำนวนปีการศึกษาเฉลี่ยของประชากรเท่ากับ 7.57 ปี ส่วนจังหวัดที่มีจำนวนปีการศึกษาเฉลี่ยของประชากรน้อยที่สุดในปี พ.ศ. 2552 คือจังหวัดสุรินทร์ ซึ่งมีจำนวนปีการศึกษาเฉลี่ยของประชากรเท่ากับ 6.47 ปี และจังหวัดที่มีจำนวนปีการศึกษาเฉลี่ยของประชากรมากที่สุดในปี พ.ศ. 2552 คือกรุงเทพมหานคร ซึ่งมีจำนวนปีการศึกษาเฉลี่ยของประชากรเท่ากับ 11.01 ปี

ตารางที่ 3.4 จังหวัดที่มีจำนวนปีการศึกษาเฉลี่ยของประชากรน้อยที่สุดและมากที่สุดในประเทศไทยระหว่างปีพ.ศ.2531-2552

ปี พ.ศ.	จังหวัดที่มี ค่าน้อยที่สุด	จำนวนปี การศึกษาเฉลี่ย	จังหวัดที่มี ค่ามากที่สุด	จำนวนปี การศึกษาเฉลี่ย
2531	กำแพงเพชร	3.0228	กรุงเทพมหานคร	7.5733
2533	กำแพงเพชร	2.2038	กรุงเทพมหานคร	8.0459
2535	กำแพงเพชร	3.2006	นนทบุรี	8.5119
2537	แม่ฮ่องสอน	3.5656	นนทบุรี	8.1472
2539	ปัตตานี	4.4692	นนทบุรี	10.2181
2541	แม่ฮ่องสอน	3.9529	กรุงเทพมหานคร	9.1425
2543	แม่ฮ่องสอน	3.9957	นนทบุรี	9.4567
2545	แม่ฮ่องสอน	4.0429	นนทบุรี	9.3890
2547	แม่ฮ่องสอน	4.2098	กรุงเทพมหานคร	9.5193
2549	ศรีสะเกษ	6.3966	นนทบุรี	10.5115
2550	หนองบัวลำพู	6.5237	นนทบุรี	10.5091
2552	สุรินทร์	6.4710	กรุงเทพมหานคร	11.0108

ที่มา : คำนวณจากข้อมูลการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคม สำนักงานสถิติแห่งชาติ

จากการพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์จีนิทางการศึกษาและจำนวนปีการศึกษาเฉลี่ยของประชากรตั้งแต่ปี พ.ศ. 2531-2552 พบว่าประเทศไทยยังมีความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาอย่างเห็นได้ชัด ทั้งในระดับภูมิภาคและในระดับจังหวัด อย่างไรก็ตามตลอดช่วงปีที่ทำการศึกษาพบว่า ค่าสัมประสิทธิ์จีนิทางการศึกษาลดลงและจำนวนปีการศึกษาเฉลี่ยของประชากรเพิ่มขึ้นอย่างเห็นได้ชัด แสดงถึงคุณภาพทางการศึกษาของประชากรไทยว่ามีแนวโน้มที่จะพัฒนาไปในทางที่ดีขึ้น การออกพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติและการดำเนินนโยบายทางการศึกษาต่างๆ เพื่อขยายโอกาสทางการศึกษา ล้วนส่งผลต่อความสำเร็จในการพัฒนาคุณภาพทางการศึกษาของประชากรไทยทั้งสิ้น จากพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และฉบับแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ได้กำหนดให้บุคคลได้รับโอกาสและสิทธิเสมอภาคในการรับการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่ต่ำกว่าสิบสองปี โดยที่รัฐต้องจัดการให้อย่างทั่วถึงและไม่เก็บค่าใช้จ่าย นอกจากนี้ยังต้องจัดการให้บุคคลที่มีความบกพร่อง

ทางร่างกาย จิตใจ สติปัญญา อารมณ์ การสื่อสารและการเรียนรู้ หรือมีร่างกายพิการหรือทุพพลภาพ หรือบุคคลที่ไม่สามารถพึ่งตนเองได้หรือไม่มีผู้ดูแลหรือด้อยโอกาสทางสังคม ได้รับโอกาสและสิทธิในการเข้ารับการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นพิเศษอีกด้วย ผลจากบทบัญญัติดังกล่าวทำให้รัฐบาลต้องดำเนินนโยบายหรือโครงการต่างๆ เพื่อขยายโอกาสทางการศึกษามากขึ้น ไม่ว่าจะเป็นโยบายการศึกษาพิเศษเพื่อบุคคลที่มีร่างกายพิการหรือทุพพลภาพได้รับการศึกษาเท่าเทียมกับบุคคลที่มีร่างกายปกติ และกำหนดให้บุคคลพิการหญิงและชายได้รับโอกาสและสิทธิในการเข้ารับการศึกษาอย่างเท่าเทียม โครงการเรียนฟรี 15 ปี โครงการกองทุนกู้ยืมเพื่อการศึกษา (ธีระ รุญเจริญ, 2546)

นโยบายการศึกษาพิเศษเพื่อบุคคลที่มีร่างกายพิการหรือทุพพลภาพนี้ เป็นนโยบายที่สร้างขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างโอกาสให้กับบุคคลพิการหรือทุพพลภาพได้รับการศึกษาทั้งทางด้านภาษา วิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ ในหลักสูตรสายสามัญและให้ฝึกวิชาชีพเพิ่มเติมอีกด้วย เพื่อให้คนพิการสามารถพัฒนาและพึ่งพาตนเองได้

โครงการเรียนฟรี 15 ปี เป็นโครงการที่มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ นักเรียนทุกคนมีโอกาสได้รับการศึกษาโดยไม่เสียค่าใช้จ่าย สำหรับรายการหนังสือเรียน อุปกรณ์การเรียน เครื่องแบบนักเรียน และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ที่ภาครัฐให้การสนับสนุน ซึ่งคำว่าเรียนฟรี 15 ปี หมายถึง รัฐสนับสนุนค่าใช้จ่ายทางการศึกษาตั้งแต่ระดับชั้นอนุบาลจนถึงระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย รวมทั้งหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) การศึกษานอกโรงเรียนและการศึกษาตามอัธยาศัย (กศน.) ให้ทั้งโรงเรียนรัฐบาล โรงเรียนเอกชน และโรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองท้องถิ่น สำหรับงบประมาณที่รัฐให้การสนับสนุนมี 5 ส่วน ได้แก่ ค่าเล่าเรียน แบบเรียน เสื้อผ้า ค่าอุปกรณ์การเรียน และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ซึ่งนักเรียนจะได้รับเงินสดไปซื้อเองสองส่วนได้แก่ ค่าเสื้อผ้าและอุปกรณ์การเรียน

โครงการกองทุนกู้ยืมเพื่อการศึกษา เป็นโครงการที่มีวัตถุประสงค์เพื่อให้โอกาสทางการศึกษาให้กับบุคคลที่มาจากครอบครัวที่มีรายได้น้อยให้มีโอกาสได้รับการศึกษาเพิ่มมากขึ้น โดยให้เงินกู้ยืมแก่นักเรียน นักศึกษา ซึ่งมาจากครอบครัวที่มีรายได้น้อย สำหรับศึกษาตั้งแต่ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายจนถึงระดับปริญญาตรีในประเทศ (ทั้งสายสามัญและสายอาชีวะ) รวมทั้งการศึกษานอกระบบ ต่อเนื่องจากระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ตามหลักสูตรและประเภทที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนด โดยนักเรียนหรือนักศึกษาที่ได้รับเงินทุน จะต้องชำระหนี้ดังกล่าวพร้อมทั้งดอกเบี้ยอัตราต่ำเมื่อสำเร็จการศึกษาแล้ว

ในส่วนองปัญหาความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาไม่เพียงแต่ส่งผลต่อด้านการศึกษาเท่านั้น แต่ยังส่งผลต่อค่าจ้างที่จะได้รับเมื่อเข้าสู่ตลาดแรงงานอีกด้วย รายได้เฉลี่ยของครัวเรือนของผู้จบ

การศึกษาระดับมัธยมศึกษาปีที่ 6 เทียบกับผู้จบการศึกษาในระดับปริญญาตรีขึ้นไปกลับพบว่ามีความแตกต่างกันเกือบเท่าตัว คนที่มาจากครอบครัวที่เสียเปรียบทางเศรษฐกิจและสังคม จะทำให้เสียเปรียบในด้านของโอกาสการเข้าถึงทางการศึกษาตามไปด้วย และส่งผลต่อเนื่องมาจนถึงเมื่อเข้าสู่ตลาดแรงงานก็มีความเหลื่อมล้ำทางรายได้และค่าจ้างที่ได้รับ (ดิลกะ ลัทธพิพัฒน์, 2553)

3.2 สถานการณ์ความเหลื่อมล้ำทางรายได้ในประเทศไทย

ความเหลื่อมล้ำรายได้หมายถึงช่องว่างหรือความแตกต่างของรายได้ระหว่างของบุคคลที่มีรายได้สูงและบุคคลที่มีรายได้ต่ำในสังคม สังคมที่มีความเหลื่อมล้ำทางรายได้สูงหมายความว่าสังคมนั้นมีช่องว่างหรือความแตกต่างอย่างมากระหว่างบุคคลที่มีรายได้สูงและบุคคลที่มีรายได้ต่ำ ในทางกลับกันสังคมที่มีความเหลื่อมล้ำทางรายได้ต่ำหมายความว่าสังคมนั้นมีช่องว่างหรือความแตกต่างระหว่างบุคคลที่มีรายได้สูงและบุคคลที่มีรายได้ต่ำไม่มากนัก ความเหลื่อมล้ำทางรายได้เป็นตัวชี้วัดที่แสดงให้เห็นสถานการณ์ความเหลื่อมล้ำในสังคมหรือประเทศนั้นๆ การแก้ไขปัญหาความเหลื่อมล้ำทางรายได้ ถือเป็นการพัฒนาประเทศอย่างหนึ่งเช่นกัน

ความเหลื่อมล้ำทางรายได้ที่แตกต่างกันนั้น มีสาเหตุหลายประการด้วยกัน ไม่ว่าจะเป็นความแตกต่างทางด้านการถือครองที่ดินหรือมรดก ความแตกต่างของครัวเรือน และความแตกต่างทางการศึกษา เป็นต้น ความเหลื่อมล้ำทางรายได้ ไม่เพียงแต่ส่งผลทางรายได้เท่านั้น ยังส่งผลไปภาคส่วนต่างๆอีกด้วย โดยเฉพาะการเข้าถึงทรัพยากรทางด้านต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นด้านการศึกษา หรือด้านสาธารณสุข เป็นต้น ทรัพยากรทางด้านการศึกษาหรือสาธารณสุขเป็นสิ่งที่ช่วยให้มนุษย์มีคุณภาพชีวิตหรือความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นได้ ดังนั้นหากประชากรไม่มีความเท่าเทียมกันในการเข้าถึงทรัพยากรแล้ว ก็จะส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตของประชากรอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ โดยเฉพาะทรัพยากรทางการศึกษา เนื่องจากระดับการศึกษาที่แตกต่างกัน จะทำให้ประชากรมีรายได้ที่แตกต่างกันด้วย ดังนั้นหากประชากรมีความแตกต่างทางรายได้อย่างมาก ก็อาจส่งผลให้เกิดความแตกต่างทางด้านอื่นๆด้วย โดยเฉพาะความแตกต่างทางการศึกษานั้นเป็นสาเหตุสำคัญอย่างหนึ่งที่ทำให้เกิดความแตกต่างทางรายได้ เนื่องจากบุคคลที่มีการศึกษาในระดับสูงจะมีโอกาสได้รับรายได้หรือค่าตอบแทนที่มากกว่าบุคคลที่มีรายได้ต่ำกว่า ดังนั้นหากบุคคลในสังคมมีความแตกต่างทางการศึกษามากๆก็อาจส่งผลให้เกิดความแตกต่างทางรายได้ตามไปด้วย

ในอดีตจนถึงปัจจุบันประเทศไทยต้องเผชิญกับสถานการณ์ความเหลื่อมล้ำทางรายได้ในระดับปานกลางถึงมากมาโดยตลอด ถึงแม้จะมีนโยบายต่างๆที่สนับสนุนให้ประชากรได้เข้าถึงทรัพยากรทางสังคมมากขึ้น แต่กลับไม่ได้ทำให้ความเหลื่อมล้ำทางรายได้โดยรวมดีขึ้นเลยแม้แต่น้อย ตรงกันข้ามกลับทำให้ความเหลื่อมล้ำทางรายได้ในประเทศไทยเพิ่มสูงขึ้นไปถึงระดับ 0.5 ก่อนจะลดลงเมื่อไม่นานมานี้ สถานการณ์ความเหลื่อมล้ำทางรายได้ในประเทศไทย สามารถพิจารณาได้จากตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 3.5 ค่าสัมประสิทธิ์จีนิทางรายได้ในประเทศไทยระหว่างปีพ.ศ.2531-2552

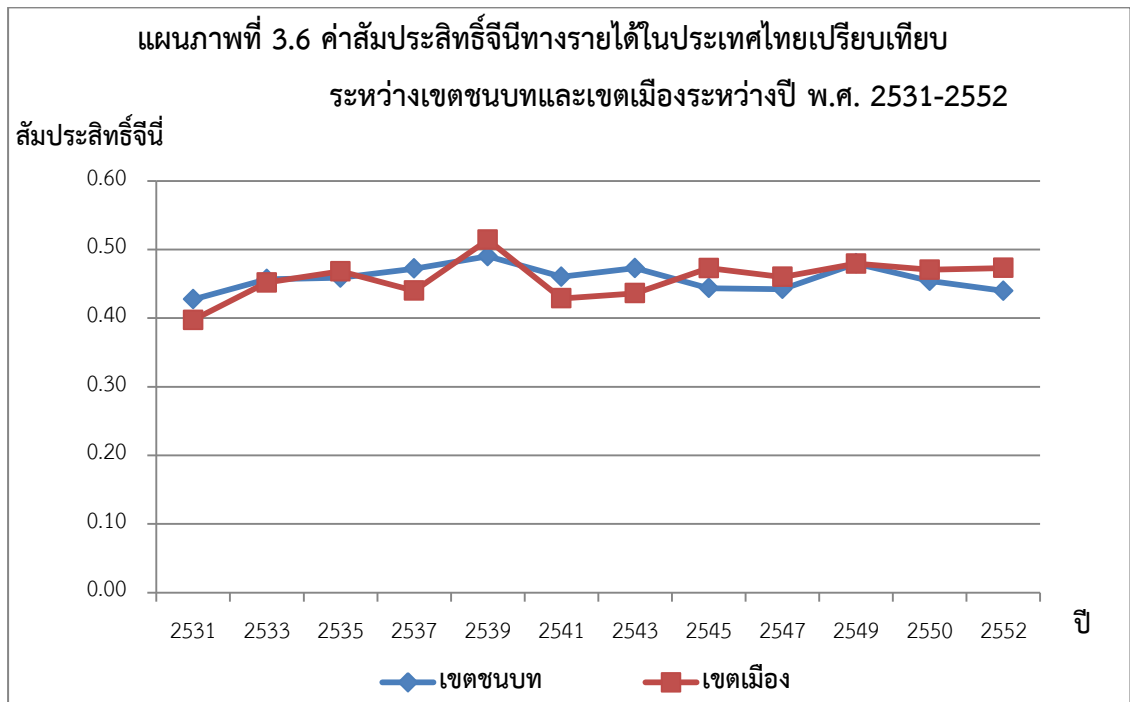
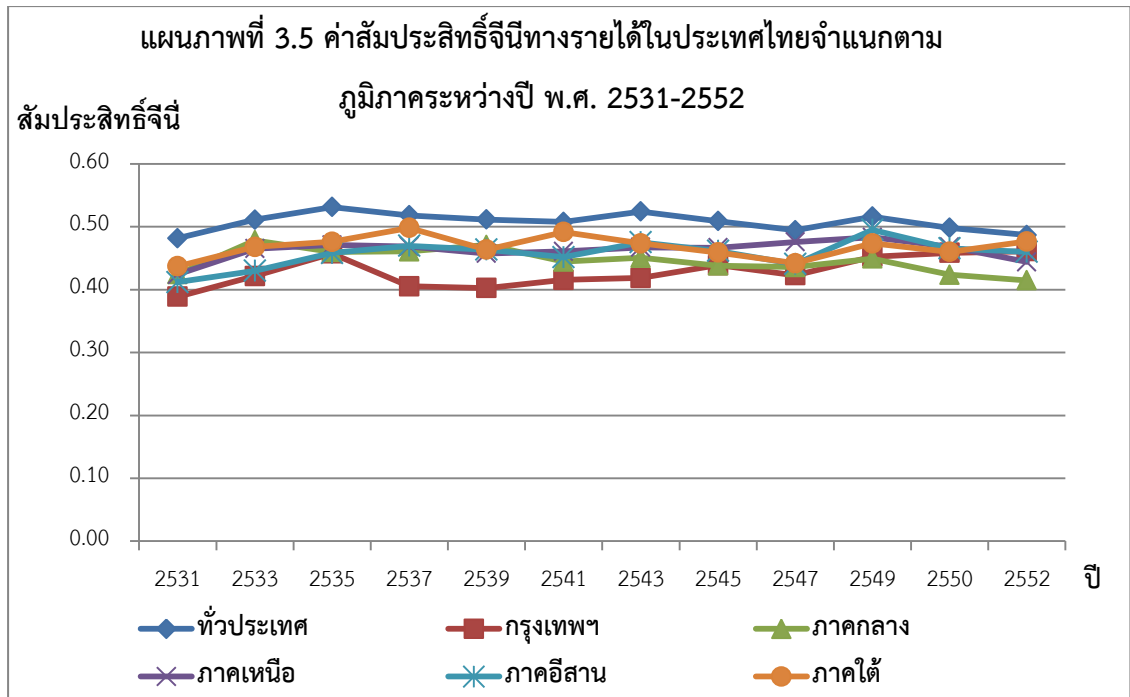
ปี พ.ศ.	ทั่วประเทศ	กรุงเทพฯ	ภาคกลาง	ภาคเหนือ	ภาคอีสาน	ภาคใต้	ชนบท	เมือง
2531	0.4815	0.3886	0.4244	0.4241	0.4118	0.4372	0.4274	0.3972
2533	0.5111	0.4214	0.4784	0.4652	0.4299	0.4677	0.4569	0.4520
2535	0.5313	0.4574	0.4596	0.4709	0.4582	0.4761	0.4588	0.4682
2537	0.5179	0.4053	0.4608	0.4687	0.4695	0.4981	0.4722	0.4401
2539	0.5114	0.4024	0.4709	0.4575	0.4636	0.4634	0.4902	0.5141
2541	0.5076	0.4154	0.4445	0.4608	0.4516	0.4914	0.4604	0.4288
2543	0.5242	0.4184	0.4505	0.4670	0.4753	0.4736	0.4730	0.4363
2545	0.5089	0.4389	0.4382	0.4666	0.4615	0.4590	0.4438	0.4370
2547	0.4942	0.4229	0.4357	0.4759	0.4407	0.4419	0.4423	0.4601
2549	0.5160	0.4523	0.4494	0.4831	0.4950	0.4735	0.4797	0.4794
2550	0.4982	0.4585	0.4236	0.4679	0.4655	0.4599	0.4543	0.4735
2552	0.4867	0.4610	0.4147	0.4439	0.4600	0.4765	0.4397	0.4701

ที่มา : คำนวณจากข้อมูลการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคม สำนักงานสถิติแห่งชาติ

: ข้อมูลการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน ปี 2549, ปี 2550 และปี 2552 ได้มี

ปรับข้อมูลรายได้ที่บันทึกติดลบหรือขาดทุนให้เป็น 0 (ศูนย์)

: ข้อมูลการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน ปี 2551 ไม่มีการสำรวจข้อมูลด้านรายได้

จากตารางที่ 3.5 แสดงให้เห็นว่าสถานการณ์ความเหลื่อมล้ำทางรายได้ในประเทศไทยแทบจะไม่มีเปลี่ยนแปลงเลย สังเกตจากค่าสัมประสิทธิ์จີนิจีนีทางรายได้ในตารางที่ดังกล่าวแสดงให้เห็นว่า

ประเทศไทยยังคงประสบปัญหาความเหลื่อมล้ำทางรายได้ในระดับปานกลาง (World Bank, 1996) โดยค่าสัมประสิทธิ์จีนิทางรายได้มีค่าเท่ากับ 0.482 ในปี พ.ศ.2531 ก่อนจะเพิ่มขึ้นถึง 0.511 ในปี พ.ศ. 2533 และยังคงอยู่ที่ในระดับ 0.5 จนถึงปี พ.ศ.2545 ก่อนจะลดลงเหลือ 0.494 ในปี พ.ศ. 2547 และเพิ่มขึ้นอีกครั้งเท่ากับ 0.52 ในปี พ.ศ. 2549 ก่อนจะลดลงเหลือ 0.499 และ 0.487 ในปี พ.ศ. 2550 และ พ.ศ. 2552 ตามลำดับ และเมื่อพิจารณาโดยจำแนกตามลักษณะภูมิภาคพบว่า สัมประสิทธิ์จีนิทางรายได้มีการเปลี่ยนแปลงในลักษณะเช่นเดียวกับระดับประเทศ คือมีลักษณะเพิ่มขึ้นและลดลงตลอดช่วงเวลาที่นำมาศึกษา

ภาคใต้เป็นภาคที่ประสบปัญหาความเหลื่อมล้ำทางรายได้รุนแรงที่สุด ตามมาด้วย กรุงเทพมหานคร ภาคอีสานหรือภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคเหนือ และภาคกลาง โดยภาคใต้มีค่าสัมประสิทธิ์จีนิทางรายได้เท่ากับ 0.437 ในปี พ.ศ. 2531 และเพิ่มขึ้นเป็น 0.477 ในปี พ.ศ. 2552 กรุงเทพมหานครมีค่าสัมประสิทธิ์จีนิทางรายได้เท่ากับ 0.389 ในปี พ.ศ. 2531 และเพิ่มขึ้นเป็น 0.461 ในปี พ.ศ. 2552 ภาคอีสานหรือภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีค่าสัมประสิทธิ์จีนิทางรายได้เท่ากับ 0.411 ในปี พ.ศ. 2531 และเพิ่มขึ้นเป็น 0.460 ในปี พ.ศ. 2552 ภาคเหนือมีค่าสัมประสิทธิ์จีนิทางรายได้เท่ากับ 0.421 ในปี พ.ศ. 2531 และเพิ่มขึ้นเป็น 0.444 ในปี พ.ศ. 2552 และภาคที่มีปัญหาความเหลื่อมล้ำทางรายได้น้อยที่สุดในประเทศไทยคือภาคกลาง โดยภาคกลางมีค่าสัมประสิทธิ์จีนิทางรายได้เท่ากับ 0.424 ในปี พ.ศ.2531 และลดลงเหลือ 0.415 ในปี พ.ศ. 2552 นอกจากนี้ยังพบว่า กรุงเทพมหานครประสบปัญหาความเหลื่อมล้ำทางรายได้มากที่สุด โดยพิจารณาจากค่าสัมประสิทธิ์จีนิทางรายได้ที่เพิ่มขึ้นจาก 0.388 ในปี พ.ศ.2531 เป็น 0.461 ในปี พ.ศ. 2552 ซึ่งถือว่าเพิ่มขึ้นมากที่สุดเมื่อเทียบกับภูมิภาคอื่นๆ

เมื่อพิจารณาโดยจำแนกตามลักษณะพื้นที่พบว่าเขตเมืองประสบปัญหาความเหลื่อมล้ำทางรายได้สูงและรุนแรงกว่าเขตชนบท โดยเขตเมืองมีค่าสัมประสิทธิ์จีนิทางรายได้เท่ากับ 0.397 ในปี พ.ศ. 2531 และเพิ่มขึ้นเป็น 0.473 ในปี พ.ศ. 2552 ในขณะที่เขตชนบทมีค่าสัมประสิทธิ์จีนิทางรายได้เท่ากับ 0.427 และเพิ่มขึ้นเป็น 0.440 ในปี พ.ศ. 2552

ตารางที่ 3.6 แสดงให้เห็นสถานการณ์ความเหลื่อมล้ำทางรายได้ในระดับจังหวัดตลอดช่วงปีที่ทำการศึกษา โดยพิจารณาจังหวัดที่มีค่าสัมประสิทธิ์จีนิทางรายได้ที่น้อยที่สุดและมากที่สุดในประเทศไทย จังหวัดที่มีความเหลื่อมล้ำทางรายได้น้อยที่สุดในปี พ.ศ. 2531 คือจังหวัดชุมพร ซึ่งมีค่าสัมประสิทธิ์จีนิทางรายได้เท่ากับ 0.257 และจังหวัดที่มีความเหลื่อมล้ำทางรายได้มากที่สุดในปี พ.ศ. 2531 คือจังหวัดมหาสารคาม ซึ่งมีค่าสัมประสิทธิ์จีนิทางรายได้เท่ากับ 0.612 สำหรับจังหวัดที่มีความเหลื่อมล้ำทางรายได้น้อยที่สุดในปี พ.ศ. 2552 คือจังหวัดสมุทรสาคร ซึ่งมีค่าสัมประสิทธิ์จีนิทาง

การศึกษาเท่ากับ 0.288 และจังหวัดที่มีค่าสัมประสิทธิ์จিনিทางการศึกษามากที่สุดในปี พ.ศ. 2552 คือ จังหวัดสกลนคร ซึ่งมีค่าสัมประสิทธิ์จিনিทางรายได้เท่ากับ 0.506

ตารางที่ 3.6 จังหวัดที่มีค่าสัมประสิทธิ์จিনিทางรายได้น้อยที่สุดและมากที่สุดในประเทศไทยระหว่างปีพ.ศ.2531-2552

ปี พ.ศ.	จังหวัดที่มี ค่าน้อยที่สุด	ค่าสัมประสิทธิ์ จিনিทางรายได้	จังหวัดที่มี ค่ามากที่สุด	ค่าสัมประสิทธิ์ จিনিทางรายได้
2531	ชุมพร	0.2565	มหาสารคาม	0.6118
2533	ชุมพร	0.3055	ปัตตานี	0.6173
2535	สุพรรณบุรี	0.2317	กำแพงเพชร	0.5854
2537	สมุทรปราการ	0.3273	ชัยนาท	0.6246
2539	ปทุมธานี	0.3310	นนทบุรี	0.5969
2541	สุราษฎร์ธานี	0.3285	หนองคาย	0.5816
2543	พังงา	0.3125	ชัยนาท	0.5909
2545	ชลบุรี	0.3085	กาญจนบุรี	0.5684
2547	สมุทรสาคร	0.2883	ตาก	0.5259
2549	สุพรรณบุรี	0.3295	ตราด	0.5829
2550	สมุทรสาคร	0.2841	สุรินทร์	0.5396
2552	สมุทรสาคร	0.2877	สกลนคร	0.5057

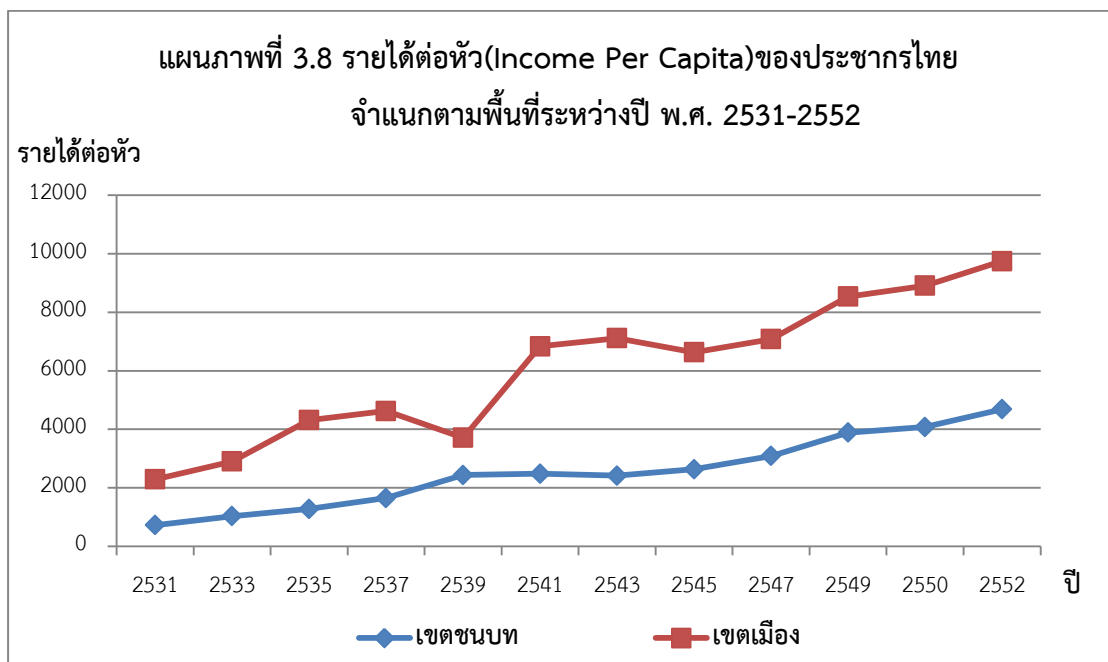
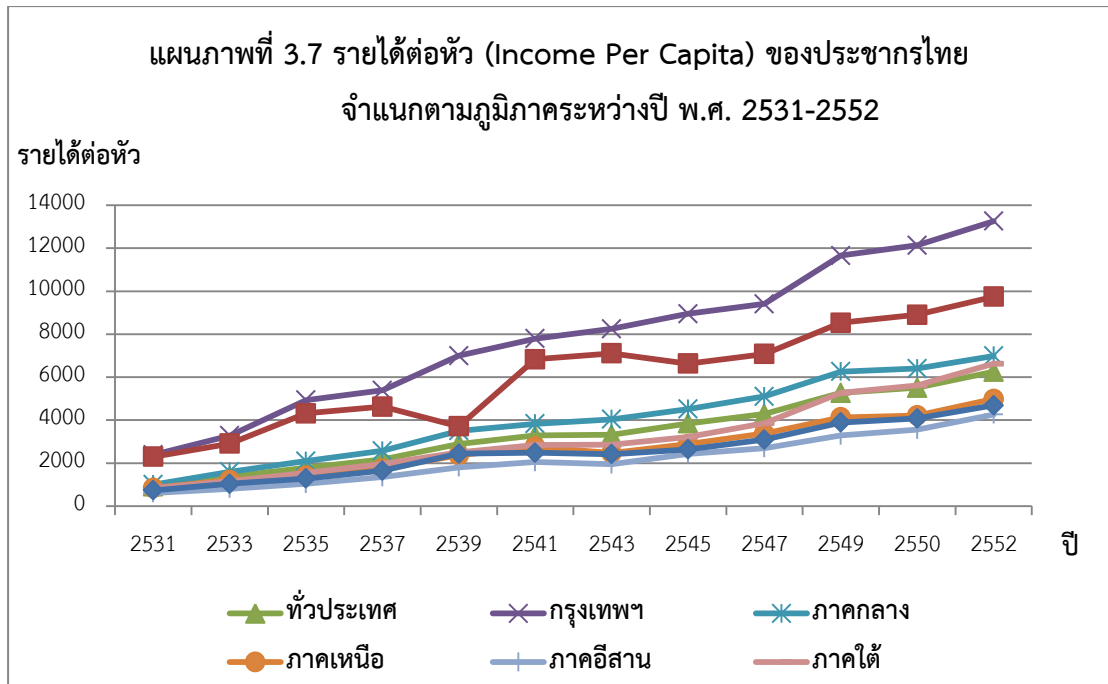
ที่มา : คำนวณจากข้อมูลการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคม สำนักงานสถิติแห่งชาติ

ถึงแม้ว่าประเทศไทยประสบปัญหาความเหลื่อมล้ำทางรายได้ที่ค่อนข้างสูงและรุนแรงมากมาตลอดตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน แต่เมื่อพิจารณารายได้ต่อหัว (Income Per Capita) กลับพบว่าสถานการณ์ที่ตรงกันข้ามกับสถานการณ์ความเหลื่อมล้ำทางรายได้ เนื่องจากรายได้ต่อหัวของประชากรไทยมีอัตราเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องอย่างเห็นได้ชัดในตลอดช่วงปีที่ทำการศึกษา แสดงให้เห็นว่าถึงแม้สถานการณ์ความเหลื่อมล้ำทางรายได้จะค่อนข้างรุนแรง แต่เมื่อพิจารณารายได้ต่อหัวพบว่าประชากรมีรายได้เพิ่มขึ้น ซึ่งรายได้ต่อหัวของประชากรตั้งแต่ในอดีตจนถึงปัจจุบันแสดงในตารางที่ดังต่อไปนี้

ตารางที่ 3.7 รายได้ต่อหัว (Income Per Capita) ของประชากรไทยระหว่างปี พ.ศ. 2531 ถึง พ.ศ. 2552

ปี พ.ศ.	ทั่วประเทศ	กรุงเทพฯ	ภาคกลาง	ภาคเหนือ	ภาคอีสาน	ภาคใต้	ชนบท	เมือง
2531	913.63	2385.73	1001.88	845.70	605.27	835.88	728.52	2292.67
2533	1374.45	3275.59	1598.48	1205.36	803.49	1156.04	1034.89	2905.50
2535	1780.97	4930.46	2092.70	1402.08	1038.08	1554.40	1281.28	4315.85
2537	2166.15	5384.80	2570.58	1739.85	1350.28	1965.15	1651.00	4625.03
2539	2890.47	6993.03	3500.83	2361.89	1806.83	2499.62	2440.05	3711.04
2541	3282.80	7793.74	3829.29	2758.92	2046.55	2846.60	2481.78	6833.95
2543	3313.03	8246.28	4040.49	2470.10	1949.25	2851.57	2413.94	7110.07
2545	3843.86	8948.15	4519.00	2887.39	2426.93	3221.56	2637.07	6632.99
2547	4285.52	9412.84	5102.26	3377.13	2698.10	3855.47	3091.06	7078.29
2549	5266.12	11655.61	6257.14	4124.43	3288.89	5271.51	3887.59	8533.49
2550	5509.13	12133.65	6400.08	4217.82	3554.34	5620.39	4078.16	8904.04
2552	6250.09	13259.52	6987.69	4987.92	4260.72	6627.32	4685.86	9744.30

ที่มา : คำนวณจากข้อมูลการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคม สำนักงานสถิติแห่งชาติ

จากตารางที่ 3.7 แสดงให้เห็นรายได้ต่อหัว (Income Per Capita) ของประชากรไทย พบว่า รายได้ต่อหัวของประชากรไทยทั้งประเทศมีค่าเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องตลอดช่วงปีที่ทำการศึกษา รายได้ต่อหัวของประชากรไทยเท่ากับ 913.63 บาท ในปี พ.ศ. 2531 ก่อนเพิ่มขึ้นเป็น 2,166.15-2,890.47 บาท ในปี พ.ศ. 2537-2539 และเพิ่มขึ้นเป็น 3,282.80-3,843.86 บาท ในปี พ.ศ. 2541-2545

หลังจากนั้นก็เพิ่มขึ้นจนเท่ากับ 5,509.13 บาท และ 6,250.09 บาท ในปี พ.ศ. 2550 และปี พ.ศ. 2552 ตามลำดับ และเมื่อพิจารณาในลักษณะภูมิภาคพบว่ารายได้ต่อหัวเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องตลอดช่วงปีที่ทำการศึกษาร่วมกัน โดยกรุงเทพมหานครมีรายได้เฉลี่ยต่อหัวของประชากรมากที่สุดตามมาด้วย ภาคกลาง ภาคใต้ ภาคเหนือ และภาคอีสานหรือภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ตามลำดับ

กรุงเทพมหานครมีรายได้ต่อหัวของประชากรหัวเท่ากับ 2,385.73 บาท ในปี พ.ศ. 2531 และเพิ่มขึ้นถึง 11,655.61-13,259.52 บาท ในปี พ.ศ. 2549 - 2552 ภาคกลางมีรายได้ต่อหัวของประชากรเท่ากับ 1,001.88 บาท ในปี พ.ศ. 2531 และเพิ่มขึ้นเป็น 6,257.14 - 6,987.69 บาท ในปี พ.ศ. 2549 -2552 ภาคใต้มีรายได้ต่อหัวเท่ากับ 835.88 บาท ในปี พ.ศ. 2531 และเพิ่มขึ้นเป็น 5,271.51- 5,620.39 บาท ในปี พ.ศ. 2549 - 2550 ก่อนจะเพิ่มถึง 6,627.32 บาท ในปี พ.ศ. 2552 ภาคเหนือมีรายได้ต่อหัวของประชากรเท่ากับ 845.70 บาท ในปี พ.ศ.2531 และเพิ่มขึ้นเป็น 2,758.92 บาท ในปี พ.ศ. 2541 และลดลงเท่ากับ 2,470.10 บาท ในปี พ.ศ. 2543 ก่อนจะเพิ่มขึ้นเป็น 4,124.43 - 4,987.92 บาท ในปี พ.ศ. 2549-2552 และภาคที่มีรายได้ต่อหัวของประชากรน้อยที่สุดคือภาคอีสานหรือภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ซึ่งมีรายได้ต่อหัวของประชากรเท่ากับ 605.27 บาท ในปี พ.ศ. 2531 และเพิ่มขึ้นเป็น 2,046.55 บาท ในปี พ.ศ. 2541 และลดลงเล็กน้อยเท่ากับ 1,949.25 บาท ในปีพ.ศ.2543 ก่อนจะเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ จนเท่ากับ 3,554.34 บาท และเท่ากับ 4,260.72 บาท ในปีพ.ศ. 2549 และ พ.ศ. 2552

เมื่อพิจารณารายได้ต่อหัวของประชากรในเชิงพื้นที่พบว่า เขตเมืองมีรายได้ต่อหัวมากกว่าเขตชนบทอย่างเห็นได้ชัด โดยเขตเมืองมีรายได้ต่อหัวของประชากรเท่ากับ 2,292.67 บาท ในปี พ.ศ. 2531 และเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องจนเท่ากับ 9,744.30 บาท ในปี พ.ศ. 2552 เขตชนบทมีรายได้ต่อหัวของประชากรเท่ากับ 728.52 บาท ในปี พ.ศ. 2531 และเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องจนเท่ากับ 4,685.86 ในปี พ.ศ. 2552 นอกจากนี้ยังพบว่าเขตเมืองมีรายได้ต่อหัวของประชากรสูงกว่าเขตชนบททุกปีตลอดช่วงปีที่ทำการศึกษา

ตารางที่ 3.8 แสดงให้เห็นถึงจังหวัดที่มีรายได้ต่อหัวของประชากรน้อยที่สุดและมากที่สุดในประเทศในช่วงที่ทำการศึกษา จังหวัดที่มีรายได้ต่อหัวของประชากรน้อยที่สุดในปี พ.ศ. 2531 คือจังหวัดนครราชสีมา ซึ่งมีรายได้ต่อหัวของประชากรเท่ากับ 432.54 บาท และจังหวัดที่มีรายได้ต่อหัวของประชากรมากที่สุดในปี พ.ศ. 2531 คือกรุงเทพมหานคร ซึ่งมีรายได้ต่อหัวของประชากรเท่ากับ 2,385.73 บาท จังหวัดที่มีรายได้ต่อหัวของประชากรน้อยที่สุดในปี พ.ศ. 2552 คือจังหวัดนราธิวาส ซึ่งมีรายได้ต่อหัวของประชากรเท่ากับ 2,753.05 บาท และจังหวัดที่มีรายได้ต่อหัวของประชากรมากที่สุดในปีพ.ศ.2552 คือกรุงเทพมหานคร ซึ่งมีรายได้ต่อหัวของประชากรเท่ากับ 13,3190.80 บาท

ตารางที่ 3.8 จังหวัดที่มีรายได้ต่อหัวของประชากรน้อยที่สุดและมากที่สุดในประเทศไทยระหว่างปี พ.ศ.2531-2552

ปี	จังหวัดที่มี ค่าน้อยที่สุด	รายได้ต่อหัว ของประชากร	จังหวัดที่มี ค่ามากที่สุด	รายได้ต่อหัวของ ประชากร
2531	นครราชสีมา	432.54	กรุงเทพมหานคร	2,385.73
2533	กำแพงเพชร	384.03	ลพบุรี	3,531.49
2535	หนองคาย	579.46	กรุงเทพมหานคร	4,930.46
2537	ร้อยเอ็ด	904.05	กรุงเทพมหานคร	5,384.80
2539	มหาสารคาม	1,340.53	นนทบุรี	6,550.38
2541	นราธิวาส	1,431.92	กรุงเทพมหานคร	7,793.74
2543	ยโสธร	1,219.73	กรุงเทพมหานคร	8,246.28
2545	นราธิวาส	1,754.95	กรุงเทพมหานคร	8,948.15
2547	นราธิวาส	2,114.05	กรุงเทพมหานคร	9,412.84
2549	แม่ฮ่องสอน	1,936.41	กรุงเทพมหานคร	11,655.61
2550	แม่ฮ่องสอน	2,218.85	กรุงเทพมหานคร	12,128.65
2552	นราธิวาส	2,753.05	กรุงเทพมหานคร	13,190.80

ที่มา : คำนวณจากข้อมูลการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคม สำนักงานสถิติแห่งชาติ

แม้ว่ารายได้ต่อหัวของประชากรไทยจะเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง แต่กลับไม่ได้ทำให้ความเหลื่อมล้ำทางรายได้ของประเทศไทยลดลงตามไปด้วย ปรากฏการณ์ดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่าประเทศไทยประสบความสำเร็จในการพัฒนาทางเศรษฐกิจ คือสามารถเพิ่มรายได้ต่อหัวของประชากรให้สูงขึ้นได้ แต่กลับประสบความล้มเหลวในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชากร ความเหลื่อมล้ำทางรายได้ส่งผลกระทบต่อโอกาสในการเข้าถึงทรัพยากรทางสังคมของบุคคลอย่างเห็นได้ชัด โดยเฉพาะโอกาสทางการศึกษา บุคคลที่มีรายได้สูงย่อมมีโอกาสและทางเลือกในการศึกษาในระดับที่สูงขึ้นและมีคุณภาพได้มากกว่าบุคคลที่มีรายได้ต่ำกว่า บุคคลที่มาจากครอบครัวที่มีฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมดีกว่าก็ยิ่งจะได้รับโอกาสและทางเลือกในการศึกษามากกว่าบุคคลที่มาจากครอบครัวที่มีฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมด้อยกว่าเช่นกัน ซึ่งบุคคลที่ได้รับการศึกษาในระดับสูงก็มักจะมีรายได้จากการทำงานสูงตามไปด้วย และบุคคลที่ไม่ได้รับการศึกษาหรือการศึกษาในระดับที่ต่ำกว่า มักจะได้รับรายได้น้อยกว่าเมื่อเข้า

สู่ตลาดแรงงาน เนื่องจากข้อจำกัดทางการศึกษาทำให้ไม่สามารถเลือกทำงานที่ได้รับค่าตอบแทนสูงๆ ได้

จะเห็นได้ว่าหากสังคมมีความแตกต่างทางรายได้มากๆ ก็จะสามารถสร้างความแตกต่างทางการศึกษาได้ ในทางกลับกันหากสังคมมีความแตกต่างทางการศึกษามาก ก็จะสามารถสร้างความแตกต่างทางรายได้ด้วยเช่นกัน จะเห็นได้ว่าความเหลื่อมล้ำทางรายได้และความเหลื่อมล้ำทางการศึกษานั้นมีความเกี่ยวข้องกัน ดังนั้นปัญหาความเหลื่อมล้ำทางรายได้และปัญหาความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา จึงเป็นปัญหาที่ควรได้รับการแก้ไขควบคู่กันเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชากรให้ดีขึ้น

3.3 เปรียบเทียบจำนวนปีการศึกษาเฉลี่ยและสัดส่วนค่าใช้จ่ายทางการศึกษาต่อรายได้ประชาชาติระหว่างประเทศไทยกับประเทศต่างๆ

การเปรียบเทียบจำนวนปีการศึกษาเฉลี่ยของประชากรและสัดส่วนค่าใช้จ่ายทางการศึกษาต่อรายได้ประชาชาติเป็นการแสดงถึงการให้ความสำคัญกับการศึกษาของประเทศต่างๆ การเพิ่มจำนวนปีการศึกษาเฉลี่ยของประชากรเป็นการดำเนินนโยบายทางการศึกษาอย่างหนึ่งเช่นกัน แต่เนื่องจากพื้นฐานรายได้ของประชาชนที่แตกต่างกัน ทำให้ความสามารถในการเข้าถึงการศึกษาของประชากรมีความแตกต่างกัน การลงทุนเพื่อการศึกษาจึงเป็นปัจจัยสำคัญที่จะทำให้ประชากรสามารถเข้าถึงการศึกษาได้ การศึกษานี้ได้ทำการเปรียบเทียบจำนวนประชากรและสัดส่วนค่าใช้จ่ายทางการศึกษาต่อรายได้ประชาชาติทั้ง 16 ประเทศเปรียบเทียบกับประเทศไทย ซึ่งทั้ง 16 ประเทศถูกแบ่งออกเป็นประเทศกำลังพัฒนา ประเทศพัฒนาแล้ว และประเทศภูมิภาคอาเซียน ซึ่งกลุ่มประเทศกำลังพัฒนาประกอบด้วย ประเทศจีน ประเทศอินเดีย ประเทศตุรกี และประเทศเคนย่า กลุ่มประเทศพัฒนาแล้วประกอบด้วย ประเทศแคนาดา ประเทศออสเตรเลีย ประเทศสหรัฐอเมริกา และประเทศญี่ปุ่น และสุดท้ายกลุ่มประเทศอาเซียนประกอบด้วย ประเทศบรูไน ประเทศฟิลิปปินส์ ประเทศมาเลเซีย ประเทศสิงคโปร์ ประเทศไทย ประเทศกัมพูชา ประเทศเวียดนาม ประเทศอินโดนีเซีย และสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

ตารางที่ 3.9 จำนวนปีการศึกษาเฉลี่ยของประชากร (Mean Years of Schooling) ของประเทศ
ต่างๆเปรียบเทียบกับประเทศไทยตั้งแต่ปี ค.ศ.1980-2010

ประเทศ	1980	1985	1990	1995	2000	2005	2010
จีน	3.7	4.3	4.9	5.7	6.6	7.1	7.5
อินเดีย	1.9	2.4	3.0	3.3	3.6	4.0	4.4
ตุรกี	2.9	4.0	4.5	4.8	5.5	6.1	6.5
เคนย่า	2.7	3.4	4.2	5.1	5.9	6.5	7.0
แคนาดา	9.5	9.9	10.3	10.8	11.1	11.3	12.1
ออสเตรเลีย	11.6	11.6	11.7	11.8	11.9	11.9	12.0
สหรัฐอเมริกา	11.9	12.1	12.3	12.5	13.0	12.5	12.4
ญี่ปุ่น	8.9	9.4	9.9	10.4	10.8	11.2	11.6
บรูไน	6.1	6.6	7.5	8.0	8.2	8.4	8.6
อินโดนีเซีย	3.1	3.5	3.3	4.2	4.8	5.3	5.8
กัมพูชา	5.0	5.2	5.3	5.5	5.7	5.7	5.8
ลาว	2.1	2.5	3.1	3.6	3.9	4.2	4.6
มาเลเซีย	4.4	5.6	6.5	7.6	8.3	8.9	9.5
ฟิลิปปินส์	6.1	6.7	7.1	7.5	8.0	8.6	8.6
สิงคโปร์	3.7	5.1	5.8	6.8	7.6	8.1	8.8
เวียดนาม	4.3	4.4	4.0	4.2	4.5	4.9	5.5
ไทย	3.7	4.1	4.6	5.0	5.4	5.9	6.6

ที่มา: รวบรวมจาก Country Data Explanation, Human Development Report 2011¹

: ทำการเปรียบเทียบกับกลุ่มประเทศอาเซียน ยกเว้นประเทศเมียนมาร์

¹ <http://hdr.undp.org/en/statistics/>

ตารางที่ 3.10 สัดส่วนค่าใช้จ่ายเพื่อการศึกษาต่อรายได้ประชาชาติ (Education Expenditure % of GNI) ของประเทศต่างๆเปรียบเทียบกับประเทศไทยตั้งแต่ปี ค.ศ.1980-2010

ประเทศ	1980	1985	1990	1995	2000	2005	2010
ไทย	2.42	3.26	3.0	3.25	4.29	4.22	4.06
จีน	2.08	2.05	1.79	2.0	1.81	1.81	1.81
อินเดีย	2.95	3.48	3.88	3.27	3.78	3.13	3.08
ตุรกี	1.86	1.48	1.91	2.22	2.72	2.75	2.64
เคนย่า	5.84	5.96	6.28	6.05	5.13	6.49	5.92
แคนาดา	6.75	6.51	6.88	6.91	5.45	4.78	4.48
ออสเตรเลีย	4.98	5.09	4.93	5.21	4.72	4.79	4.54
สหรัฐอเมริกา	6.65	4.49	4.75	4.79	4.79	4.79	4.79
ญี่ปุ่น	3.92	4.75	4.08	3.36	3.19	3.19	3.19
บรูไน	2.29	2.29	2.29	2.91	2.83	2.83	2.03
อินโดนีเซีย	N/A	N/A	0.63	0.61	2.23	2.23	4.33
กัมพูชา	N/A	N/A	N/A	N/A	1.55	1.67	1.63
ลาว	N/A	N/A	N/A	1.96	1.09	1.06	1.06
มาเลเซีย	5.01	5.64	4.22	3.8	4.29	4.77	4.15
ฟิลิปปินส์	1.65	1.26	2.25	2.52	3.02	2.27	2.38
สิงคโปร์	2.43	3.44	2.63	2.26	2.35	2.33	3.02
เวียดนาม	N/A	N/A	N/A	2.73	2.81	2.81	2.81

ที่มา: ข้อมูลจาก United Nation Statistic Division's Statistical Yearbook และ UNESCO Institute for Statistics online database. ประมวลผลโดย สำนักข้อมูลของธนาคารโลก (World Bank)² และทำการเปรียบเทียบกับกลุ่มประเทศอาเซียน ยกเว้น ประเทศเมียนมาร์

² <http://www.indexmundi.com>

จากตารางที่ 3.9 แสดงจำนวนปีการศึกษาเฉลี่ยของประเทศต่างๆเปรียบเทียบกับประเทศไทย ตั้งแต่ปี ค.ศ. 1980-2010 กลุ่มประเทศกำลังพัฒนาที่นำมาทำการศึกษาเปรียบเทียบกับประเทศไทยในที่นี่ประกอบด้วย ประเทศจีน ประเทศอินเดีย ประเทศตุรกี และประเทศเคนย่า กลุ่มประเทศเหล่านี้เป็นกลุ่มประเทศกำลังพัฒนาเช่นเดียวกับประเทศไทย โดยพิจารณาจากดัชนีการพัฒนามนุษย์ และรายได้ต่อหัวของประชากร (หน่วย: ดอลลาร์สหรัฐ) จำนวนปีการศึกษาเฉลี่ยของประชากรในแต่ละประเทศของกลุ่มประเทศกำลังพัฒนาในช่วง 30 ปีที่ผ่านมา มีค่าอยู่ระหว่าง 1.9-7.7 ปี โดยประเทศที่มีจำนวนปีการศึกษาเฉลี่ยสูงสุดของปี ค.ศ. 2010 ได้แก่ ประเทศจีน ตามมาด้วยประเทศเคนย่า ประเทศไทย ประเทศตุรกี และประเทศอินเดีย ประเทศจีนมีจำนวนปีการศึกษาเฉลี่ยเพิ่มขึ้นจาก 3.7 ปี ในปี ค.ศ. 1980 เป็น 7.5 ปี ในปี ค.ศ. 2010 ประเทศเคนย่ามีจำนวนปีการศึกษาเฉลี่ยเพิ่มขึ้นจาก 2.7 ปี ในปี ค.ศ. 1980 เป็น 7.0 ปี ประเทศไทยมีจำนวนปีการศึกษาเฉลี่ยเพิ่มขึ้นจาก 3.7 ปี ในปี ค.ศ. 1980 เป็น 6.6 ปี ในปี ค.ศ. 2010 ประเทศตุรกีมีจำนวนปีการศึกษาเฉลี่ยเพิ่มขึ้นจาก 2.9 ปี ในปี ค.ศ. 1980 เป็น 6.5 ปี ในปี ค.ศ. 2010 ในปี ค.ศ. 2010 และประเทศอินเดียมีจำนวนปีการศึกษาเฉลี่ยเพิ่มขึ้นจาก 1.9 ปี ในปี ค.ศ. 1980 เป็น 4.4 ปี ในปี ค.ศ. 2010 ข้อมูลดังกล่าวแสดงให้เห็นถึงพัฒนาการทางการศึกษาของแต่ละประเทศ โดยประเทศเคนย่าเป็นประเทศที่มีอัตราการเพิ่มขึ้นของจำนวนปีการศึกษาเฉลี่ยมากที่สุด ตามมาด้วยประเทศจีน ประเทศตุรกี ประเทศไทย และประเทศอินเดีย ถึงแม้ประเทศอินเดียเป็นประเทศที่มีจำนวนปีการศึกษาเฉลี่ยของประชากรน้อยที่สุด แต่เมื่อพิจารณาการลงทุนทางการศึกษาของประเทศต่างๆในตาราง 3.10 ซึ่งแสดงสัดส่วนค่าใช้จ่ายทางการศึกษาต่อรายได้ประชาชาติ พบว่าประเทศอินเดียมีการลงทุนทางการศึกษาเป็นมากเป็นอันดับสามเมื่อเปรียบเทียบกับประเทศอื่นๆในกลุ่มประเทศกำลังพัฒนา จากการศึกษาสัดส่วนค่าใช้จ่ายเพื่อการศึกษาต่อรายได้ประชาชาติพบว่า ประเทศที่มีการลงทุนทางการศึกษามากที่สุดคือประเทศเคนย่า รองลงมาคือประเทศไทย ประเทศอินเดีย ประเทศตุรกี และประเทศจีน

กลุ่มประเทศพัฒนาแล้วที่นำมาพิจารณาในที่นี่ประกอบด้วย ประเทศแคนาดา ประเทศออสเตรเลีย ประเทศสหรัฐอเมริกา และประเทศญี่ปุ่น กลุ่มประเทศเหล่านี้ถูกจัดให้เป็นประเทศพัฒนาแล้ว โดยพิจารณาจากดัชนีการพัฒนามนุษย์และรายได้ต่อหัวของประชากร (หน่วย: ดอลลาร์สหรัฐ) ตาราง 3.9 แสดงให้เห็นว่าประเทศพัฒนาแล้วมีจำนวนปีการศึกษาเฉลี่ยของประชากรอยู่ระหว่าง 8 ปี ถึง 12 ปี โดยประเทศสหรัฐอเมริกาเป็นประเทศที่จำนวนปีการศึกษาเฉลี่ยของประชากรมากที่สุดในปี ค.ศ. 2010 คือประเทศสหรัฐอเมริกา รองลงมาคือประเทศออสเตรเลีย ประเทศแคนาดา และประเทศญี่ปุ่น

ประเทศสหรัฐอเมริกา มีจำนวนปีการศึกษาเฉลี่ยเท่ากับ 11.9 ปี ในปี ค.ศ. 1980 ก่อนที่จะเพิ่มขึ้นเป็น 13 ปี ในปี ค.ศ. 2000 และลดลงเหลือ 12.4 ปี ในปี ค.ศ. 2010 ตามมาด้วยประเทศออสเตรเลีย ซึ่งมีจำนวนปีการศึกษาเฉลี่ยเท่ากับ 11.6 ปี ก่อนที่จะเพิ่มขึ้นเป็น 12 ปี ในปี ค.ศ. 2010 ประเทศแคนาดา มีจำนวนปีการศึกษาเฉลี่ยเท่ากับ 9.5 ปี และเพิ่มเป็น 12.1 ปี ในปี ค.ศ. 2010 และประเทศญี่ปุ่น มีจำนวนปีการศึกษาเฉลี่ยเท่ากับ 8.9 ปี ในปี ค.ศ. 1980 และเพิ่มขึ้นเป็น 11.6 ปี ในปี ค.ศ. 2010

เมื่อเปรียบเทียบกับประเทศไทยพบว่า ประเทศไทยยังมีจำนวนปีการศึกษาเฉลี่ยที่แตกต่างกับประเทศพัฒนาแล้วอย่างเห็นได้ชัด โดยจำนวนปีการศึกษาเฉลี่ยของประเทศไทยในปัจจุบัน ยังคงน้อยกว่าจำนวนปีการศึกษาเฉลี่ยเมื่อ 30 ปีที่แล้วของประเทศที่พัฒนาแล้ว อย่างไรก็ตาม ถึงแม้จำนวนปีการศึกษาเฉลี่ยของประเทศไทยจะมีความแตกต่างจากประเทศพัฒนาแล้วเป็นอย่างมาก แต่เมื่อพิจารณาสัดส่วนค่าใช้จ่ายเพื่อการศึกษาต่อรายได้ประชาชาติแล้ว กลับพบว่าไม่มีความแตกต่างกันมากนัก และจากตารางที่ 3.10 แสดงให้เห็นถึงสัดส่วนค่าใช้จ่ายเพื่อการศึกษาต่อรายได้ประชาชาติ พบว่ากลุ่มประเทศพัฒนาแล้วมีการลงทุนทางการศึกษาในอัตราที่ไม่แตกต่างกันมากนัก โดยประเทศแคนาดาเป็นประเทศที่มีการลงทุนทางการศึกษามากที่สุด รองลงมาคือประเทศสหรัฐอเมริกา ประเทศออสเตรเลีย ประเทศญี่ปุ่น และประเทศไทย

กลุ่มประเทศในภูมิภาคอาเซียนเป็นกลุ่มประเทศที่มีการพัฒนาทางเศรษฐกิจที่ใกล้เคียงกัน และเป็นประเทศที่กำลังพัฒนาเช่นเดียวกัน การพัฒนาทางด้านคุณภาพชีวิตของประชากรก็ถือว่ามีความสำคัญเช่นเดียวกัน โดยเฉพาะการพัฒนาทางการศึกษา ซึ่งเมื่อพิจารณาจากจำนวนปีการศึกษาเฉลี่ยของประชากรจากตาราง 3.9 พบว่ากลุ่มประเทศอาเซียนมีจำนวนปีการศึกษาเฉลี่ยของประชากรที่มีความใกล้เคียงกันเป็นอย่างมาก โดยกลุ่มประเทศที่มีจำนวนปีการศึกษาเฉลี่ยสูงสุดคือประเทศบรูไนและประเทศฟิลิปปินส์ รองลงมาคือประเทศมาเลเซีย ประเทศสิงคโปร์ ประเทศไทย ประเทศกัมพูชา ประเทศเวียดนาม ประเทศอินโดนีเซีย และสาธารณรัฐประชาชนลาว โดยประเทศบรูไนมีจำนวนปีการศึกษาเฉลี่ยเท่ากับ 6.1 ปี ในปี ค.ศ. 1980 และเพิ่มขึ้นเป็น 8.6 ปี ในปี ค.ศ. 2010 ประเทศฟิลิปปินส์มีจำนวนปีการศึกษาเฉลี่ยเท่ากับ 6.1 ปี ในปี ค.ศ. 1980 และเพิ่มขึ้นเป็น 8.6 ปี ในปี ค.ศ. 2010 เท่ากับประเทศบรูไน ประเทศมาเลเซียมีจำนวนปีการศึกษาเฉลี่ยเท่ากับ 4.4 ปี ในปี ค.ศ. 1980 และเพิ่มขึ้นเป็น 9.5 ปี ในปี ค.ศ. 2010 ซึ่งประเทศมาเลเซีย เป็นประเทศที่มีจำนวนปีการศึกษาเฉลี่ยสูงสุดในปี ค.ศ. 2010 ประเทศสิงคโปร์มีจำนวนปีการศึกษาเฉลี่ยเท่ากับ 3.7 ปี ในปี ค.ศ. 1980 และเพิ่มขึ้นเป็น 8.8 ปี ในปี ค.ศ. 2010 ประเทศไทยมีจำนวนปีการศึกษาเฉลี่ยเท่ากับ 3.7 ปี ในปี ค.ศ. 1980 และเพิ่มขึ้นเป็น 6.6 ปี ในปี ค.ศ. 2010 ประเทศกัมพูชามีจำนวน

ปีการศึกษาเฉลี่ยเท่ากับ 5.0 ปี ในปี ค.ศ. 1980 และเพิ่มขึ้นเป็น 5.8 ปี ในปี ค.ศ. 2010 ประเทศเวียดนามมีจำนวนปีการศึกษาเฉลี่ยเท่ากับ 4.3 ปี ในปี ค.ศ. 1980 และเพิ่มขึ้นเป็น 5.5 ปี ในปี ค.ศ. 2010 ประเทศอินโดนีเซียมีจำนวนปีการศึกษาเฉลี่ยเท่ากับ 3.1 ปี ในปี ค.ศ. 1980 และเพิ่มขึ้นเป็น 5.8 ปี ในปี ค.ศ. 2010 และสุดท้ายคือสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวมีจำนวนปีการศึกษาเฉลี่ยเท่ากับ 2.1 ปี ในปี ค.ศ. 1980 และเพิ่มขึ้นเป็น 4.6 ปี ในปี ค.ศ. 2010 และจากตารางที่ 3.10 แสดงถึงสัดส่วนค่าใช้จ่ายเพื่อการศึกษาต่อรายได้ประชาชาติของกลุ่มประเทศอาเซียน ซึ่งแสดงถึงการลงทุนทางการศึกษาของประเทศนั้นๆ จากการศึกษาพบว่าประเทศมาเลเซียเป็นประเทศที่มีสัดส่วนค่าใช้จ่ายเพื่อการศึกษาต่อรายได้ประชาชาติมากที่สุด ตามมาด้วยประเทศไทย ประเทศสิงคโปร์ ประเทศบรูไน ประเทศเวียดนาม ประเทศลาว ประเทศกัมพูชา และสุดท้ายคือสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว จากตาราง 3.9 และตาราง 3.10 พบว่าประเทศไทยเป็นประเทศเดียวที่มีสัดส่วนค่าใช้จ่ายเพื่อการศึกษาต่อรายได้ประชาชาติเพิ่มขึ้นทุกช่วงปี และเป็นประเทศเดียวที่มีจำนวนปีการศึกษาเฉลี่ยเพิ่มขึ้นโดยตลอดเช่นกัน กล่าวได้ว่าการลงทุนทางการศึกษาที่เพิ่มขึ้น นำมาซึ่งการเพิ่มขึ้นของจำนวนปีการศึกษาเฉลี่ยของประชากรเช่นเดียวกัน

บทที่ 4

วิธีการดำเนินการวิจัย

การศึกษานี้ทำการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาและความเหลื่อมล้ำทางรายได้ในประเทศไทย โดยศึกษาในระดับจังหวัดจากข้อมูลการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน จากสำนักงานสถิติแห่งชาติ ที่ทำการเก็บข้อมูลในระหว่างปี พ.ศ. 2531-2552 ทั้งสิ้น 12 ปี โดยใช้สัมประสิทธิ์จีนิทางการศึกษา (Gini Education Coefficient) เป็นตัวแทนในการวัดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา และใช้สัมประสิทธิ์จีนิทางรายได้ (Gini Income Coefficient) เป็นตัวแทนในการวัดความเหลื่อมล้ำทางรายได้ โดยแบ่งเนื้อหาในบทนี้ออกเป็น 3 ตอนคือ

- 4.1 อธิบายวิธีการประมาณค่าแบบจำลองที่นำมาใช้ในการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาและความเหลื่อมล้ำทางรายได้
- 4.2 อธิบายลักษณะและความสำคัญของตัวแปรที่นำมาศึกษา รวมทั้งแหล่งที่มาของตัวแปรและวิธีการคำนวณตัวแปรต่างๆที่นำมาศึกษา
- 4.3 การทดสอบสมมติฐานคูซเน็ต (Kuznet Hypothesis) ของความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาและความเหลื่อมล้ำทางรายได้ โดยศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความเหลื่อมล้ำทางรายได้กับสถานะภาพทางเศรษฐกิจของจังหวัด และศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความเหลื่อมล้ำทางการศึกษากับจำนวนปีการศึกษาเฉลี่ยของประชากร

4.1 แบบจำลองที่ใช้ในการศึกษา

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาและความเหลื่อมล้ำทางรายได้ในประเทศไทยทั้ง 73 จังหวัดในปี พ.ศ. 2531-2552 และทั้ง 76 จังหวัดในปี พ.ศ. 2537-2552 โดยใช้วิธีการทางเศรษฐมิติ เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ของค่าสัมประสิทธิ์ความไม่เสมอภาคทั้งสองดังกล่าว ตามแบบจำลองดังต่อไปนี้

$$\begin{aligned} Gini_Inc_{it} = & \alpha_0 + \alpha_1 Gini_Edu_{it} + \alpha_2 \ln Gpp_{it} + \alpha_3 \ln Gpp_{it}^2 \\ & + \alpha_6 Net_{it} + \alpha_5 Pgr_{it} + \alpha_6 Pa_{it} + \alpha_7 \ln Gpp_{it-5} + \varepsilon_{it} \end{aligned} \quad (4.1)$$

$$Gini_Edu_{it} = \beta_0 + \beta_1 Gini_Inc_{it} + \beta_2 Edu_{it} + \beta_3 Edu_{it}^2 + \beta_4 Exp_{it} + \beta_5 Pgr_{it} + \beta_6 Pa_{it} + \varepsilon_{it} \quad (4.2)$$

โดยที่	i	หมายถึง จังหวัดในประเทศไทยจำนวน 76 จังหวัด
	t	หมายถึง จำนวนปีที่นำมาศึกษาตั้งแต่ พ.ศ. 2531-2552
	$Gini_Inc_{it}$	หมายถึง สัมประสิทธิ์จินีทางรายได้ของจังหวัดที่ i ปีที่ t โดยมีค่าอยู่ระหว่าง 0 ถึง 1
	$Gini_Edu_{it}$	หมายถึง สัมประสิทธิ์จินีทางการศึกษาของจังหวัดที่ i ปีที่ t โดยมีค่าอยู่ระหว่าง 0 ถึง 1
	$lnGpp_{it}$	หมายถึง ค่า Log ของมูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัดต่อหัวของจังหวัดที่ i ปีที่ t (Gross Provincial Products: GPP per capita)
	$lnGpp_{it}^2$	หมายถึง ค่า Log ของมูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัดต่อหัวยกกำลังสองของจังหวัดที่ i ปีที่ t
	Gov_{it}	หมายถึง งบประมาณรายจังหวัดต่อคนของจังหวัดที่ i ปีที่ t (หน่วย: พันบาท)
	Edu_{it}	หมายถึง จำนวนปีการศึกษาเฉลี่ยของประชากรรายจังหวัดของจังหวัดที่ i ปีที่ t (หน่วย: ปี)
	Exp_{it}	หมายถึง ค่าใช้จ่ายเพื่อการศึกษาต่อคนของจังหวัดที่ i ปีที่ t (หน่วย: พันบาท)
	Pgr_{it}	หมายถึง อัตราการเติบโตของประชากรรายจังหวัดของจังหวัดที่ i ปีที่ t (หน่วย: ร้อยละ)
	Pa_{it}	หมายถึง สัดส่วนของประชากรที่ประกอบอาชีพเกษตรกรรมต่ออาชีพธุรกิจหรืออุตสาหกรรมรายจังหวัดของจังหวัดที่ i ปีที่ t (หน่วย: บาท)

ทั้งนี้ระบบสมการที่ 4.1 และ 4.2 ไม่สามารถประมาณค่าด้วยวิธีการกำลังสองน้อยที่สุดได้ เนื่องจากระบบสมการทั้งสองมีตัวแปรตามและตัวแปรอธิบายที่มีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกันทั้งสองทาง จึงก่อให้เกิดปัญหาความคลาดเคลื่อนที่มีความสัมพันธ์กับตัวแปรอธิบายที่มีความสัมพันธ์กับตัวแปรอื่นๆ ในแบบจำลอง ปัญหาดังกล่าวไม่เป็นไปตามสมมติฐานของการประมาณค่าด้วยวิธีกำลังสองน้อยที่สุด ที่ว่า ความคลาดเคลื่อนจะต้องไม่มีความสัมพันธ์กับตัวแปรอิสระหรือตัวแปรอธิบายในสมการ ดังนั้นการประมาณค่าระบบสมการที่ 3.1 และ 3.2 จึงไม่สามารถประมาณค่าด้วยวิธีกำลังสอง

น้อยสุดได้ เนื่องจากปัญหาดังกล่าว อาจส่งผลให้ค่าประมาณที่ได้จากวิธีกำลังสองน้อยสุดไม่คงที่ (Consistent) ซึ่งนำไปสู่ผลการศึกษาที่ไม่สามารถเชื่อถือได้

วิธีการแก้ปัญหาดังกล่าว คือการประมาณค่าระบบสมการด้วยวิธีกำลังสองน้อยสุดสองขั้น (Two-Stage Least Square: 2SLS) ซึ่งเป็นวิธีการประมาณค่าสมการในกรณีที่ความคลาดเคลื่อนไม่เป็นอิสระหรือมีความสัมพันธ์กับตัวแปรอธิบายในสมการ การนำวิธีกำลังสองน้อยสุดสองขั้นมาวิเคราะห์ระบบสมการนั้น จำเป็นต้องทราบความหมายของ Endogenous Variable และ Instrumental Variable ซึ่งมีความหมายดังต่อไปนี้

Endogenous Variable หมายถึง ตัวแปรที่ก่อให้เกิดความสัมพันธ์กับตัวแปรอื่นๆในระบบสมการที่ต้องการประมาณค่า ซึ่งนำไปสู่ปัญหาความคลาดเคลื่อนมีความสัมพันธ์กับตัวแปรอธิบาย

Instrumental Variable (IV) หมายถึง ตัวแปรที่ไม่มีความสัมพันธ์กับตัวแปรอื่นๆในสมการ แต่มีความสัมพันธ์กับตัวแปรภายใน (Endogenous Variable) กล่าวคือ Instrument Variable มีคุณสมบัติคือ มีความสัมพันธ์อย่างสูงกับตัวแปรที่เกิดปัญหา Endogeneity แต่ต้องไม่มีความสัมพันธ์กับความคลาดเคลื่อน และไม่มีความสัมพันธ์กับตัวแปรที่ถูกกำหนดให้เป็นตัวแปรตาม (Dependent Variable) ในสมการ

4.1.1 วิธีการประมาณค่าแบบจำลอง

ตัวแปรในแบบจำลองออกเป็นตัวแปรภายใน (Endogenous Variable) และตัวแปรภายนอก (Exogenous Variable) ของทั้งสองระบบสมการดังนี้

ตัวแปรภายใน (Endogenous Variable) ของระบบสมการ 4.1 คือ $Gini_Inc_{it}$

ตัวแปรภายนอก (Exogenous Variables) ของระบบสมการ 4.1 ได้แก่

- $lnGpp_{it}$
- $(lnGpp_{it})^2$
- Pgr_{it}
- Pa_{it}
- Edu_{it}

ตัวแปรภายใน (Endogenous Variable) ของระบบสมการ 4.2 คือ $Gini_Edu_{it}$

ตัวแปรภายนอก (Exogenous Variables) ของระบบสมการ 4.2 ได้แก่

- Edu_{it}
- $(Edu_{it})^2$
- Exp_{it}
- Pgr_{it}
- Pa_{it}

หลังจากทำการแบ่งแยกกลุ่มตัวแปรภายนอกและกลุ่มตัวแปรภายในในระบบสมการต่อเนื่อง (Simultaneous Equation) แล้ว จึงทำการประมาณค่าระบบสมการดังกล่าว ด้วยวิธีกำลังสองน้อยสุดสองขั้น (Two-stage least square: 2SLS) ตามขั้นตอนดังนี้

4.1.2 ขั้นตอนการประมาณค่า

นำตัวแปร $Gini_Inc$ และ $Gini_Edu$ ซึ่งเป็นตัวแปรภายใน (Endogenous Variable) มาทำการประมาณค่าสมการลดรูป (Reduced Form) ซึ่งเป็นสมการที่นำกลุ่มตัวแปรอธิบายมาทำการประมาณค่าในสมการ โดยตัวแปรที่นำมาประมาณค่าสมการลดรูปจะต้องเป็นตัวแปรที่มีความสัมพันธ์กับตัวแปรภายใน (Endogenous Variable) และไม่มีความสัมพันธ์กับความคลาดเคลื่อน ซึ่งกลุ่มตัวแปรอธิบายดังกล่าวเรียกว่า Instrument Variables (IV)

การกำหนดตัวแปร Instrument Variable (IV) สามารถกำหนดโดยการเลือกจากตัวแปรภายนอก (Exogenous Variable) ทั้งในและนอกของระบบสมการ หรืออาจมาจากการตั้งสมมติฐานหรือเป็นตัวแปรทางอื่น ๆ ที่คาดว่าจะมีความสัมพันธ์กับตัวแปรภายใน (Endogenous Variable) ของสมการ ซึ่งตัวแปรอธิบาย (Instrument Variables) ของ $Gini_Edu_{it}$ จากระบบสมการ 4.1 คือ ค่าใช้จ่ายทางการศึกษา (Exp_{it}) สำหรับตัวแปรอธิบาย (Instrument Variables) ของ $Gini_Inc_{it}$ จากระบบสมการ 4.2 คือ มูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมรายจังหวัดต่อหัว ($lnGpp_{it}$)

ตาราง 4.1 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (Correlation Coefficient) ของตัวแปรที่นำมาศึกษา

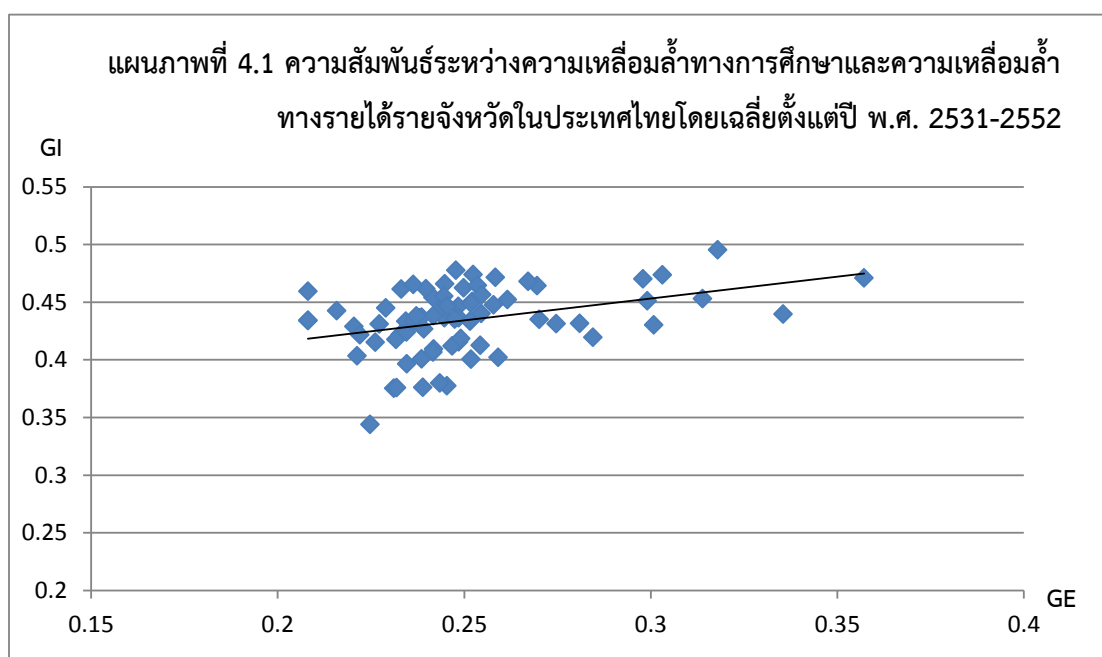
ตัวแปร	$Gini_Inc_{it}$	$Gini_Edu_{it}$	Exp_{it}	$lnGpp_{it}$
$Gini_Inc_{it}$	1			
$Gini_Edu_{it}$	0.6509	1		
Exp_{it}	-0.1914	-0.7304	1	
$lnGpp_{it}$	0.4804	0.1171	0.1822	1

ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ที่แสดงในตาราง 4.1 แสดงให้เห็นความสัมพันธ์ระหว่างกันของตัวแปรที่นำมาศึกษา โดยค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์จะต้องมีค่าอยู่ระหว่าง -1 ถึง 1 หากมีค่าเข้าใกล้ -1 หรือ 1 หมายความว่าตัวแปรทั้งสองมีความสัมพันธ์ต่อกันและกันเป็นอย่างมาก และถ้าหากมีค่าเข้าใกล้หรือเท่ากับ 0 หมายความว่าตัวแปรทั้งสองดังกล่าวไม่มีความสัมพันธ์ต่อกัน เครื่องหมายลบและบวกแสดงถึงทิศทางความสัมพันธ์ของตัวแปรทั้งสองดังกล่าว หากค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์มีเครื่องหมายลบแสดงว่าตัวแปรทั้งสองมีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้าม นั่นคือหากตัวแปรหนึ่งมีค่าเพิ่มขึ้นจะทำให้อีกตัวแปรหนึ่งมีค่าลดลง ในทางกลับกันหากค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์มีเครื่องหมายบวกแสดงว่าตัวแปรทั้งสองมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกัน นั่นคือหากตัวแปรหนึ่งมีค่าเพิ่มขึ้นจะทำให้อีกตัวแปรหนึ่งมีค่าเพิ่มขึ้นตามไปด้วย

ตาราง 4.1 แสดงให้เห็นว่าค่าใช้จ่ายเพื่อการศึกษาสามารถเป็นตัวแปร Instrument Variable ของ $Gini_Edu_{it}$ ได้ เนื่องจากค่าใช้จ่ายเพื่อการศึกษาที่มีความสัมพันธ์กับความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาสูงถึง -0.73 แต่มีความสัมพันธ์กับความเหลื่อมล้ำทางรายได้เท่ากับ -0.19 ซึ่งแสดงให้เห็นว่าค่าใช้จ่ายเพื่อการศึกษาที่มีความสัมพันธ์กับตัวแปรความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาสูงกว่าความเหลื่อมล้ำทางรายได้ จึงถูกกำหนดให้เป็นตัวแปร Instrument Variable ในระบบสมการ 4.1 และตัวแปรมูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมรายจังหวัดต่อหัวก็สามารถเป็นตัวแปร Instrument Variable ของ $Gini_Inc_{it}$ เนื่องจากมีความสัมพันธ์กับความเหลื่อมล้ำทางรายได้เท่ากับ 0.48 แต่มีความสัมพันธ์กับความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาเท่ากับ 0.11 ซึ่งมีค่าเข้าใกล้ 0 อย่างมาก ดังนั้นตัวแปรมูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมรายจังหวัดต่อหัวจึงมีคุณสมบัติที่สามารถเป็นตัวแปร Instrument Variable ในระบบสมการ 4.2 ได้

4.1.3 ความสัมพันธ์ระหว่างความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาและความเหลื่อมล้ำทางรายได้

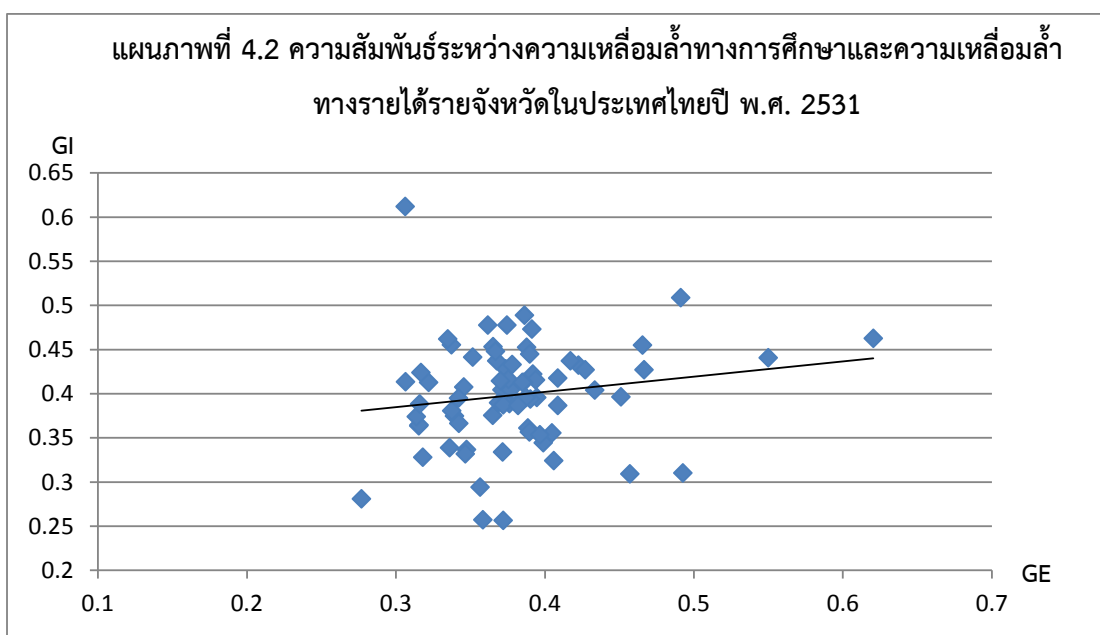
ความสัมพันธ์ระหว่างความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาและความเหลื่อมล้ำทางรายได้มีการเปลี่ยนแปลงในระยะเวลาที่ทำการศึกษา ความพยายามในการดำเนินนโยบายทางด้านต่างๆของรัฐบาล ไม่ว่าจะเป็นด้านการศึกษาหรือด้านสาธารณสุข ล้วนส่งผลต่อการสร้างความเท่าเทียมให้กับประชากรในประเทศไทยทั้งสิ้น โดยเฉพาะการดำเนินนโยบายทางด้านการศึกษาต่างๆที่สนับสนุนให้ประชากรเข้าถึงการศึกษาได้อย่างเท่าเทียมมากยิ่งขึ้น ก็ส่งผลต่อการลดความเหลื่อมล้ำทางรายได้เช่นกัน การศึกษาสามารถเพิ่มประสิทธิภาพทางการผลิตเมื่อเข้าสู่ตลาดแรงงาน ซึ่งหากรายได้ถูกกำหนดโดยผลิตภาพทางการผลิต ประสิทธิภาพทางการผลิตที่สูงขึ้นก็นำมาซึ่งรายได้ที่สูงขึ้นด้วยเช่นกัน ดังนั้นการศึกษาที่สูงขึ้นก็จะทำให้มีโอกาสได้รับรายได้ที่สูงขึ้นตามไปด้วย หากประชากรมีโอกาสในการเข้าถึงการศึกษาที่แตกต่างกันก็จะทำให้มีโอกาสได้รับรายได้ที่แตกต่างกันไปด้วย อาจกล่าวได้ว่าความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาที่เกิดขึ้นจะส่งผลต่อความเหลื่อมล้ำทางรายได้ด้วย ดังนั้นหากความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาที่เพิ่มขึ้นก็จะทำให้ความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาเพิ่มขึ้นด้วยโดย

ที่มา : คำนวณจากข้อมูลการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคม สำนักงานสถิติแห่งชาติ

พิจารณาจากแผนภาพที่ 4.1 ซึ่งแสดงความสัมพันธ์ระหว่างความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา (GE) และความเหลื่อมล้ำทางรายได้ (GI) ในประเทศไทยโดยเฉลี่ยตั้งแต่ปี พ.ศ. 2531-2552 ทั้ง 73 จังหวัดในปี พ.ศ. 2531-2535 และ 76 จังหวัดในปี พ.ศ. 2537-2552 จากการทดสอบทางสถิติพบว่า ความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาและความเหลื่อมล้ำทางรายได้ในประเทศไทยโดยเฉลี่ยตั้งแต่ปี พ.ศ.

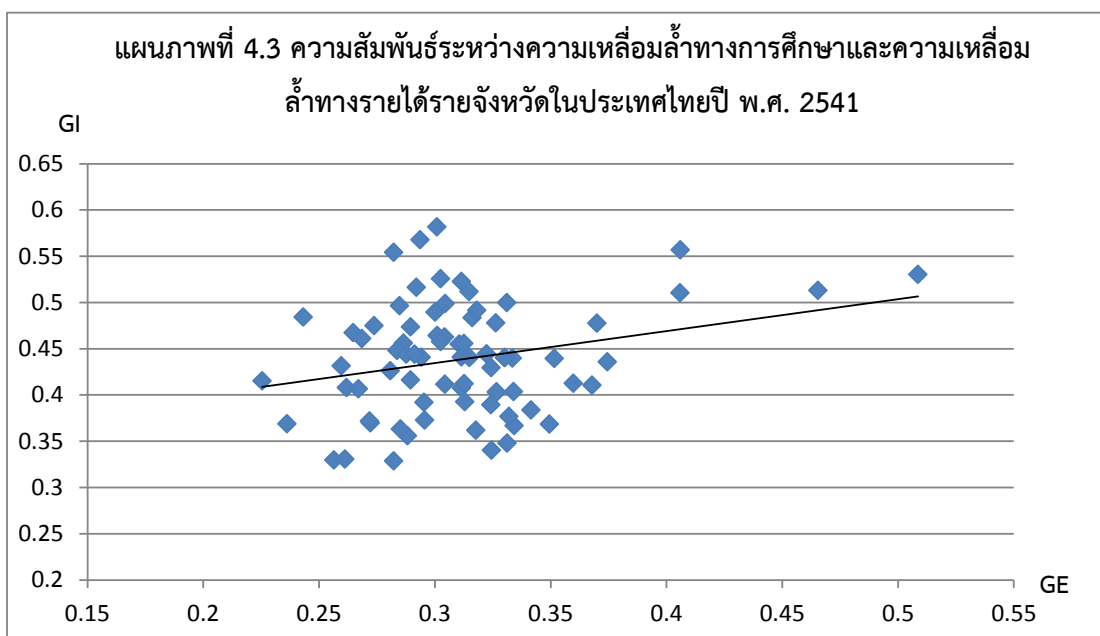
2531-2552 มีความสัมพันธ์ต่อกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.01 โดยจังหวัดอำนาจเจริญ จังหวัดเชียงใหม่ และจังหวัดเชียงราย เป็นจังหวัดที่มีความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาเฉลี่ยน้อยที่สุดคือมีค่าสัมประสิทธิ์จีนิเท่ากับ 0.208 เท่ากัน และจังหวัดที่มีความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาโดยเฉลี่ยมากที่สุดคือจังหวัดแม่ฮ่องสอนโดยมีค่าสัมประสิทธิ์จีนิเท่ากับ 0.358 สำหรับจังหวัดที่มีความเหลื่อมล้ำทางรายได้โดยเฉลี่ยน้อยที่สุดคือจังหวัดสมุทรปราการ ซึ่งมีค่าสัมประสิทธิ์จีนิเท่ากับ 0.344 และจังหวัดที่มีความเหลื่อมล้ำทางรายได้โดยเฉลี่ยมากที่สุดคือจังหวัดพังงาซึ่งมีค่าสัมประสิทธิ์จีนิเท่ากับ 0.495

ที่มา : คำนวณจากข้อมูลการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคม สำนักงานสถิติแห่งชาติ

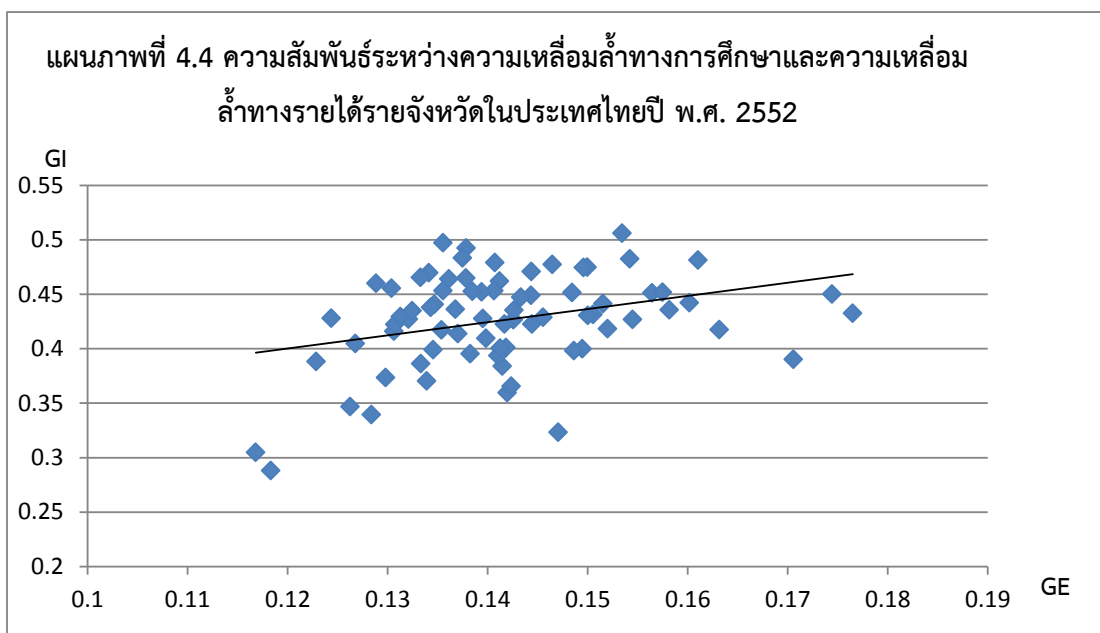
แผนภาพที่ 4.2 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา (GE) และความเหลื่อมล้ำทางรายได้ (GI) ในปี พ.ศ. 2531 ซึ่งเป็นปีที่เริ่มต้นทำการศึกษา จากแผนภาพแสดงให้เห็นว่าความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาและความเหลื่อมล้ำทางรายได้มีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน และจากการทดสอบทางสถิติพบว่าความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาและความเหลื่อมล้ำทางรายได้มีความสัมพันธ์ต่อกันที่ระดับนัยสำคัญ 0.1 โดยในปีพ.ศ. 2531 ประเทศไทยมีค่าสัมประสิทธิ์ทางการศึกษาอยู่ระหว่าง 0.277-0.620 โดยจังหวัดที่มีค่าสัมประสิทธิ์จีนิทางการศึกษาน้อยที่สุดคือจังหวัดหนองคายซึ่งมีค่าสัมประสิทธิ์จีนิทางการศึกษาเท่ากับ 0.277 และจังหวัดที่มีค่าสัมประสิทธิ์จีนิทางการศึกษาสูงสุดในปี พ.ศ. 2531 คือจังหวัดกำแพงเพชร ซึ่งมีค่าสัมประสิทธิ์จีนิทางการศึกษาเท่ากับ 0.620 และประเทศไทยมีค่าสัมประสิทธิ์จีนิทางรายได้อยู่ระหว่าง 0.257-0.612 ในปี พ.ศ. 2531 โดยจังหวัดที่มีค่าสัมประสิทธิ์จีนิทางรายได้น้อยที่สุดคือจังหวัดชุมพร ซึ่งมีค่าสัมประสิทธิ์จีนิทาง

รายได้เท่ากับ 0.257 และจังหวัดที่มีค่าสัมประสิทธิ์จีนิทางรายได้มากที่สุดคือจังหวัดมหาสารคาม ซึ่งมีค่าสัมประสิทธิ์จีนิทางรายได้เท่ากับ 0.612

ที่มา : คำนวณจากข้อมูลการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคม สำนักงานสถิติแห่งชาติ

แผนภาพที่ 4.3 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา (GE) และความเหลื่อมล้ำทางรายได้ (GI) ในปี พ.ศ. 2541 ซึ่งห่างจากปีที่เริ่มต้นทำการศึกษาลงถึงสิบปี จากแผนภาพแสดงให้เห็นว่าความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาและความเหลื่อมล้ำทางรายได้นั้นยังคงมีความสัมพันธ์ต่อกันจากการทดสอบทางสถิติพบว่าความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาและความเหลื่อมล้ำทางรายได้นั้นมีความสัมพันธ์ต่อกันที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 โดยในปี พ.ศ. 2541 ประเทศไทยมีค่าสัมประสิทธิ์ทางการศึกษาอยู่ระหว่าง 0.225-0.509 สำหรับจังหวัดที่มีค่าสัมประสิทธิ์จีนิทางการศึกษาน้อยที่สุดคือกรุงเทพมหานคร ซึ่งมีค่าสัมประสิทธิ์จีนิทางการศึกษาเท่ากับ 0.225 และจังหวัดที่มีค่าสัมประสิทธิ์จีนิทางการศึกษามากที่สุดคือจังหวัดแม่ฮ่องสอน ซึ่งมีค่าสัมประสิทธิ์จีนิทางการศึกษาเท่ากับ 0.509 และประเทศไทยมีค่าสัมประสิทธิ์จีนิทางรายได้อยู่ระหว่าง 0.329-0.582 ในปีพ.ศ. 2541 โดยจังหวัดที่มีค่าสัมประสิทธิ์จีนิทางรายได้น้อยที่สุดคือจังหวัดสุราษฎร์ธานี ซึ่งมีค่าสัมประสิทธิ์จีนิทางรายได้เท่ากับ 0.329 และจังหวัดที่มีค่าสัมประสิทธิ์จีนิทางรายได้มากที่สุดคือจังหวัดหนองคาย ซึ่งมีค่าสัมประสิทธิ์จีนิทางรายได้เท่ากับ 0.582 ซึ่งทั้งค่าสัมประสิทธิ์จีนิทางการศึกษาและสัมประสิทธิ์จีนิทางรายได้นั้นมีแนวโน้มลดลงจากปีพ.ศ. 2531 อย่างชัดเจน

ที่มา : คำนวณจากข้อมูลการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคม สำนักงานสถิติแห่งชาติ

แผนภาพที่ 4.4 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา (GE) และความเหลื่อมล้ำทางรายได้ (GI) ในปีพ.ศ. 2552 หรือในรอบ 20 ปี นับจากปีที่เริ่มต้นทำการศึกษ จากแผนภาพแสดงให้เห็นว่าความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาและความเหลื่อมล้ำทางรายได้อาจยังคงมีความสัมพันธ์ต่อกัน และมีค่าลดลงจากในอดีตอย่างชัดเจน จากการทดสอบทางสถิติพบว่าความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาและความเหลื่อมล้ำทางรายได้มีความสัมพันธ์ต่อกันที่ระดับนัยสำคัญ 0.01 โดยในปีพ.ศ. 2552 ประเทศไทยมีค่าสัมประสิทธิ์ทางการศึกษาอยู่ระหว่าง 0.117-0.177 สำหรับจังหวัดที่มีค่าสัมประสิทธิ์จiniทางการศึกษาน้อยที่สุดคือจังหวัดภูเก็ต ซึ่งมีค่าสัมประสิทธิ์จiniทางการศึกษาเท่ากับ 0.117 และจังหวัดที่มีค่าสัมประสิทธิ์จiniทางการศึกษามากที่สุดคือจังหวัดปัตตานี ซึ่งมีค่าสัมประสิทธิ์จiniทางการศึกษาเท่ากับ 0.177 และประเทศไทยมีค่าสัมประสิทธิ์จiniทางรายได้อยู่ระหว่าง 0.288-0.506 โดยจังหวัดที่มีค่าสัมประสิทธิ์จiniทางรายได้น้อยที่สุดคือจังหวัดสมุทรสาคร ซึ่งมีค่าสัมประสิทธิ์จiniทางรายได้เท่ากับ 0.288 และจังหวัดที่มีค่าสัมประสิทธิ์จiniทางรายได้มากที่สุดคือจังหวัดสกลนคร ซึ่งมีค่าสัมประสิทธิ์จiniทางรายได้เท่ากับ 0.506

4.2 ความสำคัญของตัวแปรและแหล่งที่มาของตัวแปรที่นำมาศึกษา

ค่าสัมประสิทธิ์จini (Gini Coefficient) เป็นค่าสัมประสิทธิ์ความไม่เสมอภาค ที่นิยมนำมาใช้วัดความเหลื่อมล้ำอย่างแพร่หลาย การศึกษานี้จึงนำสัมประสิทธิ์จินิมาเป็นตัวแทนในการวัดความเหลื่อมล้ำ เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาและความเหลื่อมล้ำทาง

รายได้ โดยตัวแปรภายนอกและตัวแปรภายในที่นำมาศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาและความเหลื่อมล้ำทางรายได้มีดังต่อไปนี้

4.2.1 สัมประสิทธิ์จีนิทางรายได้ (Gini Income Coefficient) หมายถึง ค่าสัมประสิทธิ์ความไม่เสมอภาคทางรายได้ เป็นตัวแทนในการวัดความเหลื่อมล้ำทางรายได้ ตัวแปรดังกล่าวมีวิธีการคำนวณดังต่อไปนี้ นำข้อมูลรายได้ของประชากรรายจังหวัด จากข้อมูลการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน สำนักงานสถิติแห่งชาติ ที่ทำการเก็บข้อมูลในระหว่างปี พ.ศ. 2531-2552 มาคำนวณหาสัมประสิทธิ์จีนิทางรายได้ (Gini Income Coefficient) สำหรับวัดความเหลื่อมล้ำทางรายได้ตามสูตรของ Lerman and Yitzhaki (1994) ดังนี้

$$Gini_Inc_{it} = \frac{2Cov(Y_{jit}, F(Y_{jit}))}{\mu_{Y_{it}}} \quad (4.3)$$

โดยที่ Y_{jit} = รายได้ของประชากรคนที่ j ที่อยู่ในจังหวัดที่ i ปีที่ t (หน่วย: บาท)
 $F(Y_{jit})$ = ฟังก์ชันรายได้สะสมของประชากรคนที่ j ที่อยู่ในจังหวัดที่ i ปีที่ t
 $\mu_{Y_{it}}$ = รายได้เฉลี่ยต่อหัวของประชากรที่อยู่ในจังหวัดที่ i ปีที่ t (หน่วย: บาท)

โดยที่ค่า $0 \leq Gini_Inc \leq 1$

โดย World Bank (1996) ได้กำหนดความหมายของค่าดัชนีสัมประสิทธิ์จีนิ (Gini Coefficient) ดังนี้

1. ค่า Gini > 0.50 หมายความว่า มีความเหลื่อมล้ำมาก
2. ค่า Gini อยู่ระหว่าง 0.40-0.49 หมายความว่า มีความเหลื่อมล้ำปานกลาง
3. ค่า Gini < 0.40 หมายความว่า มีความเหลื่อมล้ำน้อย

4.2.2 สัมประสิทธิ์จีนิทางการศึกษา (Gini Education Coefficient) หมายถึง ค่าสัมประสิทธิ์ความไม่เสมอภาคทางการศึกษา ซึ่งเป็นตัวแทนในการวัดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา ตัวแปรดังกล่าวมีวิธีการคำนวณดังต่อไปนี้

นำข้อมูลจำนวนปีการศึกษาของประชากรรายจังหวัด จากข้อมูลการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน สำนักงานสถิติแห่งชาติ ที่ทำการเก็บข้อมูลในระหว่างปี พ.ศ. 2531-2552 มาคำนวณหาสัมประสิทธิ์จีนิทางการศึกษา (Gini Education Coefficient) สำหรับวัดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาตามสูตรของ Lerman and Yitzhaki (1994) ดังนี้

$$Gini_Edu_{it} = \frac{2Cov(E_{jit}, F(E_{jit}))}{\mu_{E_{it}}} \quad (4.4)$$

โดยที่ E_{jit} = จำนวนปีการศึกษาของประชากรคนที่ j ที่อยู่ในจังหวัดที่ i ปีที่ t (หน่วย: ปี)
 $F(E_{jit})$ = ฟังก์ชันสะสมของจำนวนปีการศึกษาของประชากรคนที่ j ที่อยู่ในจังหวัดที่ i ปีที่ t
 $\mu_{E_{it}}$ = จำนวนปีการศึกษาเฉลี่ยของประชากรที่อยู่ในจังหวัดที่ i ปีที่ t (หน่วย: ปี)
 โดยที่ค่า $0 \leq Gini_Edu \leq 1$

4.2.3 จำนวนปีการศึกษาเฉลี่ย (Average Year of Schooling) หมายถึง จำนวนปีการศึกษาเฉลี่ยของประชากรในจังหวัดนั้นๆ โดยนำข้อมูลจำนวนปีการศึกษาของประชากรรายจังหวัด จากข้อมูลการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน คำนวณตามสูตรคำนวณดังนี้

$$Edu = \frac{\sum E_{it}}{P_{it}} \quad (4.5)$$

โดยที่ E_{it} หมายถึง จำนวนปีการศึกษาของประชากรในจังหวัดที่ i ปีที่ t (หน่วย: ปี)
 P_{it} หมายถึง จำนวนประชากรในจังหวัดที่ i ปีที่ t (หน่วย: คน)

4.2.4 ผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัดต่อหัว (Gross Provincial Product: Gpp Per Capita) หมายถึง มูลค่าของสินค้าและบริการขั้นสุดท้ายที่ผลิตได้จากการประกอบการในขณะขอบเขตพื้นที่ จังหวัดในรอบระยะเวลาหนึ่งปีทั้ง 16 สาขา ได้แก่ สาขาเกษตรกรรม ล่าสัตว์ และป่าไม้ สาขาประมง สาขาเหมืองแร่ สาขาอุตสาหกรรม สาขาก่อสร้าง สาขาไฟฟ้า ประปา และโรงงานแยกก๊าซ สาขาขนส่ง คมนาคม และคลังสินค้า สาขาโรงแรมและภัตตาคาร สาขาค้าส่งและค้าปลีก และการซ่อมแซมรถยนต์และของใช้ สาขาบริการด้านการศึกษา สาขาบริการด้านสุขภาพ สาขาการบริหารราชการและการป้องกันประเทศ และการประกันสังคมภาคบังคับ สาขาบริการชุมชน สังคม และส่วนบุคคล และสุดท้ายคือสาขาบริการคนรับใช้ในบ้าน³ ผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัดเมื่อนำมาหารด้วยประชากรในจังหวัดนั้น จะได้ค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมเฉลี่ยต่อหัว ซึ่งแสดงถึงสถานภาพทางเศรษฐกิจของจังหวัดแล้ว และแสดงถึงระดับรายได้ของประชากรในจังหวัดอีกด้วย สำหรับข้อมูลผลิตภัณฑ์มวลรวมรายจังหวัด นำมาจากข้อมูลบัญชีประชาชาติ รวบรวมโดยสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ซึ่งคำนวณโดยใช้ข้อมูลปี พ.ศ. 2531 เป็นปีฐาน (measured at 1988 constant price)⁴

³ ที่มา: <http://www.aspchapter.com> สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดจันทบุรี

⁴ ข้อมูลจากสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

4.2.5 ค่าใช้จ่ายเพื่อการศึกษา (Education Expenditure) หมายถึง ค่าใช้จ่ายเพื่อพัฒนา ด้านการศึกษารายจังหวัด เป็นส่วนหนึ่งในงบประมาณที่จัดสรรจากส่วนกลางมอบให้แก่แต่ละจังหวัด สำหรับใช้ในด้านต่างๆดังนี้ การพัฒนาแหล่งน้ำ การพัฒนาการศึกษา การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน ทางเศรษฐกิจและการจัดสรรงบประมาณให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นศึกษา ข้อมูลค่าใช้จ่ายเพื่อการพัฒนาทางการศึกษา นำมาจากสำนักงบประมาณ สังกัดสำนักนายกรัฐมนตรี ก่อนทำการศึกษาได้ ปรับข้อมูลเป็นค่าใช้จ่ายเพื่อการศึกษาต่อคน โดยการนำค่าใช้จ่ายเพื่อศึกษามหารด้วยจำนวน ประชากรรายจังหวัดนั้นๆ ตามสูตรคำนวณดังนี้

$$Exp = \frac{E_{it}}{P_{it}} \quad (4.6)$$

โดยที่ E_{it} หมายถึง ค่าใช้จ่ายเพื่อการศึกษาของจังหวัดที่ i ปีที่ t

P_{it} หมายถึง จำนวนประชากรของจังหวัดที่ i ปีที่ t

4.2.6 อัตราการเปลี่ยนแปลงของประชากร หมายถึง อัตราการเปลี่ยนแปลงของประชากร ในแต่ละจังหวัด ซึ่งมีวิธีคำนวณดังนี้

$$Pgr_{it} = (B_{it} - D_{it}) + (Im_{it} - Em_{it}) \quad (4.7)$$

โดยที่ B_{it} = อัตราการเกิดของประชากร (Birth rate)

M_{it} = อัตราการตายของประชากร (Death rate)

Im_{it} = อัตราการย้ายถิ่นเข้าของประชากร (Immigration)

Em_{it} = อัตราการย้ายถิ่นออกของประชากร (Emmigration)

4.2.7 สัดส่วนของผู้ประกอบอาชีพเกษตรกรรมต่อผู้ประกอบอาชีพอุตสาหกรรม หมายถึง สัดส่วนของผู้ประกอบอาชีพเกษตรกรรมเมื่อเปรียบเทียบกับผู้ประกอบอาชีพอุตสาหกรรม ซึ่งมีวิธีคำนวณดังนี้

$$Pa_{it} = \frac{Par_{it}}{Pma_{it}} \quad (4.8)$$

โดยที่ Par_{it} = ประชากรที่ประกอบอาชีพเกษตรกรรมของจังหวัดที่ i ปีที่ t

Pma_{it} = ประชากรที่ประกอบอาชีพอุตสาหกรรมของจังหวัดที่ i ปีที่ t

ตารางที่ 4.2 เครื่องหมายตามสมมติฐานของตัวแปรจากระบบสมการ 4.1

ตัวแปรภายใน คือ *Gini_Inc*

ชื่อตัวแปร	เครื่องหมายตามสมมติฐาน	ผลจากการศึกษาที่ผ่านมา
<i>Gini_Edu_{it}</i>	+	ความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา จะทำให้ความเหลื่อมล้ำทางรายได้เพิ่มขึ้นตามไปด้วย (Lin, 2007), (Ram, 1984)
<i>lnGpp_{it}</i>	+	การเติบโตทางเศรษฐกิจเพิ่มขึ้นช่วงแรก จะทำให้ความเหลื่อมล้ำทางรายได้เพิ่มขึ้นตามไปด้วย (Sylwester, 2002) , (Kuznets, 1995) ⁵
<i>lnGpp²_{it}</i>	-	เมื่อการเติบโตทางเศรษฐกิจเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องถึงจุดหนึ่ง จะทำให้ความเหลื่อมล้ำทางรายได้ค่อยๆลดลงมา (Kuznets, 1995)
<i>Pgr_{it}</i>	+/-	1.จำนวนประชากรที่เพิ่มขึ้น ทำให้ความเหลื่อมล้ำทางรายได้เพิ่มขึ้นด้วย (Morley, 1981) 2.จำนวนประชากรที่ลดลง ทำให้ความเหลื่อมล้ำทางรายได้เพิ่มขึ้นตามไปด้วย (Ram, 1984)
<i>Pa_{it}</i>	+	หากประชากรประกอบอาชีพเกษตรกรรมมากขึ้น จะทำให้ความเหลื่อมล้ำทางรายได้เพิ่มขึ้น (Richard and Adam, 1999)
<i>Edu_{it}</i>	-	หากประชากรมีจำนวนปีการศึกษาเฉลี่ยที่เพิ่มขึ้น จะทำให้ความเหลื่อมล้ำทางรายได้เพิ่มขึ้นด้วย (Sylwester, 2002), (Lin, 2007)

⁵ ทดสอบสมมติฐานคุซเน็ต (Kuznets Hypothesis) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการเติบโตทางเศรษฐกิจและความเหลื่อมล้ำทางรายได้ในประเทศไทย

ตารางที่ 4.3 เครื่องหมายตามสมมติฐานของตัวแปรจากระบบสมการ 4.2

ตัวแปรภายใน คือ $Gini_Edu_{it}$

ชื่อตัวแปร	เครื่องหมายตามสมมติฐาน	ผลจากการศึกษาที่ผ่านมา
$Gini_Inc_{it}$	+	ความเหลื่อมล้ำทางรายได้ที่เพิ่มขึ้น จะทำให้ความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาเพิ่มขึ้นตามไปด้วย
Edu_{it}	-/+	1. จำนวนปีการศึกษาเฉลี่ยของประชากรเพิ่มขึ้น ทำให้ความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาลดลง (Kumba, 2010) , 2. จำนวนปีการศึกษาเฉลี่ยของประชากรเพิ่มขึ้นทำให้ความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาเพิ่มขึ้น (Lin, 2007) ⁶
Edu^2_{it}	-	เมื่อจำนวนปีการศึกษาเฉลี่ยของประชากรเพิ่มขึ้นถึง จุดหนึ่ง จะทำให้ความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาค่อยๆลดลง (Ram, 1990)
Exp_{it}	-	ค่าใช้จ่ายทางการศึกษาที่เพิ่มขึ้น ส่งผลให้ความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาลดลง (Sylwester, 2002)
Pgr_{it}	+	จำนวนประชากรที่เพิ่มขึ้น ทำให้ความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาเพิ่มขึ้นตามไปด้วย
Pa_{it}	+	หากประชากรประกอบอาชีพเกษตรกรรมเพิ่มขึ้น จะทำให้ความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาเพิ่มขึ้นตามไปด้วย

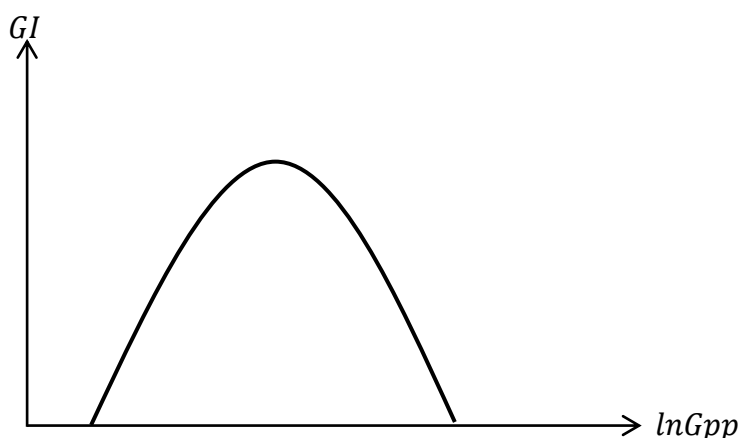
⁶ ทดสอบสมมติฐานคูนเนท (Kuznets Hypothesis) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างจำนวนปีการศึกษาเฉลี่ยของประชากรและความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาในประเทศไทย

4.3 การทดสอบสมมติฐานคุซเน็ต (Kuznets Hypothesis) แบ่งเป็นสองขั้นตอนดังนี้

4.3.1 ทดสอบสมมติฐานคุซเน็ตกับความเหลื่อมล้ำทางรายได้

แนวคิดของสมมติฐานคุซเน็ตในการอธิบายความสัมพันธ์ของการเติบโตทางเศรษฐกิจ ($\ln Gpp$) และความเหลื่อมล้ำทางรายได้ (GI) คือ ช่วงเริ่มต้นของการพัฒนาทางเศรษฐกิจ จะทำให้เศรษฐกิจเติบโตขึ้น การเปลี่ยนแปลงจากระบบเกษตรกรรมเข้าสู่ระบบอุตสาหกรรมในช่วงแรก แต่ก็ทำให้ความแตกต่างทางรายได้เพิ่มขึ้น อันเนื่องมาจากรายได้ที่แตกต่างกันค่อนข้างมากระหว่างการประกอบอาชีพเกษตรกรรมและอุตสาหกรรม ดังนั้นการเติบโตทางเศรษฐกิจในช่วงเริ่มต้นจึงทำให้ความเหลื่อมล้ำทางรายได้เพิ่มขึ้น และส่งผลต่อคุณภาพชีวิตของประชากรในประเทศ แต่เมื่อเศรษฐกิจมีการเติบโตอย่างต่อเนื่องถึงจุดๆหนึ่ง จะทำให้เกิดการจัดสรรหรือการกระจายของรายได้ออกไปยังส่วนต่างๆของสังคมหรือประเทศมากขึ้น ทำให้ประชากรมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น ส่งผลให้ความเหลื่อมล้ำทางรายได้ในสังคมลดลง ซึ่งความสัมพันธ์ระหว่างการเติบโตทางเศรษฐกิจและความเหลื่อมล้ำทางรายได้ มีลักษณะเป็นรูปโค้งคว่ำดังนี้

แผนภาพที่ 4.5 ความสัมพันธ์ระหว่างการเติบโตทางเศรษฐกิจ ($\ln Gpp$) และความเหลื่อมล้ำทางรายได้ (GI) ตามสมมติฐานของคุซเน็ต

สำหรับตัวแปรที่นำมาทดสอบสมมติฐานคุซเน็ตคือ $\ln Gpp$ (α_2) และ $\ln Gpp^2$ (α_3) ในระบบสมการ 4.1 โดยกำหนดรูปแบบสมมติฐานทางสถิติดังนี้

ทดสอบสมมติฐานคุซเน็ตของ ($\ln Gpp$ (α_2))

$$H_0: \alpha_2 = 0$$

$$H_1: \alpha_2 > 0$$

ทดสอบสมมติฐานคชเนทของ $(\ln Gpp^2 (\alpha_3))$

$$H_0: \alpha_3 = 0$$

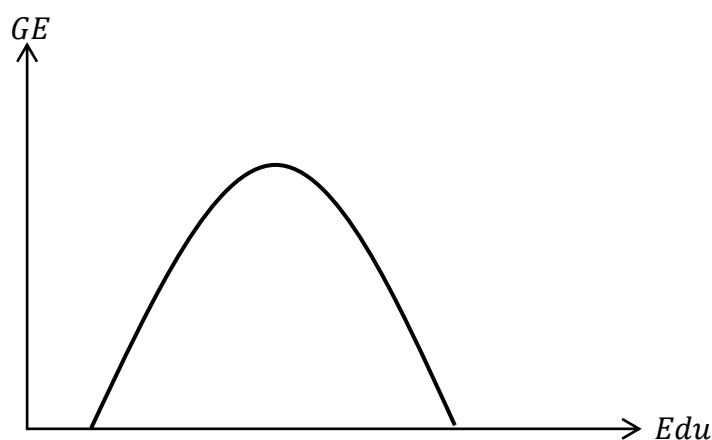
$$H_1: \alpha_3 < 0$$

หากผลการทดสอบสมมติฐานพบว่ายอมรับสมมติฐานว่าง (Accept H_0) และเครื่องหมายของตัวประมาณค่า (Parameter) ไม่เป็นไปตามที่กำหนด แสดงว่าผลการศึกษาไม่เป็นไปตามสมมติฐานของคชเนท แต่หากผลการทดสอบสมมติฐานพบว่าปฏิเสธสมมติฐานว่าง (Reject H_0) และเครื่องหมายของตัวประมาณค่า (Parameter) เป็นไปตามสมมติฐานแย้ง (H_1) แสดงว่าผลการทดสอบเป็นไปตามสมมติฐาน

4.3.2 ทดสอบสมมติฐานคชเนทกับความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา

แนวคิดสมมติฐานคชเนทกับการอธิบายความสัมพันธ์ของจำนวนปีการศึกษาเฉลี่ย (*Edu*) และความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา (*GE*) คือ การพัฒนาทางการศึกษาในช่วงแรกทำให้จำนวนปีการศึกษาเฉลี่ยเพิ่มขึ้น ทำให้ประชากรมีระดับการศึกษาสูงขึ้น ส่งผลให้ความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาเพิ่มขึ้น เมื่อมีการพัฒนาทางการศึกษาอย่างต่อเนื่อง เช่น การให้ทุนกู้ยืมเพื่อการศึกษา การก่อสร้างอาคารเรียนหรือสถานศึกษา การจัดสรรงบประมาณการศึกษาไปยังสถานศึกษาต่างๆเพิ่มขึ้น เป็นต้น ทำให้ประชากรได้รับโอกาสและการจัดสรรทรัพยากรทางการศึกษาที่มากขึ้น จึงทำให้จำนวนปีการศึกษาเฉลี่ยของประชากรเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ ส่งผลให้ความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาลดลง

แผนภาพที่ 4.6 ความสัมพันธ์ระหว่างจำนวนปีการศึกษาเฉลี่ย (*Edu*) และความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา (*GE*) ตามสมมติฐานของคชเนท

สำหรับตัวแปรที่นำมาทดสอบสมมติฐานคชเนทคือ $Edu(\beta_2)$ และ $Edu^2(\beta_3)$ ในระบบสมการ 4.2 โดยกำหนดรูปแบบสมมติฐานทางสถิติดังนี้

ทดสอบสมมติฐานคชเนทของ ($Edu(\beta_2)$)

$$H_0: \beta_2 = 0$$

$$H_1: \beta_2 > 0$$

ทดสอบสมมติฐานคชเนทของ ($Edu^2(\beta_3)$)

$$H_0: \beta_3 = 0$$

$$H_1: \beta_3 < 0$$

หากผลการทดสอบสมมติฐานพบว่ายอมรับสมมติฐานว่าง (Accept H_0) และเครื่องหมายของตัวประมาณค่า (Parameter) ไม่เป็นไปตามที่กำหนด แสดงว่าผลการศึกษาไม่เป็นไปตามสมมติฐานของคชเนท แต่หากผลการทดสอบสมมติฐานพบว่าปฏิเสธสมมติฐานว่าง (Reject H_0) และเครื่องหมายของตัวประมาณค่า (Parameter) เป็นไปตามสมมติฐานแย้ง (H_1) แสดงว่าผลการทดสอบเป็นไปตามสมมติฐานคชเนท

บทที่ 5

ผลการศึกษา

การศึกษานี้ทำการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาและความเหลื่อมล้ำทางรายได้ในประเทศไทย จากข้อมูลการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน จากสำนักงานสถิติแห่งชาติ ที่มีการเก็บข้อมูลในระหว่างปี พ.ศ. 2531-2552 ข้อมูลที่นำมาศึกษามีลักษณะภาคตัดขวางและอนุกรมเวลา (Panel Data) นอกจากนี้ลักษณะเฉพาะของแต่ละจังหวัดก็มีความแตกต่างกันด้วย จึงวิเคราะห์แบบจำลองด้วยวิธี Fixed Effect โดยนำวิธีกำลังสองน้อยสุดสองขั้น (Two Stage Least Square: 2SLS) มาในการประมาณค่าระบบสมการในการศึกษานี้ ซึ่งผลจากการศึกษาระบบสมการดังกล่าวมีดังนี้

5.1 ผลการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาและความเหลื่อมล้ำทางรายได้ รวมถึงผลการศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาและความเหลื่อมล้ำทางรายได้

5.2 ผลการทดสอบสมมติฐานคูนเน็ต (Kuznets Hypothesis) ระหว่างความเหลื่อมล้ำทางรายได้กับการพัฒนาทางเศรษฐกิจ และความเหลื่อมล้ำทางการศึกษากับคุณภาพทางการศึกษา

5.1 ผลการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาและความเหลื่อมล้ำทางรายได้

การศึกษานี้นำวิธีกำลังสองน้อยสุดสองขั้น (Two-Stage Least Square: 2SLS) มาทำการประมาณค่าระบบสมการดังต่อไปนี้

$$\begin{aligned} Gini_Inc_{it} = & \alpha_0 + \alpha_1 Gini_Edu_{it} + \alpha_2 \ln Gpp_{it} + \alpha_3 \ln Gpp_{it}^2 \\ & + \alpha_4 Pgr_{it} + \alpha_5 Pa_{it} + \alpha_6 Edu_{it} + \varepsilon_{it} \end{aligned} \quad (5.1)$$

$$\begin{aligned} Gini_Edu_{ict} = & \beta_0 + \beta_1 Gini_Inc_{it} + \beta_2 Edu_{it} + \beta_3 Edu_{it}^2 \\ & + \beta_4 Exp_{it} + \beta_5 Pgr_{it} + \beta_6 Pa_{it} + \varepsilon_{it} \end{aligned} \quad (5.2)$$

ตารางที่ 5.1 ค่าสถิติเบื้องต้นของข้อมูล (Descriptive Statistics for Dataset)

ตัวแปร	จำนวนข้อมูล	ค่าเฉลี่ยของข้อมูล	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ค่าน้อยสุดของข้อมูล	ค่ามากที่สุดของข้อมูล
1. ค่าสัมประสิทธิ์จินีทางรายได้ (<i>Gini_Inc</i>)	903	0.43	0.05	0.23	0.62
2. ค่าสัมประสิทธิ์จินีทางการศึกษา (<i>Gini_Edu</i>)	903	0.25	0.10	0.11	0.75
3. มูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัด (<i>Gpp</i>) หน่วย: บาท	903	56,475.80	43,607.33	2,799.89	414,130.29
4. จำนวนปีการศึกษาเฉลี่ย (<i>Edu</i>) หน่วย: ปี	903	6.27	1.2	2.2	11.01
5. ค่าใช้จ่ายเพื่อการศึกษา (<i>Exp</i>) หน่วย: บาท	903	1,305.42	750.58	122.04	5,605.52
6. อัตราการเปลี่ยนแปลงของประชากร (<i>Pgr</i>)	903	1.58	1.47	0.06	16.38
7. สัดส่วนของประชากรที่ประกอบอาชีพเกษตรกรรมต่ออุตสาหกรรม (<i>Pa</i>) หน่วย: ร้อยละ	903	14.06	11.16	0.33	56.96

ตารางที่ 5.1 แสดงค่าสถิติเบื้องต้นข้อมูลของตัวแปรที่นำมาศึกษาประกอบด้วย ค่าสัมประสิทธิ์จินีทางรายได้ (*Gini_Inc*) ค่าสัมประสิทธิ์จินีทางการศึกษา (*Gini_Edu*) จำนวนปีการศึกษาเฉลี่ย (*Edu*) ค่าใช้จ่ายเพื่อการศึกษา (*Exp*) มูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัด (*Gpp*) อัตราการเปลี่ยนแปลงของประชากร (*Pgr*) สัดส่วนของประชากรที่ประกอบอาชีพเกษตรกรรมต่ออุตสาหกรรม (*Pa*)

ค่าสัมประสิทธิ์จินีทางรายได้ (*Gini_Inc*) ค่าสัมประสิทธิ์จินีทางการศึกษา (*Gini_Edu*) เป็นตัวแปรที่ใช้ในการวัดความเหลื่อมล้ำทางรายได้และความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา จำนวนปีการศึกษาเฉลี่ย (*Edu*) เป็นข้อมูลรายจังหวัดที่คำนวณจากข้อมูลการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน สำนักงานสถิติแห่งชาติ ของปีที่มีการสำรวจในช่วงปี พ.ศ. 2531-2552 ทั้ง 73 จังหวัดในปี พ.ศ. 2531-2535 และทั้ง 76 จังหวัดในปี พ.ศ. 2537-2552 จำนวนทั้งสิ้น 903 ข้อมูล

ตลอดช่วงปีที่ทำการศึกษาพบว่า ประเทศไทยมีค่าสัมประสิทธิ์จินีทางรายได้ (*Gini_Inc*) น้อยที่สุดเท่ากับ 0.23 และมีค่ามากที่สุดเท่ากับ 0.62 โดยเฉลี่ยค่าสัมประสิทธิ์จินีทางรายได้จะมีค่าเท่ากับ 0.43 สำหรับค่าสัมประสิทธิ์จินีทางการศึกษา (*Gini_Edu*) พบว่ามีค่าน้อยที่สุดเท่ากับ 0.11 และมีค่ามากที่สุดเท่ากับ 0.75 แต่โดยเฉลี่ยแล้วค่าสัมประสิทธิ์จินีทางการศึกษาจะมีค่าเท่ากับ 0.25 ในส่วนของจำนวนปีการศึกษาเฉลี่ยของประชากร (*Edu*) พบว่าจำนวนปีการศึกษาเฉลี่ยมีค่าน้อย

ที่สุดเท่ากับ 2.2 ปี และมีค่ามากที่สุดเท่ากับ 11.01 ปี แต่โดยเฉลี่ยแล้วมีค่าเท่ากับ 6.27 ปี สำหรับมูลค่าจากผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัด (*Gpp*) พบว่ามูลค่าผลิตภัณฑ์จังหวัดมีค่ามากที่สุดเท่ากับ 414,130.29 บาท และมีค่าน้อยที่สุดเท่ากับ 2,799.89 บาท แต่โดยเฉลี่ยแล้วจะมีค่าเท่ากับ 56,475.80 บาท

ค่าใช้จ่ายเพื่อการศึกษา (*Exp*) เป็นส่วนหนึ่งของงบประมาณจังหวัดที่ถูกจัดสรรเพื่อใช้ในการพัฒนาด้านต่างๆ ของจังหวัดตั้งแต่ปี พ.ศ. 2531-2552 จำนวนทั้งสิ้น 903 ข้อมูล ก่อนนำมาศึกษาได้ทำการปรับข้อมูลให้เป็นค่าใช้จ่ายเพื่อการศึกษาต่อคน ตลอดช่วงปีที่ทำการศึกษาพบว่าค่าใช้จ่ายเพื่อศึกษามีค่าน้อยที่สุดเท่ากับ 122.04 บาท และมีค่ามากที่สุดเท่ากับ 5,5605.52 บาท ซึ่งค่าใช้จ่ายเพื่อการศึกษาโดยเฉลี่ยมีค่าเท่ากับ 1,305.42 ล้านบาท

อัตราการเปลี่ยนแปลงของประชากร (*Pgr*) เป็นสิ่งที่แสดงถึงอัตราการเปลี่ยนแปลงของประชากรในแต่ละจังหวัด ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2531-2552 จำนวนทั้งสิ้น 903 ข้อมูล อัตราการเปลี่ยนแปลงของประชากรมีค่ามากที่สุดเท่ากับ 16.38 และมีค่าน้อยที่สุดเท่ากับ 0.06 และมีค่าเฉลี่ยของข้อมูลเท่ากับ 1.58 และสัดส่วนของประชากรที่ประกอบอาชีพเกษตรกรรมต่ออุตสาหกรรม (*Pa*) ในแต่ละจังหวัดตั้งแต่ปี พ.ศ. 2531-2552 จำนวนทั้งสิ้น 903 ข้อมูล ซึ่งมีค่ามากที่สุดเท่ากับ 56.96 และมีค่าน้อยที่สุดเท่ากับ 0.33 โดยมีค่าเฉลี่ยของข้อมูลเท่ากับ 14.06

ผลการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาและความเหลื่อมล้ำทางรายได้ในประเทศไทย แสดงในตาราง 5.2 โดยพิจารณาจากคอลัมน์ที่ 1 และ 2 ผลการศึกษาพบว่าความเหลื่อมล้ำทางการศึกษามีความสัมพันธ์ต่อความเหลื่อมล้ำทางรายได้อย่างมีนัยสำคัญ และความเหลื่อมล้ำทางรายได้ก็มีความสัมพันธ์กับความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาเช่นเดียวกัน โดยปัจจัยที่ส่งผลหรือมีความสัมพันธ์กับความเหลื่อมล้ำทางรายได้ในประเทศไทยได้แก่ ความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา จำนวนปีการศึกษาเฉลี่ย และสัดส่วนระหว่างผู้ประกอบการอาชีพเกษตรกรรมต่ออุตสาหกรรม สำหรับปัจจัยที่ส่งผลต่อความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาได้แก่ สัดส่วนระหว่างผู้ประกอบการอาชีพเกษตรกรรมต่ออุตสาหกรรม จำนวนปีการศึกษาเฉลี่ย และค่าใช้จ่ายเพื่อการศึกษา

ตารางที่ 5.2 ผลการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาและความเหลื่อมล้ำทางรายได้ด้วยวิธีกำลังสองน้อยสุดสองขั้น (Two Stages Least Square: 2SLS)

ตัวแปร	(1) <i>Gini_Inc_{it}</i>	(2) <i>Gini_Edu_{it}</i>	(3) <i>Gini_Inc_{it}</i>	(4) <i>Gini_Inc_{it}</i>
<i>Constant</i>	0.325***(0.057)	-0.429 (0.027)	0.155 (0.111)	0.517***(0.093)
<i>Gini_Inc_{it}</i>		0.172**(0.059)		
<i>Gini_Edu_{it}</i>	0.027***(0.007)		0.052***(0.008)	0.017**(0.008)
<i>lngpp_{it}</i>	0.007 (0.011)		0.022 (0.017)	0.006 (0.017)
<i>lngpp_{it}²</i>	-0.0007*(0.0004)		-0.00006 (0.0008)	0.00004 (0.0007)
<i>lngpp_{it-1}</i>			-0.048*(0.016)	
<i>lngpp_{it-2}</i>			-0.017 (0.012)	
<i>lngpp_{it-3}</i>			0.004 (0.013)	
<i>lngpp_{it-4}</i>			-0.007 (0.014)	
<i>lngpp_{it-5}</i>			0.047**(0.013)	
<i>Net_{it}</i>				0.0002 (0.014)
<i>Pgr_{it}</i>	0.001 (0.002)	-0.001 (0.003)	0.005 (0.002)	
<i>Pa_{it}</i>	0.016***(0.003)	0.002*(0.001)	0.022***(0.003)	0.012*(0.005)
<i>Edu_{it}</i>	-0.012**(0.005)	-0.033***(0.010)	-0.018***(0.005)	0.002 (0.001)
<i>Edu_{it}²</i>		0.001(0.001)		
<i>Exp_{it}</i>		-0.106***(0.017)		

หมายเหตุ: **** หมายถึง ระดับนัยสำคัญที่ 0.01, ** หมายถึง ระดับนัยสำคัญที่ 0.05, * หมายถึง ระดับนัยสำคัญที่ 0.01

ผลการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา (*Gini_Edu*) และความเหลื่อมล้ำทางรายได้ (*Gini_Inc*) พบว่าความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาและความเหลื่อมล้ำทางรายได้ในประเทศไทยมีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกันในทิศทางเดียวกัน โดยที่ความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาเพิ่มขึ้น 1 หน่วยจะทำให้ความเหลื่อมล้ำทางรายได้เพิ่มขึ้น 0.027 และความเหลื่อมล้ำทางรายได้ที่

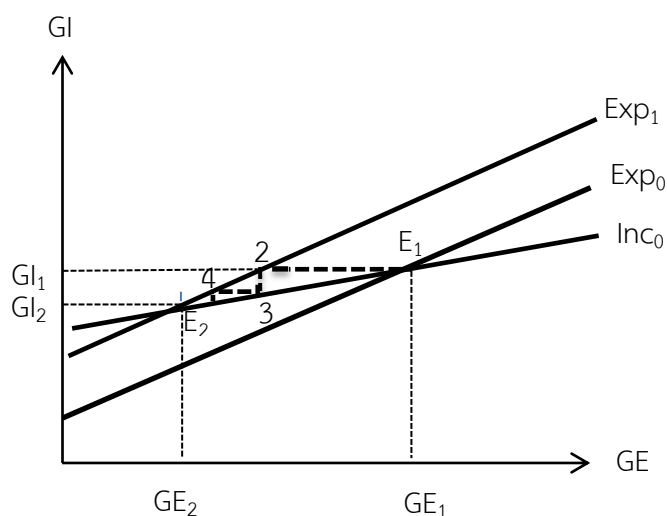
เพิ่มขึ้น จะทำให้ความเหลื่อมล้ำทางรายได้เพิ่มขึ้นตามไปด้วย โดยความเหลื่อมล้ำทางรายได้ที่เพิ่มขึ้น 1 หน่วยจะทำให้ความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาเพิ่มขึ้น 0.172 ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ Lin (1997) ที่ทำการศึกษาคอมสัมพันธ์ระหว่างความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาและความเหลื่อมล้ำทางรายได้ในประเทศไต้หวัน แต่ขัดแย้งกับผลการศึกษาของ อรทัย สุจริตประภากร (2547) ที่ทำการศึกษาคอมสัมพันธ์ระหว่างความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาและความเหลื่อมล้ำทางรายได้ในประเทศไทยตั้งแต่ปี พ.ศ. 2539-2545 โดยทำการวัดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาในรูปแบบของส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และผลการศึกษาพบว่าความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาไม่มีความสัมพันธ์กับความเหลื่อมล้ำทางรายได้

จำนวนปีการศึกษาเฉลี่ยส่งผลต่อความเหลื่อมล้ำทางรายได้เช่นกัน โดยจำนวนปีการศึกษาเฉลี่ยที่เพิ่มขึ้นจะทำให้ความเหลื่อมล้ำทางรายได้ลดลง โดยจำนวนปีการศึกษาเฉลี่ยเพิ่มขึ้น 1 ปี จะทำให้ความเหลื่อมล้ำทางรายได้ลดลง 0.012 ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ Lin (2007) ที่ทำการศึกษาในประเทศไต้หวันและการศึกษาของ Fields และ Yoo (2000) ที่ทำการศึกษาในประเทศเกาหลี ซึ่งผลการศึกษาพบว่า การเพิ่มขึ้นของจำนวนปีการศึกษาเฉลี่ยของประชากร ทำให้ความเหลื่อมล้ำทางรายได้ลดลงได้เช่นกัน

นอกจากจำนวนปีการศึกษาเฉลี่ยจะส่งผลต่อการลดลงของความเหลื่อมล้ำทางรายได้แล้ว จำนวนปีการศึกษาเฉลี่ยของประชากรเพิ่มขึ้น ยังทำให้ความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาลดลงตามไปด้วยเช่นกัน โดยผลจากการศึกษานี้พบว่า จำนวนปีการศึกษาเฉลี่ยที่เพิ่มขึ้น 1 ปี ทำให้ความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาลดลง 0.033 ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ Tomul (2011) ซึ่งการศึกษาคอมสัมพันธ์ระหว่างจำนวนปีการศึกษาเฉลี่ยและความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาในประเทศตุรกี และยังสอดคล้องกับการศึกษาของ Kumba (2010) ที่ทำการศึกษาวิธีการวัดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาในประเทศอินโดนีเซีย พบว่าจำนวนปีการศึกษาเฉลี่ยที่เพิ่มขึ้นสามารถลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาได้เช่นกัน

ค่าใช้จ่ายเพื่อการศึกษา (*Exp*) มีความสัมพันธ์กับความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาในทิศทางตรงกันข้าม นั่นคือหากค่าใช้จ่ายเพื่อการศึกษาเพิ่มขึ้น 1,000 บาทต่อคน จะทำให้ความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาลดลง 0.106 ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ Gregorio and Lee (2002) ที่ทำการศึกษาเรื่องความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาและความเหลื่อมล้ำทางรายได้ระหว่างประเทศทั้ง 49 ประเทศ ผลการศึกษาพบว่าค่าใช้จ่ายทางการศึกษา สามารถลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาลงเช่นกัน

แผนภาพที่ 5.1 ผลกระทบต่อความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาจากการเพิ่มค่าใช้จ่ายเพื่อการศึกษา

แผนภาพที่ 5.1 แสดงผลกระทบต่อความเหลื่อมล้ำทางรายได้ที่เกิดจากการเพิ่มขึ้นของค่าใช้จ่ายเพื่อการศึกษา จุด E_1 แสดงถึงจุดดุลยภาพของความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา (GE) และความเหลื่อมล้ำทางรายได้ (GI) ซึ่งจากตาราง 5.2 ในคอลัมน์ที่ 2 แสดงให้เห็นว่าหากเพิ่มค่าใช้จ่ายทางการศึกษาจะทำให้ความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาลดลง ทำให้เส้น Exp_0 เคลื่อนย้ายขึ้นกลายเป็นเส้น Exp_1 จากจุด E_1 ถึงจุด 2 แสดงถึงผลกระทบโดยตรง (Direct Effect) ของความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาที่ลดลง อันเป็นผลมาจากการเพิ่มขึ้นของค่าใช้จ่ายเพื่อการศึกษา โดยที่กำหนดให้ความเหลื่อมล้ำทางรายได้คงที่ จากจุด 2 ไปยังจุด 3 แสดงให้เห็นว่าเมื่อความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาลดลงก็จะทำให้ความเหลื่อมล้ำทางรายได้ลดลงด้วยซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ จากจุด 3 ไปยังจุด 4 แสดงให้เห็นว่าความเหลื่อมล้ำทางรายได้ที่ลดลงทำให้ความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาลดลงด้วยซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้เช่นเดียวกัน และการเคลื่อนที่จากจุด 4 ก็จะมีลักษณะเดียวกันกับการเคลื่อนที่ของจุดที่ผ่านมาจนเข้าสู่จุด E_2 แสดงให้เห็นว่าความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาที่ลดลง ทำให้ความเหลื่อมล้ำทางรายได้ลดลงเช่นเดียวกัน ซึ่งจุด E_2 คือจุดดุลยภาพจุดใหม่ของความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาและความเหลื่อมล้ำทางรายได้ ซึ่งการเดินทางจากจุด 2 ไปยังจุด E_2 เรียกว่าผลจากตัวทวี (Multiplier Effect: K) ซึ่งคำนวณจากระบบสมการ 5.1 และ 5.2 โดยสามารถแปลงรูปสมการได้ดังนี้

$$\Delta GE = \beta_1 \Delta GI + \beta_2 \Delta Exp \quad (5.3)$$

$$\Delta GI = \alpha_1 \Delta GE \quad (5.4)$$

นำค่า ΔGE จากสมการ (5.3) มาแทนในสมการ (5.4) จะได้

$$\Delta GI = \alpha_1[\beta_1\Delta GI + \beta_2\Delta Exp] \quad (5.5)$$

ทำการจัดรูปสมการใหม่จะได้

$$\Delta GI = [K]\Delta Exp \quad (5.6)$$

$$\text{โดยที่ } K = \left[\frac{\alpha_1\beta_2}{1-\alpha_1\beta_1} \right]$$

เมื่อนำค่าสัมประสิทธิ์จากตาราง 5.2 คอลัมน์ที่ 1 และ 2 มาแทนค่าในสมการ 5.6 โดยกำหนดให้มีการเพิ่มค่าใช้จ่ายเพื่อการศึกษาเพิ่มขึ้น 1 หน่วย จะได้ค่า $K = -0.0028$ ซึ่งเป็นค่า Multiplier ซึ่งเมื่อแทนค่า K ลงในสมการ 5.6 จะหมายความว่า หากมีการเพิ่มค่าใช้จ่ายเพื่อการศึกษาอีกหนึ่งพันบาทต่อคน จะทำให้ความเหลื่อมล้ำทางรายได้ลดลง 0.0028

สัดส่วนของประชากรที่ประกอบอาชีพเกษตรกรรมต่ออุตสาหกรรม (Pa) มีความสัมพันธ์กับความเหลื่อมล้ำทางรายได้ในทิศทางเดียวกัน หากสัดส่วนของประชากรที่ประกอบอาชีพเกษตรกรรมต่ออุตสาหกรรมเพิ่มขึ้นร้อยละ 1 จะทำให้ความเหลื่อมล้ำทางรายได้เพิ่มขึ้น 0.016 เนื่องจากรายได้จาก การประกอบอาชีพเกษตรกรรมยังมีความแตกต่างจากรายได้ที่มาจาก การประกอบอาชีพ อุตสาหกรรม จึงทำให้ความเหลื่อมล้ำทางรายได้เพิ่มขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ Ram and Richard (1999) ที่ทำการศึกษารายได้จาก การประกอบอาชีพอุตสาหกรรมและความเหลื่อมล้ำทางรายได้ในประเทศอียิปต์ นอกจากนี้สัดส่วนของประชากรที่ประกอบอาชีพเกษตรกรรมต่อ อุตสาหกรรม ยังมีความสัมพันธ์กับความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาด้วยอีกด้วย โดยสัดส่วนของ ประชากรที่ประกอบอาชีพเกษตรกรรมต่ออุตสาหกรรมที่เพิ่มขึ้นร้อยละ 1 ทำให้ความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาเพิ่มขึ้น 0.22 รายได้จากการประกอบอาชีพเกษตรกรรมที่น้อยและมีความไม่แน่นอน อาจส่งผลกระทบต่อการลงทุนทางด้านต่างๆ ซึ่งรวมถึงการลงทุนทางการศึกษาด้วย จึงทำให้ไม่สามารถส่งเสริมบุตรให้มีการศึกษาที่เท่าเทียมกันทุกคนได้ จึงทำให้ความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาเพิ่มขึ้น

มีตัวแปรอื่นๆที่ทำการศึกษาในการศึกษานี้ แต่ผลการศึกษาไม่เป็นไปตามสมมติฐาน ได้แก่ มูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวม ($ln gpp$) มูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมยกกำลังสอง ($ln Gpp^2$) และอัตราการเปลี่ยนแปลงของประชากร (Pgr) ไม่มีผลต่อความเหลื่อมล้ำทางรายได้ ในขณะที่ตัวแปรจำนวนปี การศึกษาเฉลี่ยยกกำลังสอง (Edu^2) อัตราการเปลี่ยนแปลงของประชากร (Pgr) ไม่มีผลต่อความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาเช่นเดียวกัน

สำหรับคอลัมน์ที่ 3 แสดงผลการศึกษาเมื่อทำการศึกษาความสัมพันธ์ของการเติบโตทางเศรษฐกิจกับความเหลื่อมล้ำทางรายได้ย้อนเวลาไปห้าช่วงเวลาหรือสิบปี ผลการศึกษาพบว่าการเติบโตทางเศรษฐกิจในช่วงสิบปีที่แล้วเพิ่มขึ้นร้อยละ 1 ทำให้ความเหลื่อมล้ำทางรายได้เพิ่มขึ้น 0.047 การเติบโตทางเศรษฐกิจในช่วงเริ่มต้นของการพัฒนาทางเศรษฐกิจทำให้ความเหลื่อมล้ำทางรายได้เพิ่มขึ้น และเมื่อการเติบโตทางเศรษฐกิจเพิ่มขึ้นในช่วงสองปีที่ผ่านมาร้อยละ 1 ทำให้ความเหลื่อมล้ำทางรายได้ลดลง 0.048 แสดงให้เห็นว่าเมื่อเศรษฐกิจเติบโตขึ้นในระยะเวลาหนึ่ง จะทำให้ความเหลื่อมล้ำทางรายได้เริ่มลดลงมา โดยที่สัดส่วนประชากรที่ประกอบอาชีพเกษตรกรรมต่ออุตสาหกรรม และจำนวนปีการศึกษาเฉลี่ยก็ส่งผลต่อความเหลื่อมล้ำทางรายได้เช่นเดียวกัน

สำหรับคอลัมน์ที่ 4 แสดงผลการศึกษาความปัจจัยการย้ายถิ่นสุทธิที่ส่งผลต่อความเหลื่อมล้ำทางรายได้ ภายใต้สมมติฐานที่ว่า การย้ายถิ่นของประชากรที่มากขึ้นจะทำให้ความเหลื่อมล้ำทางรายได้มากขึ้น เนื่องจากการย้ายถิ่นของประชากรโดยคาดหวังถึงรายได้ในพื้นที่ที่มีความเจริญทางเศรษฐกิจมากกว่า และมีการนำรายได้หรือโอนรายได้กลับสู่ถิ่นฐานเดิม จึงทำให้เกิดความแตกต่างทางรายได้ในพื้นที่เกิดขึ้น ซึ่งนำไปสู่ความเหลื่อมล้ำทางรายได้ที่เพิ่มขึ้น ซึ่งการย้ายถิ่นสุทธิเป็นส่วนหนึ่งของการคำนวณอัตราการเปลี่ยนแปลงของประชากร ผลการศึกษาแสดงให้เห็นว่าปัจจัยการย้ายถิ่นสุทธิไม่มีผลต่อความเหลื่อมล้ำทางรายได้ ซึ่งผลการศึกษาที่ได้มีความคล้ายคลึงกับผลการศึกษาของตัวแปรอัตราการเพิ่มขึ้นของประชากร นั่นคือไม่มีความสัมพันธ์กับความเหลื่อมล้ำทางรายได้ และผลการศึกษาจากคอลัมน์ที่ 4 แสดงให้เห็นว่ามีเพียงสองปัจจัยเท่านั้นที่ส่งผลต่อความเหลื่อมล้ำทางรายได้ นั่นคือความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา และสัดส่วนของประชากรที่ประกอบอาชีพเกษตรกรรมต่ออุตสาหกรรม แต่เนื่องจากตัวแปรในคอลัมน์ที่ 2 มีความสัมพันธ์กับความเหลื่อมล้ำทางรายได้มากกว่า โดยตัวแปรที่มีความสัมพันธ์กับความเหลื่อมล้ำทางรายได้ ได้แก่ ความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา จำนวนปีการศึกษาเฉลี่ย และสัดส่วนของประชากรที่ประกอบอาชีพเกษตรกรรมต่ออุตสาหกรรม ดังนั้นจึงเลือกผลการศึกษาจากคอลัมน์ที่ 2 เป็นผลการศึกษาหลักของการศึกษานี้ ร่วมกับผลการศึกษาจากคอลัมน์ที่ 1

5.2 ผลการทดสอบสมมติฐานของคุซเน็ต (Kuznets Hypothesis)

Kuznets (1955) ได้ทำการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความเหลื่อมล้ำทางรายได้และความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ โดยผลการศึกษาของ Kuznets (1955) พบว่าการเติบโตทางเศรษฐกิจที่มากขึ้นจะทำให้ความเหลื่อมล้ำทางรายได้เพิ่มขึ้นตามไปด้วย และเมื่อการเติบโตทางเศรษฐกิจเพิ่มขึ้นจนถึงจุดๆหนึ่งแล้วจะทำให้ความเหลื่อมล้ำทางรายได้ลดลง โดยตัวแปรที่นำมาทดสอบสมมติฐานคุซเน็ตคือ $\ln Gpp$ และ $\ln Gpp^2$

ผลการศึกษาพบว่า การเติบโตทางเศรษฐกิจมีความสัมพันธ์กับความเหลื่อมล้ำทางรายได้ โดยพิจารณาจากผลการศึกษาของตัวแปร $\ln Gpp$ และ $\ln Gpp^2$ ในคอลัมน์ที่ 1 จากตาราง 5.2 โดยมูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัดต่อหัว ($\ln Gpp$) ไม่มีความสัมพันธ์กับความเหลื่อมล้ำทางรายได้ ($Gini_Inc$) แต่เมื่อพิจารณาผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัดต่อหัวยกกำลังสอง ($\ln Gpp^2$) พบว่ามีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้ามกับความเหลื่อมล้ำทางรายได้ ($Gini_Inc$) อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.1 แสดงให้เห็นว่าการเติบโตทางเศรษฐกิจที่สูงขึ้นจะทำให้ความเหลื่อมล้ำทางรายได้ลดลง ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานของคูนเนท และยังสอดคล้องกับการศึกษาของ จิระ บุรีคำ (2543) ที่ศึกษาบทบาทของนโยบายการคลังที่ส่งผลต่อความเหลื่อมล้ำทางรายได้และเศรษฐกิจในประเทศไทย และทำการทดสอบสมมติฐานของคูนเนทกับการเติบโตทางเศรษฐกิจและความเหลื่อมล้ำทางรายได้ ผลการศึกษาพบว่าความสัมพันธ์ระหว่างการเติบโตทางเศรษฐกิจและความเหลื่อมล้ำทางรายได้เป็นไปตามสมมติฐานของคูนเนท โดยพบว่าผลิตภัณฑ์มวลรวมประชาชาติต่อหัวยกกำลังสอง (GDP Per Capita Square) มีความสัมพันธ์กับความเหลื่อมล้ำทางรายได้ในทิศทางตรงกันข้ามเช่นกัน ซึ่งขัดแย้งกับการศึกษาของ อรทัย สุจริตประภากร (2547) ที่ทำการศึกษาค่าความสัมพันธ์ของการเติบโตทางเศรษฐกิจและความเหลื่อมล้ำทางรายได้ในประเทศไทยรายจังหวัดตั้งแต่ปี พ.ศ. 2539-2545 ผลการศึกษาพบว่าผลิตภัณฑ์มวลรวมต่อหัวและผลิตภัณฑ์มวลรวมต่อหัวยกกำลังสองไม่มีความสัมพันธ์กับความเหลื่อมล้ำทางรายได้เลย ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานของคูนเนท

จากการทดสอบสมมติฐานคูนเนทกับความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา ซึ่งมีสมมติฐานว่าการพัฒนาทางการศึกษาของประชากรที่เพิ่มขึ้น จะทำให้จำนวนปีการศึกษาเฉลี่ยเพิ่มขึ้นในช่วงเริ่มต้น ส่งผลให้ความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาเพิ่มขึ้น หากจำนวนปีการศึกษาเฉลี่ยของประชากรเพิ่มขึ้นถึงจุดๆหนึ่ง จะทำให้ความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาลดลง โดยตัวแปรที่นำมาทดสอบสมมติฐานคูนเนทคือ Edu และ Edu^2 ในระบบสมการ 5.2

ผลการศึกษาจากตาราง 5.2 คอลัมน์ที่ 2 พบว่าจำนวนปีการศึกษาเฉลี่ย (Edu) มีความสัมพันธ์กับความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาในทิศทางตรงกันข้ามกับความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาที่ระดับนัยสำคัญ 0.01 แต่ตัวแปรจำนวนปีการศึกษาเฉลี่ยยกกำลังสอง (Edu^2) ไม่มีความสัมพันธ์กับความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาที่ระดับนัยสำคัญใดๆ ถึงแม้ค่าสัมประสิทธิ์ของจำนวนปีการศึกษาเฉลี่ยยกกำลังสองจะมีค่าเป็นบวก ซึ่งแสดงให้เห็นว่าผลการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างจำนวนปีการศึกษาเฉลี่ยและความเหลื่อมล้ำทางรายได้ในประเทศไทยในช่วงปีที่ทำการศึกษาไม่เป็นไปตามสมมติฐานของคูนเนท ผลการศึกษาที่ได้แสดงให้เห็นว่าจำนวนปีการศึกษาเฉลี่ยที่เพิ่มขึ้นทำให้ความเหลื่อมล้ำทางรายได้ลดลง และเมื่อจำนวนปีการศึกษาเฉลี่ยเพิ่มสูงขึ้นถึงจุดๆหนึ่ง อาจทำให้ความเหลื่อมล้ำทางการ

ศึกษาเพิ่มสูงขึ้นเช่นกัน ความสัมพันธ์ในลักษณะดังกล่าว เป็นผลมาจากการดำเนินนโยบายทางการศึกษาในประเทศไทยที่ส่งเสริมและสนับสนุนให้ประชากรสามารถเข้าถึงการศึกษาขั้นพื้นฐานได้อย่างเท่าเทียมมากขึ้น ไม่ว่าจะเป็นการดำเนินนโยบายเรียนฟรี 15 ปี การดำเนินโครงการกู้ยืมเพื่อการศึกษา การกำหนดพระราชบัญญัติทางการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ที่เพิ่มโอกาสทางการศึกษาให้กับบุคคลพิการหรือทุพพลภาพสามารถเข้าถึงการศึกษาได้มากขึ้น ผลจากการพยายามให้ประชากรเข้าถึงการศึกษาได้มากขึ้น ทำให้ประชากรมีการศึกษาเฉลี่ยโดยรวมเพิ่มขึ้น ก่อให้เกิดความเท่าเทียมทางการศึกษาที่มากขึ้น และเมื่อประชากรที่มีการการศึกษาที่สูงอยู่แล้วได้รับการศึกษาในระดับอุดมศึกษาหรือสูงกว่ามากขึ้น ก็จะทำให้จำนวนปีการศึกษาเฉลี่ยของประชากรในสังคมเพิ่มขึ้นเช่นกัน

การเข้าศึกษาในระดับสูงขึ้นของประชากรนั้น จำเป็นต้องอาศัยรายได้หรือการลงทุนทางการศึกษาที่เพิ่มขึ้น เนื่องจากการศึกษาในระดับอุดมศึกษาหรือสูงกว่าจำเป็นต้องอาศัยการลงทุนในการศึกษาเอง เนื่องจากไม่มีนโยบายทางการศึกษาที่สนับสนุนให้มีการเรียนฟรีในระดับอุดมศึกษา หากประชากรมีข้อจำกัดทางรายได้ก็จะไม่สามารถเข้าถึงการศึกษาในระดับอุดมศึกษาหรือสูงกว่าอย่างเท่าเทียมได้ จึงทำให้เกิดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาในสังคมมากขึ้น กล่าวได้ว่าการที่ประชากรที่มีจำนวนปีการศึกษาสูงอยู่แล้วได้รับการศึกษาเพิ่มสูงขึ้นไปอีก ซึ่งหมายถึงจำนวนปีการศึกษาเฉลี่ยโดยรวมของประชากรในสังคมจะสูงขึ้น แต่การที่ประชากรส่วนใหญ่ไม่สามารถเข้าถึงการศึกษาในระดับสูงได้อย่างเท่าเทียมก็จะทำให้เกิดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาเพิ่มขึ้นด้วยเช่นกัน

ซึ่งผลการศึกษาดังกล่าวสอดคล้องกับการศึกษาของ Meschi and Scervini (2012) ที่ทำการศึกษากายขยายหรือเพิ่มโอกาสในการศึกษาและความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาในกลุ่มประเทศในทวีปยุโรป และพบว่าผลการศึกษาความสัมพันธ์ของจำนวนปีการศึกษาและความเหลื่อมล้ำทางการศึกษามีลักษณะเป็นรูปโค้งหงาย (Convex) ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานของคุชเนทเช่นกัน โดยพบว่าจำนวนปีการศึกษาเฉลี่ย (Edu) มีความสัมพันธ์กับความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาในทิศทางตรงกันข้ามกับความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา และตัวแปรจำนวนปีการศึกษาเฉลี่ยยกกำลังสอง (Edu^2) มีความสัมพันธ์กับความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาในทิศทางเดียวกัน โดยกล่าวถึงรูปแบบความสัมพันธ์ดังกล่าวว่าเป็นผลมาจากการได้รับการศึกษาในระดับที่สูงขึ้นของบุคคลที่มีจำนวนปีการศึกษาสูงอยู่แล้ว ซึ่งแม้จำนวนปีการศึกษาเฉลี่ยในสังคมโดยรวมจะเพิ่มขึ้นแต่ความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาก็เพิ่มขึ้นเช่นเดียวกัน ซึ่งขัดแย้งกับผลการศึกษาของ Ram (1990) ที่ทำการศึกษาความสัมพันธ์ของจำนวนปีการศึกษาเฉลี่ยกับความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาทั้ง 94 ประเทศทั่วโลก และ Lin (2007) ที่

ทำการศึกษาในประเทศได้หวั่นแล้วพบว่าจำนวนปีการศึกษาเฉลี่ยและความเหลื่อมล้ำทางการศึกษามีความสัมพันธ์เป็นไปตามสมมติฐานของคุณเนท

ตาราง 5.3 สรุปการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาและความเหลื่อมล้ำทางรายได้ในประเทศไทย โดยมีตัวแปรตามคือความเหลื่อมล้ำทางรายได้ (*Gini_Inc*)

ชื่อตัวแปร	ผลการศึกษา	เหตุผล
<i>Gini_Edu_{it}</i>	✓	การศึกษาเป็นสิ่งที่สามารถกำหนดความแตกต่างทางรายได้ การศึกษาที่แตกต่างกันทำให้เกิดความแตกต่างทางรายได้ กล่าวคือหากความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาเพิ่มขึ้นทำให้ความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา สอดคล้องกับการศึกษาของ Lin (2007), Ram (1984)
<i>lnGpp_{it}</i>	-	การเติบโตทางเศรษฐกิจไม่มีความสัมพันธ์กับความเหลื่อมล้ำทางรายได้ แต่ค่าสัมประสิทธิ์มีเครื่องหมายเป็นบวก ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของจิริระ บุรีคำ (2543)
<i>lnGpp²_{it}</i>	✓	เป็นตัวแปรที่แสดงถึงการทดสอบสมมติฐานของคุณเนท ผลการศึกษาพบว่าตัวแปรมูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัดต่อหัวยกกำลังสองมีความสัมพันธ์กับความเหลื่อมล้ำทางรายได้ และค่าสัมประสิทธิ์มีเครื่องหมายเป็นลบ แสดงให้เห็นว่าเมื่อการเติบโตทางเศรษฐกิจเพิ่มขึ้นถึงจุดหนึ่ง จะทำให้ความเหลื่อมล้ำทางรายได้ลดลง ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ Kuznets (1955) และจิริระ บุรีคำ (2543)
<i>Pgr_{it}</i>	-	อัตราการเพิ่มของประชากรไม่มีความสัมพันธ์กับความเหลื่อมล้ำทางรายได้ ซึ่งขัดแย้งกับการศึกษาของ Ram (1984) และ Morley (1981)
<i>Pa_{it}</i>	✓	รายได้จากการประกอบอาชีพเกษตรกรรมมีความแตกต่างจากรายได้ของการประกอบอาชีพเกษตรกรรม ดังนั้นหากสัดส่วนประชากรที่ประกอบอาชีพเกษตรกรรมเพิ่มขึ้น จึงทำให้ความเหลื่อมล้ำทางรายได้เพิ่มขึ้นตามไปด้วย
<i>Edu_{it}</i>	✓	จำนวนปีการศึกษาเฉลี่ยมีความสัมพันธ์กับความเหลื่อมล้ำทางรายได้ในทิศทางตรงกันข้าม การศึกษาสามารถเพิ่มศักยภาพในการผลิตของมนุษย์ได้ ผลผลิตภาพของแรงงานที่เพิ่มขึ้นก็นำมาซึ่งรายได้ที่เพิ่มขึ้นเช่นกัน ดังนั้นจำนวนปีการศึกษาเฉลี่ยที่เพิ่มขึ้น ทำให้สามารถลดความเหลื่อมล้ำทางรายได้ลง ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ Lin (2007) และ Sylwester (2002)

หมายเหตุ: 1. เครื่องหมาย ✓ หมายความว่าผลการศึกษาดังกล่าวมีความสัมพันธ์กับความเหลื่อมล้ำทางรายได้ อย่างมีนัยสำคัญ

2. เครื่องหมาย - หมายความว่าผลการศึกษาดังกล่าวไม่มีความสัมพันธ์กับความเหลื่อมล้ำทางรายได้

ตาราง 5.4 สรุปการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาและความเหลื่อมล้ำทางรายได้ในประเทศไทย โดยมีตัวแปรตามคือความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา (*Gini_Edu*)

ชื่อตัวแปร	ผลการศึกษา	เหตุผล
<i>Gini_Inc_{it}</i>	√	รายได้สามารถกำหนดการลงทุนทางการศึกษาเพิ่มได้ รายได้ที่แตกต่างกันจึงส่งผลให้ประชากรได้รับการศึกษาที่แตกต่างกันด้วย ดังนั้นหากความเหลื่อมล้ำทางรายได้เพิ่มขึ้นจะทำให้ความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาเพิ่มขึ้นเช่นกัน
<i>Edu_{it}</i>	√	ค่าสัมประสิทธิ์ของจำนวนปีการศึกษาที่เป็นลบ แสดงให้เห็นว่าหากประชากรได้รับการศึกษามากขึ้น ก็จะมีจำนวนปีการศึกษาเฉลี่ยที่เพิ่มขึ้น ทำให้ความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาลดลง ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ Kumba (2010) แต่ไม่เป็นไปตามสมมติฐานของคุชเนท
<i>Edu²_{it}</i>	-	เป็นตัวแปรที่แสดงถึงการทดสอบสมมติฐานของคุชเนททางการศึกษา ผลการศึกษาพบว่าจำนวนปีการศึกษาเฉลี่ยยกกำลังสอง มีค่าสัมประสิทธิ์เป็นบวก แต่ไม่มีความสัมพันธ์กับความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ Meschi and Scervini (2012) แต่ขัดแย้งกับการศึกษาของ Lin (2007) และ Ram (1990) ที่พบว่าจำนวนปีการศึกษาเฉลี่ยยกกำลังสอง มีค่าสัมประสิทธิ์เป็นลบและมีความสัมพันธ์กับความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานของคุชเนท
<i>Pgr_{it}</i>	-	อัตราการเพิ่มของประชากรไม่มีความสัมพันธ์กับความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา แสดงให้เห็นว่าการเพิ่มขึ้นของประชากรไม่ส่งผลต่อความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา
<i>Pa_{it}</i>	√	รายได้จากการประกอบอาชีพเกษตรกรรมที่มีความไม่แน่นอนและน้อยกว่าการประกอบอาชีพอุตสาหกรรม อาจส่งผลต่อการลงทุนในด้านการศึกษาดังกล่าว ส่วนประชากรที่ประกอบอาชีพเกษตรกรรมต่ออุตสาหกรรมที่เพิ่มขึ้น จึงทำให้ความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาเพิ่มขึ้นตามไปด้วย
<i>Exp_{it}</i>	√	ค่าใช้จ่ายเพื่อการศึกษาที่เพิ่มขึ้น ทำให้ประชากรสามารถศึกษาในระดับที่สูงขึ้นได้ จึงทำให้ความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาลดลง ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ Gregorio and Lee (2002)

หมายเหตุ: 1. เครื่องหมาย √ หมายความว่าผลการศึกษาดังกล่าวมีความสัมพันธ์กับความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาอย่างมีนัยสำคัญ

2. เครื่องหมาย - หมายความว่าผลการศึกษาดังกล่าวไม่มีความสัมพันธ์กับความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา

บทที่ 6

สรุปและอภิปรายผลการศึกษา

6.1 สรุปผลและอภิปรายผลการศึกษา

การศึกษานี้ทำการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาและความเหลื่อมล้ำทางรายได้ โดยมีวัตถุประสงค์คือ ศึกษาลักษณะความสัมพันธ์ระหว่างความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาและความเหลื่อมล้ำทางรายได้ในประเทศไทย และศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาและความเหลื่อมล้ำทางรายได้ในประเทศไทย ได้แก่ มูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัด สัดส่วนการประกอบอาชีพเกษตรกรรมต่ออุตสาหกรรม อัตราการเปลี่ยนแปลงของประชากร จำนวนปีการศึกษาเฉลี่ยของประชากร และค่าใช้จ่ายเพื่อการศึกษา

การศึกษานี้ทำการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาและความเหลื่อมล้ำทางรายได้ในประเทศไทย โดยนำวิธีกำลังสองน้อยสุดสองขั้น (Two-Stage Least Square: 2SLS) มาใช้ในการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ดังกล่าว จากข้อมูลที่มีลักษณะภาคตัดขวางและอนุกรมเวลา (Panel Data Set) ทั้ง 73 จังหวัดในปี พ.ศ. 2531-2535 และทั้ง 76 จังหวัดในปี พ.ศ. 2537-2552 โดยทำการศึกษาข้อมูลที่มีการเก็บสำรวจในระหว่างปี พ.ศ. 2531-2552

ผลการศึกษาพบว่าความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาและความเหลื่อมล้ำทางรายได้มีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกันทั้งสองทาง นั่นคือหากเกิดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาเพิ่มขึ้นจะทำให้ความเหลื่อมล้ำทางรายได้เพิ่มขึ้นด้วย และถ้าหากความเหลื่อมล้ำทางรายได้เพิ่มขึ้นจะทำให้เกิดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาเพิ่มขึ้นเช่นเดียวกัน สำหรับผลการศึกษาปัจจัยอื่นๆที่ส่งผลให้เกิดความเหลื่อมล้ำทางรายได้และความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา พบว่าปัจจัยที่ส่งผลหรือมีความสัมพันธ์กับความเหลื่อมล้ำทางรายได้ในประเทศไทยได้แก่ ความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา จำนวนปีการศึกษาเฉลี่ย และสัดส่วนระหว่างผู้ประกอบอาชีพเกษตรกรรมต่ออุตสาหกรรม สำหรับปัจจัยที่ส่งผลต่อความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาได้แก่ สัดส่วนระหว่างผู้ประกอบอาชีพเกษตรกรรมต่ออุตสาหกรรม จำนวนปีการศึกษาเฉลี่ย และค่าใช้จ่ายเพื่อการศึกษา

การศึกษาเป็นสิ่งที่สามารถเพิ่มศักยภาพทางการผลิตของมนุษย์ได้ ผลผลิตที่มากขึ้นย่อมหมายถึงโอกาสในการได้รับรายได้ที่มากขึ้นด้วย ดังนั้นหากประชากรมีการศึกษาที่แตกต่างกันก็จะทำให้รายได้ที่ได้รับมีความแตกต่างกันด้วย ประชากรที่มีการศึกษาสูงก็จะสามารถมีรายได้ที่สูงตามไปด้วย ในขณะที่ประชากรที่มีการศึกษาน้อยหรือด้อยโอกาสในการศึกษาก็จะมีโอกาสได้รับรายได้ที่

น้อยตามไปด้วยเมื่อเข้าสู่ตลาดแรงงาน ดังนั้นหากประชากรในสังคมมีความแตกต่างทางการศึกษาที่มากก็จะทำให้มีความแตกต่างทางรายได้มากขึ้นด้วย กล่าวได้ว่าหากสังคมมีความเหลื่อมล้ำทางการศึกษามากขึ้นก็จะทำให้ความเหลื่อมล้ำทางการศึกษามากขึ้นไปด้วย

นอกจากการศึกษาจะสามารถส่งผลต่อรายได้แล้ว รายได้ก็สามารถส่งผลต่อการศึกษาได้เช่นกัน เนื่องจากการศึกษาในระดับสูงจำเป็นต้องอาศัยรายได้เพื่อนำมาลงทุนในการศึกษาเพิ่มขึ้น หากประชากรมีรายได้น้อยก็จะไม่สามารถลงทุนทางการศึกษาเพิ่มได้ จึงไม่สามารถเรียนในระดับที่สูงขึ้นได้ ในขณะที่เดียวกันประชากรที่มีรายได้สูงก็สามารถลงทุนทางการศึกษาเพิ่มได้ ทำให้ได้รับการศึกษาในระดับที่สูงขึ้นได้ จะเห็นได้ว่าหากประชากรในสังคมมีรายได้ที่แตกต่างกันมาก ก็สามารถส่งผลให้เกิดความแตกต่างทางการศึกษามากขึ้นเช่นกัน กล่าวได้ว่าหากสังคมมีความเหลื่อมล้ำทางรายได้ที่มากขึ้น ก็จะทำให้ความเหลื่อมล้ำทางการศึกษามากขึ้นด้วย

ความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาและความเหลื่อมล้ำทางรายได้ ล้วนแต่เป็นปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตของประชากรทั้งสิ้น และยังส่งผลต่อไปยังประชากรรุ่นต่อไปได้เช่นกัน ครอบครัวที่มีการศึกษาและรายได้น้อยจะไม่สามารถลงทุนเพื่อการศึกษาบุตรได้อย่างเท่าเทียมหรือเพิ่มขึ้นได้ ทำให้บุตรมีการศึกษาน้อยด้วยเช่นกัน และเมื่อเข้าสู่ตลาดแรงงานก็จะทำให้ได้รับรายได้น้อยตามไปด้วย เมื่อมีครอบครัวก็จะไม่สามารถลงทุนทางการศึกษาให้บุตรรุ่นต่อไปได้อย่างเต็มที่ ก็จะทำให้บุตรรุ่นต่อไปมีการศึกษาน้อยและทำให้มีรายได้น้อยด้วยเช่นกัน ตรงกันข้ามกับประชากรที่มีการศึกษาและรายได้สูง ก็สามารถส่งเสริมการศึกษามุมบุตรได้อย่างเต็มที่ ทำให้บุตรในครอบครัวได้รับการศึกษาในระดับสูงได้ เมื่อเข้าสู่ตลาดแรงงานก็จะมีโอกาสได้รับรายได้หรือค่าตอบแทนจากการทำงานที่สูงขึ้นเช่นกัน เมื่อมีครอบครัวก็จะสามารถส่งเสริมการศึกษาของบุตรรุ่นต่อไปได้ ทำให้บุตรรุ่นต่อไปสามารถได้รับการศึกษาที่สูงขึ้นได้เช่นกัน และนำไปสู่การมีรายได้ที่สูงขึ้นตามไปด้วย แสดงถึงความแตกต่างทางการศึกษา ที่ยังคงมีความสัมพันธ์กับความแตกต่างทางรายได้ หรือกล่าวได้ว่าความเหลื่อมล้ำทางการศึกษามีความสัมพันธ์กับความเหลื่อมล้ำทางรายได้ หากปัญหาดังกล่าวไม่ได้รับการแก้ไขอย่างจริงจัง ก็จะทำให้ความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาส่งผลต่อความเหลื่อมล้ำทางรายได้ซ้อนทับกันไปเรื่อยๆ เช่นกัน (Overlapping Generation)

จำนวนปีการศึกษาเฉลี่ยของประชากรมีความสัมพันธ์กับความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาและความเหลื่อมล้ำทางรายได้ในทิศทางตรงกันข้าม กล่าวคือจำนวนปีการศึกษาเฉลี่ยของประชากรที่เพิ่มขึ้นสามารถลดความเหลื่อมล้ำทางรายได้ และจำนวนปีการศึกษาเฉลี่ยที่เพิ่มขึ้นสามารถลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาได้เช่นเดียวกัน จำนวนปีการศึกษาเฉลี่ยที่เพิ่มขึ้นแสดงให้เห็นว่าประชากรได้รับการศึกษาที่เพิ่มขึ้น ซึ่งหมายความว่าถึงศักยภาพทางการผลิตที่เพิ่มขึ้นด้วย หากประชากรมี

ศักยภาพทางการผลิตที่เพิ่มขึ้น ก็จะทำให้มีโอกาสได้รับรายได้ที่เพิ่มขึ้นตามไปด้วย เมื่อประชากรที่มีการศึกษาน้อยได้รับการศึกษาที่เพิ่มขึ้น นำไปสู่การมีรายได้ที่เพิ่มขึ้น ก็จะสามารถลดความเหลื่อมล้ำทางรายได้ลงเช่นกัน

จำนวนปีการศึกษาเฉลี่ยของประชากรที่เพิ่มขึ้น สามารถลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาลงได้ การที่จำนวนปีการศึกษาเฉลี่ยเพิ่มขึ้นแสดงให้เห็นว่าประชากรได้รับการศึกษาที่สูงขึ้น อาจเป็นผลมาจากการวางนโยบายทางการศึกษาที่เข้าถึงประชากรได้มากขึ้น เช่น นโยบายเรียนฟรี 15 ปี นโยบายเพิ่มโอกาสทางการศึกษาให้บุคคลพิการหรือทุพพลภาพ โครงการกองทุนกู้ยืมเพื่อการศึกษา เป็นต้น นโยบายต่างๆดังกล่าวทำให้ประชากรที่ขาดโอกาสทางการศึกษาหรือประชากรที่มีรายได้น้อยสามารถเข้าถึงการศึกษาได้มากขึ้น จึงทำให้ประชากรในสังคมได้รับการศึกษาที่เท่าเทียมกันมากขึ้น ทำให้สามารถลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาลดลงได้

สัดส่วนการประกอบอาชีพเกษตรกรรมต่ออุตสาหกรรมที่เพิ่มขึ้นทำให้ความเหลื่อมล้ำทางรายได้และความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาเพิ่มขึ้นด้วย รายได้จากการประกอบอาชีพเกษตรกรรมขึ้นอยู่กับผลผลิตที่สามารถผลิตได้ในแต่ละปี แต่รายได้การประกอบอาชีพเกษตรกรรมจำเป็นต้องอาศัยปัจจัยทางธรรมชาติ เช่น ดิน น้ำ สภาพภูมิอากาศ เป็นต้น ซึ่งปัจจัยดังกล่าวล้วนส่งผลต่อผลผลิตในการทำเกษตรกรรมทั้งสิ้น หากปัจจัยทางธรรมชาติส่งผลเสียต่อผลผลิต ไม่ว่าจะเป็นภาวะน้ำท่วมหรือความแห้งแล้งก็จะส่งผลกระทบต่อให้ได้รับผลผลิตน้อยลง ซึ่งทำให้รายได้ที่ควรได้รับน้อยลงตามไปด้วย ซึ่งต่างจากการประกอบอาชีพอุตสาหกรรมที่มีรายได้ที่สูงกว่า ดังนั้นการประกอบอาชีพเกษตรกรรมที่เพิ่มขึ้นอาจส่งผลให้เกิดความแตกต่างทางรายได้มากขึ้น ทำให้ความเหลื่อมล้ำทางรายได้ในสังคมเพิ่มขึ้น นอกสัดส่วนการประกอบอาชีพเกษตรกรรมต่ออุตสาหกรรมจะส่งผลต่อความเหลื่อมล้ำทางรายได้แล้วยังส่งผลต่อความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาด้วย เนื่องจากการศึกษาในระดับที่สูงขึ้นจำเป็นต้องอาศัยการลงทุนทางการศึกษาที่เพิ่มขึ้นด้วยเช่นกัน หากเกษตรกรโดยส่วนใหญ่มีรายได้น้อยก็จะไม่สามารถลงทุนทางการศึกษาเพิ่มขึ้นได้ ทำให้ไม่สามารถศึกษาในระดับที่สูงขึ้นได้ ต่างกับการประกอบอาชีพอุตสาหกรรมที่มีรายได้มากกว่าก็จะสามารถลงทุนทางการศึกษาเพิ่มขึ้น ทำให้มีโอกาสได้รับการศึกษาที่สูงขึ้น ซึ่งอาจก่อให้เกิดความแตกต่างทางการศึกษาในสังคมมากขึ้น และนำไปสู่ความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาในที่สุด

ค่าใช้จ่ายเพื่อการศึกษา เป็นส่วนหนึ่งของงบประมาณจังหวัดที่ถูกจัดสรรให้กับประชากรในจังหวัดต่างๆ เพื่อนำมาเป็นค่าใช้จ่ายในการพัฒนาทางการศึกษาโดยเฉพาะ เช่น การสร้างโรงเรียนหรืออาคารเรียน การจัดซื้ออุปกรณ์ทางการศึกษา เป็นต้น ทำให้ประชากรที่อยู่ในชนบทหรือถิ่นทุรกันดารมีโอกาสเข้าถึงทรัพยากรทางการศึกษาได้มากขึ้น โดยสามารถเข้าเรียนในสถานศึกษาที่อยู่

ในพื้นที่ใกล้ที่อยู่อาศัย ไม่จำเป็นต้องเดินทางไกลเพื่อมาศึกษาในเขตเมือง และลดการขาดแคลนอุปกรณ์ทางการศึกษาอีกด้วย ทำให้ประชากรในประเทศได้รับการศึกษาในระดับที่สูงขึ้นได้ จึงส่งผลให้ความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาลดลง ซึ่งความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาที่ลดลงก็จะทำให้ความเหลื่อมล้ำทางรายได้ลดลงด้วย กล่าวได้ว่าการเพิ่มค่าใช้จ่ายเพื่อการศึกษาที่มากขึ้นสามารถลดความเหลื่อมล้ำทางรายได้ลงเช่นเดียวกัน

6.2 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

6.2.1 จำนวนปีการศึกษาเฉลี่ยของประชากรที่เพิ่มขึ้น แสดงให้เห็นการเพิ่มขึ้นทางการศึกษาในเชิงของปริมาณ แต่ไม่ได้หมายความว่ารวมถึงการเพิ่มขึ้นของคุณภาพทางการศึกษาของประชากร สถานศึกษาในแต่ละพื้นที่ยังคงมีความแตกต่างกันทางคุณภาพ รัฐบาลควรมีมาตรการในการดำเนินนโยบายเพื่อเพิ่มคุณภาพทางการศึกษาให้มีความเท่าเทียมกันมากยิ่งขึ้น เช่น การเพิ่มงบประมาณเพื่อการพัฒนาทางการศึกษาในแต่ละจังหวัด เพื่อนำไปพัฒนาสถานศึกษาหรืออุปกรณ์ทางการศึกษาต่างๆ ให้มีคุณภาพและมีความทันสมัยเทียบเท่าสถานศึกษาในเขตเมืองหรือเทียบเท่าสถานศึกษาที่มีมาตรฐานการศึกษาที่ดีกว่า เป็นต้น

6.2.2 ประชากรที่สามารถศึกษาในระดับสูงได้นั้น ส่วนใหญ่จะมาจากครัวเรือนที่มีฐานะปานกลางหรือฐานะดีอยู่แล้ว ดังนั้นเมื่อประชากรเหล่านี้ได้รับการศึกษาที่สูงขึ้น เมื่อเข้าสู่ตลาดแรงงานก็จะทำให้ได้รับค่าตอบแทนหรือรายได้ที่สูงขึ้นอีก ทำให้ช่องว่างของรายได้เพิ่มขึ้น ในขณะที่ประชากรจากครัวเรือนที่ฐานะยากจน ไม่สามารถลงทุนทางการศึกษาในระดับสูงได้ เมื่อเข้าสู่ตลาดแรงงาน ก็จะได้รับค่าตอบแทนหรือรายได้ที่น้อยกว่าคนที่จบการศึกษาในระดับสูง ทำให้เกิดช่องว่างทางรายได้นำไปสู่ปัญหาความเหลื่อมล้ำทางรายได้ที่รุนแรงขึ้น รัฐบาลจึงควรดำเนินโครงการหรือนโยบายทางการศึกษาที่มีประสิทธิภาพและเป็นประโยชน์ต่อประชากรที่มีฐานะยากจนโดยตรง เพื่อลดปัญหาความแตกต่างทางการศึกษาและความแตกต่างทางรายได้ของประชากรเมื่อเข้าสู่ตลาดแรงงาน

6.2.3 รัฐบาลควรสนับสนุนหรือเพิ่มโครงการเสริมสร้างอาชีพให้กับประชากรในจังหวัดต่างๆ มากยิ่งขึ้น เนื่องจากส่วนใหญ่ของประชากรรายจังหวัดจะประกอบอาชีพเกษตรกรรม เมื่อเก็บเกี่ยวผลผลิตแล้วก็จะมีความว่างและสามารถประกอบอาชีพเสริมได้ ดังนั้นการสนับสนุนหรือสร้างโครงการให้ประชากรประกอบอาชีพเสริม ก็จะทำให้ประชากรเหล่านั้นมีรายได้ที่เพิ่มขึ้น เป็นการลดช่องว่างหรือความแตกต่างระหว่างรายได้ของประชากรที่ประกอบอาชีพเกษตรกรรมกับอาชีพอื่นได้ ทำให้สถานการณ์ความเหลื่อมล้ำทางรายได้ดีขึ้นอีกด้วย

6.3 ข้อจำกัดทางการศึกษา

6.3.1 ข้อมูลที่นำมาศึกษาครั้งนี้เป็นข้อมูลรายจังหวัด จึงทำให้ไม่สามารถพิจารณาปัจจัยอื่นที่ไม่มีการเก็บข้อมูลในระดับจังหวัด ที่อาจส่งผลต่อความเหลื่อมล้ำทางรายได้ เช่น จำนวนการผลิตสินค้าที่ต้องอาศัยเทคโนโลยีสูง เงินฝากหรือเงินสินเชื่อ เป็นต้น กลุ่มปัจจัยเหล่านี้อาจส่งผลให้เกิดความเหลื่อมล้ำทางรายได้ เพราะสินค้าเทคโนโลยีบางชนิดจำเป็นต้องอาศัยบุคคลที่มีความเชี่ยวชาญทำให้บุคคลกลุ่มนี้มีรายได้สูงกว่าอาชีพอื่น และเงินฝากหรือเงินสินเชื่อเป็นปัจจัยในตลาดทุนที่อาจก่อให้เกิดความเหลื่อมล้ำได้ เพราะการได้มาซึ่งเงินสินเชื่อนั้น ขึ้นอยู่กับสินทรัพย์ค้ำประกัน (collateral) ความแตกต่างของสินทรัพย์ค้ำประกัน ทำให้เกิดความแตกต่างในการได้รับวงเงินสินเชื่อ จึงอาจเป็นสาเหตุให้เกิดความเหลื่อมล้ำทางรายได้

6.3.2 จากการศึกษาที่ผ่านมาพบว่าปัจจัยทางด้านสาธารณสุข ซึ่งหมายถึงภาวะการเจริญพันธุ์ สามารถทำให้เกิดความเหลื่อมล้ำทางรายได้เพิ่มขึ้น เนื่องจากการที่ครอบครัวมีบุตรเพิ่มขึ้นทางให้รายได้มีส่วนแบ่งในการใช้จ่ายเพิ่มขึ้น ทำให้ครอบครัวที่มีรายได้จำกัดแต่มีบุตรมากเสมือนมีรายได้น้อยตามไปด้วย จึงอาจทำให้เกิดความแตกต่างทางรายได้ในสังคมและนำไปสู่ปัญหาความเหลื่อมล้ำทางรายได้ที่เพิ่มขึ้น เนื่องจากประเทศไทยยังไม่มี การเก็บข้อมูลที่สามารถนำมาคำนวณภาวะเจริญพันธุ์รายจังหวัด จึงไม่สามารถวิเคราะห์ผลของภาวะเจริญพันธุ์ร่วมกับความเหลื่อมล้ำทางรายได้ในการศึกษา

6.4 ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป

6.4.1 การศึกษานี้ทำการศึกษาเฉพาะความสัมพันธ์ระหว่างความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาและความเหลื่อมล้ำทางรายได้เท่านั้น ซึ่งยังมีความเหลื่อมล้ำด้านอื่นที่ส่งผลต่อความเหลื่อมล้ำทางรายได้หรือความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา เช่น ความเหลื่อมล้ำทางมรดก ความเหลื่อมล้ำทางการครอบครองทรัพย์สิน เป็นต้น ในการศึกษาครั้งต่อไปควรศึกษาความเหลื่อมล้ำด้านอื่นๆ ซึ่งอาจส่งผลต่อความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาหรือความเหลื่อมล้ำทางรายได้เช่นกัน

6.4.2 การศึกษานี้ทำการวัดความเหลื่อมล้ำด้วยค่าสัมประสิทธิ์จีนิเพียงอย่างเดียว ไม่ได้ทำการระบุแหล่งที่มาของรายได้หรือการศึกษาได้ การศึกษาครั้งต่อไปควรทำการศึกษาด้วยวิธีการวัดความเหลื่อมล้ำที่หลากหลายขึ้น เพื่อเป็นการเปรียบเทียบผลการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาและความเหลื่อมล้ำทางรายได้ในรูปแบบต่างๆ ซึ่งอาจทำให้ผลการศึกษาที่ได้มีความแตกต่างกันตามไปด้วย

6.4.3 เนื่องจากการศึกษานี้ทำการศึกษาในรายจังหวัด จึงไม่สามารถวิเคราะห์ปัจจัยทางด้านต่างๆที่อาจส่งผลต่อความเหลื่อมล้ำทางรายได้ในช่วงปีทำการการศึกษาได้ ไม่ว่าจะเป็นปัจจัยทางด้านสาธารณสุข ซึ่งหมายถึงภาวะการเจริญพันธุ์ ปัจจัยทางการเงิน ซึ่งหมายถึงเงินฝากและเงินสินเชื่อ ปัจจัยทางด้านการผลิตสินค้า ซึ่งหมายถึงจำนวนการผลิตสินค้าที่ต้องอาศัยเทคโนโลยีทางการผลิตสูง การศึกษาครั้งต่อไปควรศึกษาปัจจัยดังกล่าว เนื่องจากปัจจัยเหล่านี้ส่งผลต่อความแตกต่างทางรายได้ ซึ่งอาจนำไปสู่ปัญหาความเหลื่อมล้ำทางรายได้ในที่สุด

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

กอบศักดิ์ ภูตระกูล (2553). การแก้ไขปัญหาค่าความเหลื่อมล้ำของรายได้. บทความพิเศษ. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: <http://klang.cgd.go.th/spb/files/ppp2.doc> [7 กุมภาพันธ์ 2555]

จิระ บุรีคำ (2543). บทบาทของนโยบายทางการคลังที่มีผลต่อการกระจายรายได้และการเติบโตทางด้านเศรษฐกิจของไทย. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต. คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยพายัพ

ดิลกะ ลัทธพิพัฒน์ (2553). ความเหลื่อมล้ำของโอกาสทางการศึกษากับแนวโน้มค่าจ้างในประเทศไทย. สัมมนาวิชาการประจำปี 2553 เรื่อง การลดความเหลื่อมล้ำและสร้างโอกาสทางเศรษฐกิจ (Reducing Inequality and Creating Economic Opportunity) [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: <http://prachatai.com/journal> [15 กุมภาพันธ์ 2555]

ธีระ รุญเจริญ. การบริหารโรงเรียนยุคปฏิรูปการศึกษา พิมพ์ครั้งที่ 3 กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ข้าวฟ่าง, 2546.

ผาสุก พงษ์ไพจิตร. (2554). ภาพรวมของความเหลื่อมล้ำและความไม่เป็นธรรมในการเข้าถึงทรัพยากรและบริการพื้นฐานของประเทศไทย. ใน ปาฐกถาเสถหลักของแผ่นดิน ชุดความเหลื่อมล้ำและความไม่เป็นธรรมในการเข้าถึงทรัพยากรและบริการพื้นฐานของประเทศไทย ภาควิชาการวางแผนภาคและเมือง คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. [ออนไลน์] http://ccca.chula.ac.th/lecture_series/inequality-injustice/30-inequality-injustice [27 กุมภาพันธ์ 2555]

วันรักษ์ มิ่งมณีนาคิน, เศรษฐศาสตร์ไม่ยากอย่างที่คิด ฉบับพิมพ์ครั้งที่ 4 แก้ไขเพิ่มเติม กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2547.

วิริยา โชคมหาสิน (2539) . การวิเคราะห์การกระจายรายได้ในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล พ.ศ. 2529-2535. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต. คณะเศรษฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ศุภเจตน์ จันทรสาส์น (2550) . ความเหลื่อมล้ำทางรายได้ของแรงงานในประเทศไทย. วิทยานิพนธ์ปริญญาคุชฎบัณฑิต. วิทยาลัยประชากรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สุริยะ เจียมประชนารากร (2546) . การวิเคราะห์ผลของนโยบายความเสมอภาคทางการศึกษาที่มีต่อการกระจายรายได้ในประเทศไทยในช่วงของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 6 ถึง 8 (พ.ศ.2530-2544). วิทยานิพนธ์ปริญญาคุชฎบัณฑิต. คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

อิสรา ศานติศาสน์. การวัดและการสร้างตัวแบบทางเศรษฐศาสตร์ เพื่อวิเคราะห์การกระจายรายได้ฉบับพิมพ์ครั้งที่ 1 กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2554.

อรกช เก็จพิรุฬห์ (2541) . การขยายตัวของอุตสาหกรรมกับความไม่เท่าเทียมกันของรายได้. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต. คณะเศรษฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ภาษาอังกฤษ

Alwy A. and Schech S. (2004). Ethnic inequalities in education in Kenya. International Education Journal [Online].

Available from: www.centerforcollegeaffordability.org [2012, May 20]

Bakar R. and Tuah H. (2006). Education inequality in Malaysia. The Journal of Human Resource and Adult Learning [Online]. Available from:

<http://www.uib.es/congres/ecopub/ecineq/papers/019bakar-tuha.doc> [2012, May 21]

Bennett D. L. (2011). Educational Inequality in The United State: Methodology and historical estimation gini coefficients. [Online]. Available from:

papers.ssrn.com/.../SSRN_ID2134646_code1885730.pdf? [2012, May 21]

Chintrakarn P. (2011). Education and Income Inequality: Evidence from US States. International Research Journal of Finance and Economics Issue 61:ISSN 1450-2887

- Chun-Hung A. Lin. (2007). Education Expansion, Education Inequality, and Income Inequality: Evidence from Taiwan, 1976-2003. Social Indicators Research 80: 601-615
- Desai S. and Kulkarni V. (2008). Changing education inequalities in India in the context of affirmative action. Demography 45: 245-270
- Downey D. B. (1995). When bigger is not better: Family size, parental resources, and children's educational performance. American Sociological Review 60: 746-761
- Eiriene P. M. (2007). Measuring education inequality in the Philippines. Philippines Economics Review Vol 44. No. 2.
- Erik Thorbecke and Chutatong Charumilind. (2002). Economic inequality and its socioeconomic Impact. World Development 30: 1477-1495.
- Fields G. S. and Yoo G. (2000). Falling labor income inequality in Korea's economic growth: patterns and underlying causes. Review of Income and Wealth Series 46, No.2.
- Gregorio and Lee (2002). Education and income inequality: New evidence from cross-country data. Review of Income and Wealth series 48, No.3, September 2002.
- Guppy N. et., (1984). Changing Patterns of educational inequality in Canada. Canadian Journal Sociology 9: 319-331.
- Hassan and Mirza (2005). Education inequality and economic growth: Framework for the evolution of Pakistan's Education policy. [Online]. Available from: <http://mpa.ub.uni-muenchen.de/26351> [2012, June 21]
- Ikemoto Y. and Uehara M. (2000). Income Inequality and Kuznets' hypothesis in Thailand. Asian Economic Journal Vol. 14, No.4.

- Khan R. A., Griffin K. and Riskin C. (1999). Distribution in China during the period of Economic reform and globalization. The American Economic Review Vol 89. No. 2.
- King E. M. and Walle D. (2007). Schooling, poverty and disadvantage in the Lao People's Democratic Republic. The World Bank.
- Knight J. B. and Sabot R. H. (1983). Educational expansion and the Kuznets effect. The American Economic Review 73: 1132-1136.
- Knodel, John, and Gavin W. Jones. (1996). Post-Cairo Population Policy: Does Promoting Girls Schooling Miss the Mark? Population and Development Review 22: 683-702.
- Kumba (2010). Measuring gini coefficient of education: the Indonesian cases. [Online]. Available from: <http://mpira.ub.uni-muenchen.de/19865> [2012, May 21]
- Kuznets, S. (1955). Economic growth and income inequality. The American Economic Review 45: 1-28.
- Lim A. S. K. and Tang K. K. (2007). Human capital inequality and the Kuznets curve. The Developing Economics XLVI-1: 26-51.
- Lin Shun-Chin et al., (2010). Kuznets hypothesis in a panel of states. Contemporary Economic Policy (ISSN 1465-7287) 29:250-260.
- Linh V. H. (2012). An overview of access to and inequality in the education system of Vietnam. Asian-Pacific Development Journal Vol. 19, No. 1.
- Meschi E. and Scervini F. (2012). Expansion of schooling and education inequality in Europe: Education Kuznets curve revisited. GINI Discussion Paper 61. [Online]. Available from: www.gini-research.org [2012, August 21]
- Mollick A. V. (2012). Income inequality in the U.S.: The Kuznets hypothesis revisited. Economic Systems 36: 127-144.

- Moore E. G. and Pacey M. A. (2003). Change Income Inequality and Immigration in Canada. Canada Publicity / Analyse de Politiques 29:33-52.
- Morley S. A. (1981). The effect of changes in the population on several measure of income distribution. The American Economic Review vol 71, no.3:285-294.
- Mukhopadhaya, P. (2003). Trends in income disparity and equality enhancing (?) education policies in the development stages of Singapore. International Journal of Educational Development 23: 37-56.
- Nguyen B. T. et al., (2007). Aquantile regression decomposition of urban-rural in equality in Vietnam. Journal of Development Economics 83: 466-490.
- Ning G. (2010). Can Educational expansion improve income inequality in China? Evidences from th CHNS 1997 and 2006 Data. [Online]. Available from: <http://ftp.iza.org/dp5148.pdf> [2012, August 20]
- Orathai Sujitprapakarn. The role of education on income inequality in Thailand. Master's Thesis, Faculty of Economics, Chulalongkorn University, 2004.
- Raffe D. et al., (2006). Social-Class inequalities in education in England and Scotland. [Online]. Available from: www.ces.ed.ac.uk/PDF%20Files/Brief040.pdf [2012, August 10]
- Ram R. (1984). Population increase, economic growth, education inequality, and income distribution: some recent evidences. Journal of Development Economics 14: 419-428.
- Ram R. (1989). Can educational expansion reduce income inequality in less-development countries? Economics of Education Review 8: 185-195.
- Ram R. (1990). Education expansion and schooling in equality: international evidence and some implications. Review of Economics and Statistic 72(2): 266-274.

- Richard and Adam (1999). Nonfarm income, inequality, and land in rural Egypt. World Bank Policy Research Working Paper No.2178
- Rogidor E. et al., (2003). Trends in the association between average income, poverty and income inequality and life expectancy in Spain. Social Science and Medicine 56: 961-971.
- Sarnsart, I. (1996). Education Expansions and Labour Earnings Inequality in Thailand: 1988 and 1992. The Center for Southeast Asian Studies, Kyoto University: 1-57.
- Sawarai Boonyamanond, Interconnection between income distribution and economic growth : cross-country and Thai evidence. Doctoral dissertation's Thesis, Faculty of Economics, Chulalongkorn University, 2007.
- Shi Li. (1999). Effects of labor out-migration on income growth and inequality in rural China. Development and Society 28: 93-114.
- Shin I. (2012). Income inequality and economic growth. Economic Modelling 29: 2049-2057.
- Sylwester, K. (2002). Can education expenditures reduce income inequality? Economics of Education Review 21: 43-52.
- Thomas, V., Y. Wang and X. Fan (2001). Measuring Education Inequality: Gini Coefficients of Education. Policy Research Working Paper Series 2525.
- Tomul E. (2011) . Educational inequality in Turkey: An Evaluation by Gini Index. Education and Science Vol. 36, No. 160.
- Tomul, E. (2009). Measuring regional inequality of education in Turkey: an evaluation by gini index. Procedia Social and Behavioral Sciences 1: 949-952.

- Willen P. et al., (2004). Educational opportunity and income inequality. Working Paper 10879, National Bureau of Economics Research. [Online]. Available from: <http://www.nber.org/papers/w10879> [2012, March 10]
- Yang D. T. (1999). Urban-biased policies and rising income inequality in China. The American Economic Review 89: 306-310.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

คำสัมภาษณ์ประสิทธิ์จินีทางรายได้และรายได้ต่อหัวของประชากร

รายจังหวัดในประเทศไทยตั้งแต่ปี พ.ศ. 2531-2552

ตารางที่ ก. 1 ค่าสัมประสิทธิ์จินีทางรายได้ (Gini Income coefficient) รายจังหวัดในประเทศไทยตั้งแต่ปี พ.ศ.2531-2552

จังหวัด	2531	2533	2535	2537	2539	2541	2543	2545	2547	2549	2550	2552
กรุงเทพมหานคร	0.389	0.421	0.457	0.405	0.402	0.415	0.418	0.439	0.423	0.452	0.459	0.464
อ่างทอง	0.428	0.456	0.377	0.421	0.436	0.483	0.438	0.371	0.362	0.420	0.380	0.453
ชัยนาท	0.415	0.421	0.482	0.625	0.447	0.455	0.591	0.429	0.488	0.430	0.437	0.441
ลพบุรี	0.376	0.478	0.458	0.412	0.473	0.500	0.444	0.464	0.413	0.448	0.397	0.492
นครนายก	0.364	0.343	0.385	0.411	0.367	0.367	0.424	0.374	0.394	0.339	0.403	0.359
นครปฐม	0.257	0.377	0.420	0.385	0.354	0.412	0.379	0.313	0.393	0.552	0.343	0.373
นนทบุรี	0.390	0.488	0.401	0.383	0.597	0.369	0.396	0.443	0.409	0.413	0.377	0.393
ปทุมธานี	0.361	0.443	0.484	0.419	0.331	0.489	0.388	0.468	0.342	0.376	0.383	0.323
พระนครศรีอยุธยา	0.416	0.443	0.359	0.418	0.383	0.362	0.375	0.334	0.375	0.384	0.370	0.422
สมุทรปราการ	0.324	0.443	0.355	0.327	0.374	0.331	0.345	0.375	0.346	0.343	0.331	0.346
สระบุรี	0.344	0.443	0.361	0.431	0.435	0.384	0.388	0.430	0.402	0.400	0.427	0.365
สิงห์บุรี	0.387	0.443	0.386	0.432	0.460	0.512	0.432	0.393	0.444	0.481	0.465	0.453
สุพรรณบุรี	0.388	0.443	0.232	0.504	0.471	0.478	0.533	0.390	0.471	0.330	0.355	0.370
ฉะเชิงเทรา	0.422	0.443	0.419	0.467	0.383	0.368	0.399	0.351	0.368	0.389	0.436	0.384
จันทบุรี	0.441	0.443	0.389	0.412	0.333	0.356	0.379	0.308	0.440	0.357	0.331	0.339
ชลบุรี	0.453	0.443	0.430	0.480	0.449	0.568	0.438	0.443	0.435	0.475	0.414	0.417
ปราจีนบุรี	0.448	0.443	0.507	0.482	0.365	0.377	0.353	0.391	0.381	0.352	0.393	0.400
ระยอง	0.489	0.443	0.339	0.365	0.380	0.348	0.451	0.476	0.516	0.400	0.486	0.429
สระแก้ว	N/A	N/A	N/A	0.347	0.348	0.411	0.458	0.513	0.425	0.491	0.501	0.451
ตราด	0.427	0.349	0.326	0.468	0.516	0.496	0.402	0.463	0.443	0.583	0.481	0.435

จังหวัด	2531	2533	2535	2537	2539	2541	2543	2545	2547	2549	2550	2552
กาญจนบุรี	0.413	0.468	0.514	0.449	0.426	0.478	0.496	0.568	0.421	0.469	0.455	0.414
เพชรบุรี	0.339	0.426	0.415	0.569	0.394	0.340	0.335	0.355	0.329	0.462	0.369	0.428
ประจวบคีรีขันธ์	0.390	0.527	0.505	0.473	0.409	0.416	0.432	0.450	0.399	0.335	0.455	0.409
ราชบุรี	0.387	0.321	0.454	0.539	0.444	0.492	0.477	0.469	0.426	0.447	0.467	0.436
สมุทรสาคร	0.445	0.441	0.389	0.432	0.444	0.389	0.449	0.381	0.496	0.515	0.395	0.452
สมุทรสงคราม	0.374	0.471	0.420	0.397	0.436	0.430	0.371	0.407	0.288	0.344	0.284	0.288
เชียงใหม่	0.396	0.362	0.355	0.483	0.469	0.440	0.433	0.440	0.502	0.482	0.429	0.422
เชียงราย	0.404	0.537	0.460	0.419	0.495	0.404	0.440	0.442	0.434	0.477	0.518	0.482
กำแพงเพชร	0.413	0.341	0.437	0.426	0.418	0.403	0.498	0.450	0.464	0.459	0.453	0.477
ลำปาง	0.462	0.390	0.343	0.470	0.436	0.525	0.481	0.513	0.478	0.552	0.469	0.470
ลำพูน	0.337	0.480	0.377	0.457	0.404	0.403	0.424	0.476	0.422	0.388	0.381	0.438
แม่ฮ่องสอน	0.356	0.369	0.425	0.517	0.524	0.530	0.490	0.444	0.518	0.460	0.539	0.481
นครสวรรค์	0.387	0.458	0.398	0.477	0.407	0.407	0.451	0.484	0.460	0.461	0.431	0.400
น่าน	0.407	0.422	0.390	0.486	0.486	0.436	0.465	0.502	0.496	0.550	0.531	0.471
พะเยา	0.432	0.444	0.415	0.422	0.435	0.412	0.389	0.471	0.472	0.441	0.439	0.404
เพชรบูรณ์	0.413	0.341	0.437	0.426	0.418	0.403	0.498	0.450	0.464	0.459	0.453	0.477
พิจิตร	0.390	0.527	0.505	0.473	0.409	0.416	0.432	0.450	0.399	0.335	0.455	0.409
พิษณุโลก	0.334	0.393	0.365	0.448	0.453	0.441	0.484	0.474	0.464	0.429	0.528	0.386
แพร่	0.437	0.468	0.542	0.488	0.455	0.448	0.471	0.476	0.473	0.447	0.440	0.427
สุโขทัย	0.413	0.424	0.477	0.406	0.472	0.554	0.461	0.445	0.472	0.527	0.434	0.452

จังหวัด	2531	2533	2535	2537	2539	2541	2543	2545	2547	2549	2550	2552
ตาก	0.404	0.469	0.442	0.520	0.443	0.516	0.538	0.529	0.526	0.464	0.417	0.417
อุทัยธานี	0.414	0.400	0.525	0.362	0.438	0.499	0.528	0.470	0.456	0.470	0.439	0.479
อุดรดิตถ์	0.433	0.458	0.554	0.465	0.408	0.461	0.401	0.453	0.476	0.505	0.516	0.455
อำนาจเจริญ	N/A	N/A	N/A	0.379	0.473	0.373	0.451	0.463	0.446	0.483	0.404	0.462
บุรีรัมย์	0.375	0.394	0.421	0.431	0.410	0.440	0.484	0.441	0.432	0.541	0.462	0.451
ชัยภูมิ	0.294	0.361	0.506	0.410	0.382	0.426	0.466	0.385	0.457	0.484	0.426	0.416
กาฬสินธุ์	0.455	0.442	0.499	0.434	0.493	0.407	0.469	0.506	0.403	0.482	0.487	0.460
ขอนแก่น	0.404	0.406	0.490	0.448	0.454	0.475	0.464	0.451	0.474	0.444	0.444	0.497
เลย	0.332	0.426	0.395	0.422	0.456	0.464	0.451	0.429	0.417	0.483	0.536	0.426
มหาสารคาม	0.612	0.373	0.415	0.359	0.401	0.330	0.416	0.397	0.380	0.390	0.435	0.475
มุกดาหาร	0.364	0.405	0.434	0.410	0.461	0.444	0.514	0.456	0.441	0.505	0.467	0.441
นครพนม	0.366	0.337	0.423	0.444	0.457	0.463	0.388	0.462	0.486	0.508	0.449	0.442
นครราชสีมา	0.478	0.463	0.359	0.502	0.425	0.474	0.465	0.453	0.435	0.531	0.448	0.431
หนองบัวลำภู	N/A	N/A	N/A	0.412	0.453	0.456	0.443	0.487	0.436	0.456	0.442	0.399
หนองคาย	0.281	0.386	0.252	0.509	0.498	0.582	0.460	0.446	0.425	0.481	0.423	0.429
ร้อยเอ็ด	0.413	0.380	0.376	0.488	0.383	0.372	0.412	0.388	0.371	0.424	0.398	0.435
สกลนคร	0.396	0.454	0.401	0.517	0.591	0.444	0.519	0.490	0.474	0.473	0.468	0.506
ศรีสะเกษ	0.417	0.501	0.436	0.420	0.491	0.441	0.481	0.429	0.385	0.520	0.476	0.430
สุรินทร์	0.478	0.385	0.462	0.420	0.465	0.456	0.492	0.456	0.463	0.552	0.540	0.450
อุบลราชธานี	0.353	0.333	0.411	0.443	0.454	0.363	0.485	0.472	0.413	0.460	0.438	0.395

จังหวัด	2531	2533	2535	2537	2539	2541	2543	2545	2547	2549	2550	2552
อุดรธานี	0.328	0.430	0.454	0.415	0.413	0.392	0.425	0.499	0.446	0.505	0.486	0.465
ยโสธร	0.395	0.412	0.515	0.458	0.555	0.432	0.415	0.463	0.389	0.450	0.407	0.447
ชุมพร	0.256	0.305	0.547	0.397	0.540	0.408	0.413	0.420	0.383	0.362	0.431	0.449
กระบี่	0.381	0.523	0.393	0.496	0.391	0.441	0.450	0.492	0.496	0.497	0.423	0.427
นครศรีธรรมราช	0.453	0.450	0.461	0.492	0.443	0.523	0.484	0.452	0.448	0.491	0.516	0.474
นราธิวาส	0.396	0.443	0.409	0.501	0.518	0.513	0.517	0.473	0.380	0.461	0.436	0.390
ปัตตานี	0.455	0.617	0.448	0.460	0.488	0.557	0.553	0.467	0.516	0.487	0.463	0.432
พังงา	0.473	0.458	0.383	0.470	0.431	0.393	0.312	0.366	0.338	0.553	0.353	0.398
พัทลุง	0.394	0.310	0.504	0.533	0.411	0.467	0.439	0.429	0.419	0.478	0.431	0.422
ภูเก็ต	0.437	0.463	0.473	0.508	0.450	0.484	0.412	0.433	0.434	0.374	0.350	0.304
ระนอง	0.309	0.344	0.469	0.593	0.541	0.440	0.480	0.366	0.420	0.453	0.531	0.427
สตูล	0.509	0.475	0.483	0.498	0.355	0.413	0.410	0.403	0.396	0.388	0.417	0.418
สงขลา	0.310	0.463	0.550	0.477	0.398	0.444	0.432	0.403	0.411	0.435	0.394	0.465
สุราษฎร์ธานี	0.440	0.451	0.483	0.389	0.412	0.329	0.408	0.449	0.354	0.418	0.417	0.483
ตรัง	0.356	0.328	0.350	0.424	0.411	0.458	0.393	0.382	0.392	0.430	0.429	0.452
ยะลา	0.427	0.427	0.427	0.488	0.488	0.510	0.517	0.494	0.427	0.410	0.363	0.435
S.D.	0.058	0.058	0.065	0.055	0.055	0.059	0.052	0.050	0.049	0.061	0.054	0.043
MEAN	0.398	0.426	0.429	0.451	0.440	0.439	0.445	0.439	0.429	0.451	0.435	0.428
MAX	0.612	0.617	0.554	0.625	0.597	0.582	0.591	0.568	0.526	0.583	0.540	0.506
MIN	0.256	0.305	0.232	0.327	0.331	0.329	0.312	0.308	0.288	0.330	0.284	0.288

ที่มา: คำนวณจากข้อมูลภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือนตั้งแต่ ปี พ.ศ. 2531-2552 จากสำนักงานสถิติแห่งชาติ

: จังหวัดสระแก้ว จังหวัดอำนาจเจริญ และจังหวัดหนองบัวลำภู ได้รับการแต่งตั้งเป็นจังหวัดในปี พ.ศ. 2537 จึงไม่มีการเก็บข้อมูลในปี พ.ศ. 2531, พ.ศ. 2533 และ พ.ศ. 2535

ตารางที่ ก. 2 รายได้ต่อหัวของประชากร (Income Per Capita) รายจังหวัดในประเทศไทยตั้งแต่ ปี พ.ศ.2531-2552

จังหวัด	2531	2533	2535	2537	2539	2541	2543	2545	2547	2549	2550	2552
กรุงเทพมหานคร	2,385.73	3,275.59	4,930.46	5,384.80	6,993.03	7,793.74	8,246.28	8,948.15	9,412.84	11,655.61	12,128.65	13,190.80
อ่างทอง	1,091.48	1,282.72	1,359.09	3,173.07	3,448.47	3,099.04	3,364.60	3,392.62	3,799.27	5,452.53	5,434.46	7,339.11
ชัยนาท	1,095.37	1,174.60	1,993.47	2,477.15	2,524.45	3,317.80	4,167.01	3,261.27	4,068.09	4,069.93	4,411.04	5,757.04
ลพบุรี	1,376.75	3,531.49	2,173.32	1,722.25	2,498.82	2,940.66	3,073.26	3,327.43	4,186.40	5,910.03	5,019.17	6,512.09
นครนายก	1,193.45	1,435.38	2,127.05	1,966.22	2,563.09	3,150.90	3,292.39	2,726.32	3,714.64	4,177.00	4,917.00	5,315.89
นครปฐม	1,649.42	1,905.66	3,132.70	2,796.29	3,753.40	4,208.11	4,996.52	5,680.52	6,006.60	9,655.03	7,056.10	7,979.27
นนทบุรี	1,933.92	3,246.85	4,722.04	4,275.85	6,550.38	6,421.36	7,326.19	8,458.28	8,030.04	9,956.74	10,759.55	12,169.10
ปทุมธานี	1,291.13	2,592.72	3,027.81	3,315.04	3,826.55	5,847.41	5,731.48	6,820.32	6,077.61	6,970.63	7,775.33	7,520.70
พระนครศรีอยุธยา	1,046.01	1,243.30	1,637.79	2,441.84	3,034.36	3,357.47	4,323.19	3,820.54	4,520.77	6,210.27	6,362.39	8,391.92
สมุทรปราการ	1,724.52	2,409.30	3,316.36	3,827.84	5,193.52	5,502.31	5,276.99	5,626.27	6,375.23	7,502.69	8,302.22	8,179.11
สระบุรี	1,276.53	2,572.48	2,351.74	2,767.37	2,945.14	3,493.30	3,531.84	4,412.97	5,212.34	6,135.54	7,179.77	6,680.80
สิงห์บุรี	897.14	993.41	1,144.60	2,093.08	2,716.12	3,293.69	3,238.77	4,095.94	4,437.07	5,383.97	5,843.03	7,541.56
สุพรรณบุรี	1,016.33	1,160.22	1,583.52	2,118.81	2,005.62	3,330.40	3,810.45	3,754.81	4,416.77	4,266.43	4,562.66	4,828.49
ฉะเชิงเทรา	873.76	1,331.03	1,962.89	2,943.75	2,904.79	3,489.92	3,438.60	3,857.83	4,747.32	4,901.26	6,036.85	6,107.45
จันทบุรี	823.52	1,364.56	1,763.96	2,476.71	3,166.32	4,205.17	3,257.68	4,398.34	4,698.76	5,831.09	5,724.62	5,989.59
ชลบุรี	706.76	1,124.91	1,424.10	2,741.62	3,480.92	4,108.77	4,543.08	5,049.57	7,010.12	7,157.89	7,503.92	7,913.06
ปราจีนบุรี	943.86	1,059.33	1,666.85	1,702.18	2,144.07	2,589.95	2,805.56	3,463.74	4,079.43	4,872.37	5,238.29	6,888.49
ระยอง	1,092.07	1,272.27	1,347.22	2,410.90	3,867.43	3,445.10	4,415.17	4,034.34	6,419.42	6,170.47	8,280.97	7,499.13
สระแก้ว	N/A	N/A	N/A	1,324.53	2,084.79	1,845.51	2,111.69	2,857.52	3,157.03	3,403.07	4,049.23	4,725.16
ตราด	1,044.86	1,422.15	1,834.49	2,268.83	3,332.88	3,554.97	2,218.45	4,221.20	4,184.98	6,428.00	5,354.59	5,428.20

จังหวัด	2531	2533	2535	2537	2539	2541	2543	2545	2547	2549	2550	2552
กาญจนบุรี	886.59	1,032.66	1,703.63	1,896.24	2,589.91	3,426.56	3,115.11	4,169.54	3,249.98	4,537.75	4,609.66	5,245.72
เพชรบุรี	979.15	1,411.52	2,566.39	2,275.00	2,941.53	4,006.50	3,518.06	4,160.35	3,795.73	4,376.33	5,223.76	5,359.09
ประจวบคีรีขันธ์	871.93	1,437.38	1,923.31	1,978.28	2,189.57	2,813.10	3,113.33	3,538.44	4,008.21	4,988.38	5,360.06	5,197.68
ราชบุรี	755.94	1,309.45	1,558.12	2,169.92	3,351.97	3,376.34	4,047.62	3,851.55	5,801.82	6,693.71	5,022.34	6,086.32
สมุทรสาคร	852.43	1,613.61	2,004.25	3,119.93	4,776.96	4,842.74	4,003.31	5,205.60	4,875.66	6,470.74	6,426.16	6,966.67
สมุทรสงคราม	935.08	1,498.28	1,677.59	3,095.85	3,103.99	2,870.25	3,487.10	3,930.38	3,799.86	4,845.64	4,111.63	5,598.82
เชียงใหม่	845.39	1,128.45	992.59	2,360.40	3,028.39	3,109.88	2,933.29	3,163.35	4,010.69	5,178.36	4,994.45	5,719.81
เชียงราย	992.04	1,898.32	1,792.07	1,724.11	2,162.17	2,522.18	2,082.04	2,499.95	2,904.40	3,457.18	4,462.66	4,434.02
กำแพงเพชร	487.54	384.03	873.03	1,417.33	2,280.73	2,514.61	3,359.75	3,474.17	3,455.94	4,348.86	4,530.67	5,173.63
ลำปาง	1,021.17	1,431.83	1,209.01	2,137.57	2,345.38	4,098.51	2,825.21	2,986.27	3,353.75	4,925.45	4,380.73	4,653.89
ลำพูน	740.79	1,242.74	1,245.51	2,055.13	2,582.35	2,548.24	3,066.30	3,534.04	3,790.14	4,777.69	4,584.70	6,258.65
แม่ฮ่องสอน	647.81	970.63	1,182.99	1,037.70	1,438.73	1,488.34	1,728.42	1,971.22	2,588.08	1,936.41	2,218.85	2,789.50
นครสวรรค์	508.58	685.04	1,064.03	1,928.63	2,483.74	2,686.70	2,234.07	2,925.23	3,283.99	4,637.09	4,600.88	5,192.40
น่าน	724.69	1,164.04	1,375.23	1,216.21	1,770.99	1,982.83	2,133.82	2,392.31	3,429.04	3,052.13	3,098.03	4,756.16
พะเยา	925.53	1,198.49	1,534.19	1,154.83	1,828.11	2,306.65	1,789.56	2,925.74	3,167.32	3,451.19	3,838.84	4,429.90
เพชรบูรณ์	691.41	799.28	1,083.58	1,350.99	2,125.89	2,068.86	2,259.84	2,700.16	2,760.18	3,129.86	3,559.52	4,815.25
พิจิตร	979.15	1,411.52	2,566.39	2,275.00	2,941.53	4,006.50	3,518.06	4,160.35	3,795.73	4,376.33	5,223.76	5,359.09
พิษณุโลก	911.70	1,029.75	1,194.99	1,984.54	2,761.70	3,298.76	2,390.38	3,211.81	3,363.85	4,138.97	4,727.56	6,497.69
แพร่	830.95	912.16	1,285.90	1,459.41	2,267.91	3,329.72	2,460.50	3,348.86	4,061.55	4,583.45	4,178.87	4,949.23
สุโขทัย	1,153.01	1,158.38	1,793.02	1,419.55	2,433.58	2,862.18	2,037.59	2,567.66	3,609.40	4,297.31	3,819.96	4,884.99

จังหวัด	2531	2533	2535	2537	2539	2541	2543	2545	2547	2549	2550	2552
ตาก	776.08	1,349.17	1,214.28	1,657.00	2,172.74	2,711.64	2,636.82	2,234.14	2,791.56	3,499.19	3,313.58	3,734.48
อุทัยธานี	789.01	1,151.33	1,388.48	1,352.52	2,246.27	2,268.56	2,757.66	1,885.44	2,826.12	4,181.49	3,725.95	5,517.02
อุตรดิตถ์	845.11	1,123.24	1,884.87	1,768.95	2,272.58	2,810.76	2,223.32	2,673.83	3,422.57	4,349.04	4,507.23	4,877.34
อำนาจเจริญ	N/A	N/A	N/A	1,076.09	1,521.39	1,930.04	1,907.17	2,281.69	2,956.34	3,322.84	3,057.71	4,014.03
บุรีรัมย์	488.58	758.68	733.88	1,029.57	1,555.17	1,892.68	2,031.14	2,094.41	2,261.11	2,658.80	2,914.11	3,782.60
ชัยภูมิ	466.28	817.77	1,017.33	1,427.37	1,832.57	1,724.84	2,115.07	2,471.79	2,473.24	3,380.85	3,166.20	3,578.61
กาฬสินธุ์	581.84	710.49	1,177.12	1,041.20	1,451.87	1,578.92	1,594.38	2,199.66	2,495.22	3,357.05	3,593.33	3,216.60
ขอนแก่น	727.51	789.77	1,200.55	1,573.55	2,458.01	2,885.50	2,534.72	3,166.69	3,668.45	3,496.06	4,274.57	6,102.21
เลย	702.16	1,109.52	1,021.28	1,023.23	1,652.05	2,467.22	1,783.05	2,363.93	2,671.38	3,068.67	3,598.52	3,660.44
มหาสารคาม	873.49	573.30	962.67	1,063.64	1,340.53	2,039.48	2,044.21	2,399.43	2,642.07	3,937.55	4,119.18	5,292.44
มุกดาหาร	607.06	824.77	988.99	966.72	1,660.53	2,157.26	2,357.71	2,331.32	2,553.74	3,686.15	3,648.05	4,387.47
นครพนม	507.13	529.35	836.57	1,210.11	1,541.90	1,922.10	1,300.42	1,919.74	2,192.28	2,879.61	2,826.83	3,612.51
นครราชสีมา	432.54	582.47	697.73	2,146.51	2,195.62	2,419.09	2,229.37	2,606.93	3,020.28	3,876.29	4,102.87	5,254.30
หนองบัวลำภู	N/A	N/A	N/A	1,138.22	1,658.61	1,814.22	1,310.64	1,763.10	2,180.09	2,849.35	3,354.99	3,530.37
หนองคาย	440.25	509.79	579.46	1,403.83	1,994.92	2,784.19	1,709.36	2,756.91	3,018.01	3,545.79	3,594.18	4,130.70
ร้อยเอ็ด	621.02	677.73	1,049.87	904.05	1,804.15	1,501.65	1,906.61	2,379.03	2,581.24	2,987.42	3,265.00	4,104.87
สกลนคร	555.59	1,769.59	1,009.48	1,276.47	1,887.73	1,830.39	1,853.40	2,525.09	2,299.27	3,095.41	3,266.84	4,811.37
ศรีสะเกษ	535.34	824.52	885.82	1,155.98	1,619.89	1,680.25	1,888.75	1,890.93	2,340.05	2,507.66	2,613.81	2,851.13
สุรินทร์	568.02	591.90	905.57	1,218.73	1,569.34	1,646.62	1,583.90	1,826.16	2,157.55	3,309.04	3,485.85	3,107.15
อุบลราชธานี	436.14	550.10	878.01	1,378.56	1,597.93	2,256.55	2,476.81	3,015.08	2,971.30	3,161.51	3,715.57	4,624.91

จังหวัด	2531	2533	2535	2537	2539	2541	2543	2545	2547	2549	2550	2552
อุดรธานี	574.40	934.41	1,175.63	1,555.05	1,904.22	1,817.78	1,597.82	2,576.18	2,868.06	3,830.83	4,451.93	4,287.47
ยโสธร	706.28	928.57	1,549.58	1,093.70	1,704.93	1,726.91	1,219.73	1,775.03	2,545.66	2,918.79	2,916.04	3,444.40
ชุมพร	1,010.47	1,446.75	2,660.44	1,616.86	2,799.06	2,795.82	3,143.58	3,267.81	3,453.45	5,285.01	5,779.22	8,181.91
กระบี่	794.19	1,658.18	1,457.04	1,502.83	2,218.18	2,719.67	2,545.07	3,310.67	4,388.57	5,255.71	5,236.00	6,566.17
นครศรีธรรมราช	998.04	950.09	1,887.04	1,868.13	2,361.60	2,671.48	2,662.89	2,976.96	3,591.35	5,019.12	5,379.35	6,487.38
นราธิวาส	1,158.45	2,220.93	3,198.48	1,164.11	1,609.06	1,431.92	1,676.14	1,754.95	2,114.05	2,814.43	3,206.88	2,753.05
ปัตตานี	1,040.49	1,433.40	1,922.21	1,131.51	1,487.81	2,479.99	2,165.12	2,252.13	2,830.75	3,139.57	3,000.05	3,381.85
พังงา	694.44	979.42	1,173.54	1,903.82	2,565.89	2,008.64	2,580.45	3,268.11	4,763.31	8,676.12	6,460.71	6,597.19
พัทลุง	786.18	826.95	1,103.02	1,917.98	2,197.54	3,168.53	3,235.38	2,969.85	4,423.20	5,406.49	5,497.98	5,774.62
ภูเก็ต	1,004.63	1,482.83	1,946.06	4,738.08	4,640.05	5,785.97	6,159.37	7,885.54	7,289.88	8,061.76	8,277.28	10,378.61
ระนอง	650.86	770.86	1,425.23	1,782.86	2,525.89	2,343.25	2,704.73	3,058.20	4,187.02	5,411.98	6,049.63	5,562.91
สตูล	745.43	1,044.55	1,160.75	1,589.87	1,968.04	2,061.89	2,445.79	3,171.52	2,964.30	3,577.05	4,371.85	5,526.89
สงขลา	718.46	905.25	1,643.26	2,861.38	3,166.28	4,192.24	3,689.63	3,944.32	4,793.09	6,402.82	6,395.06	8,355.47
สุราษฎร์ธานี	585.88	750.00	857.70	2,177.55	3,301.58	3,021.68	2,965.06	3,886.74	4,441.90	6,573.92	8,135.39	9,396.36
ตรัง	985.35	1,316.50	1,563.51	1,905.75	2,704.11	3,138.72	3,181.24	3,634.29	4,365.22	5,655.13	6,769.79	6,304.73
ยะลา	913.89	1,167.02	1,664.50	1,590.73	1,846.20	1,747.88	2,327.12	2,425.15	2,694.45	3,752.61	3,580.49	5,920.39
S.D.	341.13	628.38	810.40	872.54	1,056.39	1,194.55	1,294.90	1,423.73	1,422.50	1,818.75	1,822.55	1,968.04
MEAN	883.89	1,262.67	1,629.39	1,953.91	2,572.02	2,955.12	2,944.95	3,393.00	3,853.90	4,779.53	4,954.80	5,703.10
MAX	2,385.73	3,531.49	4,930.46	5,384.80	6,993.03	7,793.74	8,246.28	8,948.15	9,412.84	11,655.61	12,128.65	13,190.80
MIN	432.54	384.03	579.46	904.05	1,340.53	1,431.92	1,219.73	1,754.95	2,114.05	1,936.41	2,218.85	2,753.05

ที่มา: คำนวณจากข้อมูลภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือนตั้งแต่ ปี พ.ศ. 2531-2552 จากสำนักงานสถิติแห่งชาติ

: จังหวัดสระแก้ว จังหวัดอำนาจเจริญ และจังหวัดหนองบัวลำภู ได้รับการแต่งตั้งเป็นจังหวัดในปี พ.ศ. 2537 จึงไม่มีการเก็บข้อมูลในปี พ.ศ. 2531, พ.ศ. 2533 และ พ.ศ. 2532

ภาคผนวก ข

ค่าสัมประสิทธิ์จিনিทางการศึกษาและจำนวนปีการศึกษาเฉลี่ย
ของประชากรรายจังหวัดในประเทศไทยตั้งแต่ปี พ.ศ.2531-2552

ตารางที่ ข.1 ค่าสัมประสิทธิ์จีนิทางการศึกษา (Gini Education coefficient) รายจังหวัดในประเทศไทยตั้งแต่ ปี พ.ศ.2531-2552

จังหวัด	2531	2533	2535	2537	2539	2541	2543	2545	2547	2549	2550	2552
กรุงเทพมหานคร	0.376	0.367	0.363	0.179	0.193	0.225	0.209	0.168	0.165	0.133	0.131	0.136
อ่างทอง	0.374	0.377	0.395	0.199	0.209	0.316	0.298	0.152	0.164	0.128	0.133	0.141
ชัยนาท	0.394	0.359	0.359	0.274	0.276	0.311	0.346	0.178	0.200	0.135	0.134	0.135
ลพบุรี	0.365	0.373	0.350	0.234	0.260	0.331	0.315	0.181	0.180	0.128	0.127	0.138
นครนายก	0.316	0.353	0.353	0.240	0.234	0.334	0.336	0.182	0.192	0.132	0.131	0.142
นครปฐม	0.358	0.405	0.401	0.217	0.231	0.304	0.301	0.154	0.167	0.126	0.128	0.130
นนทบุรี	0.369	0.388	0.359	0.169	0.175	0.236	0.206	0.164	0.182	0.137	0.138	0.141
ปทุมธานี	0.389	0.364	0.373	0.171	0.237	0.300	0.273	0.169	0.175	0.130	0.136	0.147
พระนครศรีอยุธยา	0.376	0.323	0.358	0.179	0.263	0.318	0.284	0.142	0.147	0.127	0.127	0.131
สมุทรปราการ	0.406	0.360	0.368	0.172	0.211	0.261	0.242	0.165	0.147	0.124	0.114	0.126
สระบุรี	0.399	0.378	0.343	0.213	0.235	0.341	0.306	0.168	0.172	0.132	0.131	0.142
สิงห์บุรี	0.382	0.353	0.384	0.203	0.199	0.315	0.311	0.152	0.162	0.138	0.129	0.136
สุพรรณบุรี	0.316	0.310	0.359	0.247	0.288	0.326	0.318	0.164	0.188	0.127	0.123	0.134
ฉะเชิงเทรา	0.392	0.406	0.378	0.229	0.283	0.349	0.328	0.168	0.181	0.122	0.131	0.141
จันทบุรี	0.388	0.393	0.360	0.254	0.239	0.294	0.331	0.173	0.185	0.126	0.120	0.135
ชลบุรี	0.352	0.403	0.381	0.219	0.256	0.288	0.270	0.154	0.173	0.118	0.125	0.128
ปราจีนบุรี	0.367	0.394	0.335	0.263	0.267	0.332	0.319	0.173	0.193	0.136	0.132	0.141
ระยอง	0.386	0.344	0.320	0.204	0.230	0.331	0.307	0.167	0.165	0.123	0.128	0.131
สระแก้ว	N/A	N/A	N/A	0.290	0.322	0.368	0.341	0.207	0.211	0.154	0.134	0.148
ตราด	0.427	0.403	0.332	0.239	0.281	0.285	0.310	0.164	0.189	0.131	0.128	0.132

จังหวัด	2531	2533	2535	2537	2539	2541	2543	2545	2547	2549	2550	2552
กาญจนบุรี	0.386	0.413	0.389	0.273	0.249	0.370	0.338	0.198	0.204	0.141	0.135	0.137
เพชรบุรี	0.382	0.366	0.369	0.215	0.240	0.290	0.264	0.154	0.156	0.117	0.120	0.140
ประจวบคีรีขันธ์	0.372	0.368	0.378	0.226	0.272	0.318	0.285	0.156	0.187	0.121	0.125	0.137
ราชบุรี	0.390	0.372	0.401	0.236	0.176	0.324	0.307	0.186	0.195	0.123	0.121	0.139
สมุทรสาคร	0.314	0.350	0.332	0.226	0.281	0.324	0.312	0.145	0.153	0.116	0.112	0.118
สมุทรสงคราม	0.336	0.356	0.326	0.216	0.225	0.324	0.302	0.170	0.179	0.135	0.123	0.124
เชียงใหม่	0.451	0.412	0.419	0.255	0.290	0.352	0.292	0.188	0.226	0.140	0.127	0.144
เชียงราย	0.371	0.400	0.451	0.298	0.378	0.334	0.419	0.248	0.247	0.148	0.128	0.154
กำแพงเพชร	0.620	0.749	0.632	0.297	0.264	0.330	0.308	0.198	0.211	0.143	0.132	0.142
ลำปาง	0.335	0.347	0.322	0.279	0.273	0.303	0.300	0.195	0.192	0.130	0.129	0.134
ลำพูน	0.347	0.392	0.394	0.271	0.274	0.327	0.269	0.168	0.179	0.115	0.112	0.134
แม่ฮ่องสอน	0.405	0.380	0.405	0.472	0.402	0.509	0.519	0.350	0.361	0.147	0.175	0.161
นครสวรรค์	0.409	0.421	0.367	0.291	0.294	0.311	0.334	0.192	0.204	0.140	0.128	0.149
น่าน	0.345	0.447	0.448	0.336	0.389	0.374	0.356	0.206	0.220	0.156	0.152	0.144
พะเยา	0.423	0.436	0.427	0.303	0.308	0.313	0.342	0.176	0.188	0.133	0.121	0.127
เพชรบูรณ์	0.322	0.332	0.337	0.277	0.269	0.327	0.277	0.189	0.231	0.143	0.131	0.146
พิจิตร	0.382	0.366	0.369	0.215	0.240	0.290	0.264	0.154	0.156	0.117	0.120	0.140
พิษณุโลก	0.372	0.345	0.367	0.273	0.279	0.294	0.306	0.187	0.200	0.138	0.125	0.133
แพร่	0.368	0.352	0.418	0.265	0.257	0.284	0.299	0.191	0.194	0.140	0.136	0.140
สุโขทัย	0.385	0.403	0.403	0.209	0.207	0.282	0.292	0.151	0.167	0.118	0.121	0.138

จังหวัด	2531	2533	2535	2537	2539	2541	2543	2545	2547	2549	2550	2552
ตาก	0.434	0.418	0.518	0.284	0.286	0.292	0.387	0.275	0.307	0.143	0.131	0.163
อุทัยธานี	0.370	0.347	0.373	0.301	0.275	0.304	0.296	0.187	0.195	0.128	0.139	0.141
อุตรดิตถ์	0.378	0.354	0.378	0.242	0.224	0.268	0.290	0.155	0.170	0.128	0.119	0.130
อำนาจเจริญ	N/A	N/A	N/A	0.261	0.218	0.296	0.276	0.180	0.179	0.130	0.126	0.141
บุรีรัมย์	0.339	0.325	0.322	0.273	0.297	0.333	0.326	0.186	0.216	0.140	0.141	0.156
ชัยภูมิ	0.357	0.362	0.321	0.245	0.226	0.281	0.277	0.137	0.197	0.123	0.123	0.131
กาฬสินธุ์	0.337	0.368	0.381	0.207	0.245	0.267	0.285	0.171	0.166	0.122	0.119	0.129
ขอนแก่น	0.377	0.343	0.357	0.261	0.236	0.274	0.268	0.184	0.200	0.131	0.133	0.136
เลย	0.347	0.359	0.337	0.293	0.250	0.301	0.306	0.162	0.178	0.133	0.128	0.143
มหาสารคาม	0.306	0.314	0.300	0.236	0.241	0.256	0.280	0.165	0.185	0.139	0.141	0.150
มุกดาหาร	0.315	0.338	0.328	0.260	0.264	0.322	0.295	0.174	0.199	0.139	0.144	0.152
นครพนม	0.342	0.327	0.328	0.264	0.275	0.304	0.297	0.191	0.208	0.140	0.132	0.160
นครราชสีมา	0.375	0.321	0.331	0.233	0.265	0.290	0.294	0.194	0.211	0.138	0.134	0.151
หนองบัวลำภู	N/A	N/A	N/A	0.281	0.259	0.286	0.322	0.192	0.201	0.132	0.135	0.135
หนองคาย	0.277	0.322	0.257	0.256	0.251	0.301	0.301	0.184	0.188	0.128	0.117	0.146
ร้อยเอ็ด	0.306	0.321	0.331	0.201	0.196	0.272	0.274	0.162	0.177	0.139	0.134	0.143
สกลนคร	0.387	0.410	0.361	0.222	0.241	0.288	0.296	0.166	0.178	0.137	0.134	0.153
ศรีสะเกษ	0.409	0.352	0.339	0.282	0.296	0.330	0.308	0.205	0.187	0.146	0.136	0.150
สุรินทร์	0.362	0.319	0.369	0.274	0.328	0.313	0.298	0.209	0.229	0.163	0.167	0.174
อุบลราชธานี	0.397	0.426	0.340	0.243	0.243	0.285	0.270	0.188	0.195	0.132	0.132	0.138

จังหวัด	2531	2533	2535	2537	2539	2541	2543	2545	2547	2549	2550	2552
อุดรธานี	0.318	0.335	0.329	0.223	0.256	0.295	0.304	0.188	0.180	0.139	0.140	0.138
ยโสธร	0.342	0.346	0.366	0.209	0.211	0.260	0.274	0.152	0.194	0.124	0.126	0.143
ชุมพร	0.372	0.459	0.334	0.264	0.240	0.262	0.239	0.160	0.161	0.130	0.135	0.144
กระบี่	0.338	0.351	0.344	0.264	0.274	0.312	0.330	0.182	0.198	0.146	0.134	0.154
นครศรีธรรมราช	0.365	0.405	0.389	0.240	0.265	0.312	0.266	0.180	0.184	0.137	0.136	0.150
นราธิวาส	0.395	0.374	0.378	0.381	0.367	0.465	0.433	0.243	0.261	0.147	0.153	0.171
ปัตตานี	0.466	0.427	0.406	0.368	0.385	0.406	0.395	0.225	0.254	0.153	0.154	0.177
พังงา	0.391	0.404	0.371	0.262	0.276	0.313	0.329	0.187	0.182	0.155	0.124	0.149
พัทลุง	0.390	0.331	0.385	0.219	0.251	0.265	0.244	0.177	0.169	0.149	0.133	0.142
ภูเก็ต	0.417	0.417	0.413	0.185	0.217	0.243	0.243	0.175	0.181	0.130	0.130	0.117
ระนอง	0.457	0.359	0.427	0.237	0.226	0.315	0.310	0.187	0.186	0.129	0.129	0.132
สตูล	0.491	0.503	0.500	0.291	0.310	0.360	0.322	0.202	0.207	0.138	0.135	0.152
สงขลา	0.493	0.531	0.483	0.251	0.248	0.291	0.294	0.190	0.188	0.135	0.132	0.133
สุราษฎร์ธานี	0.550	0.507	0.557	0.261	0.224	0.282	0.283	0.164	0.172	0.134	0.142	0.137
ตรัง	0.390	0.365	0.353	0.257	0.242	0.302	0.280	0.185	0.195	0.142	0.153	0.157
ยะลา	0.467	0.417	0.399	0.299	0.330	0.406	0.341	0.224	0.259	0.141	0.149	0.158
S.D.	0.055	0.062	0.057	0.049	0.046	0.045	0.046	0.031	0.034	0.010	0.011	0.012
MEAN	0.382	0.382	0.377	0.252	0.262	0.312	0.305	0.182	0.194	0.134	0.132	0.142
MAX	0.620	0.749	0.632	0.472	0.402	0.509	0.519	0.350	0.361	0.163	0.175	0.177
MIN	0.277	0.310	0.257	0.169	0.175	0.225	0.206	0.137	0.147	0.115	0.112	0.117

ที่มา: คำนวณจากข้อมูลภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือนตั้งแต่ ปี พ.ศ. 2531-2552 จากสำนักงานสถิติแห่งชาติ

: จังหวัดสระแก้ว จังหวัดอำนาจเจริญ และจังหวัดหนองบัวลำภู ได้รับการแต่งตั้งเป็นจังหวัดในปี พ.ศ. 2537 จึงไม่มีการเก็บข้อมูลในปี พ.ศ. 2531, พ.ศ. 2533 และ พ.ศ. 2535

ตารางที่ ข. 2 จำนวนปีการศึกษาเฉลี่ยของประชากร (Mean Year of Schooling) รายจังหวัดในประเทศไทยตั้งแต่ปี พ.ศ.2531-2552

จังหวัด	2531	2533	2535	2537	2539	2541	2543	2545	2547	2549	2550	2552
กรุงเทพมหานคร	7.573	8.046	8.088	8.114	8.412	9.142	9.427	9.101	9.519	10.264	10.302	10.461
อ่างทอง	4.774	5.114	4.728	6.303	6.913	6.143	6.863	6.560	6.722	7.766	7.859	7.674
ชัยนาท	5.294	5.392	5.738	5.261	5.690	6.088	5.470	5.978	6.021	7.101	7.162	7.458
ลพบุรี	5.259	4.642	5.463	5.693	6.010	6.269	6.143	5.994	6.860	7.825	7.755	7.991
นครนายก	5.716	5.833	5.576	5.865	6.571	6.156	6.261	5.910	6.612	7.335	7.536	7.379
นครปฐม	5.484	5.533	5.852	5.983	6.979	6.713	7.192	7.592	7.460	8.420	8.472	8.605
นนทบุรี	6.832	7.716	8.512	8.147	8.970	9.006	9.457	9.389	8.984	10.512	10.509	11.011
ปทุมธานี	5.484	5.958	6.872	7.138	7.556	7.252	8.385	8.084	8.371	9.136	9.058	9.132
พระนครศรีอยุธยา	5.115	5.589	5.365	6.874	6.107	6.648	7.512	6.986	7.213	8.191	8.441	8.972
สมุทรปราการ	5.725	6.826	6.856	7.316	7.814	8.528	8.626	7.947	8.790	9.639	9.893	9.385
สระบุรี	5.197	5.852	6.552	6.090	6.663	6.656	6.906	7.000	7.158	8.575	8.586	8.238
สิงห์บุรี	4.314	4.830	4.529	6.617	6.931	6.576	6.626	6.758	7.365	7.799	8.242	7.815
สุพรรณบุรี	4.802	5.946	5.382	5.419	5.349	5.798	6.009	6.059	6.108	7.035	7.069	7.075
ฉะเชิงเทรา	4.489	5.063	5.350	6.133	5.834	6.381	6.246	6.880	7.121	7.779	7.755	8.185
จันทบุรี	4.369	4.891	5.770	5.693	6.579	6.278	6.199	6.245	6.592	7.695	7.814	7.457
ชลบุรี	5.057	5.281	5.399	6.263	6.439	7.366	7.718	7.619	7.669	8.770	9.074	8.795
ปราจีนบุรี	4.769	4.972	5.572	5.367	5.723	5.742	6.301	6.299	6.438	7.346	7.539	7.887
ระยอง	5.394	5.310	5.246	6.370	6.880	6.538	6.975	6.798	7.073	8.239	8.742	8.066
สระแก้ว	N/A	N/A	N/A	4.892	5.278	4.972	5.706	5.394	5.661	6.595	6.973	6.778
ตราด	4.970	5.570	5.509	5.674	5.925	6.440	5.986	6.109	6.228	7.359	7.360	7.441

จังหวัด	2531	2533	2535	2537	2539	2541	2543	2545	2547	2549	2550	2552
กาญจนบุรี	4.818	5.247	5.193	5.277	6.330	5.581	6.080	6.016	6.117	7.281	7.140	7.516
เพชรบุรี	5.222	5.639	6.051	6.074	6.228	6.328	6.580	6.797	6.828	7.571	7.649	7.410
ประจวบคีรีขันธ์	4.725	5.337	5.177	6.251	5.913	6.077	6.207	6.800	6.361	7.606	7.887	7.768
ราชบุรี	4.485	4.837	4.883	5.698	10.218	6.211	6.505	6.273	6.587	7.815	7.647	7.624
สมุทรสาคร	5.367	5.188	5.812	6.190	6.259	6.486	6.839	7.495	7.596	8.619	8.476	8.528
สมุทรสงคราม	5.072	5.534	5.494	6.176	6.561	6.245	6.729	6.739	6.811	7.247	7.382	7.741
เชียงใหม่	4.209	4.763	4.401	5.603	5.711	5.970	6.335	6.360	6.072	7.757	7.946	8.265
เชียงราย	4.834	5.606	4.754	4.920	4.660	5.408	4.564	5.010	5.568	7.134	7.347	7.110
กำแพงเพชร	3.023	2.204	3.201	4.894	5.697	5.491	5.784	5.400	5.528	6.564	6.823	6.701
ลำปาง	4.849	5.238	4.986	5.073	5.793	6.389	6.114	5.803	6.315	7.845	7.531	7.613
ลำพูน	4.988	4.309	4.955	5.274	6.001	5.651	6.417	6.563	6.346	7.721	7.666	8.021
แม่ฮ่องสอน	3.991	4.667	4.831	3.566	4.592	3.953	3.996	4.043	4.210	6.991	6.700	6.820
นครสวรรค์	4.960	5.043	5.419	5.022	5.397	5.591	5.506	5.578	6.019	7.029	7.191	7.418
น่าน	4.978	4.911	4.456	4.578	4.789	5.170	5.654	5.819	6.253	6.977	7.026	7.879
พะเยา	4.699	4.493	4.986	4.849	5.398	5.606	5.421	6.087	6.069	7.114	7.380	7.274
เพชรบูรณ์	4.613	4.820	4.881	5.228	5.631	5.267	5.941	5.631	5.378	6.619	6.791	6.871
พิจิตร	5.222	5.639	6.051	6.074	6.228	6.328	6.580	6.797	6.828	7.571	7.649	7.410
พิษณุโลก	5.078	5.397	5.402	5.322	5.513	5.991	5.428	5.698	5.835	6.723	7.290	7.099
แพร่	4.423	4.469	5.226	5.319	6.094	6.354	6.423	6.177	6.478	7.382	7.459	7.577
สุโขทัย	4.930	4.532	5.164	5.677	6.735	5.816	5.851	5.888	6.206	6.720	6.771	7.078

จังหวัด	2531	2533	2535	2537	2539	2541	2543	2545	2547	2549	2550	2552
ตาก	4.338	4.603	4.056	5.129	5.831	6.150	5.164	4.722	4.768	6.924	6.847	6.609
อุทัยธานี	4.717	5.103	4.659	4.896	5.614	5.338	6.037	5.702	5.957	6.954	6.787	7.014
อุตรดิตถ์	4.578	5.326	5.697	5.517	6.332	6.345	6.018	6.005	6.481	7.441	7.450	7.241
อำนาจเจริญ	N/A	N/A	N/A	5.190	5.805	5.823	5.854	5.668	6.415	6.681	6.843	7.147
บุรีรัมย์	5.134	5.277	5.469	5.179	5.469	5.290	5.591	5.576	5.661	6.513	6.718	6.918
ชัยภูมิ	4.727	4.684	5.600	5.224	5.758	5.459	5.666	5.937	5.698	6.808	6.698	6.642
กาฬสินธุ์	4.845	5.187	5.849	5.689	5.740	6.117	5.936	5.970	6.256	7.151	7.293	7.024
ขอนแก่น	4.859	5.049	5.183	5.474	6.041	6.212	6.312	6.277	6.435	7.142	7.253	7.541
เลย	4.712	5.176	4.944	5.278	5.717	6.155	6.073	5.996	6.048	7.016	6.990	7.144
มหาสารคาม	5.109	5.177	5.523	5.557	5.812	6.342	6.243	6.213	6.050	7.204	7.146	7.507
มุกดาหาร	4.936	5.008	5.001	5.406	5.685	5.909	6.229	6.043	6.079	7.371	7.172	7.220
นครพนม	4.880	4.954	5.021	5.308	5.507	5.750	5.784	5.672	5.973	6.795	6.695	7.049
นครราชสีมา	4.712	5.121	5.067	5.672	5.960	6.013	6.032	5.859	5.885	7.105	7.263	7.627
หนองบัวลำภู	N/A	N/A	N/A	5.173	5.536	5.862	5.748	5.464	5.816	6.555	6.524	6.618
หนองคาย	5.224	5.024	5.138	5.451	5.661	5.832	5.788	5.768	5.868	6.742	6.642	6.783
ร้อยเอ็ด	5.271	4.949	4.974	5.928	6.346	6.207	5.892	5.907	5.915	6.873	6.693	6.864
สกลนคร	4.624	6.314	4.908	5.838	5.736	5.950	5.993	6.286	6.147	6.966	7.069	6.991
ศรีสะเกษ	4.404	5.255	5.580	5.068	5.370	5.342	5.809	5.362	5.835	6.397	6.673	6.682
สุรินทร์	4.549	5.160	5.129	5.022	5.003	5.707	5.495	5.427	5.393	7.008	6.964	6.471
อุบลราชธานี	4.730	4.319	5.243	5.576	5.934	5.929	6.377	5.722	5.886	6.944	7.184	7.467

จังหวัด	2531	2533	2535	2537	2539	2541	2543	2545	2547	2549	2550	2552
อุดรธานี	4.999	5.368	5.262	5.812	5.676	5.770	5.627	5.958	6.082	7.167	7.155	7.139
ยโสธร	5.092	5.166	5.745	5.895	6.018	5.822	5.727	5.809	5.788	6.800	6.943	6.682
ชุมพร	4.361	5.189	6.121	5.515	6.194	6.624	7.121	6.648	6.877	7.853	7.807	8.141
กระบี่	5.101	5.675	5.555	5.665	5.625	5.916	6.108	6.527	6.887	7.464	7.659	7.905
นครศรีธรรมราช	5.160	4.909	5.961	5.962	5.768	6.125	6.506	6.304	6.415	7.611	7.633	7.699
นราธิวาส	5.345	6.492	6.912	4.492	4.693	4.604	5.095	4.911	5.289	7.180	7.245	7.211
ปัตตานี	4.971	4.789	5.723	4.617	4.469	5.237	5.331	5.377	5.364	7.145	7.268	6.795
พังงา	5.014	5.452	5.298	5.583	5.929	5.852	5.953	6.586	6.557	7.366	7.712	7.298
พัทลุง	4.849	5.824	5.681	6.017	5.873	6.644	7.299	6.336	6.984	7.442	7.910	8.073
ภูเก็ต	4.916	5.391	5.715	7.464	7.037	8.067	7.906	8.001	7.730	9.272	9.378	10.332
ระนอง	4.317	4.882	5.549	6.048	6.253	6.240	6.228	6.297	6.742	7.785	7.890	7.679
สตูล	4.473	4.726	4.846	5.301	5.339	5.777	6.149	6.227	6.344	7.268	7.648	7.579
สงขลา	4.237	4.370	5.043	5.988	6.131	6.783	6.783	7.026	7.168	8.635	8.673	8.838
สุราษฎร์ธานี	4.107	4.109	3.662	5.735	6.340	6.531	6.733	6.695	7.067	8.246	8.143	7.976
ตรัง	4.602	5.697	5.955	5.484	6.139	5.963	6.602	6.633	6.545	7.728	7.821	7.647
ยะลา	4.380	5.112	5.519	5.097	5.169	5.024	6.082	6.054	5.898	7.896	7.856	7.833
S.D.	0.581	0.754	0.794	0.750	0.905	0.823	0.906	0.871	0.873	0.817	0.825	0.871
MEAN	4.896	5.220	5.415	5.665	6.051	6.123	6.293	6.272	6.443	7.515	7.599	7.644
MAX	7.573	8.046	8.512	8.147	10.218	9.142	9.457	9.389	9.519	10.512	10.509	11.011
MIN	3.023	2.204	3.201	3.566	4.469	3.953	3.996	4.043	4.210	6.397	6.524	6.471

ที่มา: คำนวณจากข้อมูลภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือนตั้งแต่ ปี พ.ศ. 2531-2552 จากสำนักงานสถิติแห่งชาติ

: จังหวัดสระแก้ว จังหวัดอำนาจเจริญ และจังหวัดหนองบัวลำภู ได้รับการแต่งตั้งเป็นจังหวัดในปี พ.ศ. 2537 จึงไม่มีการเก็บข้อมูลในปี พ.ศ. 2531, พ.ศ. 2533 และ พ.ศ. 2535

ภาคผนวก ค

ค่าใช้จ่ายเพื่อการศึกษาและรายได้ประชาชาติประเทศต่างๆ
เปรียบเทียบกับประเทศไทยตั้งแต่ปี ค.ศ. 1980 - 2010

ตารางที่ ค. 1 ค่าใช้จ่ายเพื่อการศึกษา (Education Expenditures) ของประเทศ
ต่างๆ เปรียบเทียบกับประเทศไทยตั้งแต่ปี ค.ศ. 1980 - 2010 (หน่วย:
ล้านดอลลาร์สหรัฐ)

ประเทศ	ค.ศ. 1980	ค.ศ. 1985	ค.ศ. 1990	ค.ศ. 1995	ค.ศ. 2000	ค.ศ. 2005	ค.ศ. 2010
จีน	3,946.05	6,301.36	6,394.38	14,349.58	21,386.82	40,482.56	107,620.00
อินเดีย	5,432.50	7,962.31	12,156.69	11,523.56	17,191.40	25,959.61	52,789.90
ตุรกี	1,257.73	971.94	2,828.67	3,698.19	7,144.27	13,133.83	19,222.71
เคนย่า	411.30	353.36	516.33	527.69	644.86	1,215.37	1,849.60
แคนาดา	17,666.25	22,427.65	38,649.16	39,349.62	38,447.55	53,188.73	69,412.00
ออสเตรเลีย	7,399.58	9,043.48	14,892.48	18,630.92	19,152.32	32,140.93	49,649.07
สหรัฐอเมริกา	183,426.00	187,119.00	270,844.00	351,369.00	482,309.00	610,950.00	700,946.00
ญี่ปุ่น	41,997.42	65,056.64	125,619.00	178,417.00	150,564.00	148,419.00	178,418.00
บรูไน	N/A	N/A	80.80	137.65	218.61	270.12	285.05
อินโดนีเซีย	N/A	N/A	683.93	1,196.71	3,348.58	6,058.32	29,718.45
กัมพูชา	N/A	N/A	N/A	N/A	54.62	100.18	174.30
ลาว	N/A	N/A	N/A	34.36	14.96	28.10	73.93
มาเลเซีย	1,205.45	1,667.19	1,777.55	3,215.41	3,695.50	6,282.50	9,516.32
ฟิลิปปินส์	529.31	371.67	980.64	1,924.71	2,445.21	2,337	4,757
สิงคโปร์	273.24	660.88	938.89	1,840.54	2,231.83	2,681	6,066
เวียดนาม	N/A	N/A	N/A	579.56	864.47	1,459.05	2,870
ไทย	775.03	1,245.51	2,528.91	5,372.34	5,182.13	7,075.98	12,372.21

ที่มา: ข้อมูลจาก United Nation Statistic Division's Statistical Yearbook และ UNESCO Institute for Statistics online database. ประมวลผลโดย สำนักข้อมูลของธนาคารโลก (World Bank) (<http://www.indexmundi.com>)

ตารางที่ ค. 2 รายได้ประชาชาติ (Gross National Income) ของประเทศต่างๆ
เปรียบเทียบกับประเทศไทยตั้งแต่ปี ค.ศ. 1980 - 2010 (หน่วย: ล้าน
ดอลลาร์สหรัฐ)

ประเทศ	ค.ศ. 1980	ค.ศ. 1985	ค.ศ. 1990	ค.ศ. 1995	ค.ศ. 2000	ค.ศ. 2005	ค.ศ. 2010
จีน	189,400.00	306,667.00	356,937.00	728,007.00	1,198,470.00	2,256,900.00	5,926,610.00
อินเดีย	184,235.00	228,773.00	313,262.00	352,268.00	455,206.00	828,137.00	1,712,650.00
ตุรกี	67,651.29	65,681.95	148,168.00	166,281.00	262,566.00	477,141.00	727,056.00
เคนย่า	7,043.41	5,925.74	8,224.04	8,726.18	12,561.64	18,731.70	32,040.15
แคนาดา	261,581.00	344,663.00	561,773.00	569,714.00	706,043.00	1,112,510.00	1,549,650.00
ออสเตรเลีย	148,549.00	177,664.00	302,345.00	569,714.00	706,043.00	1,112,510.00	1,549,650.00
สหรัฐอเมริกา	2,756,400.00	4,169,000.00	5,705,000.00	357,431.00	405,427.00	671,416.00	1,094,520.00
ญี่ปุ่น	1,070,780.00	1,369,250.00	3,077,180.00	7,336,500.00	10,070,500.00	12,756,500.00	14,635,600.00
บรูไน	N/A	N/A	3,520.55	4,734.02	6,001.15	9,531.40	12,370
อินโดนีเซีย	74,806.30	82,776.57	109,209.00	196,188.00	150,317.00	271,958.00	686,633.00
กัมพูชา	N/A	N/A	1,114.71	3,380.40	3,533.90	6,005.72	10,663.80
ลาว	N/A		864.46	1,757.04	1,664.46	2,652.46	6,978.47
มาเลเซีย	24,057.43	29,534.90	42,152.02	84,688.95	86,182.11	131,631.00	229,566.00
ฟิลิปปินส์	32,011.40	29,417.27	43,567.60	76,449.80	80,996.29	102,768	199,897
สิงคโปร์	11,250.97	19,202.63	35,730.03	81,290.55	95,125.28	114,920	201,050
เวียดนาม	N/A	N/A	6,059.73	20,509.59	30,725.94	51,859.28	102,008
ไทย	32,090.09	38,252.60	84,270.78	165,281.00	120,809.00	167,799.00	304,812.00

ที่มา: World Bank national accounts data, and OECD National Accounts data files (<http://www.indexmundi.com>)

ภาคผนวก ง

การกำหนดค่าจำนวนปีการศึกษาของประชากร

ตาราง ง.1 การกำหนดค่าจำนวนปีการศึกษาของประชากร

ชื่อระดับการศึกษา	จำนวนปีการศึกษา (หน่วย: ปี)
ไม่ศึกษาในระบบสามัญ	0
<u>ก่อนประถมศึกษา</u>	
<u>สามัญศึกษา</u>	
สำเร็จการศึกษาชั้นอนุบาล	1
กำลังศึกษาชั้นอนุบาล	1
<u>ประถมศึกษา</u>	
<u>สามัญศึกษา</u>	
สำเร็จหลักสูตร	7
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1	2
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2	3
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3	4
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4	5
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5	6
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6	7
ไม่ระบุชั้นเรียน	-
<u>การศึกษาทางศาสนา: พุทธศึกษา พระปริยัติธรรม แผนกธรรม</u>	
สำเร็จหลักสูตร	7

ชื่อระดับการศึกษา	จำนวนปีการศึกษา (หน่วย: ปี)
นักธรรมตรี	5
นักธรรมโท	6
นักธรรมเอก	7
ไม่ระบุชั้นเรียน	-
<u>การศึกษาทางศาสนา: อิสลามศึกษา แผนกสามัญศึกษา</u>	
สำเร็จหลักสูตร	7
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1	2
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2	3
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3	4
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4	5
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5	6
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6	7
ไม่ระบุชั้นเรียน	-
<u>มัธยมศึกษาตอนต้น</u>	
<u>สามัญศึกษา</u>	
สำเร็จหลักสูตร	10
มัธยมศึกษาปีที่ 1/ นาฏศิลป์ชั้นปีที่ 1	8
มัธยมศึกษาปีที่ 2/ นาฏศิลป์ชั้นปีที่ 2	9

ชื่อระดับการศึกษา	จำนวนปีการศึกษา (หน่วย: ปี)
มัธยมศึกษาปีที่ 3/ นาฏศิลป์ชั้นปีที่ 3	10
ไม่ระบุชั้นเรียน	-
<u>อาชีวศึกษา</u>	
สำเร็จหลักสูตร	10
ศรียางค์ทหารบกชั้นปีที่ 1/ ศรียางค์ทหารเรือปีที่ 1	8
ศรียางค์ทหารบกชั้นปีที่ 2/ ศรียางค์ทหารเรือปีที่ 2	9
ศรียางค์ทหารบกชั้นปีที่ 3/ ศรียางค์ทหารเรือปีที่ 3	10
ไม่ระบุชั้นเรียน	-
<u>การศึกษาทางศาสนา: พุทธศึกษา พระปริยัติธรรม แผนกสามัญ</u> ศึกษา	
สำเร็จหลักสูตร	10
มัธยมศึกษาปีที่ 1	8
มัธยมศึกษาปีที่ 2	9
มัธยมศึกษาปีที่ 3	10
ไม่ระบุชั้นเรียน	-
<u>การศึกษาทางศาสนา: พุทธศึกษา พระปริยัติธรรม แผนกบาลี</u>	
สำเร็จหลักสูตร	10
บาลีประโยค 1-2	9
เปรียญธรรมประโยค 3	10

ชื่อระดับการศึกษา	จำนวนปีการศึกษา (หน่วย: ปี)
ไม่ระบุชั้นเรียน	-
<u>การศึกษาทางศาสนา: อิสลามศึกษา แผนกสามัญศึกษา</u>	
สำเร็จหลักสูตร	10
มัธยมศึกษาปีที่ 1	8
มัธยมศึกษาปีที่ 2	9
มัธยมศึกษาปีที่ 3	10
ไม่ระบุชั้นเรียน	-
<u>มัธยมศึกษาตอนปลาย</u>	
<u>สามัญศึกษา</u>	
สำเร็จหลักสูตร	13
มัธยมศึกษาปีที่ 4 / เตรียมทหารชั้นปีที่ 1	11
มัธยมศึกษาปีที่ 5 / เตรียมทหารชั้นปีที่ 2	12
มัธยมศึกษาปีที่ 6 / เตรียมทหารชั้นปีที่ 3	13
ไม่ระบุชั้นเรียน	-
<u>อาชีวศึกษา</u>	
ผู้สำเร็จหลักสูตร	13
ประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) ชั้นปีที่ 1	11
ประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) ชั้นปีที่ 2	12

ชื่อระดับการศึกษา	จำนวนปีการศึกษา (หน่วย: ปี)
ไม่ระบุชั้นเรียน	-
<u>การศึกษาทางศาสนา: พุทธศึกษา พระปริยัติธรรม แผนกสามัญ</u>	
ศึกษา	
สำเร็จหลักสูตร	13
มัธยมศึกษาปีที่ 4	11
มัธยมศึกษาปีที่ 5	12
มัธยมศึกษาปีที่ 6	13
ไม่ระบุชั้นเรียน	-
<u>การศึกษาทางศาสนา: พุทธศึกษา พระปริยัติธรรม แผนกบาลี</u>	
สำเร็จหลักสูตร	13
เปรียญธรรมประโยค 4	11
เปรียญธรรมประโยค 5	12
เปรียญธรรมประโยค 6	13
ไม่ระบุชั้นเรียน	-
<u>การศึกษาทางศาสนา: อิสลามศึกษา แผนกสามัญศึกษา</u>	
สำเร็จหลักสูตร	13
มัธยมศึกษาปีที่ 4	11
มัธยมศึกษาปีที่ 5	12
มัธยมศึกษาปีที่ 6	13

ชื่อระดับการศึกษา	จำนวนปีการศึกษา (หน่วย: ปี)
ไม่ระบุชั้นเรียน	-
<u>ประกาศนียบัตรระดับสูงกว่ามัธยมศึกษาตอนปลายแต่ต่ำกว่า อนุปริญญา</u>	
สำเร็จหลักสูตร	14
ประกาศนียบัตรวิชาชีพพิเศษชั้นปีที่ 1	14
ประกาศนียบัตรวิชาชีพพิเศษชั้นปีที่ 2	14
<u>สูงกว่ามัธยมศึกษาตอนปลาย (อนุปริญญา)</u>	
<u>สามัญศึกษา</u>	
ผู้สำเร็จหลักสูตร	15
อนุปริญญาชั้นปีที่ 1	14
อนุปริญญาชั้นปีที่ 2	15
ไม่ระบุชั้นเรียน	-
<u>อาชีวศึกษา</u>	
ปริญญาวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) ชั้นปีที่ 1/ ประกาศนียบัตรวิชาชีพ เทคนิค (ปวท.) ชั้นปีที่ 1/ ประกาศนียบัตรวิชาการศึกษาชั้นสูง (ปกศ. สูง) ชั้นปีที่ 1	14
ปริญญาวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) ชั้นปีที่ 2/ ประกาศนียบัตรวิชาชีพ เทคนิค (ปวท.) ชั้นปีที่ 2/ ประกาศนียบัตรวิชาการศึกษาชั้นสูง (ปกศ. สูง) ชั้นปีที่ 2	15

ชื่อระดับการศึกษา	จำนวนปีการศึกษา (หน่วย: ปี)
ปริญญาวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) ชั้นปีที่ 3/ ประกาศนียบัตรวิชาชีพ เทคนิค (ปวท.) ชั้นปีที่ 3/ ประกาศนียบัตรวิชาการศึกษาชั้นสูง (ปกศ. สูง) ชั้นปีที่ 3	16
ไม่ระบุชั้นเรียน	-
<u>ปริญญาตรี</u>	
สำเร็จหลักสูตร	17
ปริญญาตรีชั้นปีที่ 1	14
ปริญญาตรีชั้นปีที่ 2	15
ปริญญาตรีชั้นปีที่ 3	16
ปริญญาตรีชั้นปีที่ 4	17
ปริญญาตรีชั้นปีที่ 5	18
ปริญญาตรีชั้นปีที่ 6	19
ไม่ระบุชั้นเรียน	15
<u>การศึกษาทางศาสนา: พุทธศึกษา</u>	
สำเร็จหลักสูตร	17
ปริญญาตรีชั้นปีที่ 1	14
ปริญญาตรีชั้นปีที่ 2	15
ปริญญาตรีชั้นปีที่ 3	16
ปริญญาตรีชั้นปีที่ 4	17

ชื่อระดับการศึกษา	จำนวนปีการศึกษา (หน่วย: ปี)
ไม่ระบุชั้นเรียน	15
<u>การศึกษาทางศาสนา: พุทธศึกษา พระปริยัติธรรม แผนกบาลี</u>	
สำเร็จหลักสูตร	17
เปรียญธรรมประโยค 7	14
เปรียญธรรมประโยค 8	15
เปรียญธรรมประโยค 9	16
ไม่ระบุชั้นเรียน	15
<u>การศึกษาทางศาสนา: อิสลามศึกษา</u>	
สำเร็จหลักสูตร	17
ปริญญาตรีชั้นปีที่ 1	14
ปริญญาตรีชั้นปีที่ 2	15
ปริญญาตรีชั้นปีที่ 3	16
ปริญญาตรีชั้นปีที่ 4	17
ไม่ระบุชั้นเรียน	15
<u>ประกาศนียบัตรระดับสูงกว่าปริญญาตรี (ประกาศนียบัตรบัณฑิต)</u>	
สำเร็จหลักสูตร	17
ประกาศนียบัตรบัณฑิตชั้นปีที่ 1	17

ชื่อระดับการศึกษา	จำนวนปีการศึกษา (หน่วย: ปี)
ปริญญาโท	
สำเร็จหลักสูตร	19
ปริญญาโทชั้นปีที่ 1	18
ปริญญาโทชั้นปีที่ 2	19
ไม่ระบุชั้นเรียน	18
<u>การศึกษาทางศาสนา: พุทธศึกษา</u>	
สำเร็จหลักสูตร	19
ปริญญาโทชั้นปีที่ 1	18
ปริญญาโทชั้นปีที่ 2	19
ไม่ระบุชั้นเรียน	18
<u>การศึกษาทางศาสนา: อิสลามศึกษา</u>	
สำเร็จหลักสูตร	19
ปริญญาโทชั้นปีที่ 1	18
ปริญญาโทชั้นปีที่ 2	19
ไม่ระบุชั้นเรียน	18
<u>ประกาศนียบัตรระดับสูงกว่าปริญญาโท (ประกาศนียบัตรบัณฑิตชั้นสูง)</u>	
สำเร็จหลักสูตร	19
ประกาศนียบัตรบัณฑิตชั้นสูงชั้นปีที่ 1	19

ชื่อระดับการศึกษา	จำนวนปีการศึกษา (หน่วย: ปี)
ปริญญาเอก	
สำเร็จหลักสูตร	24
ปริญญาเอกชั้นปีที่ 1	20
ปริญญาเอกชั้นปีที่ 2	21
ปริญญาเอกชั้นปีที่ 3	22
ไม่ระบุชั้นเรียน	20
การศึกษาทางศาสนา: พุทธศึกษา	
สำเร็จหลักสูตร	24
ปริญญาเอกชั้นปีที่ 1	20
ปริญญาเอกชั้นปีที่ 2	21
ปริญญาเอกชั้นปีที่ 3	22
ไม่ระบุชั้นเรียน	20
การศึกษาทางศาสนา: อิสลามศึกษา	
สำเร็จหลักสูตร	24
ปริญญาเอกชั้นปีที่ 1	20
ปริญญาเอกชั้นปีที่ 2	21
ปริญญาเอกชั้นปีที่ 3	22
ไม่ระบุชั้นเรียน	20

ชื่อระดับการศึกษา	จำนวนปีการศึกษา (หน่วย: ปี)
<u>ประกาศนียบัตรระดับสูงกว่าปริญญาเอก</u>	
สำเร็จหลักสูตร	24
ประกาศนียบัตรระดับสูงกว่าปริญญาเอกชั้นปีที่ 1	24
<u>ประกาศนียบัตรแพทย์เฉพาะทาง</u>	
สำเร็จหลักสูตร	24
แพทย์เฉพาะทางชั้นปีที่ 1	20
แพทย์เฉพาะทางชั้นปีที่ 2	21
แพทย์เฉพาะทางชั้นปีที่ 3	22
แพทย์เฉพาะทางชั้นปีที่ 4	23
แพทย์เฉพาะทางชั้นปีที่ 5	24
ไม่ระบุชั้นเรียน	20
การศึกษาอื่นๆ	-

ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์

ชื่อ	นางสาวมัทยา บุตรงาม
เกิดวันที่	5 ตุลาคม พ.ศ. 2526
สถานที่เกิด	จังหวัดสุรินทร์
ประวัติการศึกษา	ระดับประถมศึกษา: โรงเรียนท่าตูม (สนิทราชฎูร์) วิทยาคม จังหวัดสุรินทร์ ระดับมัธยมศึกษา: โรงเรียนสิรินธร จังหวัดสุรินทร์ ระดับอุดมศึกษา: วิทยาศาสตร์บัณฑิต (วทบ. สถิติ) คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ปีการศึกษา 2550